

SOLVA
regio | project | partner

NINOVE BEVERSTRAAT

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

INTERGEMEENTELIJKE SAMENWERKING VOOR STREEKONTWIKKELING IN
ZUID-OOST-VLAANDEREN

GENTSESTEENWEG 1 B
9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM
TEL 053 64 65 20

INFO@SO-LVA.BE
WWW.SO-LVA.BE

NINOVE BEVERSTRAAT

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

EINDVERSLAG – 2020K159

AUTEURS: DE GRAEVE A., VERBEKE E., DE MAEYER W., KLINKENBORG S.

COLOFON

DOSSIERSAMENSTELLING

Arne De Graeve, Erik Verbeke, Wouter De Maeyer, Sigrid Klinkenborg

PROJECT

Ninove Beverstraat (eindverslag)
Projectcode:2020K159
Projectnaam: 18-NIN-BEV
SOLVA Archeologierapport nr. 213

OPDRACHTGEVER

OPDRACHTHOUDER

PROJECTTEAM

Archeologie

CONTACT

Gentsesteenweg 1B
9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM
Tel: 053/64 65 20
info@so-lva.be

BEWAARPLAATS ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE

Erkend onroerend erfgoeddepot SOLVA archeologisch depot
p/a Industrielaan 25b
9320 EREMBODEGEM
Tel: 053/64 65 36
archeologie@so-lva.be

WETTELIJK DEPOTNUMMER

D/2021/12.857/11

COPYRIGHT

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van **SOLVA**.
Alle foto's, tenzij anders vermeld: © **SOLVA**

INHOUDSTAFEL

01 DANKWOORD	17
02 INLEIDING	21
03 BESCHRIJVEND GEDEELTE	25
3.1. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	27
3.2. SAMENVATTING VAN HET ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK EN DE RESULTATEN	32
3.3. DE ONDERZOEKSOPDRACHT	32
3.3.1. VRAAGSTELLING	32
3.3.2. DE RANDVOORWAARDEN	32
3.3.3. BESCHRIJVING GEPLANDE WERKEN	32
3.4. WERKWIJZE EN STRATEGIE VAN DE OPGRAVING	33
3.4.1. MOTIVERING VAN DE ONDERZOEKSSTRATEGIE, -METHODE EN -TECHNIEKEN	33
3.4.1.1. OPGRAVINGSSTRATEGIE	33
3.4.1.2. METHODEN EN TECHNIEKEN	34
3.4.2. BESCHRIJVING VAN DE ORGANISATIE VAN DE OPGRAVING	35
3.4.3. BESCHRIJVING VAN HET GEBRUIKTE MATERIAAL	36
3.4.4. BESCHRIJVING EN MOTIVERING VAN EVENTUELE AFWIJKENDE METHODIEK EN VAN EVENTUELE ...	36
3.4.5. MOTIVATIE VAN DE KEUZE TEN AANZIEN VAN DE SELECTIE VAN VONDSTEN	36
3.4.6. MOTIVATIE VAN DE KEUZE TEN AANZIEN VAN DE STALEN	36
3.4.7. TEKSTUELE OMSCHRIJVING VAN DE INBRENG VAN SPECIALISTEN	38
3.4.8. TEKSTUELE OMSCHRIJVING VAN DE ALGEMENE WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING DOOR ...	38
04 ASSESSMENTRAPPORT	41
4.1. TEKSTUELE BESCHRIJVING EN MOTIVERING VAN DE BIJ HET ASSESSMENT GEHANTEERDE ...	43
4.2. BESCHRIJVING VAN DE OBSERVATIES EN REGISTRATIES UIT HET ASSESSMENT	43
4.2.1. ASSESSMENT VAN VONDSTEN	43
4.2.2. ASSESSMENT VAN STALEN	43
4.2.3. CONSERVATIE-ASSESSMENT	43
4.2.4. ASSESSMENT VAN SPOREN, SPOORCOMBINATIES, ARCHEOLOGISCHE STRUCTUREN EN ...	43
4.3. TEKSTUELE BESCHRIJVING VAN HET POTENTIEEL VOOR WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK EN DE ...	46
4.4. TEKSTUELE BESCHRIJVING VAN HET UIT TE VOEREN ONDERZOEK	46

4.4.1. TE BEANTWOORDEN ONDERZOEKSVRAGEN	46
4.4.2. STRATEGIE VOOR DE VERWERKING	46
4.4.3. CONSERVATIESTRATEGIE	46
4.4.4. ONDERZOEKSVRAGEN VOOR VERVOLGONDERZOEK	47
05 INTERPRETATIE VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE	49
5.1. BESCHRIJVING VAN HET KADER VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE	51
5.2. ALGEMENE LANDSCHAPPELIJKE EN GEOGRAFISCHE SITUERING	52
5.2.1. AARDKUNDIGE EN HYDROGRAFISCHE SITUERING	52
5.2.2. FYSISCH-GEOGRAFISCHE SITUERING	55
5.2.3. GRONDGEBRUIK	58
5.3. HISTORISCH KADER	59
5.3.1. ALGEMENE GESCHIEDENIS VAN NINOVE	59
5.3.2. GESCHIEDENIS VAN DE BEVERSTRAAT	63
5.3.3. BRANDEN EN VERWOESTINGEN IN NINOVE DOOR DE EEUWEN HEEN	64
5.3.4. INVENTARIS ONROEREND ERFGOED	65
5.3.5. HISTORISCH-CARTOGRAFISCHE DOCUMENTEN	66
5.3.5.1. JACOB VAN DEVENTER – ATLAS DES VILLES DES PAYS-BAS: 73 PLACES LEVÉES ENTRE 1550 ...	66
5.3.5.2. KAART VAN DE DEYN (1644-1645)	66
5.3.5.3. ANTONIUS SANDERUS – FLANDRIA ILLUSTRATA, TOMIS II, P. 529: NINIVE FLANDRORUM...	66
5.3.5.4. VILLARETKAART (1745-1748)	67
5.3.5.5. JOZEF JOHAN FRANS FERRARIS – KABINETSKAART DER OOSTENRIJKSE NEDERLANDEN EN ...	68
5.3.5.6. ATLAS DER BUURTWEGEN (CA. 1841)	69
5.3.5.7. PHILIPPE VANDERMAELEN – CARTES TOPOGRAPHIQUES DE LA BELGIQUE (1846-1854)	70
5.3.5.8. PHILIPPE CHRÉTIEN POPP - ATLAS CADASTRAL PARCELLAIRE DE LA BELGIQUE (1842-1879)	70
5.3.5.9. RECENTE LUCHTFOTO'S	71
5.3.5.10. ARCHEOLOGISCH KADER	72
5.4. BESCHRIJVING VAN DE BODEMS EN ANDERE COMPLEXEN VAN AARDKUNDIGE EENHEDEN	73
5.4.1. GENESE VAN DE BODEMS OF ANDERE COMPLEXEN VAN AARDKUNDIGE EENHEDEN	73
5.4.2. BEWARING VAN DE BODEMS OF ANDERE COMPLEXEN VAN AARDKUNDIGE EENHEDEN	74
5.4.3. EFFECTEN VAN DE AANWEZIGE BODEMS EN SEDIMENTEN OP DE BEWARING VAN DE ...	74
5.4.4. REFERENTIE AAN GELIJKAARDIGE BODEMS EN ANDERE COMPLEXEN VAN AARDKUNDIGE ...	74
5.5. BESCHRIJVING VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE AAN DE HAND VAN HET SPORENBESTAND OF ...	74

5.5.1. ANALYSE VAN DE OPBOUW VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE	74
5.5.1.1. BESCHRIJVING VAN DE WIJZE WAAROP DE ARCHEOLOGISCHE SITE ZICH AAN HET HUIDIGE ...	74
5.5.1.2. BESCHRIJVING VAN DE STRATIGRAFISCHE OPBOUW VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE	74
5.5.1.3. GEMIDDELDE DIEPTE VAN DE WAARGENOMEN ARCHEOLOGISCHE NIVEAUS ...	76
5.5.1.4. PROFIELFOTO'S	76
5.5.2. ANALYSE VAN ARCHEOLOGISCHE STRUCTUREN, SPOORCATEGORIEËN, SPOORCOMBINATIES EN ...	76
5.5.2.1. NIET GEFASEERDE ALLESPORENKAART	76
5.5.2.2. WEERGAVE VERSCHILLENDE FASES	82
5.5.2.3. BEHOUD IN SITU VAN NIET-ONDERZOCHE ZONES	87
5.5.2.4. GLOBALE TEKSTUELE BESCHRIJVING VAN HET SPORENBESTAND	87
5.5.2.4.1. INLEIDING	87
5.5.2.4.2. OUDSTE MUURFASE EN ACCUMULATIE VAN LEMEN VLOEREN	90
5.5.2.4.2.1. BESCHRIJVING EN INTERPRETATIE	90
5.5.2.4.2.2. VONDSTEN EN DATERING	95
5.5.2.4.3. FASE 0: INDICATIES VOOR HUIZEN IN VAKWERKBOUW	99
5.5.2.4.3.1. BESCHRIJVING EN INTERPRETATIE	99
5.5.2.4.3.2. VONDSTEN EN DATERING	103
5.5.2.4.4. FASE 1: BEWONING OP PERCEEL 1005 EN 1007	107
5.5.2.4.4.1. FASE 1: PERCEEL 1005	107
5.5.2.4.4.1.1. BESCHRIJVING EN INTERPRETATIE	107
5.5.2.4.4.1.2. VONDSTEN EN DATERING	110
5.5.2.4.4.2. FASE 1: PERCEEL 1007	110
5.5.2.4.4.2.1. BESCHRIJVING EN INTERPRETATIE	110
5.5.2.4.4.2.2. VONDSTEN EN DATERING	112
5.5.2.4.5. FASE 2: GEDEELTELIJKE VERSTENING VAN DE WONINGEN	113
5.5.2.4.5.1. FASE 2: PERCEEL 1007	113
5.5.2.4.5.1.1. BESCHRIJVING EN INTERPRETATIE	113
5.5.2.4.5.1.2. VONDSTEN EN DATERING	122
5.5.2.4.5.2. FASE 2: PERCEEL 1008	131
5.5.2.4.5.2.1. BESCHRIJVING EN INTERPRETATIE	131
5.5.2.4.5.2.2. VONDSTEN EN DATERING	131
5.5.2.4.6. FASE 3 OP PERCEEL 1007: VERSTENING VAN DE WONING	132
5.5.2.4.6.1. BESCHRIJVING EN INTERPRETATIE	132

5.5.2.4.6.2. VONDSTEN EN DATERING	137
5.5.2.4.7. FASE 4 OP PERCEEL 1007: VERBOUWINGEN VAN DE BESTAANDE STRUCTUUR	138
5.5.2.4.8. SPOREN DIE NIET AAN EEN FASE TE KOPPELEN ZIJN	140
5.5.2.4.8.1. C. VI-13: INSTEELK MUUR	140
5.5.2.4.8.2. LAGEN AAN DE ZUIDKANT VAN PERCEEL 1007	141
5.5.2.4.8.3. PUINKUIL C. VI-51	142
5.5.2.4.8.4. OPGAAND MUURWERK	143
5.6. BESCHRIJVING VAN HET BESTAND AAN CULTURELE VONDSTEN EN NATUURWETENSCHAPPELIJKE ...	150
5.6.1. BESCHRIJVING VAN DE ANALYSEMETHODEN EN -TECHNIEKEN	150
5.6.2. BESCHRIJVING VAN DE UITWERKINGSMETHODEN	150
5.6.3. BESCHRIJVING VAN DE VONDSTEN	150
5.6.4. BESCHRIJVING EN ANALYSE VAN DE VONDSTCATEGORIEËN	150
5.6.5. ANALYSE VAN DE TYPOLOGISCHE, CHRONOLOGISCHE EN RUIMTELIJKE INDELING VAN DE ...	150
5.7. DATERING EN INTERPRETATIE VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE	151
5.7.1. RELATIEVE DATERING OP BASIS VAN HET SPORENBESTAND EN VONDSTENBESTAND	151
5.7.2. ABSOLUTE DATERING OP BASIS VAN VONDSTEN	151
5.7.3. ABSOLUTE DATERING OP BASIS VAN NATUURWETENSCHAPPELIJKE DATERINGSTECHNIEKEN	151
5.7.4. ABSOLUTE DATERING OP BASIS VAN HISTORISCHE BRONNEN	151
5.7.5. TAFONOMISCHE OPBOUW EN FORMATIE VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE	151
5.8. SYNTHESE VAN DE KENNIS OVER DE ARCHEOLOGISCHE SITE	153
5.8.1. GEMOTIVEERDE INTERPRETATIE VAN DE VONDSTEN, VONDSTCATEGORIEËN, SPOREN...	153
5.8.2. BEVINDINGEN TEN OPZICHTE VAN DE RESULTATEN VAN EERDER UITGEVOERD ARCHEOLOGISCH ...	156
5.8.3. GEMOTIVEERDE VERWACHTING TEN AANZIEN VAN DE AANWEZIGHEID EN AARD VAN ...	156
5.8.4. BESLUIT	156
5.8.5. BELANG EN DE BETEKENIS VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE BINNEN DE BESTAANDE KENNIS	158
5.8.6. AFBAKENING VAN ZONES WAAR GEEN ARCHEOLOGISCH ERFGOED AANWEZIG IS	158
5.8.7. DE ONDERZOEKSVRAGEN EN ONDERZOEKSDOELEN BEANTWOORD	159
5.8.8. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK (GERICHT OP GESPECIALISEERD PUBLIEK)	161
5.8.9. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK (GERICHT OP EEN NIET-GESPECIALISEERD PUBLIEK)	162

6	BIBLIOGRAFIE	167
7	BIJLAGEN	173
	7.1. HANDLEIDING BIJ HET RAADPLEGEN VAN DE BIJLAGEN	175
	7.2. LIJSTEN	176
	7.3. GRONDPLAN	177

LIJST VAN FIGUREN

Fig. 1. Projectie van het projectgebied op topografische kaart.	27
Fig. 2. Projectie van de aangetroffen sporen op het kadasterplan. (Bron: AGIV & SOLVA, digitaal aangemaakt op 18/05/2021).	28
Fig. 3. Projectie van de aangetroffen sporen op de bouwplannen. (Bron: OSK-AR & SOLVA, digitaal aangemaakt op 18/05/2021).	29
Fig. 4. Plan met aan de lokalisatie van de proefputten. Digitaal aangemaakt op 18/05/2021.	30
Fig. 5. Geplande versus opgegraven deel van het projectgebied. Digitaal aangemaakt op 18/05/2021.	36
Fig. 6. Bodemkaart met aanduiding van de locatie van Ninove (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).	51
Fig. 7. Locatie van het projectgebied binnen de vastgestelde archeologische zone van Ninove op GRB (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).	52
Fig. 8. Quartairgeologische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).	54
Fig. 9. Tertiairgeologische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).	54
Fig. 10. Digitaal terreinmodel met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).	55
Fig. 11. DTM (detail) met aanduiding van het projectgebied en de hoogteverlooptlijnen (bron: AGIV en Geopunt; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).	55
Fig. 12. Hoogteprofiel 1 (west-oost) van het projectgebied (bron: Geopunt; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).	56
Fig. 13. Hoogteprofiel 2 (noord-zuid) van het projectgebied (bron: Geopunt; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).	56
Fig. 14. Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).	57
Fig. 15. Bodemassociatiekaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).	57
Fig. 16. Bodemgebruikskaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).	58
Fig. 17. Bodembedekkingskaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).	58
Fig. 18. Ontwikkeling van Ninove volgens H. Vangassen en G. Vande Winkel. (bron: Google maps)	59
Fig. 19. Ontwikkeling van Ninove volgens D. Van de Perre. (bron: Google maps)	61
Fig. 20. Uitsnede uit de Deventerkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: KBR; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).	66
Fig. 21. Uitsnede uit De Deyn-kaart met aanduiding van de approximatieve locatie van het projectgebied (©RA GENT, Abdij Ninove, 921; Rode kader aanduiding door de auteurs).	67
Fig. 22. Afbeelding van Ninove uit de <i>Flandria Illustrata</i> van Sanderus, met aanduiding (rood) van de approximatieve locatie van het projectgebied.	67
Fig. 23. Uitsnede uit de Villaretkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).	68
Fig. 24. Uitsnede uit de kaart van Ferraris met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).	68
Fig. 25. Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).	69
Fig. 26. Detail uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).	69
Fig. 27. Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).	70
Fig. 28. Uitsnede uit de Poppkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).	70
Fig. 29. Aanduiding van het projectgebied op de CAI.	72
Fig. 30. Situering van de twee coupes AB in het werkingsgebied.	75
Fig. 31. Niet gefaseerde allesporenkaart grondplan A. Digitaal aangemaakt op 18/05/2021.	78
Fig. 32. Niet gefaseerde allesporenkaart grondplan B. Digitaal aangemaakt op 18/05/2021.	79
Fig. 33. Niet gefaseerde allesporenkaart grondplan C. Digitaal aangemaakt op 18/05/2021.	80
Fig. 34. Niet gefaseerde allesporenkaart grondplan D. Digitaal aangemaakt op 18/05/2021.	81
Fig. 35. Fase "oudste muurresten en accumulatie lemen vloeren". Digitaal aangemaakt op 18/05/2021.	82
Fig. 36. Fase 0: indicaties voor huizen in vakwerkbouw. Digitaal aangemaakt op 18/05/2021.	83
Fig. 37. Fase 1: bewoning op perceel 1005 en 1007. Digitaal aangemaakt op 18/05/2021.	84
Fig. 38. Fase 2: geleidelijke verstening van de woningen. Digitaal aangemaakt op 18/05/2021.	85
Fig. 39. Fase 3: volledige verstening van de woning; fase 4: Aanpassingen aan fase 3. Digitaal aangemaakt op 18/05/2021.	86
Fig. 40. <i>In situ</i> bewaarde zones. Digitaal aangemaakt op 18/05/2021.	88
Fig. 41. Primitief kadaster met aanduiding van het onderzoeksgebied.	90
Fig. 42. Uitsnede van het sporenplan op GPL B t.h.v. de coupes AB op C. VI-96 en C. VI-97 (links op het plan) en VI-C. 18 en C. VI-19 (rechts op het plan).	91
Fig. 43. Tekening van coupe AB op de lagen C. VI-96 en C. VI-97. Op de tekening zijn de contextnummers weergegeven.	93
Fig. 44. Tekening van coupe AB op C. VI-18 en C. VI-19. Op de tekening zijn de contextnummers weergegeven.	94
Fig. 45. Aardewerk uit C. VI-238: rood lokaal gedraaid teil: 18-NIN-BEV-136.	95
Fig. 46. Aardewerk uit C. VI-248: grape in lichtoranje klei: 18-NIN-BEV-135.	96
Fig. 47. Multiplot van de dateringen van de sequentie.	98
Fig. 48. Tabel met gemodelleerde datering.	98
Fig. 49. Aardewerk uit C. VI-163: grijs gedraaide voorraadpot: 18-NIN-BEV-18.	98
Fig. 50. Plan met de sporen die te linken zijn aan huizen in vakwerkbouw.	100
Fig. 51. Materiaal uit C. VI-62.	103
Fig. 52. Materiaal uit C. VI-97.	105
Fig. 53. Plan met de sporen van fase 1.	108
Fig. 54. Tekening van coupe CD op de tegelvloer (C. VI-42 en C. VI-43), de onderliggende lemen vloeren (C. VI-24) en de daaronder liggende kelder (C. VI-176 en C. 191).	112
Fig. 55. Sporen van fase 2 op perceel 1007 en 1008.	114
Fig. 56. Tekening van coupe EF op de tegelvloer (C. VI-42 en C. VI-43). Op de tekening zijn de contextnummers weergegeven.	116
Fig. 57. Aardewerk uit C. VI-174.	123
Fig. 58. Aardewerk in lichtoranje klei uit C. VI-174.	124
Fig. 59. Rood aardewerk uit C. VI-174.	125
Fig. 60. Teilen in rood aardewerk uit C. VI-174.	126
Fig. 61. Aardewerk in steengoed met engobe/zoutglazuur uit C. VI-174.	127
Fig. 62. Aardewerk uit C. VI-174: voorraadpot in steengoed met engobe/zoutglazuur: 18-NIN-BEV-9	127
Fig. 63. Fragment van een ventilatiepan uit C. VI-174: 18-NIN-BEV-73.	127
Fig. 64. Fragment van een vizel uit C. VI-174. 18-NIN-BEV-90.	128
Fig. 65. Aardewerk uit C. VI-24.	130
Fig. 66. Aardewerk uit C. VI-130.	131
Fig. 67. Plan met de sporen van fase 3 en fase 4.	133

Fig. 68. Rood aardewerk uit C. VI-33.	137
Fig. 69. Aardewerk uit C. VI-153.	142
Fig. 70. Aardewerk uit C. VI-51.	142
Fig. 71. Plan van het gelijkvloers (niet op schaal).	144
Fig. 72. Plan van de eerste verdieping (niet op schaal).	145
Fig. 73. De zuidelijke zijgevel met de verschillende fases.	149

LIJST VAN AFBEELDINGEN

Afb. 1. Orthofoto van GPL A. Digitaal aangemaakt op 18/05/2021.	37
Afb. 2. Orthofoto van kelder VI-1. Digitaal aangemaakt op 18/05/2021.	37
Afb. 3. Ansichtkaart uit 1907 met zicht op de Beverstraat, richting zuiden (bron: delcampe.net).	63
Afb. 4. Ansichtkaart uit het begin van de 20ste eeuw met zicht op de Groentenmarkt en de Beverstraat, richting noorden.	64
Afb. 5. Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).	71
Afb. 6. Luchtfoto uit 1990 met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).	71
Afb. 7. Luchtfoto uit 2015 met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).	72
Afb. 8. Coupe AB op de sporen VI-96 en VI-97 aan de zuidwestelijke zijde van het projectgebied.	77
Afb. 9. Coupe AB op de sporen VI-18 en VI-19 ten noordoosten van het projectgebied.	77
Afb. 10. Detail van muur C. VI-235 op GPL B.	91
Afb. 11. Coupe AB op C. VI-96 en C. VI-97.	92
Afb. 12. Coupe AB op C. VI-18 en C. VI-19.	93
Afb. 13. Detail van restanten van houten plankjes in de sequentie van vloeren C. VI-181 (= 18-NIN-BEV-157).	94
Afb. 14. Detail van laag C. VI-60 die wordt afgedekt door C. VI-62.	95
Afb. 15. Detail van de bakstenen vloer (VI-215), de lemen vloer (VI-231) en het loopniveau dat beide bedekt (VI-216) op GPL C.	99
Afb. 16. Detail van de mogelijke poeren (VI-257) bovenop vloer C. VI-216 op GPL B.	101
Afb. 17. Zicht vanuit het zuidwesten op de verbrande leemlaag VI-175 op GPL C. Enkele grote brokken verbrande leem vallen op in de puinlaag.	102
Afb. 18. Detail van enkele grote brokken leem uit VI-175 waarbij nog de afdruk zichtbaar is van de takken waartegen de leem is gedruwd bij de constructie van de wand.	102
Afb. 19. Metaal uit C. VI-62 (18-NIN-BEV-125).	104
Afb. 20. Zicht vanuit het zuidwesten op C. VI-14 (bovenaan) en een deel van C. VI-56 (onderaan) op GPL A.	107
Afb. 21. Zicht vanuit het zuidwesten op C. VI-56 en C. VI-59.	109
Afb. 22. Zicht vanuit het zuidwesten op de kelder gevormd door C. VI-176 en C. VI-191 op GPL C.	110
Afb. 23. Foto van coupe CD op de tegelvloer (C. VI-42 en C. VI-43), de onderliggende lemen vloeren (C. VI-24) en de daaronder liggende kelder (C. VI-176 en C. 191).	111
Afb. 24. Detail van coupe CD op de tegelvloer (C. VI-42 en C. VI-43), de onderliggende lemen vloeren en de daaronder liggende kelder (C. VI-176 en C. 191).	111
Afb. 25. Detail van de <i>in situ</i> verbrande bakstenen op muur VI-212 op GPL C.	113
Afb. 26. Foto van coupe EF op de tegelvloer (C. VI-42 en VI-43).	115
Afb. 27. Zicht vanuit het zuidwesten op de tegelvloer (C. VI-42 en C. VI-43) op GPL A.	116
Afb. 28. Zicht vanuit het zuidoosten op muur C. VI-31 waar de tegelvloer (C. VI-42 en C. VI-43) mooi op aansluit.	117
Afb. 29. Detail van de herstelling C. VI-43 op GPL A.	118
Afb. 30. Detail van de muurhaard (C. VI-11) en tegelvloer C. VI-42. Aan de binnenzijde van de muur zijn duidelijke verbrandingsporen te zien op het pleisterwerk.	119
Afb. 31. Detail van de fundering van de muurhaard (C. VI-11) op GPL B.	119
Afb. 32. Detail van de noordelijke haardwang (VI-38) en de keldertoegang waarvan muur VI-40 een onderdeel vormt.	120
Afb. 33. Detail van de muren VI-131, VI-134, VI-140 en VI-148 en de natuurstenen plaat VI-133 op GPL A. Op de foto zijn de contextnummers weergegeven.	121
Afb. 34. Zicht vanuit het zuidwesten op muren C. VI-4, C. VI-154 en C. VI-150.	121
Afb. 35. Zicht vanuit het zuidwesten op de muren C. VI-106 en C. VI-110.	122
Afb. 36. Detail van kom in majolica uit C. VI-174: 18-NIN-BEV-9.	123
Afb. 37. Detail van muur C. VI-29 op GPL A. Het parement van de muur is uitgevoerd in nummulietenkalksteen.	134
Afb. 38. Zicht vanuit het zuidwesten op kelder C. VI-4 met vloer C. VI-1 op GPL A. Muur C. VI-9 (rechts) werd pas later in de kelder geplaatst, tesamen met een nieuwe trap.	135
Afb. 39. Zicht vanuit het zuidwesten op GPL A met de traptrede C. VI-114 en de muur C. VI-120 die samen een doorgang vormen naar kelder C. VI-4.	136
Afb. 40. Zicht op keldergat C. VI-156.	136
Afb. 41. Zicht vanuit het zuidwesten op GPL A met de fundering C. VI-137 ten zuidoosten van trap C. VI-12.	137
Afb. 42. Zicht vanuit het westen op de nieuwe trap in kelder C. VI-4. De trap was nog in gebruik op het moment van afbraak.	138
Afb. 43. Zicht vanuit het oosten op muur C. VI-93. De insteek van de muur doorsnijdt alle andere pakketten en muren op deze plaats.	139
Afb. 44. Orthofoto van de opgraving met aanduiding van de besproken contexten.	140
Afb. 45. Beeld vanuit het zuidwesten op laag C. VI-147, muur C. VI-150 en laag C. VI-152 aan de buitenzijde. Op de voorgrond ligt laag C. VI-153.	141
Afb. 46. Foto van puinkuil C. VI-51.	142
Afb. 47. Vrijgelegd fragment van muur C. VII-6.	143
Afb. 48. Vrijgelegd fragment van muur C. VII-2.	143
Afb. 50. Vrijgelegd fragment van muur C. VII-9.	146
Afb. 49. Vrijgelegd fragment van muur C. VII-3.	146
Afb. 51. Vrijgelegd fragment van muur C. VII-15.	147
Afb. 52. Vrijgelegd fragment van muur C. VI-20.	147
Afb. 53. De zuidelijke zijgevel.	148
Afb. 54. Detail van de funderingen van de zuidelijke zijgevel.	148

LIJST VAN TABELLEN

Tabel 1. Vondstmateriaal uit C. VI-238.	95
Tabel 2. Vondstmateriaal uit C. VI-248.	96
Tabel 3. Vondstmateriaal uit C. VI-221.	96
Tabel 4. Vondstmateriaal uit C. VI-220.	96
Tabel 5. Vondstmateriaal uit C. VI-181.	97
Tabel 6. Vondstmateriaal uit C. VI-62.	105
Tabel 7. Vondstmateriaal uit C. VI-97.	106
Tabel 8. Vondstmateriaal uit C. VI-174.	128
Tabel 9. Vondstmateriaal uit C. VI-178.	129
Tabel 10. Vondstmateriaal uit C. VI-24.	130
Tabel 11. Vondstmateriaal uit C. VI-130.	131
Tabel 12. Vondstmateriaal uit C. VI-33.	138
Tabel 13. Overzicht van de fasering van de site.	154

01 | DANKWOORD

1. DANKWOORD

We wensen de Stad Ninove en in het bijzonder Ann D'Hauwer te bedanken voor de samenwerking. Daarnaast zijn we Maxime Poulain erkentelijk voor de determinatie van enkele scherven en Luk Beekmans voor de determinatie van de munt.

02 | INLEIDING

2. INLEIDING

De stad Ninove plant een groene doorsteek tussen de Beverenstraat en de Kaardeloodstraat. Op de te bewandelen zones zal een nieuwe verharding aangelegd worden met graniettegels of betontegels. Daarnaast worden er verschillende houten podia ingericht met ruimte voor etalages. In het midden van de doorsteek zal een speelzone aangelegd worden met een waterpartij. De rest van het projectgebied wordt ingevuld met groene zones, bestaande uit prairiebeplanting en een 14-tal bomen.

Om deze doorsteek te kunnen realiseren is een woning aan de Beverstraat afgebroken. Omdat de werken binnen de historische kern en dus archeologische zone van de Stad Ninove te situeren zijn, was er voor de omgevingsvergunning een archeologienota vereist.

Het archeologische voortraject wees reeds uit dat de kans op oudere relictten op het projectgebied zeer reëel was. De Beverstraat is immers één van de oudste straten van Ninove. Aanvullend op de bureaustudie is een proefputten onderzoek uitgevoerd. Tijdens het vooronderzoek bleken enkel in de zone aan de Beverstraat archeologische sporen bedreigd door de werken. In de tuinzone zouden de werken geen antropogene sporen verstoren. Na een kort muurarcheologisch onderzoek tijdens de afbraakwerken, concentreerde de opgraving zich op de oppervlakte van de afgebroken woning aan de Beverstraat.

Ondanks de beperkte bodemingreep kon een hele bewoningsgeschiedenis blootgelegd worden. De oudste lemen vloeren dateren uit de late middeleeuwen en zijn te koppelen aan verschillende huizen in vakwerkbouw. Naast lemen vloeren is er ook een centrale haard met bakstenen vloer gevonden. Aan het begin van de 17de eeuw wordt er een huis met een muurhaard gebouwd. Enkel deze muur werd in baksteen gebouwd, de andere muren waren nog in vakwerkbouw. De evolutie van vakwerkbouw naar een volledige verstening van de gebouwen was in de 17de eeuw te situeren. Verschillende pakketten met leem en brandafval zijn het resultaat van grote, verwoestende branden die delen van de stad in as hebben gelegd. De combinatie van de opgravingsgegevens met de gegevens uit de historische bronnen zorgen ervoor dat de resultaten van de opgraving de informatiewaarde van het perceel overstijgen. De gegevens kunnen een belangrijke aanvulling zijn op de bestaande kennis van Ninove.

03 | BESCHRIJVEND GEDEELTE

18-NIN-BEV
2020 K 159
ZONE 6
GPL A
SPOOR
COUPE
PROFIEL

3. BESCHRIJVEND GEDEELTE

3.1. ADMINISTRatieve GEGEVENS

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	
Projectcode:	2020K159
Sitecode:	18-NIN-BEV
Wettelijk depotnummer:	D/2021/12.857/11
Naam en erkenningsnummer erkende archeoloog:	SOLVA OE/ERK/Archeoloog/2015/00038
Locatie:	Oost-Vlaanderen, Ninove, Beverstraat (Fig. 1)
Bounding box:	punt 1: x= 125436.283542, y= 169468.51139 punt 2: x= 125632.550665, y= 169597.369011
Kadastrale gegevens:	Ninove, Afdeling 2, sectie B, 1007N, 1008P
Topografische kaart:	Zie Fig. 1 en Fig. 2.
Betrokken actoren en specialisten:	- Erkend archeoloog: Sigrid Klinkenberg - Tekst: Arne De Graeve, Erik Verbeke, Wouter De Maeyer, Sigrid Klinkenberg - Kaartmateriaal: Erik Verbeke, Wouter De Maeyer - Redactie: Bart Cherretté
Wetenschappelijke advisering:	Niet van toepassing
Begin- en einddatum:	23-11-2020 tem 7-01-2021

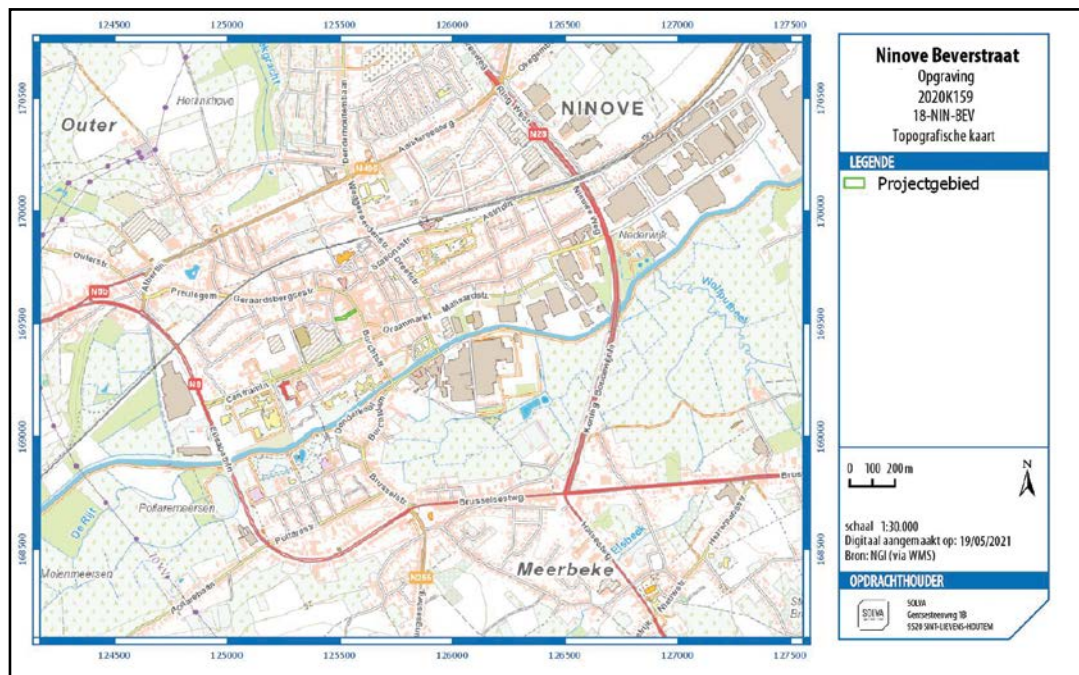
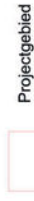

Fig. 1. Projectie van het projectgebied op topografische kaart.

Ninove
Beverstraat
 Werfbegeleiding
 18-NIN-BEV - 2020K159
 Allesporenplan op kadaster

LEGENDE

Schaal 1:100
 Digitaal aangemaakt op: 18/05/2021
 Bron: AGIV & SOLVA

OPDRACHTHOUDER

SOLVA
 Gentsesteenweg 1B
 9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM

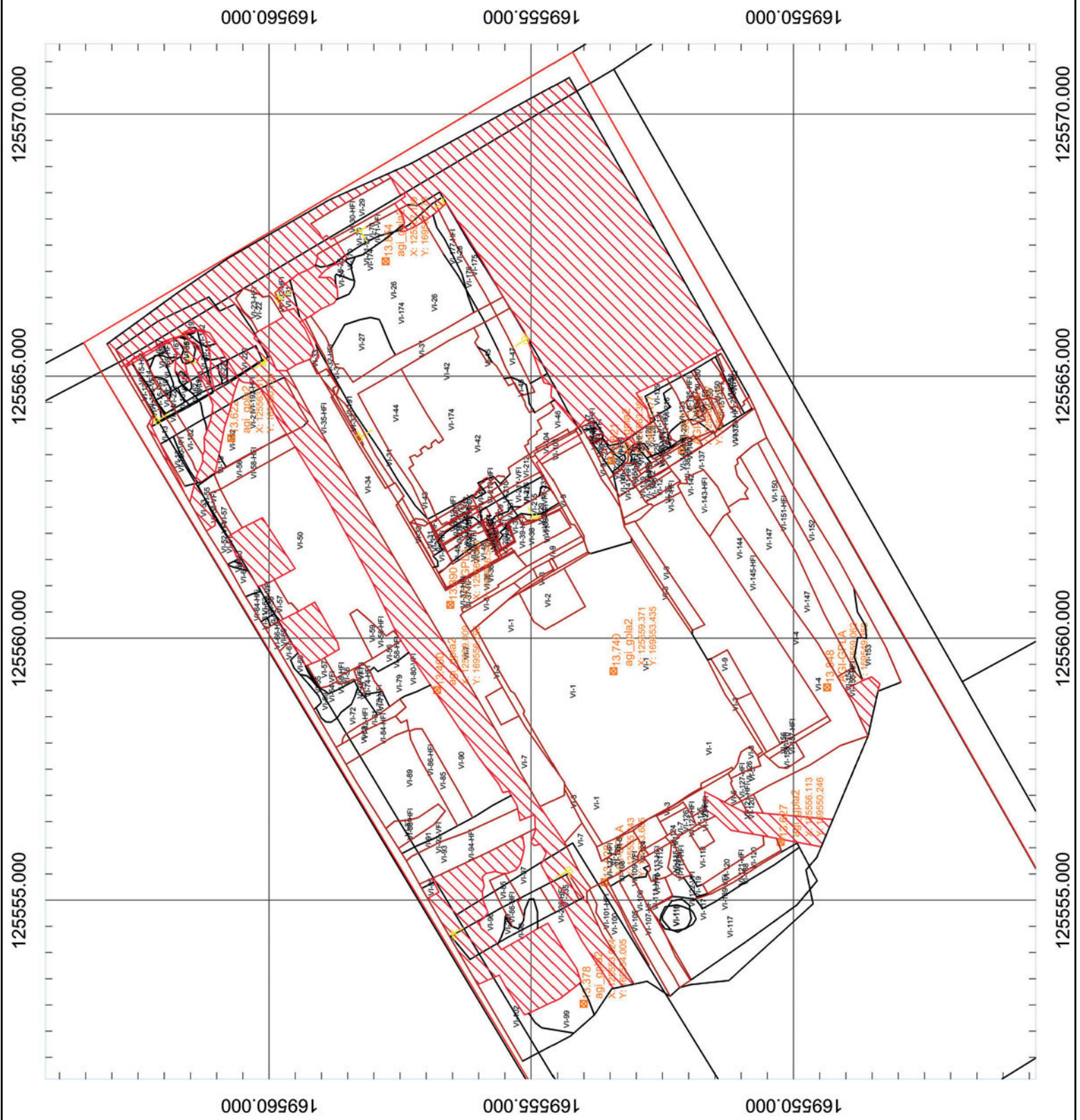

Fig. 2. Projectie van de aangetroffen sporen op het kadasterplan. (Bron: AGIV & SOLVA, digitaal aangemaakt op 18/05/2021).

Ninove
Beverstraat
 Werfbegeleiding
 18-NIN-BEV - 2020K159
 Allesporenplan op ontwerp

LEGENDE

Projectgebied

Schaal 1:100
 Digitaal aangemaakt op: 18/05/2021
 Bron: OSK-AR & SOLVA

OPDRACHTHOUDER

SOLVA
 Genesteenweg 1B
 9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM

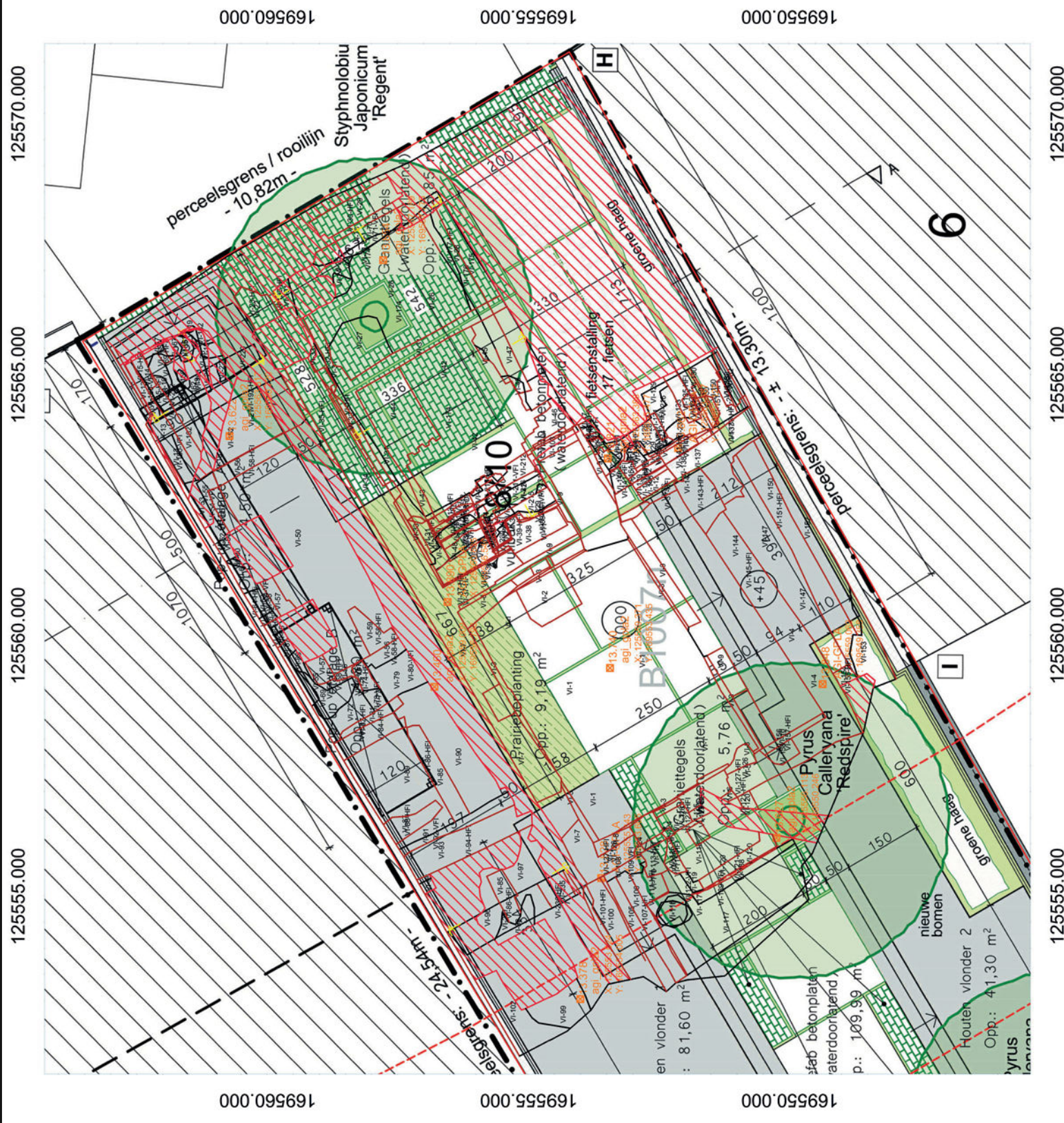

Fig. 3. Projectie van de aangetroffen sporen op de bouwplannen. (Bron: OSK-AR & SOLVA, digitaal aangemaakt op 18/05/2021).

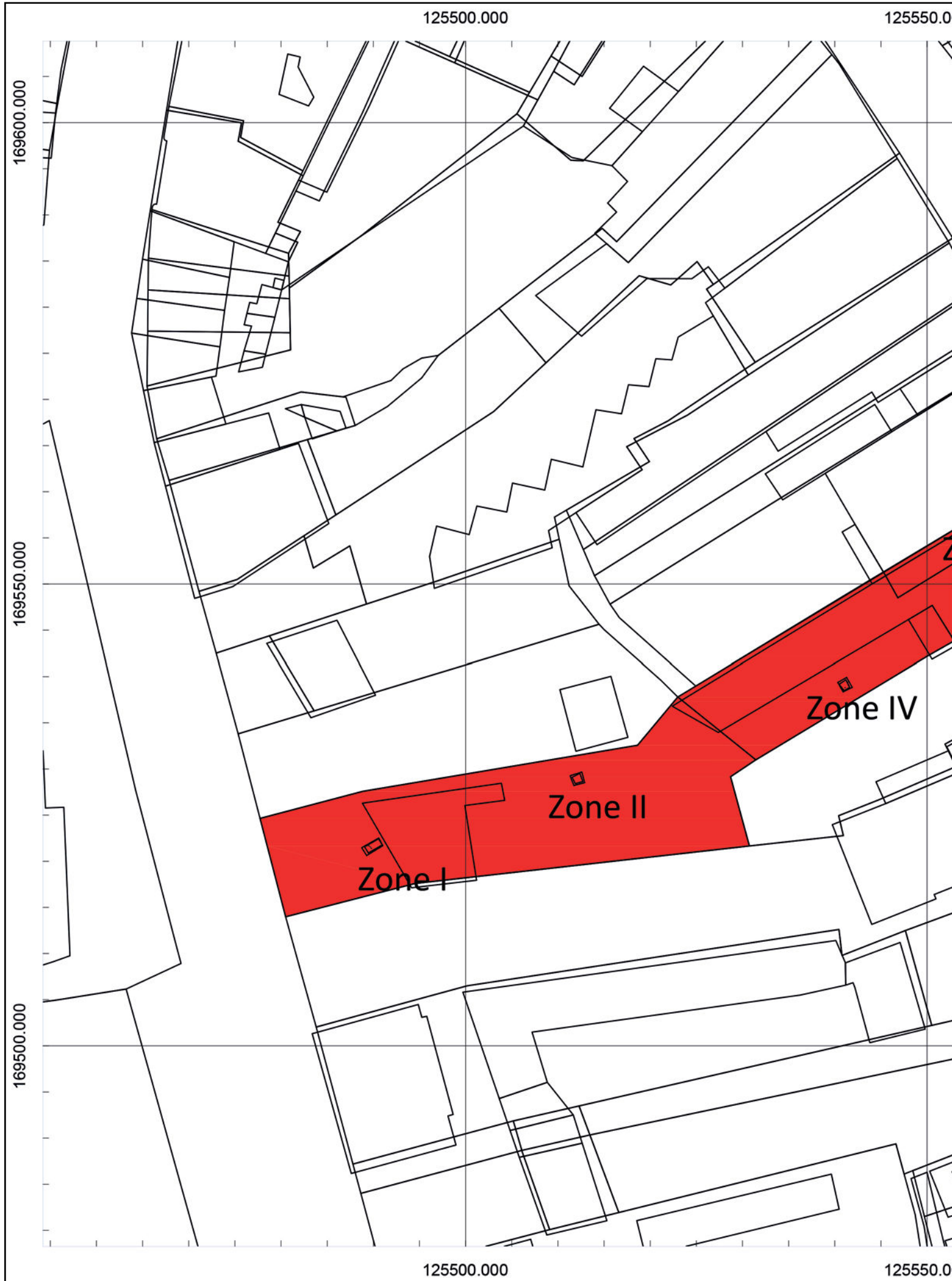
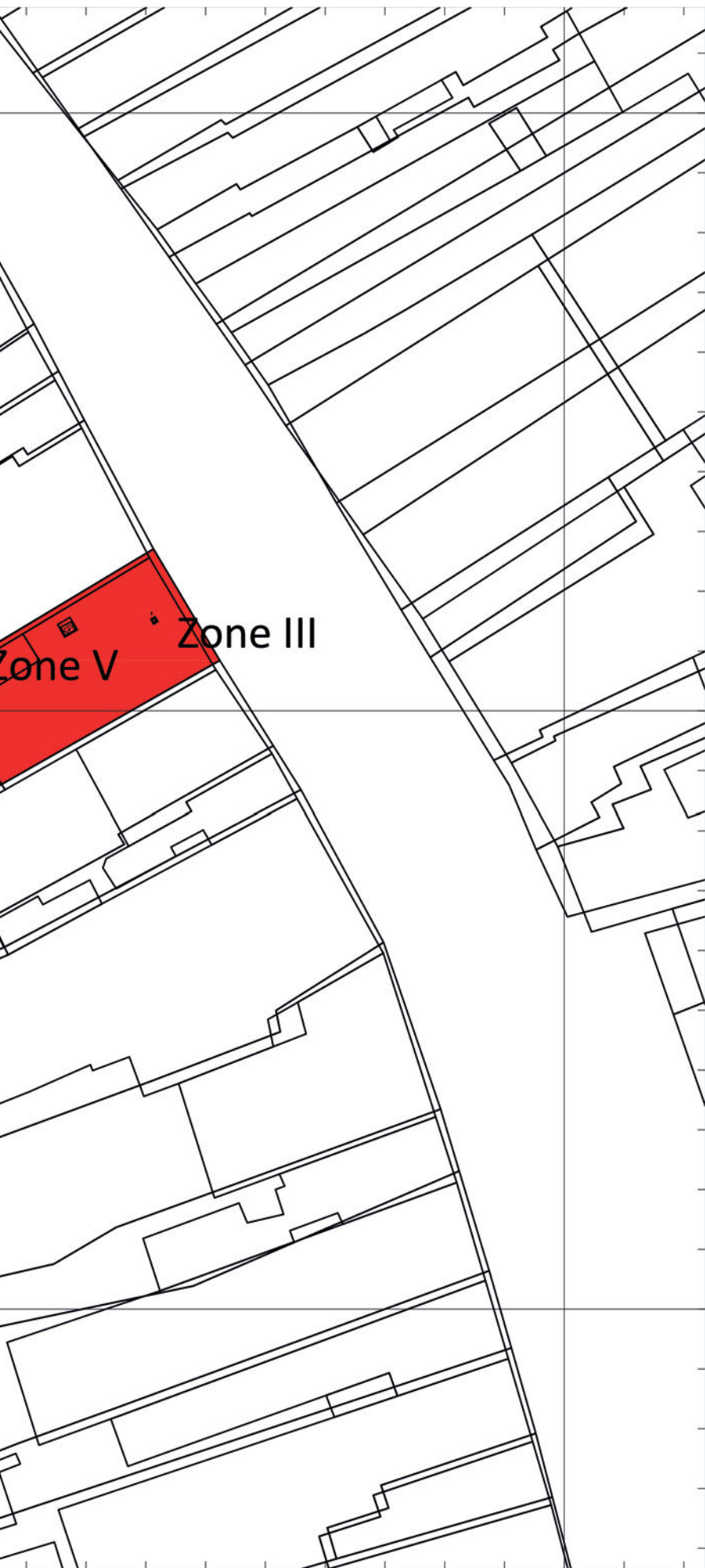

Fig. 4. Plan met aan de lokalisatie van de proefputten. Digitaal aangemaakt op 18/05/2021.

00

125600.000

169600.000

169550.000

169500.000

00

125600.000

Ninove
Beverstraat
 Proefputtenonderzoek
 2020K159
 18-NIN-BEV
 Situering proefputten

LEGENDE

- Proefput
- Projectgebied

Schaal 1:500
 Digitaal aangemaakt op: 27/10/2020
 Bron: SOLVA & AGIV

OPDRACHTHOUDER

SOLVA
 Gentsesteeweg 1B
 9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM

3.2. SAMENVATTING VAN HET ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK EN DE RESULTATEN

Uit het bureauonderzoek bleek dat het onderzoeksgebied op historisch vlak een interessante plaats inneemt. Het is gelegen binnen de historische kern van Ninove. De historische kaarten tonen dat het projectgebied werd ingenomen door een historische woning, tuin en deel van de voorloper van de huidige Kaardeloodstraat.

Om het projectgebied te evalueren op zijn archeologisch potentieel zijn er vijf proefputten gemaakt (Fig. 4). Deze hadden als doel de opbouw en bewaring van de archeologische relicten te onderzoeken. De locatie van proefput I was op het moment van uitvoering in gebruik als parking. De opbouw van het profiel toonde dat er op deze plaats dikke pakketten puin zijn gestort. Er zijn geen aanwijzingen dat de veronderstelde voorloper van de Kaardeloodstraat aanwezig is binnen het gabarit van de geplande werken. Ze is mogelijk niet bewaard gebleven of ze bevindt zich op een dieper niveau.

De proefputten II en IV zijn gelegen in de tuin van de huidige woning. Deze proefputten bevatten enkel ophogingslagen en/of verstoring en bewijzen dat de hele tuinzone archeologisch gezien niet relevant is in het kader van de huidige geplande werkzaamheden.

De proefputten III en V zijn gelegen binnen de bestaande woning. Uit het onderzoek op de profielputten bleek dat er archeologische lagen zijn te verwachten op een diepte van 40 cm onder het huidige vloerniveau. Bij de geplande werken kunnen deze niveaus net wel of net niet geraakt worden door de slopingswerken.

3.3. DE ONDERZOEKSOPDRACHT

3.3.1. Vraagstelling

De potentiële onderzoeksvragen die opgesteld zijn in het programma van maatregelen focussen op algemeenheden over de te verwachten bewoning op de site:

- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes? Laatmiddeleeuws? Postmiddeleeuws?
- Kunnen de archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden?

Na het terreinonderzoek werden in het archeologierapport nog enkele bijkomende onderzoeksvragen geformuleerd die konden helpen om de rapportage verder uit te diepen.

Tijdens de werfbegeleiding zijn er twee dikke brandlagen aangetroffen. Het was duidelijk dat deze een bepalende impact hebben gehad op de bewoning op de percelen. Is het mogelijk om deze brandlagen te koppelen aan gekende historische events? Kunnen de brandlagen meer vertellen over de woningen die er hebben gestaan? Wat is de impact die de brandlagen hebben gehad op de parcelering en de bouwmethodes?

Is er een evolutie te zien in de manier van bouwen doorheen de tijd? Is het mogelijk om deze chronologisch te plaatsen?

Wat is de relatie tussen de sequenties van lemen vloeren en de opgegraven gebouwen? Is er een chronologische discrepantie? Of sluiten ze toch bij elkaar aan?

3.3.2. De randvoorwaarden

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in het hoofdstuk 15 (Opgraven generiek) van de Code van Goede Praktijk 4.0.

3.3.3. Beschrijving geplande werken

De stad Ninove plant een groene doorsteek tussen de Beverenstraat en de Kaardeloodstraat.

Op een deel van het terrein zal een nieuwe verharding aangelegd worden op de te bewandelen zones met graniettegels of betontegels. Daarnaast worden er verschillende houten podia ingericht met ruimte voor etalages. In het midden van de doorsteek zal een speelzone aangelegd worden met een waterpartij. De rest van het projectgebied wordt ingevuld met groene zones, bestaande uit prairiebeplanting en een 14-tal bomen.

De huidige bebouwing wordt eerst gesloopt, waarbij ook de bestaande vloerverharding wordt verwijderd. Er wordt tot maximaal 40 cm onder de nulpas (= niveau van het voetpad van de Beverstraat) afgegraven. Om de impact op het eventueel aanwezige bodemarchief te beperken of te vermijden, zal het projectgebied niet worden ontmuurd, de kelderruimtes onder de bestaande woningen zullen niet worden uitgebroken.

Vanaf het niveau van de uitgraving (maximaal -40 cm onder vloerpass) wordt een nieuwe **verharding** aangelegd, waarop tegels, een kleine waterpartij en enkele kleine houten podia worden aangelegd. Er worden voorts ook 14 boomputten aangelegd. De meeste realisaties gaan niet dieper dan het niveau van de uitgraving, enkel de waterpartij en de boomputten zullen lokaal dieper reiken.

In totaal zal ongeveer 312 m² een **nieuwe verharding** krijgen. De **graniettegels** liggen verspreid over het projectgebied en nemen in totaal een oppervlakte van 137,024 m² in. De aanleg van deze tegels vereist een opbouw van 44 cm (zie doorsnede AA). De **betontegels** worden eveneens verspreid aangelegd over het projectgebied, met een totale oppervlakte van 174,742 m². De opbouw nodig voor deze tegels bedraagt 44 cm.

In het midden van het projectgebied wordt een **speeltuinzone** aangelegd, met een resine vloer die een oppervlakte van 90,87 m² inneemt, wat een opbouw van 19 cm impliceert. Ter hoogte van de voormalige Beverbeek, in het midden van de speeltuin, zal een **waterpartij** aangelegd worden om de onderliggende Beverbeek te visualiseren. Dit zal een oppervlakte van 18 m² innemen, en vereist een betonkuip die tot 48 cm onder het ontworpen maaiveld wordt aangelegd. De steunpunten van deze betonkuip, een tiental, komen tot 80 cm onder het ontworpen maaiveld, maar betreffen slechts lokale diepere punten (zie doorsnede CC en DD).

Er zullen verschillende **houten podia** aangelegd worden: drie in het oostelijk deel van het projectgebied aan de Beverstraat (19,141 m², 78,956 m² en 26,639 m²), en één in het westelijk deel aan de Kaardeloodstraat (40,750 m²). De platformen van de podia komen tot 45 cm boven het ontworpen maaiveld. De steunpunten van de podia worden ingewerkt in een steenslag, met een opbouw van 7 cm, over het hele oppervlak van de podia. Hierboven worden voeten in cortenstaal geïnstalleerd ter ondersteuning van de podia. De bovenkant van deze voeten zal op gelijk niveau komen dan dat van het ontworpen maaiveld, waardoor de fundering van de podia 21 cm diep ten opzichte van het maaiveld zal komen te liggen (7 cm steenslag, 14 cm voeten in cortenstaal).

De groene zones worden ingevuld met onder meer **prairiebeplanting**, die aangelegd zal worden in 30 cm bestaande of nieuwe aarde. Verder zullen er 14 nieuwe **bomen** geplant worden.

3.4. WERKWIJZE EN STRATEGIE VAN DE OPGRAVING

3.4.1. Motivering van de onderzoeksstrategie, -methode en -technieken

3.4.1.1. Opgravingsstrategie

De opgravingszone wordt gekenmerkt door een hoge concentratie aan archeologisch potentieel in de bodem. Echter kon er op basis van het proefputtenonderzoek een goede inschatting worden gemaakt van de noodzaak tot archeologische begeleiding van de werken.

Voor de aanleg van een doorsteek van de Beverstraat naar de Kaardeloodstraat moest een bestaand huis gesloopt worden. Voor de aanleg van een wegenis moest de ondergrond tot -40 cm t.o.v. het voetpad afgegraven worden. Aangezien het gelijkvloers van de woning iets hoger lag dan het voetpad, resulteerde dit in een opgraving van zo'n 60 cm stratigrafie. Aangezien er reeds bij aanvang vermoedens waren dat het nog bestaande volume van het huis een belangrijke informatiedrager was, is voorafgaand aan de sloop een beperkt muurarcheologisch onderzoek uitgevoerd. Tijdens dit onderzoek is er op verschillende strategische plaatsen pleisterwerk afgekapt om muurverbanden bloot te leggen. De sloopwerken lieten echter niet toe om gehele muren te bestuderen. Dit kon enkel op plaatsen waar er geen bepleistering was aangebracht e.g. in de kelders. Deze waarnemingen zijn aangevuld met staalname voor dendrochronologie uit het dakgebinte. Nadien volgde de afbraak van het bovengrondse gedeelte van het gebouw door de firma De Meuter. Het werfverloop stipuleerde vervolgens dat kelder VI-1 moest geregistreerd worden. Omdat de kelder niet werd uitgebroken, werd deze na registratie opnieuw gevuld met gestabiliseerd zand, waarna de rest van het vlak werd afgegraven.

De registratie van de woning aan de Beverstraat is opgevat als een vlakdekkende afgraving in stedelijke context (= site met complexe stratigrafie). De graafmachine met platte bak verwijderde onder begeleiding van de archeologen de bovenste puinpakketten waarna een eerste vlak is aangelegd en opgeschoond. Vervolgens is er gezakt totdat het voor de werken gewenste niveau was bereikt. Het verdiepen gebeurde na de eerste afgraving steeds manueel om zo de *in situ* te behouden restanten niet teveel te beschadigen. Naar gelang de noodwendigheden is er gezakt op verschillende grondplannen. Niet alle zones noopten tot dezelfde registraties in vlak. Om inzicht te krijgen in de stratigrafie onder het afgegraven vlak zijn er verschillende manuele coupes gemaakt. Op die manier kon ook de te volgen strategie voor het *in situ* bewaren van de niet verstoorte sporen bepaald worden.

3.4.1.2. Methoden en technieken

De afgraving van het vlak gebeurde door de firma De Meuter met een rupskraan van 27 ton met platte bak. Deze afgraving gebeurde steeds onder begeleiding van de archeologen van SOLVA. De afgegraven aarde werd gestockeerd in afwachting van afvoer. Na het afgraven zijn alle structuren opgeschoond, gefotografeerd en digitaal opgemeten met een RTS. Elk spoor kreeg een individueel spoornummer met een daaraan gekoppeld uniek volgnummer voor de vondsten. Er is in deze werfbegeleiding vooral gewerkt met een vlakregistratie. Aanvullend op de vlakregistratie zijn twee coupes gezet om inzicht te krijgen in de aard en chronologie van de pakketten. Het gebruik van gestandaardiseerde fiches en een gestandaardiseerde nummering van de sporen en de lagen in een spoor – en alles wat daarmee samenhangt (foto's, plannen, vondsten...) – heeft niet alleen te maken met het stroomlijnen van de registratie op het veld, maar ook met de verwerking van deze gegevens tijdens de rapportage. De dienst archeologie van SOLVA heeft in de loop van 2009 de ontwikkeling van een databank geïnitieerd. Haar doel is zowel het kunnen invoeren en opslaan, als raadplegen en beheren van alle gegevens – velddata en externe informatie – in één systeem. Daarenboven is het de opzet om met de databank overzichtelijke lijsten te kunnen genereren, die als bijlagen kunnen dienen in de rapporten. De absolute basis van de databank, de kleinste atomaire eenheid als het ware, is het spoor. Dit valt uiteen in negen types: 'laag', 'muur', 'vloer', 'skeletal', 'hout', 'vondst', 'vertical feature interface' of 'VFI', 'horizontal feature interface' of 'HFI' en 'boring'. Voor elk type spoor bestaat één gestandaardiseerde fiche in de databank. Aan deze kleinste eenheid wordt alles gekoppeld: plannen, tekeningen, foto's én vondsten. Bovendien worden op dit niveau de eerste relaties gelegd tussen de sporen onderling: een spoor 'is recenter', 'is ouder', 'gelijktijdig met' of 'hetzelfde als' een ander spoor.

Op een tweede niveau in de databank staan de spoorcombinaties. Deze groeperen één of meerdere sporen. Elke spoorcombinatie krijgt een individueel nummer, namelijk het nummer van het eerste spoor dat tot deze spoorcombinatie behoort. Het is evenwel niet zo dat elk spoor noodzakelijk deel uitmaakt van een spoorcombinatie. Verstoringen en 'negatieve sporen', sporen die na couperen geen of een natuurlijk spoor blijken te zijn, worden niet tot het niveau van een spoorcombinatie gebracht, maar bestaan enkel tot op het spoorniveau. De plannen, tekeningen, foto's en vondsten die gekoppeld zijn aan een spoor worden door de databank automatisch verbonden aan de spoorcombinatie waartoe ze behoren. Vanuit dit niveau kan men dus makkelijk navigeren in de verschillende sporen van die spoorcombinatie en waaraan de vondsten, plannen, tekeningen en foto's verbonden zijn. Op dit niveau laat de databank eveneens toe chronologische/stratigrafische relaties te leggen tussen de spoorcombinaties onderling. Het derde niveau in de databank bevat de structuren. Structuren groeperen op hun beurt één of meerdere spoorcombinaties. Ook zij krijgen een individueel nummer, met name het eerste spoorcombinatienummer dat tot deze structuur behoort. Indien bijvoorbeeld een gebouwplattegrond (structuurniveau) is vastgesteld, bestaande uit verschillende paalsporen (spoorcombinatieniveau), dan zal deze gebouwplattegrond het nummer dragen van een spoorcombinatie (een paalspoor) die deel uitmaakt van deze structuur. Elk paalspoor (spoorcombinatieniveau) kan op zijn beurt bestaan uit een paalkern (spoonniveau) en een insteek (spoonniveau). Opnieuw is het zo dat niet elke spoorcombinatie tot een structuur hoeft te behoren. De databank groepeert onder een structuur telkens de plannen, tekeningen, foto's en vondsten die gekoppeld zijn aan de spoorcombinaties die deel uitmaken van de structuur. Opnieuw is vanuit het structuurniveau gemakkelijk te navigeren tussen de verschillende spoorcombinaties die ertoe behoren en zo, verder afdalend, uiteindelijk tussen de verschillende sporen. Op dit niveau kunnen eveneens chronologische/stratigrafische relaties gelegd worden tussen structuren. Wat de vondsten en de staalnames betreft, wensen we mee te geven dat de databank een uitgebreide mogelijkheid tot determinatie, datering en assessment voorziet. Dit gebeurt zoals vermeld op het spoorniveau. Hieraan zijn de verschillende vondst- en staalnummers van de vondsten gekoppeld. Bij het ingeven van de vondsten wordt 'automatisch' een datering gegenereerd, maar deze kan manueel overschreven worden. Dit geldt op spoor-, spoorcombinatie- en structuurniveau. De databank laat eveneens toe de vondstgegevens te bevragen en te exporteren naar Excel. Bovendien kan voor elke vondst een logboek van de verschillende behandelingen aangemaakt worden. De databank bevat tot slot alle relevante documenten met betrekking tot een project in een map 'bijlagen': rapporten, plannen, overzichtsfoto's, rapporten natuurwetenschappelijk onderzoek, totaalplan...

3.4.2. Beschrijving van de organisatie van de opgraving

Op 23/11/2020 voerden Sigrid Klinkenborg en Jolan De Kempeneer bouwhistorisch onderzoek uit voorafgaand aan de sloop van het huis. Er gebeurde een registratie van baksteenformaat en tienlagenmaat van verschillende muren. Op 4/12/2020 deden zij een staalname voor dendrochronologie na afbraak van de dakgebinten. Op 10-11/12/2020 werd kelder VI-1 onderzocht door Wouter De Maeyer en Arne De Graeve. Van 15/12/2020 tem 7/01/2020 is op acht werkdagen het terrein onderzocht tot de verstoringdiepte. Inhoudelijke keuzes en afwegingen op het terrein zijn gemaakt door Wouter De Maeyer, Arne De Graeve en Erik Verbeke. Voor het graafwerk en opkuisen van het vlak werden zij bijgestaan door de technisch assistenten Wim Vanrolleghem, Harry Bonnaerens en Kevin Strubbe.

3.4.3. Beschrijving van het gebruikte materiaal

De werfbegeleiding vond plaats tussen 23-11-2020 – 07-01-2021. De bestaande verharding werd opgebroken door de aannemer (Firma De Meuter), waarbij een rupskraan met platte bak de bovenste puinlagen verwijderde. De sporen zijn na het afgraven onmiddellijk manueel opgeschoond, gefotografeerd met een fotobordje (met projectcode 18-NIN-BEV/2020K159), beschreven in de SOLVA-Archeologiedatabank en topografisch ingemeten met een RTS. Alle vondsten kregen een uniek identificatienummer (= vondstnummer). Bij de verwerking van de opgravingsgegevens worden alle spoorbeschrijvingen, plannen, foto's, vondstbeschrijvingen en –behandelingen ingevoerd in de SOLVA-Archeologiedatabank.

Na de veldregistratie zijn de *in situ* restanten van de woningen afgedekt met geotextiel. Alle vondsten zijn gewassen, gedroogd, geteld en ingevoerd in de SOLVA-Archeologiedatabank. De terreinfo's zijn uitgeselecteerd en opgeladen in de SOLVA-Archeologiedatabank. De foto's zijn gebruikt om een 3D-model te maken van de site. Door de gegenereerde orthofoto te georefereren was het mogelijk om de foto met hoge precisie onder het opmetingsplan te schuiven (Afb. 1 & 2). Alle gegevens werden hierna samengebundeld in het voorliggende eindrapport.

3.4.4. Beschrijving en motivering van eventuele afwijkende methodiek en van eventuele bijstellingen van de oorspronkelijke strategie

De werfbegeleiding is uitgevoerd conform het programma van maatregelen van archeologenota 2018G16. De enige afwijking op het programma is gebeurd in het zuidwesten van woning. In deze zone zijn er bij afgraven verschillende buizen en verwarmingselementen in asbest aangetroffen. Hierop is de afgraving van dit stuk gestaakt. Ter compensatie van dit verloren stuk is in het westen (tegen perceel 1005) een extra stuk onderzocht (Fig. 5).

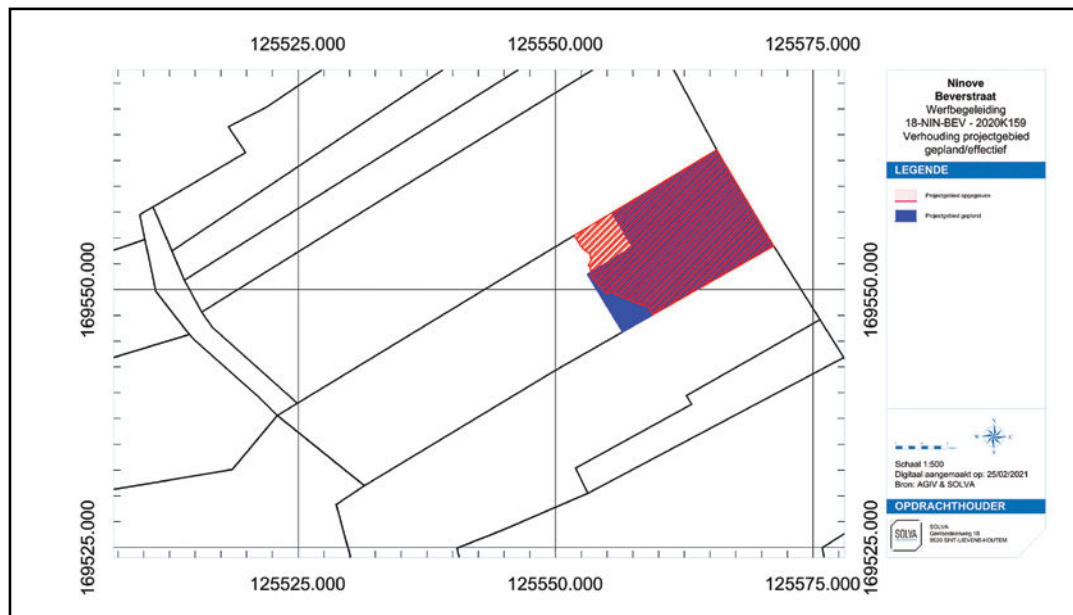

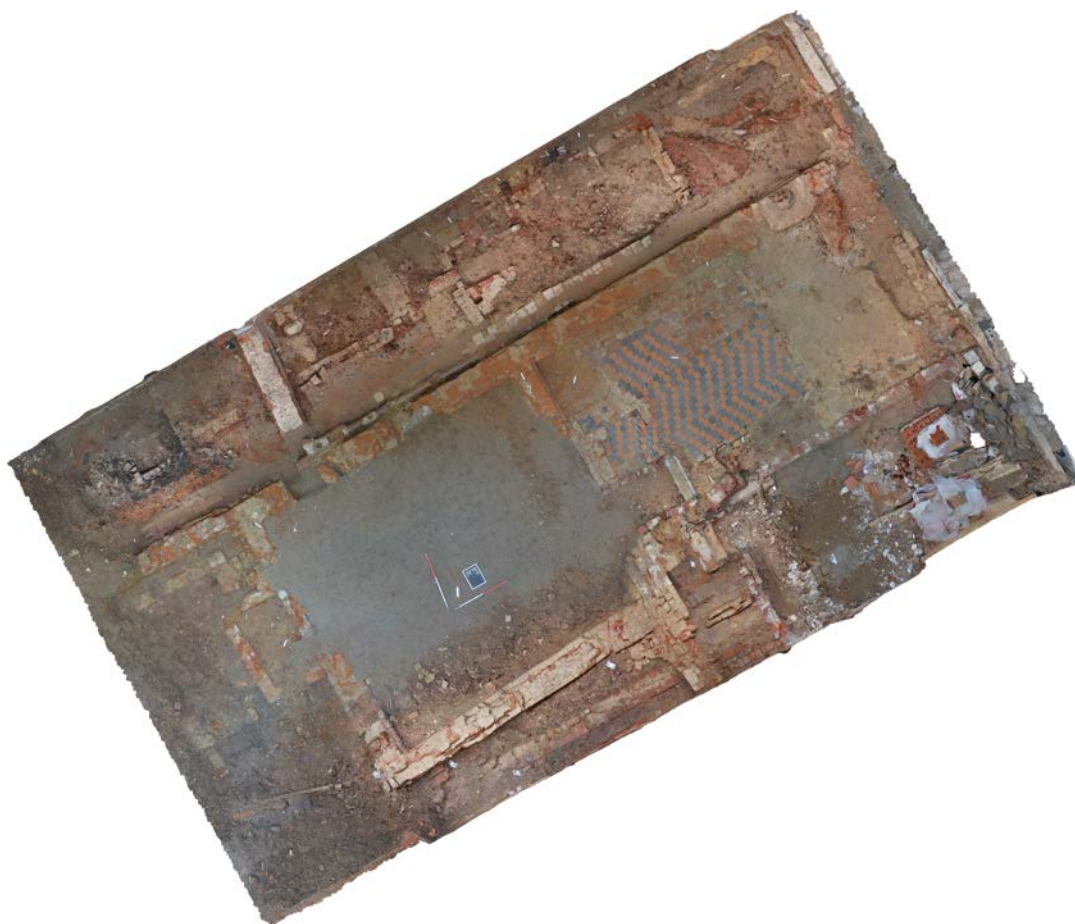
Fig. 5. Geplande versus opgegraven deel van het projectgebied. Digitaal aangemaakt op 18/05/2021.

3.4.5. Motivatie van de keuze ten aanzien van de selectie van vondsten

Er werd geen selectie gemaakt wat betreft de vondsten: alle vondsten werden ingezameld.

3.4.6. Motivatie van de keuze ten aanzien van de stalen

Uit de hele sequentie lemen vloeren zijn stalen genomen voor micromorfologie. Aanvullend zijn er uit deze lagen stalen genomen voor 14C-datering. De stalen zijn in een sequentie genomen en aangeduid op de coupeplannen. Op die manier kunnen ze onderling met elkaar

Afb. 1. Orthofoto van GPL A. Digitaal aangemaakt op 18/05/2021.

Afb. 2. Orthofoto van kelder VI-1. Digitaal aangemaakt op 18/05/2021.

in verband worden gezet bij het dateren. Daarnaast zijn stalen genomen van bakstenen uit de muren, en stalen uit de brandlaag. Uit verschillende lagen zijn zeefstalen genomen. Deze werden gezeefd. Er zijn ook stalen voor dendrochronologie genomen van het dakgebinte. Na waardering door Kristof Haneca zijn deze echter niet weerhouden voor permanente bewaring.

3.4.7. Tekstuele omschrijving van de inbreng van specialisten

Niet van toepassing.

3.4.8. Tekstuele omschrijving van de algemene wetenschappelijke advisering door personen die buiten het project stonden

De identificatie van de munt is uitgevoerd door Luk Beeckmans. Kristof Haneca is geconsulteerd voor feedback bij het nemen van de stalen uit de balken van het dakgebinte.

04 | ASSESSMENTRAPPORT

4. ASSESSMENTRAPPORT

4.1. TEKSTUELE BESCHRIJVING EN MOTIVERING VAN DE BIJ HET ASSESSMENT GEHANTEERDE METHODEN, TECHNIEKEN EN CRITERIA

4.2. BESCHRIJVING VAN DE OBSERVATIES EN REGISTRATIES UIT HET ASSESSMENT

Voor de gehanteerde methoden en technieken van het assessment van vondsten en stalen: zie bijlage. Voor het conservatie-assessment: zie bijlage.

4.2.1. Assessment van vondsten

Het assessment van de vondsten gebeurt op contextniveau en is terug te vinden in de lijsten in bijlage.

4.2.2. Assessment van stalen

Er zijn stalen genomen voor C14, micromorfologie, zeefstalen, stalen van verbrande laag. De volledige lijst van stalen is te vinden in de bijlagen.

4.2.3. Conservatie-assessment

n.v.t.

4.2.4. Assessment van sporen, spoorcombinaties, archeologische structuren en archeologische site

Tijdens de werfbegeleiding zijn er in grondplan 277 individuele sporen geregistreerd. Deze zijn allen beschreven in zone VI. Deze konden na interpretatie ondergebracht worden in 161 contexten (= spoorcombinaties). De 21 sporen die tijdens het muurarcheologisch onderzoek zijn geregistreerd zijn ondergebracht in zone VII, ze zijn ondergebracht in 21 contexten.

Het opgravingsgebied ligt op een perceel dat sinds de late middeleeuwen onafgebroken gebouwd is geweest. Alle sporen zijn bijgevolg terug te brengen tot een bouwfase op het perceel. De oudste sporen zijn indirecte aanwijzingen voor huizen in vakwerkbouw met lemen vloeren. Het gaat om dikke sequenties van lemen vloeren en dikke pakketten verbrande leem. Deze laatste zijn het resultaat van woningbranden die hele gebieden van de stad in as hebben gelegd. Het feit dat er in het oudste brandpakket amper baksteen te vinden was, duidt er op dat dit geen primair materiaal was voor het optrekken van de woningen in die periode. Bij één bepaalde fase was het mogelijk om een centrale haard in keramieken tegels te documenteren. De looplaag die zowel over de bakstenen tegels als over de lemen vloer liep, toonde de gelijktijdigheid aan van de lemen vloer en de bakstenen haard. Gezien de latere bebouwing op deze plek was het niet mogelijk om de positie van de haard verder ruimtelijk te analyseren.

In de daaropvolgende periode is er een verschuiving te zien van de haard naar de zijkant van de woning. Er wordt een woning opgetrokken waarvan de muur van de haard zwaar gefundeerd is. Hier kan uit afgeleid worden dat deze muur wellicht tot aan de nok in steen was gebouwd om zo de schouw van de haard te kunnen dragen. De fundering van de andere muren is een stuk lichter, wat impliceert dat ze opgetrokken waren in vakwerkbouw met een bakstenen fundering. De kamer waarin de grote haard stond was voorzien van een keramieken tegelvloer in een diagonaal patroon. De aanpalende kamer had wellicht enkel een lemen vloer.

In de volgende fase wordt het huis volledig afgebroken en opnieuw opgebouwd in baksteen. Dit is te zien aan de nieuwe funderingen van de muren die een stuk zwaarder en dieper worden. Aan de achterzijde van de woning wordt een grote diepe kelder uitgegraven,

125555.000

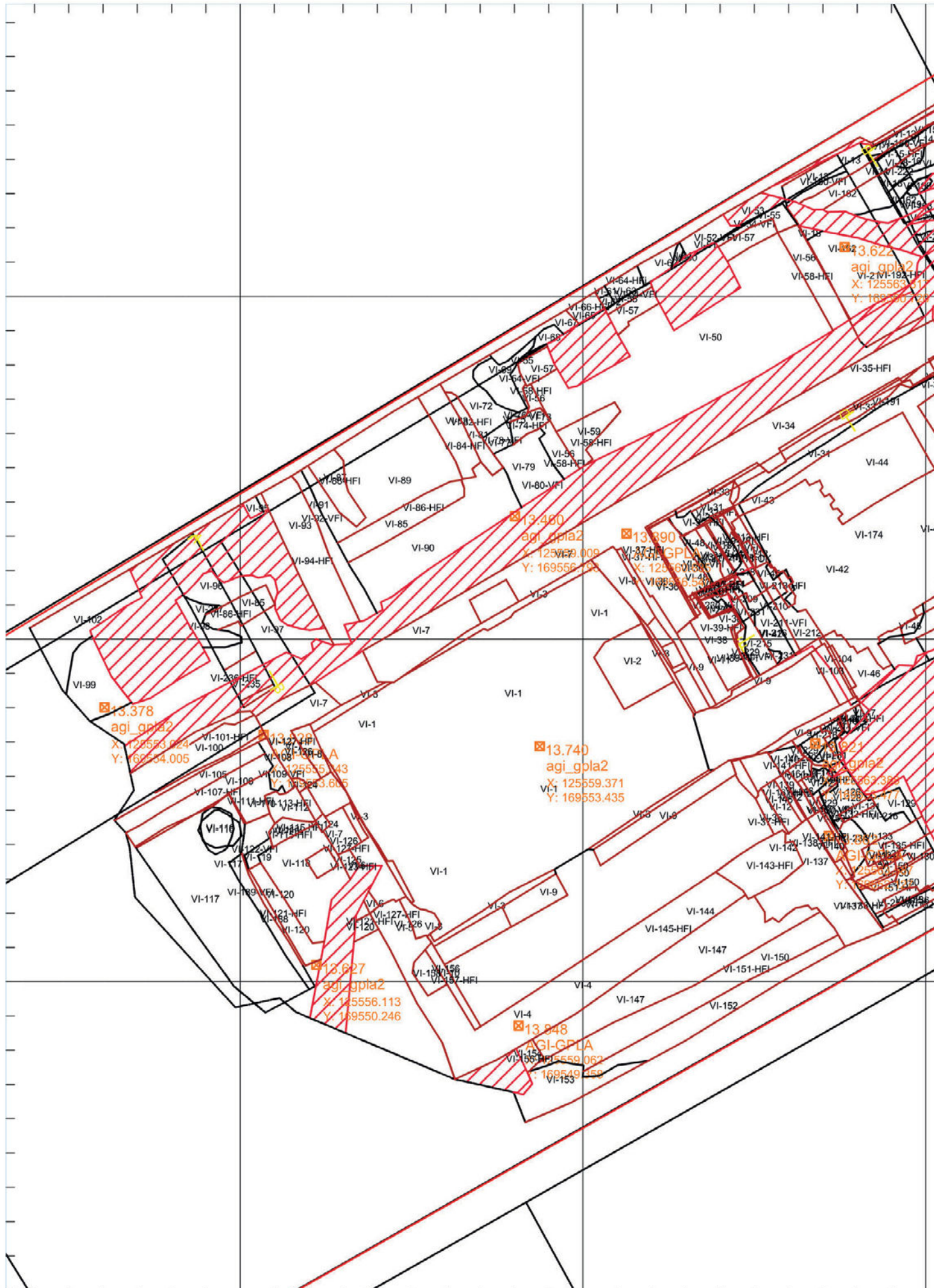
125560.000

125565.000

169560.000

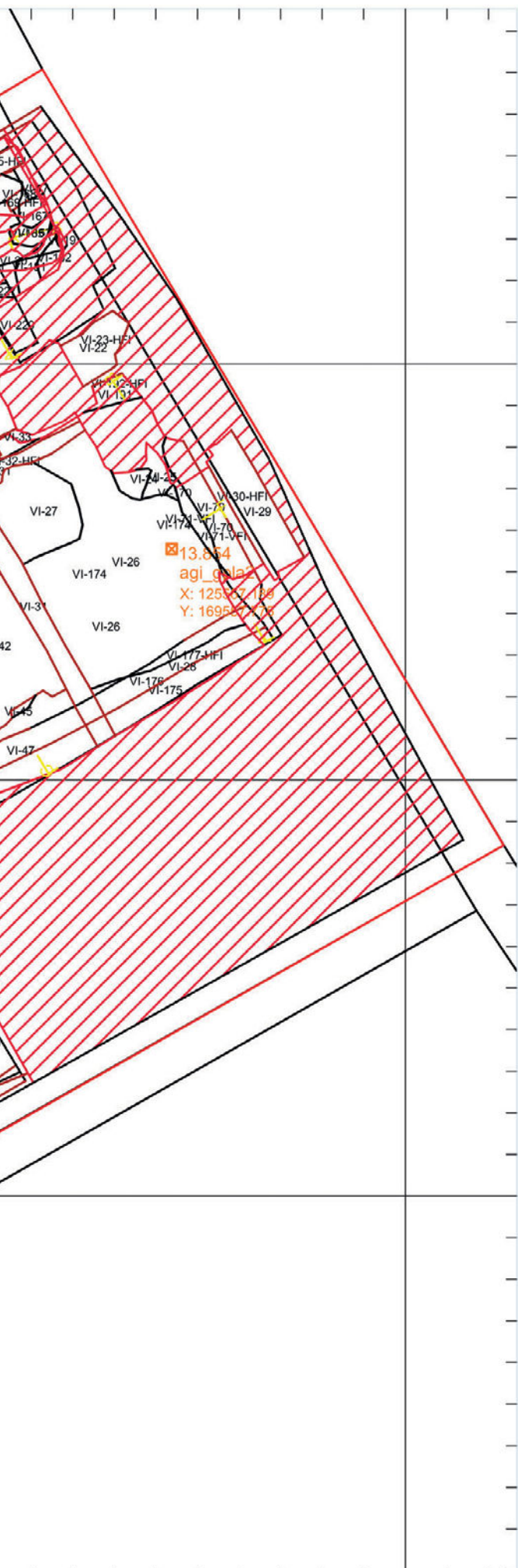
169555.000

169550.000

5.000

125570.000

169560.000

169555.000

169550.000

Ninove Beverstraat Werfbegeleiding 18-NIN-BEV - 2020K159 Allesporenplan op kadaster

LEGENDE

 Projectgebied

Schaal 1:100

Digitaal aangemaakt op: 18/05/2021

Bron: AGIV & SOLVA

OPDRACHTHOUDER

SOLVA
Gentsesteenweg 1B
9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM

voorzien van zware bakstenen muren. Ook de muren van de voorbouw zijn betrekkelijk zwaarder en dieper gefundeerd dan deze uit de voorgaande bouwfases. De keldergaten aan de noordzijde van de woning impliceren dat er een ruimte moet geweest zijn tussen de woning op perceel 1007 en perceel 1005. Ofwel lag er een klein steegje tussen de woningen en was de woning op perceel 1005 nog opgetrokken uit vakwerkbouw (geen fundering van teruggevonden) ofwel lag het perceel 1005 een poos braak na brand.

Deze bouw in baksteen is sindsdien de basis blijven vormen voor de woning. In de loop van de 19de eeuw zijn er nog aanpassingen gebeurd zoals het dichten van de keldergaten, het bouwen van een interne opdeling in de kelder en het plaatsen van een nieuwe trap. Tesaamen met het dichten van de keldergaten worden er ten noorden van muur C. VI-4 enkele muren gebouwd. Dit wijst erop dat de doorgang die er moet geweest zijn werd gedicht.

4.3. TEKSTUELE BESCHRIJVING VAN HET POTENTIEEL VOOR WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK EN DE AARD DAARVAN, MET WAARDERING

De werfbegeleiding liet toe om op een kleine oppervlakte met een beperkte bodemingreep de evolutie te volgen in de manier waarop er gebouwd werd doorheen de late middeleeuwen en (vroeg)moderne periode in Ninove. Aangezien verschillende woningtypes op dezelfde opgraving in een stratigrafische sequentie te plaatsen zijn, laat dit toe om de evolutie van deze gebouwtypes nauwer te dateren. *In concreto*: huizen in vakwerkbouw, huizen in vakwerkbouw met centrale haard, huizen in vakwerkbouw met muurhaard en volledige (bak) stenen huizen. Er is een staalname uitgevoerd op het dik pakket lemen vloeren onder de oudste brandlaag. Een intensieve micromorfologische studie van deze lagen kan inzicht geven in de organisatie en ontwikkeling van huizen met lemen vloeren en over de activiteiten die in de huizen zijn ontplooid.

Hoewel de opgraving zelf slechts een beperkte oppervlakte heeft, geeft ze informatie die het niveau van de site kan overstijgen. Hierdoor kan dit onderzoek ook op ruimere regionale schaal bijdragen tot de studie van laatmiddeleeuwse huizen en de ontwikkeling ervan doorheen de tijd.

4.4. TEKSTUELE BESCHRIJVING VAN HET UIT TE VOEREN ONDERZOEK

4.4.1. Te beantwoorden onderzoeksvragen

- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes? Laatmiddeleeuws? Postmiddeleeuws?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden?

4.4.2. Strategie voor de verwerking

De verzamelde terreingegevens zullen verder verwerkt worden in de Archeologiedatabank van SOLVA. Nadien zullen deze gegevens door Arne De Graeve, Wouter De Maeyer en Erik Verbeke geconfronteerd worden met de verschillende historische bronnen. De datering van de site wordt opgesteld door een combinatie van aardewerk en natuurwetenschappelijke gegevens. Tot slot volgt een interpretatie in functie van de vraagstelling.

4.4.3. Conservatiestrategie

Alle vondsten worden conform de vigerende norm bewaard in het erkende depot van SOLVA. Er is geen bijkomende noodzaak tot conservatie. Het aardewerk is gewassen, gedroogd en gedetermineerd en wordt volgens de regels van de kunst opgeslagen in het depot. Er zijn enkele metaalvondsten afkomstig van de brandlagen. Deze worden in een zuurstofarme omgeving op een gestabiliseerde manier bewaard, zodat ze beschermd zijn voor verdere

desintegratie. Er werden geen organische vondsten verzameld die een bijzondere conservatiestrategie vragen.

4.4.4. Onderzoeksvragen voor vervolgonderzoek

- Kan micromorfologisch onderzoek op de lagen meer inzicht geven in de opbouw en het gebruik van de lemen vloeren?
- Is het mogelijk om een reconstructie te maken van de activiteiten die zijn uitgevoerd in deze woningen?
- Is de materiaalsamenstelling uit de brandlagen te linken aan andere sites? Zo ja, gaat het om branden uit dezelfde periode?

05 | INTERPRETATIE VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

5. INTERPRETATIE VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

5.1. BESCHRIJVING VAN HET KADER VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

Ninove is gelegen in het zuidoosten van de provincie Oost-Vlaanderen, in de **Dendervallei**. Deze kenmerkt zich op deze plaats door de aanwezigheid van uitgesproken steilranden aan de oostelijke flank en een meer glooiend en gradueel opklimmend landschap aan de westelijke flank. De stad is te situeren in de **zandleemstreek** (Fig. 6), maar het stadscentrum is gekarteerd als antropogene zone.¹ Het projectgebied valt volgens het **gewestplan** binnen **woongebied**.²

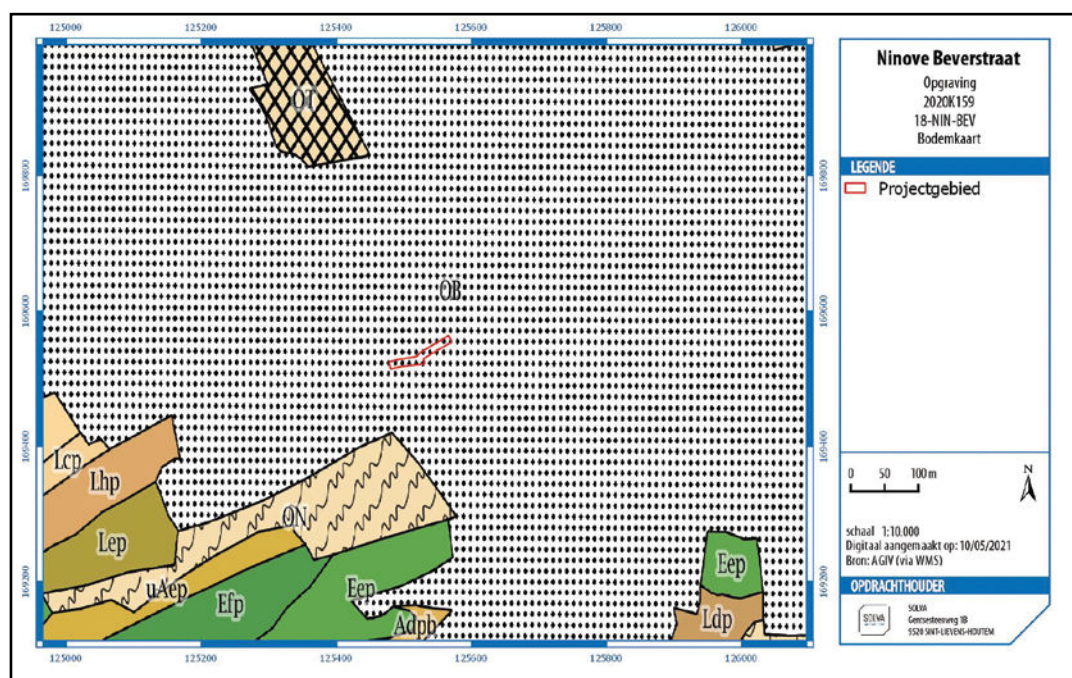

Fig. 6. Bodemkaart met aanduiding van de locatie van Ninove (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).

Het projectgebied situeert zich binnen de historische stadskern van Ninove, **in de vastgestelde archeologische zone** (Fig. 7). Deze zone is afgebakend op basis van de historische kaarten.³ De Beverstraat, genoemd naar de overkapte Beverbeek die hier nabij stroomt, ligt in het westelijke stadsdeel, op zo'n 120 m ten westen van de Graanmarkt. De percelen van het projectgebied, die op de kadastrale kaart terug te vinden zijn onder afdeling 2, sectie B, perceelnummers 1007N, 1005F, 1009R en 1008P, worden in het noorden en het zuiden begrensd door andere bebouwde percelen, in het oosten door de Beverstraat en in het westen door de Kaardeloodstraat. De Beverstraat is historisch gezien één van de belangrijkste noord-zuid assen binnen de oude stad (zie 5.3.2.)

1 www.geopunt.be

2 Informatie opgehaald via www.geopunt.be (WMS niet meer beschikbaar).

3 Van den Hove 2015.

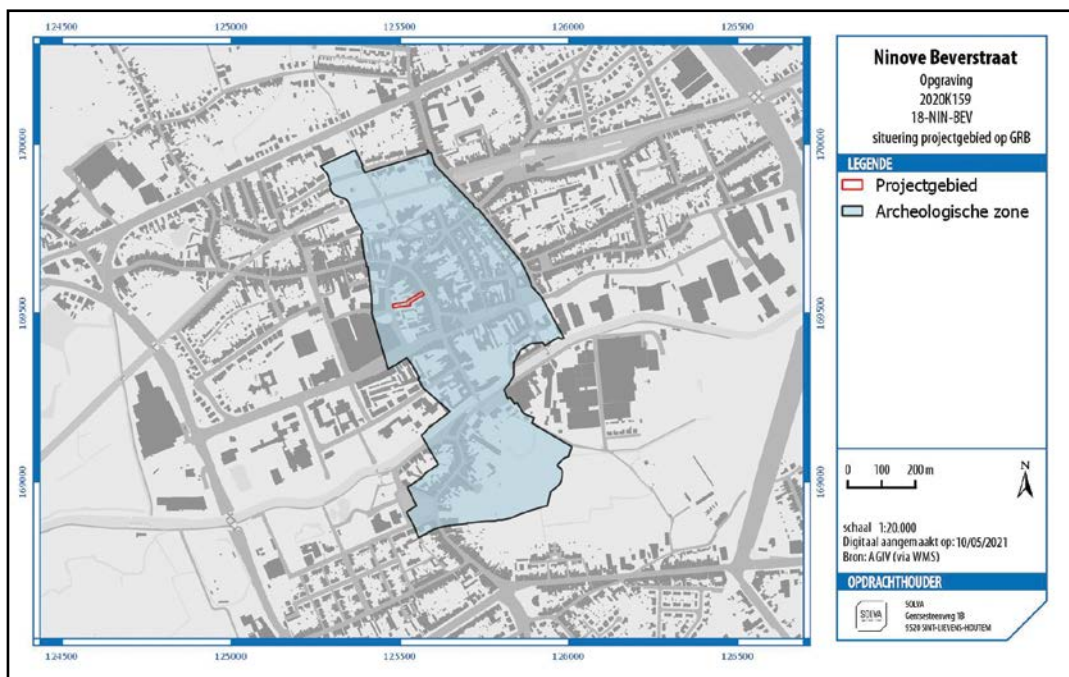

Fig. 7. Locatie van het projectgebied binnen de vastgestelde archeologische zone van Ninove op GRB (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).

5.2. ALGEMENE LANDSCHAPPELIJKE EN GEOGRAFISCHE SITUERING

5.2.1. Aardkundige en hydrografische situering

ALGEMENE GEOLOGISCHE EN GEOMORFOLOGISCHE SCHETS VAN DE REGIO⁴

Het projectgebied ligt in de 'ecoregio van de zuidwestelijke heuvelzone', en meer bepaald in het deel van het **Zuid-Vlaams lemig heuveldistrict**. Dit district bestaat uit een geaccidenteerd Tertiair heuvellandschap waarop voornamelijk lemige eolische gronden werden afgezet. Het district bevindt zich in het zuiden van Vlaanderen.

Tot dit ecodistrict behoren de Vlaamse Ardennen, de Kesterberg en Oudenberg (Pajottenland), maar ook zijn uitlopers. Typisch binnen dit gebied is het voorkomen van veelvuldige bronnen, dit op de kleilaag van de Formatie van Gent, Lid van Merelbeke. Verder zijn ook de Diestiaanheuvels (ten zuiden) typerend voor het gebied. Het volledige gebied bezit (vrij) grote reliëfverschillen, met voornamelijk lemige afzettingen.

De sterke erosie op het einde van het Tertiair en tijdens het Pleistoceen veroorzaakte het huidig golvend tot sterk golvend reliëf. Dit levert een opeenvolging op van open kouters op de leemruggen en, in de beekdalen, depressies met een gesloten begroeiing. In het zuiden wordt het landschap bepaald door de zogenaamde Zuid-Vlaamse Heuvelrij. De valleien zijn daar zeer sterk ingesneden, soms bijna kloofdalen, en de ruggen zijn zacht hellend. Er is een opeenvolging te zien van langgerekte leemruggen met relatief vlakke delen en zachte hellingen, gescheiden door talrijke beekvalleien en depressies, die dikwijls begrensd zijn door een steile rand. Typisch is het voorkomen van asymmetrische dalen, door de ongelijkmatige afzetting van de loesspakketten tijdens de laatste ijstijd.

Het reliëf in het district is golvend tot sterk golvend, zelfs plaatselijk heuvelig in het zuidelijke deel, met hellingsgraden van 9 % en meer. Het wordt gekenmerkt door een opeenvolging van ruggen, afgewisseld met diep ingesneden beekvalleien en secundaire depressies. Het zuidelijk deel bestaat uit een aantal westzuidwest-oostnoordoost georiënteerde heuvelrijen,

⁴We baseren ons voor deze beschrijving op de definitie en karakterisering van de ecodistricten in Vlaanderen. In het concept 'ecodistrict' worden diverse geologische, geomorfologische, bodemkundige, hydrografische en historisch-geografische aspecten, die ook een determinerende invloed hebben gehad op het menselijk handelen in het verleden, in relatie tot elkaar besproken: Sevenant et al. 2002.

wier absolute hoogte van zuid naar noord progressief afneemt. De hoogste heuvelrij situeert zich in de buurt van de taal- en gewestgrens, met o.a. de Kluisberg, de Spinnessenberg, de Hotondberg, de Muziekberg, de Pottelberg en de Mont de Rode, maar ook de Oudenberg (Geraardsbergen). Op het raakpunt van de oost-west en noord-zuid gerichte heuvelkammen van de Vlaamse Ardennen bevindt zich het hoogste punt (d'Hoppe, 157,5m) in het bos van Pottelberg. Deze kam vormt de geologische ruggengraat van het fysisch landschap en is een onderdeel van een groter geheel van getuigenheuvels dat zich uitstrekt van Frans-Vlaanderen via het West-Vlaams Heuvelland, de Vlaamse Ardennen, het Pajottenland en het Hageland tot Midden-Limburg waar het tegen het Kempisch Plateau uitwigt. Een lagere, structurele kamlijn waarvan de hoogste delen met de hoogtelijn van 100 m flirten en die ten opzichte van het hydrografisch stelsel duidelijk contrasterend is, omvat van west naar oost volgende plateaus: Eikenberg-Kapelleberg-Boigneberg (Maarkedal), Varentberg-Hoogkouter (Horebeke), plateau Pottenberg-Leberg-Valkenberg (Brakel), Steenberg-Potaardeberg (Zottegem) en tenslotte de Biezelenberg (Herzele). Vermits de weerstandbiedende ijzerzandsteenlagen er volledig weggespoeld zijn, profileren deze plateaus zich als open akker- en kouterlandschappen.

Bodems

De bodemseries worden gerangschikt in twee groepen. Enerzijds de plateau- en hellinggronden met hoofdzakelijk (niet tot sterk gleyige) diepe leemgronden (meer dan 80 cm dik) met een al dan niet (sterk) gevlekte textuur B-horizont. Verspreid, maar vooral langs de valleiranden komen ondiepe leemgronden met textuur B-horizont voor, met een zand- of kleisubstraat beginnend op geringe diepte, evenals beperkte oppervlakten zandleem- en kleigronden met een niet bepaalde profielontwikkeling. Plaatselijk, op enkele hoge toppen en steile hellingen, dagzoomt het Tertiair kleiig of zandig materiaal.

Anderzijds zijn er de vallei- en depressiegronden, met dominantie van jonge leem- of zandleembodems zonder profielontwikkeling.

Het noordelijk gebied wordt plaatselijk gedomineerd door zandleemgronden, evenals het gebied rondom de alluviale vlakte van de Dender en de Bellebeek.

De beekalluvia staan onder invloed van een permanente grondwatertafel, die aan een regelmatige seizoenschommeling onderhevig is. Op de plateau- en hellinggronden ligt de watertafel zeer diep, behalve waar stuwwater en bronniveaus voorkomen. Deze bronniveaus treden overal op waar watervoerende lagen van het Tertiair substraat dagzomen.

Geologie

Tijdens het Tertiair werden door de zee verschillende zand- en kleilagen afgezet, achtereenvolgens de Formatie van Kortrijk, Formatie van Tielt, Formatie van Gent, Formatie van Lede, Formatie van Maldegem en Formatie van Diest. Na daling van de zeespiegel werden deze sedimenten in het Pleistoceen (Quartaire) door erosie aangetast, en dan voornamelijk de zandige formaties. De kleiige lagen boden meer weerstand aan de erosie en vormden de heuveltoppen van het Tertiair reliëf. Hierdoor vormt de Formatie van Gent nu het hoofdsubstraat, en zijn de Formatie van Lede en Maldegem nog slechts op de heuvelruggen te vinden. Van de Formatie van Diest zijn nog slechts enkele relictten over op de hoogste toppen (Vlaamse Ardennen en heuvels ten zuiden van Geraardsbergen). Tijdens de laatste ijstijd werd dit landschap bedekt met niveo-eolische leem (0 tot 15 m). Onder invloed van de overheersende westenwinden tijdens het Weichselglaciaal werden de naar het westen gerichte hellingen slechts met een dunne laag löss bedekt. Op plaatsen die tegen de dominerende winden beschermd waren (de oostelijk gerichte hellingen en de kleinere plateaus) is de lössmantel zeer dik. De Tertiaire lagen komen slechts op een zeer beperkt aantal plaatsen aan het oppervlak.

Gedurende het Holoceen had eerst een riviererosie van het Pleistocene leemdek plaats. De beekvalleien werden verder uitgediept en er ontstonden ook secundaire depressies. De vallei van de Dender bijvoorbeeld werd uitgeschuurd tot op de Ieperiaanse kleilagen. Later werd de vallei gedeeltelijk opgevuld met lemig alluvium en venig materiaal. Ten gevolge van ontbossing in recente tijden trad hellingserosie op; het meeste afgespoelde materiaal werd als colluvium afgezet aan de voet van de hellingen.

HET PROJECTGEBIED

De **Quartaargeologische profieltypekaart** karakteriseert het projectgebied als Holocene en/ of Tardiglaciale fluviatiele afzettingen (a) bovenop de Pleistocene sequentie (3) (Fig. 8).

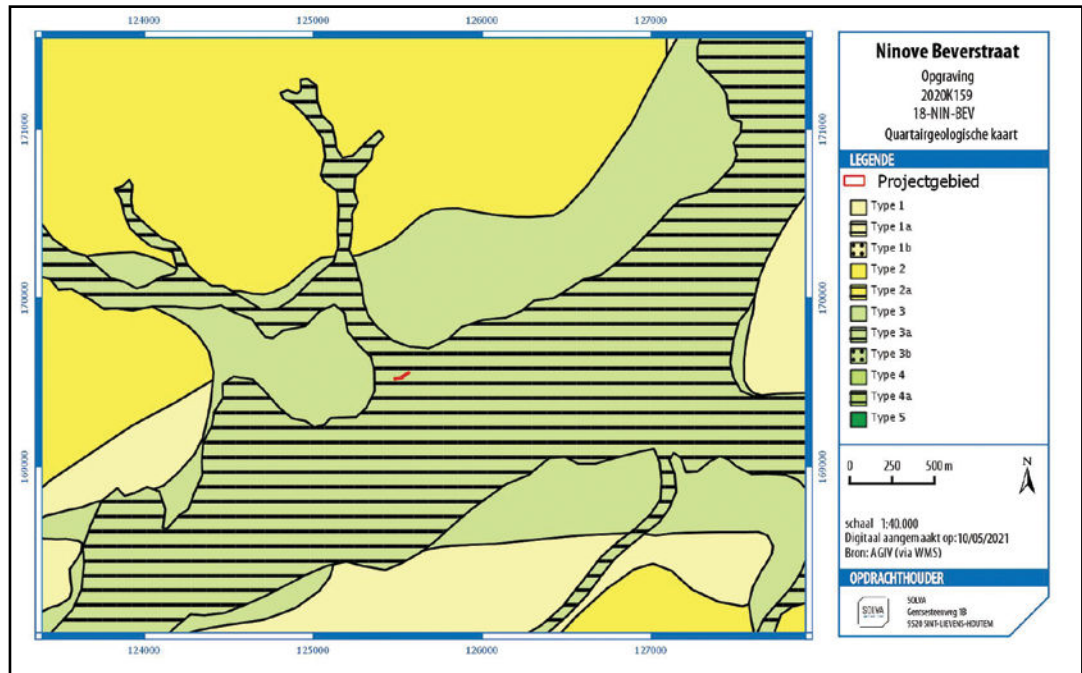

Fig. 8. Quartaargeologische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).

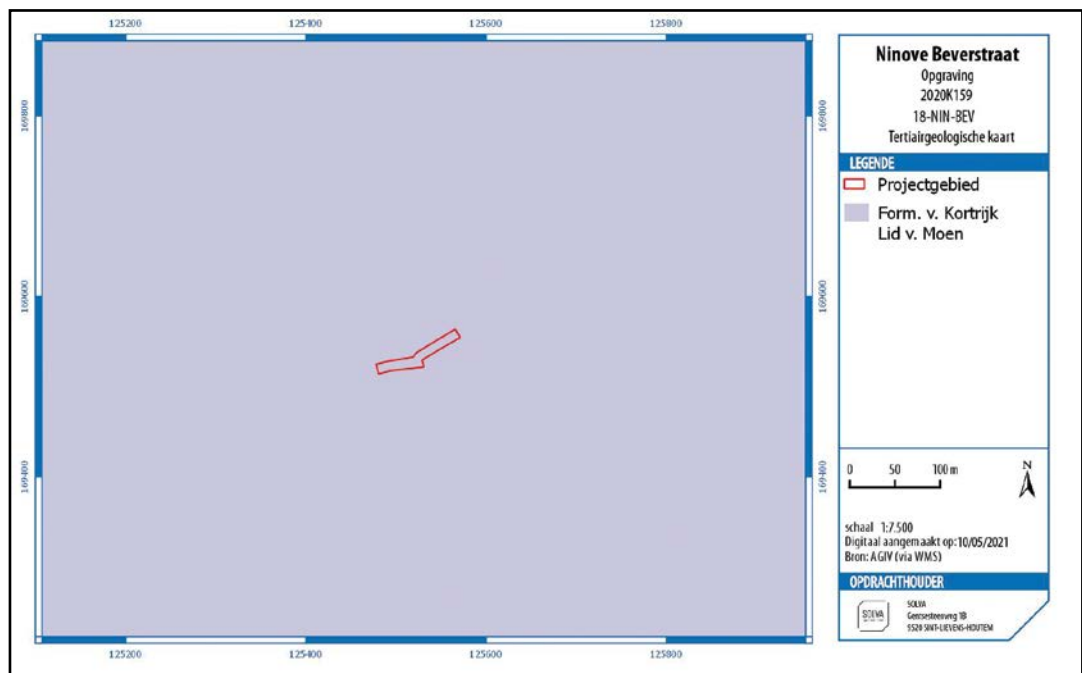

Fig. 9. Tertiairgeologische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).

Op de **Tertiairgeologische profieltypekaart** (Fig. 9) is te zien dat het projectgebied gelegen is op de Formatie van Kortrijk (Lid van Moen). Op het terrein is dit te zien als grijze klei tot kleihoudend silt met kleilagen.

Voor het gebied is **geen geomorfologische kaart** beschikbaar.

5.2.2. Fysisch-geografische situering

De stad Ninove is gelegen in de vallei van de Dender, met hoogtes die schommelen tussen +10 m TAW in de vallei tot +80 m TAW op de heuvelruggen (Fig. 10 & 11).

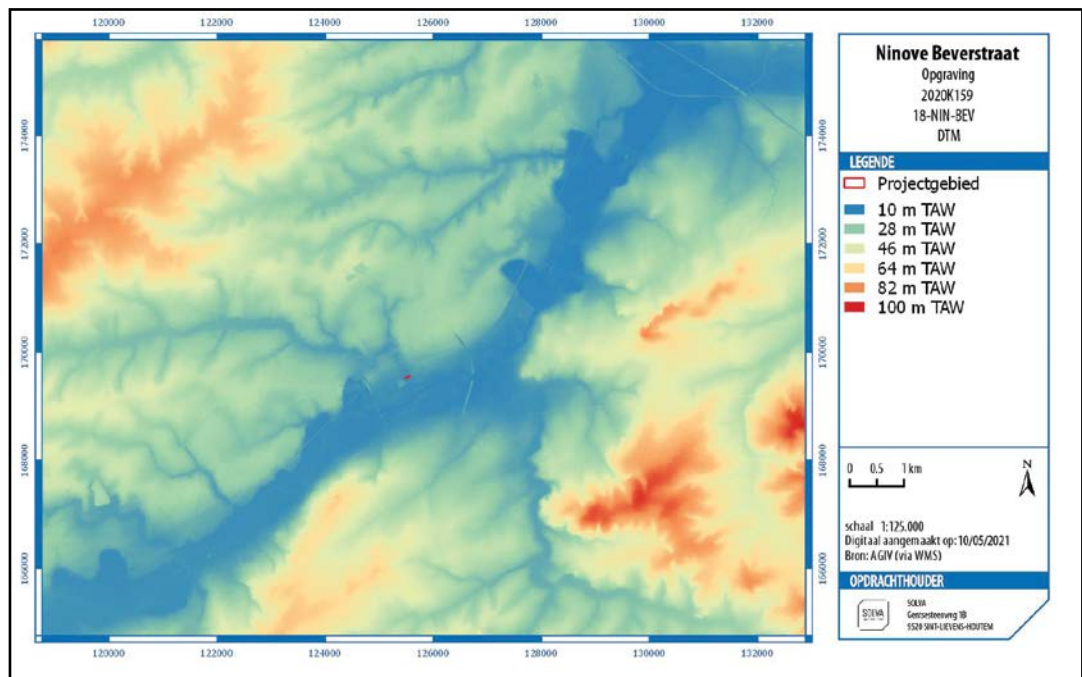

Fig. 10. Digitaal terreinmodel met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).

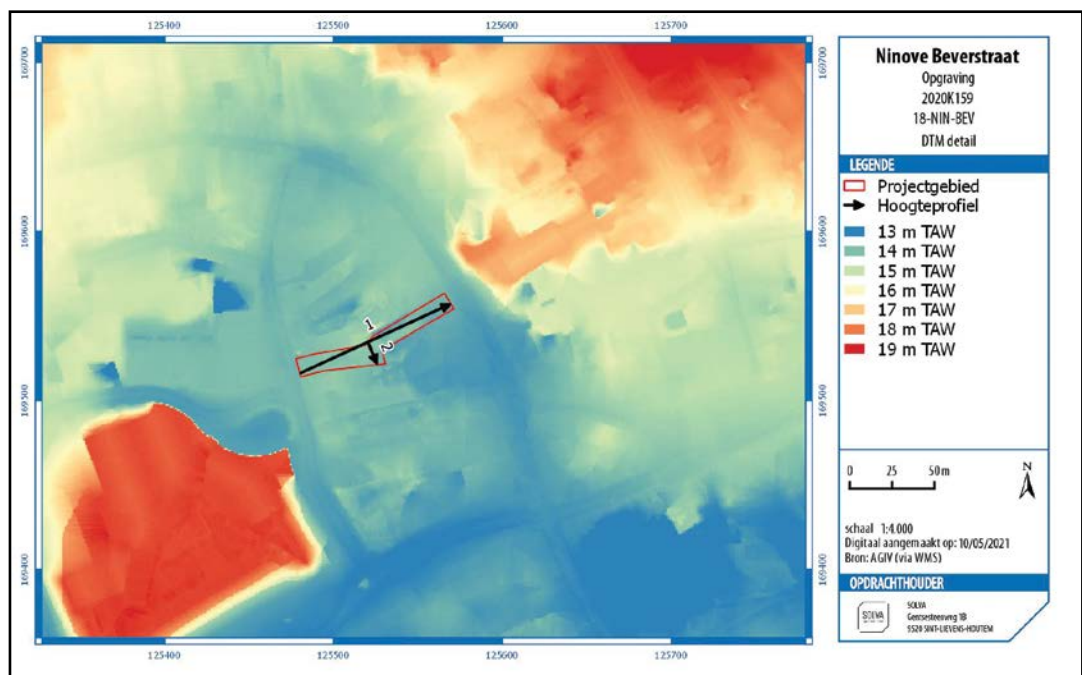

Fig. 11. DTM (detail) met aanduiding van het projectgebied en de hoogteverlooppijnen (bron: AGIV en Geopunt; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).

Voor het projectgebied zelf, is het hoogteverloop uiteraard sterk bepaald door de bebouwing die de oorspronkelijk microtopografie sterk heeft beïnvloed. Momenteel is er slechts een heel zwakke helling te zien, maar het is waarschijnlijk dat er oorspronkelijk meer helling was richting de Beverbeek (Fig. 12 & 13). De natuurlijke topografie is door het inbuizen van de Beverbeek, en het opvullen van de (micro)vallei volledig uitgevaagd.

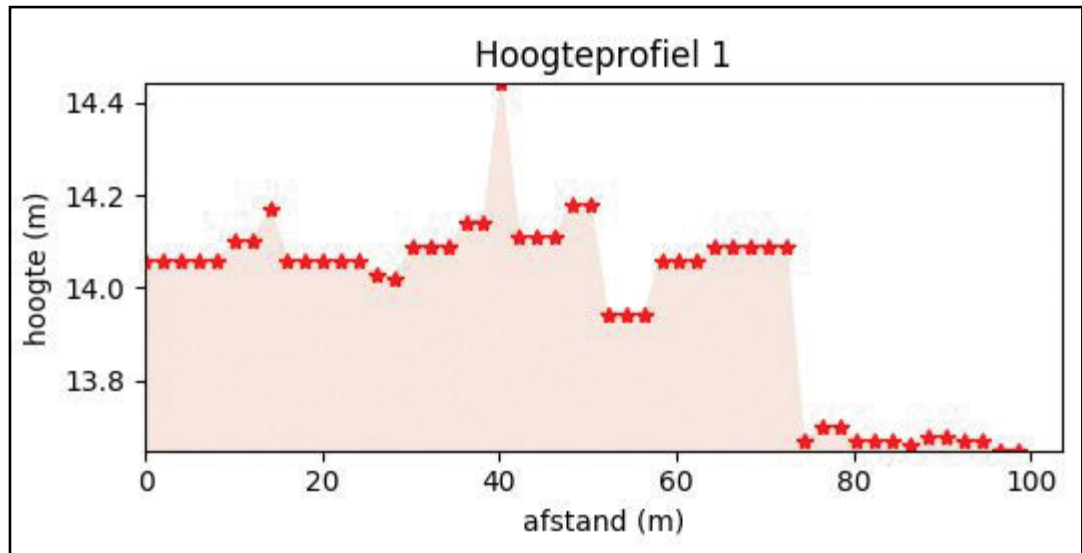

Fig. 12. Hoogteprofiel 1 (west-oost) van het projectgebied (bron: Geopunt; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).

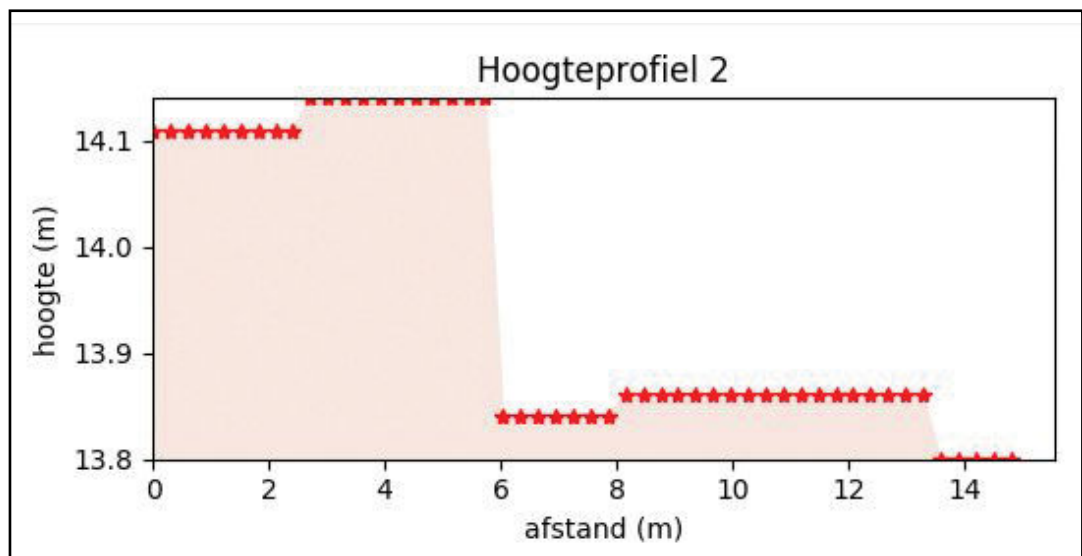

Fig. 13. Hoogteprofiel 2 (noord-zuid) van het projectgebied (bron: Geopunt; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).

Aangezien het projectgebied in de bebouwde stadskern ligt, geven de **potentiële bodemerosiekaart** (Fig. 14) en de **bodemkaart** (Fig. 6) geen informatie. Afgaande op de algemene bodemkaart en de nabijheid van de Dender, kunnen we veronderstellen dat de bodem bestaat uit natte zandleembodems. Gezien de ligging ten opzichte van de stad, en de veronderstelde bewoning sinds de (late) middeleeuwen kan aangenomen worden dat er de laatste 800-1000 jaar slechts in geringe mate sprake zal geweest zijn van erosie.

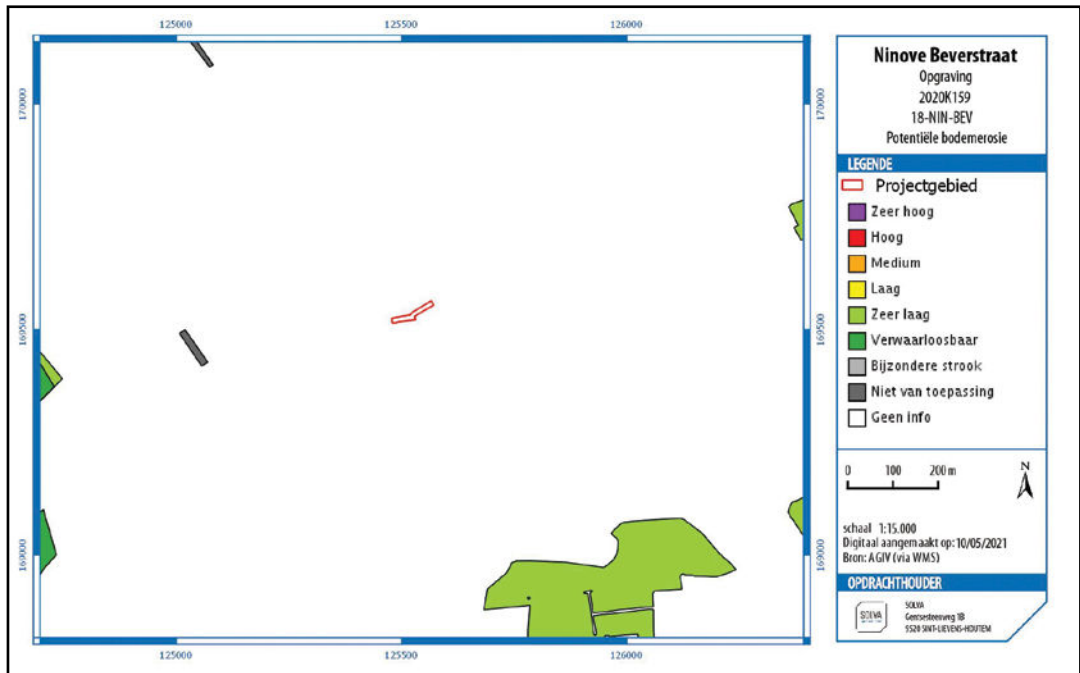

Fig. 14. Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).

De **bodemassociatiekaart** toont voor het westelijk deel van het projectgebied natte alluviale gronden zonder profielontwikkeling (associatie 60). Het oostelijk deel is te zwaar verstoord door bebouwing om informatie te kunnen leveren (Fig. 15).

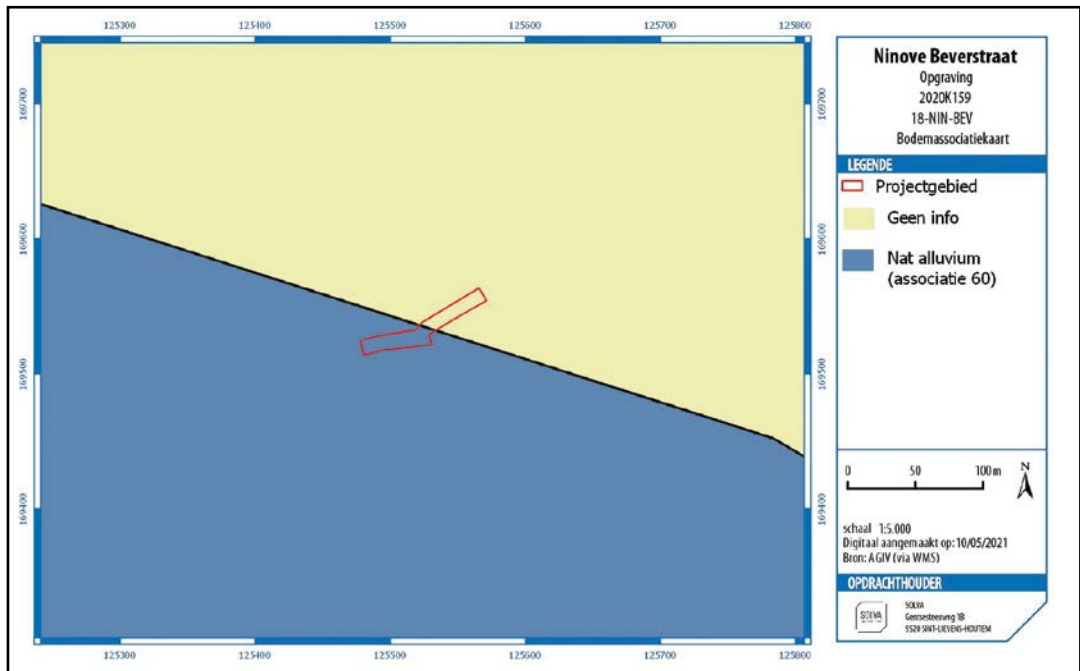

Fig. 15. Bodemassociatiekaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).

5.2.3. Grondgebruik

De **bodemgebruikskarta** (Fig. 16) toont weinig verrassend “andere bebouwing” voor het oostelijk deel van het projectgebied, en industrie- en handelsinfrastructuur voor het westelijk deel.

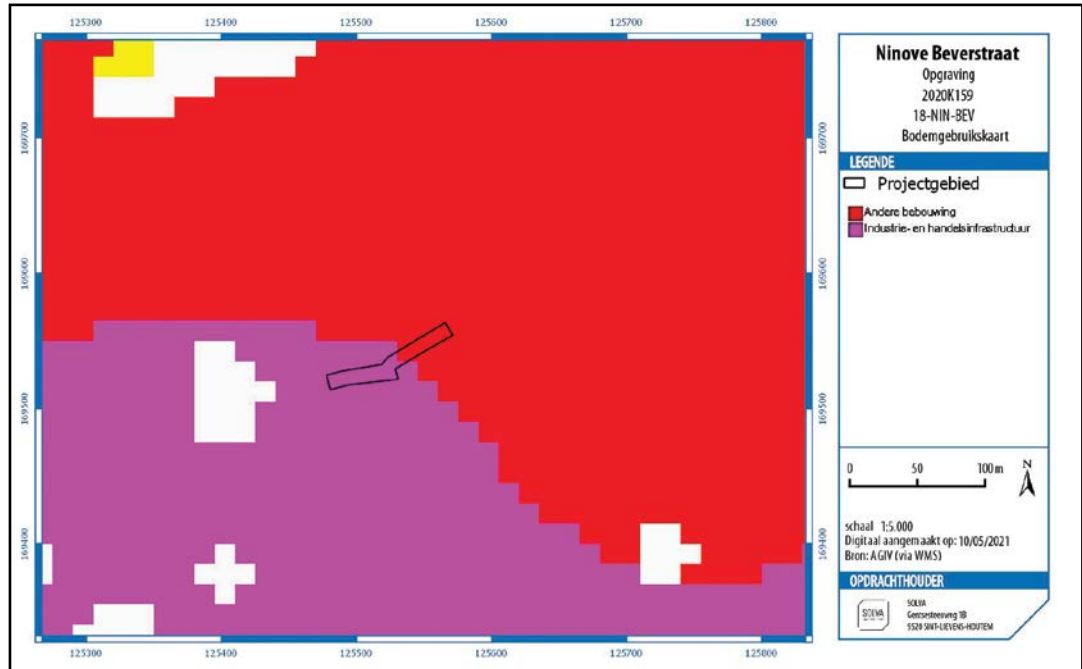

Fig. 16. Bodemgebruikskarta met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).

Ook de **bodembedekkingskarta** toont een mix van gebouwen, groene zone (tuin) en afgedekte gronden (parking) (Fig. 17).

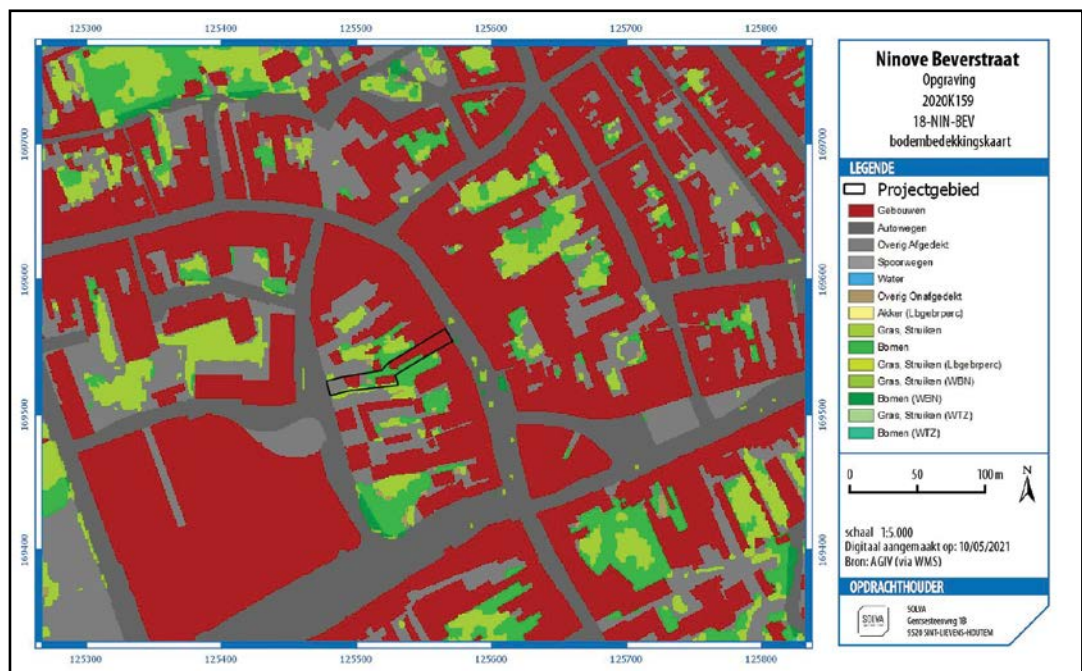

Fig. 17. Bodembedekkingskarta met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).

5.3. HISTORISCH KADER

5.3.1. Algemene geschiedenis van Ninove

De oudste vermelding van Ninove stamt uit 821, wanneer in een oorkonde van keizer Karel de Grote de schenking van een deel van **villa Neonifio** aan de abdij van Saint-Amand-Lez-Eaux beschreven wordt.⁵ Het villadomein maakte toen deel uit van de Pagus Brachbatensis of de gouw Brabant.⁶ Over de oudere geschiedenis van Ninove is momenteel weinig gekend door het uiterst beperkt aantal bronnen.

Bij de interpretatie van historische gegevens in functie van de reconstructie van de stadsontwikkeling door historici wordt algemeen uitgegaan van het **theoretisch model** waarbij een aantal verspreide woningen in de omgeving van velden of een kouter geleidelijk aangroeien tot een kleine nederzetting.⁷ Dergelijke nederzettingen evolueren in de Karolingische periode (8ste-9de eeuw) niet zelden tot een domeincentrum of villa. Over de precieze locatie van de *villa Neonifio* is er voorlopig nog geen eensgezindheid. In een artikel uit 1996 vereenzelvigd G. Vande Winkel deze Karolingische villa met het “Oude Hof” van de heren van Ninove, gelegen ten zuiden van de Graanmarkt en aan de samenvloeiing van de Dender en de Molendender.⁸ Hiermee sluit deze zich aan bij de visie die H. Vangassen reeds enkele decennia eerder formuleerde (Fig. 18).⁹

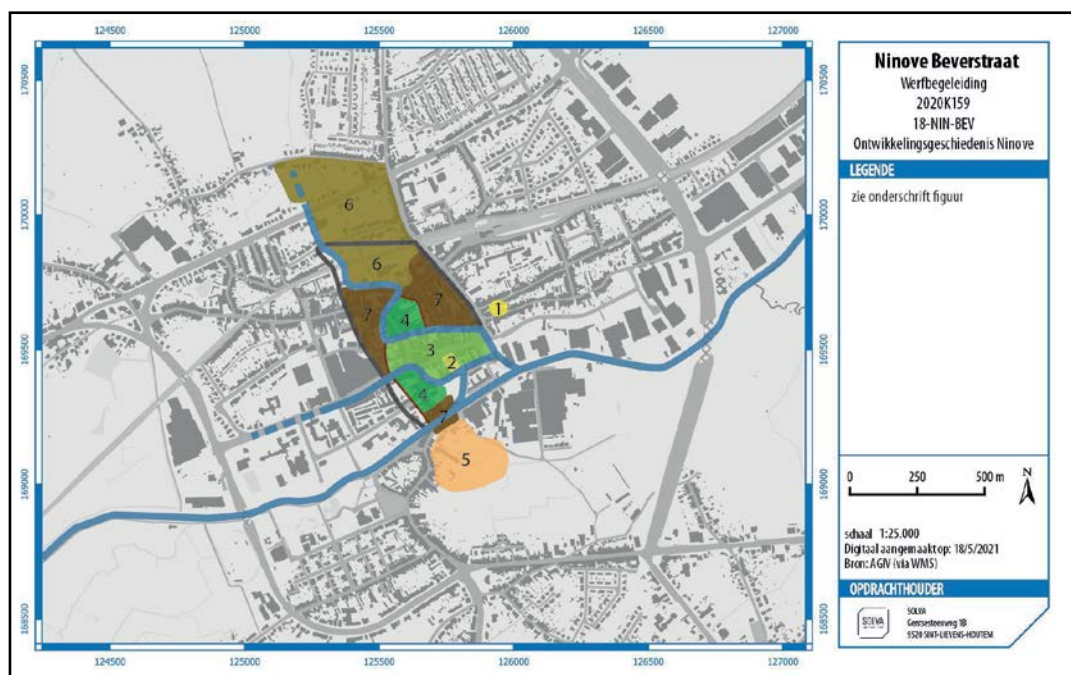

Fig. 18. Ontwikkeling van Ninove volgens H. Vangassen en G. Vande Winkel. (bron: Google maps)

1: De Nederwijk; 2: Villa Neonifio (8ste-9de eeuw); 3: Halvekringversterking (9de-10de eeuw); 4: Uitbreiding langs de Bever- en Burchtstraat (11de-12de eeuw); 5: Mottekasteel (omstreeks 1100); 6: Abdij (1157); 7: Uitbreiding en bouw stadswal (13de en 14de eeuw).

In een aantal publicaties uit 2005 en 2008 wordt de Karolingische *villa Neonifio* echter vereenzelvigd met het Hof te Nederwijk, gelegen in de Nederwijk (Fig. 19).¹⁰ Volgens D. Van de Perre is de oudste bewoningskern van Ninove alsook de eerste parochiekerk daar te situeren.

⁵ Van de Perre 2005, 13.

⁶ Vande Winkel 1996, 218.

⁷ Demeulemeester 1990, 117-149.

⁸ Vande Winkel 1996, 212-213.

⁹ Vangassen 1949, 59-61.

¹⁰ Van de Perre 2005; Van de Perre & Vande Winkel 2008, 51.

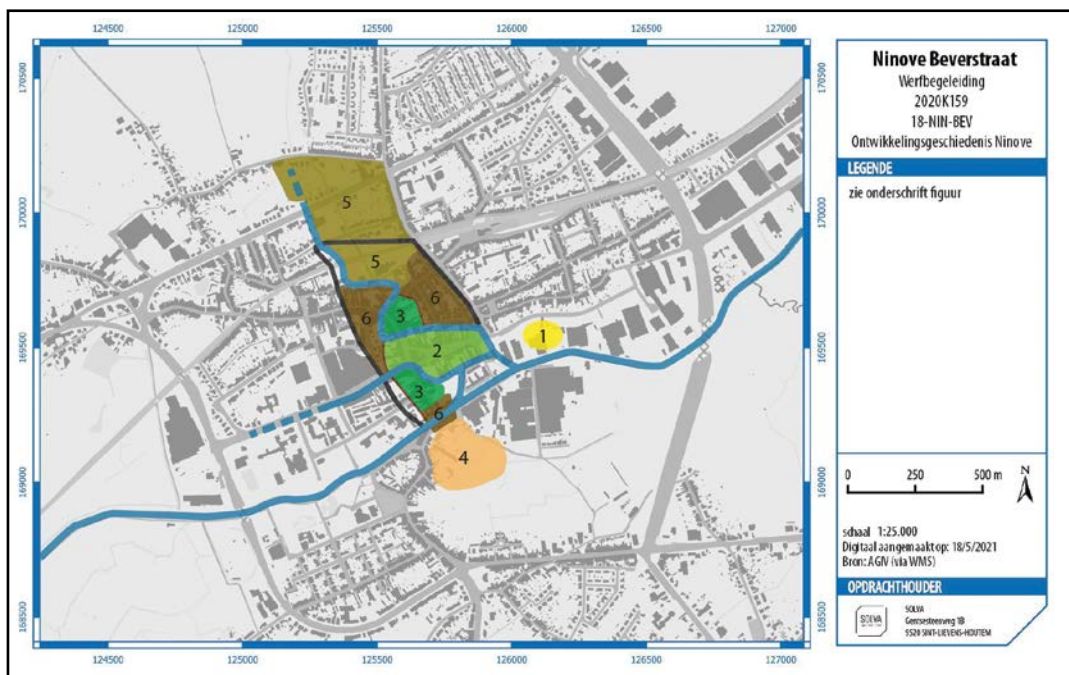

Fig. 19. Ontwikkeling van Ninove volgens D. Van de Perre. (bron: Google maps)

1: De Nederwijk en de villa Neonifio (8ste-9de eeuw); 2: Halvekringversterking (9de-10de eeuw); 3: Uitbreiding langs de Bever- en Burchtstraat (11de-12de eeuw); 4: Mottekasteel (omstreeks 1100); 5: Abdij (1157); 6: Uitbreiding en bouw stadswal (13de en 14de eeuw).

Na het uiteenvallen van het Karolingische rijk (843) vormt het gebied tussen Schelde en Dender (waartoe ook Ninove behoort) het graafschap Biest en later het markgraafschap Ename. Midden 11de eeuw wordt het noordelijk deel van de mark Ename, waaronder ook Ninove, veroverd door de graaf van Vlaanderen en zien we een vervanging van Ename door Aalst als politiek centrum van het gebied tussen Schelde en Dender. Dit gebied zal later binnen Rijksvlaanderen het 'Land van Aalst' vormen.¹¹ Vanaf dit moment neemt Ninove een belangrijke strategische plaats in, gezien de ligging aan de grens met het opkomende hertogdom Brabant.

Volgens D. Van de Perre en G. Vande Winkel kan in de loop van de 9de-10de eeuw een verschuiving van locatie van de bewoningskern (van de Nederwijk naar het gebied rond de Graanmarkt) of alleszins een wijziging in het bewoningspatroon verondersteld worden. Ze stellen dat dit gebeurt onder invloed van de gewijzigde politieke situatie en machtsverhoudingen. Ze zijn van mening dat het bewoningspatroon verandert en dat er in heel wat nederzettingskernen in onze streken *castella recens facta* ontstaan ten gevolge van een dreiging van buitenaf (traditioneel beschouwd als de invallen van de Noormannen).¹² Zij sluiten zich aan bij de hypothese dat wanneer er nog geen sprake is van een geconcentreerde bewoningskern er vluchtburgen worden gebouwd en dat er bij reeds bestaande pre-stedelijke bewoningskernen een aarden versterking wordt rond gebouwd. Deze versterkingen zouden vaak nog terug te vinden zijn in de huidige stadsplattegrond in de vorm van een circulair of semi-circulair patroon. In het geval van Ninove gaan D. Van de Perre en G. Vande Winkel uit van de oprichting van een vluchtburg in de vorm van een halvekringversterking. Over de precieze locatie van deze versterking zijn de geschiedschrijvers het niet altijd eens. In hun laatste publicatie plaatsen D. Van de Perre en G. Vande Winkel deze halvekringversterking binnen de benedenloop van de Beverbeek en de Molendender-Dender, waarbij een kunstmatig aangelegde gracht ten westen van het Oudstrijdersplein de versterking vervolledigde.¹³

¹¹ Vande Winkel 1996, 218; Van de Perre & Vande Winkel 2008, 52.

¹² Vande Winkel 1996, 204-205.

¹³ Van de Perre & Vande Winkel 2008, 52.

De huidige Graanmarkt, de Lange Muntstraat en het Oudstrijdersplein vormen in dit geval de kern van de versterking.

Deze evolutie in het bewoningspatroon betekent een continuïteit in de bewoning wanneer we het “Oude Hof” als de Karolingische hoeve beschouwen (conform Vangassen en Vande Winkel), maar duidt op een discontinuïteit wanneer we het Hof te Nederwijk als de oudste bewoningskern zien (conform Van de Perre). Beide theorieën zijn het er evenwel over eens dat de versterking gecontroleerd werd door een lokale autoriteit, in dit geval de grootgrondbezitters van de Karolingische villa. Vanaf de 2de helft van de 11de eeuw worden deze Heren van Ninove vazal van de graaf van Vlaanderen en krijgen ze van hem de heerlijkheid Ninove in leen. Bovendien behoren ze als stalmeesters van de graaf tot de meest invloedrijke adellijke geslachten van Vlaanderen.¹⁴

Binnen de visie van D. Van de Perre betekent dit dat de Heren van Ninove een tweede hof oprichten, ditmaal met een residentiële in plaats van een landbouweconomische functie: het “Oude Hof” gelegen aan de Graanmarkt.¹⁵

Volgens D. Van de Perre, G. Vande Winkel en H. Vangassen evolueert in de loop van de 11de eeuw de versterking verder tot de kern van de middeleeuwse heerlijkheid: er wordt een beperkte marktfunctie toegekend en de opkomst van belangrijke landwegen die door de nieuwe omwalde bewoningskern lopen, zorgen voor strategische belangen. Ook de ligging van Ninove aan de grens van het graafschap Vlaanderen verhoogde het belang van de omwalde stadskern. In de loop van de 11de en 12de eeuw breidt volgens hoger vernoemde auteurs de bewoning nog verder uit langs de Beverstraat en de Burchtstraat (Fig. 18 & 19). Om deze nieuwe bewoning eveneens te beschermen wordt achter de huizen een eerste stadsomwalling aangelegd. Het is in dit kader dat volgens hen het toponiem “Oude Vesten” moet gesitueerd worden.¹⁶ Een deel van deze gracht is nog te zien op het plan van Sanderus (ca. 1640).

In de 12de eeuw krijgen we twee nieuwe elementen in de stadsontwikkeling. De Heren van Ninove richten rond 1100 een versterkte burcht op buiten de omwalde stadskern. Het betreft een mottekasteel op de rechteroever van de Dender, een strategisch zeer belangrijke plaats bij de grens met Brabant. In 1114-1119 stichten deze Heren van Ninove tevens een klein seculier kapittel in de parochiekerk van de Nederwijk, dat in 1137 omgevormd wordt tot een premonstratenzer abdij. In 1157 verhuist deze abdij naar een hoger gelegen gebied ten noorden van de stad.¹⁷ Op deze wijze heeft Ninove in de 12de eeuw volgens D. Van de Perre en G. Vande Winkel een driedelige bewoningsstructuur: de omwalde stadskern rond de Graanmarkt, de burchtsite op de rechteroever van de Dender en de abdijsite in het noorden.

In de loop van de 13de en 14de eeuw worden de onbewoonde gebieden tussen deze drie kernen verder opgevuld. De aanzet hiertoe wordt gegeven met het verleggen van de parochiekerk van de Nederwijk naar de nieuwe abdijsite, ten oosten van de abbatiale kerk.¹⁸ Langs de Burchtstraat wordt in de 13de eeuw een hospitaal¹⁹ en een begijnhof gesticht en in de 14de eeuw krijgen we de opkomst van de stedelijke schuttersgilden. Een tweede omwalling wordt aangelegd en deze omsluit zowel de burcht als de abdij.²⁰

Hoewel de hierboven geschetste historiek een vrij aannemelijk en samenhangend beeld schetst van de ontstaansgeschiedenis van Ninove, zijn enkele kanttekeningen en

---

¹⁴Van de Perre & Vande Winkel 2008, 52.

¹⁵Van de Perre & Vande Winkel 2008, 52.

¹⁶Vangassen 1960, 45-47; Van de Perre & Vande Winkel 2008, 53.

¹⁷Vangassen 1960, 50-59; Van de Perre & Vande Winkel 2008, 53.

¹⁸Vangassen 1960, 64-65; Van de Perre & Vande Winkel 2008, 56; Berkens et al., 2008, 4-5.

¹⁹Vangassen 1960, 67-72.

²⁰Vangassen 1960, 65-67; Van de Perre & Vande Winkel 2008, 56-57.

nuanceringen hierbij toch aangewezen. De globale visie op de vroegste stadsontwikkeling van Ninove baseert zich, hoewel in de loop der jaren aangepast aan nieuwe gegevens, grotendeels op een algemeen ontwikkelingsmodel voor steden in de Zuidelijke Nederlanden, zoals dit vooral werd ontwikkeld in de late jaren '80.²¹ Dit ontwikkelingsmodel werd in het verleden opgesteld aan de hand van én getoetst aan enkele concrete voorbeelden, zoals bijvoorbeeld Aalst.²² Voor Ninove werden vaak parallellen getrokken met de situatie in Aalst, er van uitgaande dat deze stad een gelijkaardige ontwikkeling kende. Het hanteren van dergelijke ontwikkelingsmodellen en parallellen houdt echter zekere risico's in, aangezien de ontwikkeling van een stad zeer sterk bepaald wordt door regio-specifieke omstandigheden en individuele initiatieven. Uit een uitgebreide studie van R. Rutte omtrent stedenpolitiek en stadsplanning in de Lage Landen in de 12de-13de eeuw blijkt overigens zeer duidelijk dat de vorm en achtergronden van het verspreidingspatroon van de steden binnen het landschap, evenals die van de stadsplattegronden, van stad tot stad sterk kunnen verschillen. Ook de rol die de landsheren van Vlaanderen, als vertegenwoordigers van de graaf, bij de stadswording spelen, is niet te onderschatten. In Vlaanderen was deze rol in de eerste plaats financieel gemotiveerd.²³

5.3.2. Geschiedenis van de beverstraat

De Beverstraat (of beter de Beverbeek) heeft een belangrijke rol gespeeld in de afbakening van de oude stadskern. De halvekringversterking uit de 9de-10de eeuw zou volgens Vangassen, Vande Winkel en Van de Perre ter hoogte van de Graanmarkt te situeren zijn. In de 11de en 12de eeuw zou deze kern uitgebreid zijn langsheen de Beverbeek. Het projectgebied ligt dus mogelijk binnen deze vroege stadskern. Na de stadsuitbreiding in de 13de en 14de eeuw ligt het projectgebied zeker binnen de muren van de nieuw gebouwde stadswal. De Beverstraat is op dat moment een belangrijke verkeersas van noord naar zuid. De historische kaarten

Tristan

www.delcampe.net

Afb. 3. Ansichtkaart uit 1907 met zicht op de Beverstraat, richting zuiden (bron: delcampe.net).

²¹ Demeulemeester 1990.

²² Callebaut et al. 1994; De Grootte & Moens 1995; De Grootte 2000, 234-252; Callebaut 1983, 227-249.

²³ Rutte 2002, 59-65 en 145-151.

uit de 17de en 18de eeuw (Afb. 3 & 4) tonen dat de straat geflankeerd werd door huizen met achterliggende tuinen. Het huidige straatbeeld toont gevels uit de 17de, 19de en 20ste eeuw naast nieuwbouw. De huidige bebouwing op het projectgebied, huisnummer 8-10, stamt uit de 19de eeuw, maar heeft in de 20ste eeuw een nieuw gevelparement gekregen.

Afb. 4. Ansichtkaart uit het begin van de 20ste eeuw met zicht op de Groentenmarkt en de Beverstraat, richting noorden. De locatie van het pand op het projectgebied staat aangeduid in het rood (bron: delcampe.net met aanduiding van de auteurs).

5.3.3. Branden en verwoestingen in Ninove door de eeuwen heen

In de middeleeuwen waren maar weinig huizen in (bak)steen gebouwd, bovendien waren de meeste daken bedekt met stro of riet. Dit leidde ertoe dat branden van één of meerdere huizen geen zeldzaamheid waren. Er zijn in de historische bronnen verschillende kleine branden gekend uit de 15e eeuw.²⁴ Een brand in 1473 was zelfs van een dusdanige omvang dat de belastingen een verminderde opbrengst kenden in 1473-1474!²⁵

In de loop van de 16de eeuw zorgen de groeiende bevolking binnen de wallen van de stad en het steeds dichter bij elkaar aansluiten van de woningen voor een nog groter brandgevaar.²⁶ Men probeert het brandgevaar te beperken door een resem maatregelen uit te vaardigen. Zo worden enkele straten verbreed zodat branden minder gemakkelijk over kunnen slaan van de ene kant van de straat naar de andere.²⁷ Ook probeert men de inwoners te stimuleren om de huizen brandveiliger te maken door de prijs van bakstenen te verlagen voor wie zijn huis wil afbreken om het opnieuw op te bouwen in baksteen. Hetzelfde geldt voor het “tichelen” van de daken, waarbij men strooien daken vervangt met dakpannen, schalie of leisteen. Op die manier worden in de periode van 1525 tot 1550 een 25-tal huizen versteend in het oude stadscentrum (o.m. ook in de Beverstraat). In 1569 zal ongeveer een kwart van de ongeveer 400 huizen in Ninove versteend zijn.

²⁴Vangassen 1960, 96-97.

²⁵Vangassen 1960, 232.

²⁶Vangassen 1960, 253-256.

²⁷Dit gebeurt bijvoorbeeld na een brand in 1546 waarbij een 20-tal huizen afbranden iets ten zuiden van het opgravingsgebied op de Grote Markt (later de Groentemarkt en nu de Beverstraat), de Hallestraat en ten zuiden van de hal langs de Varkensmarkt. De huizen worden afgebroken en naar achter gezet om de straat breder te maken.

Bovenstaande inspanningen konden echter niet verhinderen dat er op 29 juni 1603 een vreselijke brand in de stad woedt.²⁸ Het grootste deel van de stad lag in de as. Ten gevolge hiervan gaat men de nadruk op de verstening van huizen en daken vergroten en in 1617 zelfs verplichten.²⁹ Veel mensen willen of kunnen echter niet aan deze verplichting voldoen en weigeren om hun huis af te breken en terug op te bouwen in baksteen. Dat de verplichting niet bij de haren getrokken is, blijkt jammer genoeg nog in datzelfde jaar 1617 bij vijf verschillende branden in de stad.

Ook in de 18de eeuw zijn er nog steeds huizen in vakwerkbouw. De meeste huizen hebben weliswaar een pannendak, maar in het bijzonder bij de armere inwoners is de vakwerkbouw hiervoor nog te zwak en blijven strooien of rieten daken in gebruik.³⁰ Bovendien zijn de woonhuizen dan wel vaak versteend, de bijgebouwen zijn meestal nog uit hout en leem gemaakt. Ondanks het uitschrijven van boetes en het belonen van mensen die huizen in steen bouwen d.m.v. een langere vrijstelling van lasten (een soort “bouwpremie”), bleef het brandgevaar in de 18de eeuw dan ook nog relatief groot. Pas in de loop van de 19e eeuw verdwijnen de strooien daken voorgoed en neemt het brandgevaar af.

Naast het brandgevaar inherent verbonden aan huizen gebouwd uit brandbaar materiaal, vonden er ook moedwillige branden en verwoestingen plaats in de stad. Volgend overzicht schetst enkele gebeurtenissen die een grote impact hebben gehad op de stad. In 1381 en 1382 wordt Ninove ingenomen en verwoest door Gentenaars.³¹ In 1453 neemt de Hertog van Bourgondië na een belegering de stad in.³² Hierbij verloren heel wat inwoners het leven en brandden verschillende gebouwen af, waaronder het schepenhuis en de stadspoorten. In 1485 veroveren de troepen van Maximiliaan van Oostenrijk na een belegering Ninove.³³ Ter verdediging hadden de inwoners de bruggen over de Dender vernield. De Sint-Joriskapel, gelegen tegen de veste aan het Kaardelood, was door het geweld afgebrand. Nog voor de stad goed en wel bekomen was, lopen de troepen van Maximiliaan haar in 1488 opnieuw onder de voet.³⁴ Ninove blijft zonder bestuur, zonder gerecht, verwoest en verlaten achter. Het duurt jaren voor ze deze slag te boven komt. In 1495 bijvoorbeeld liggen 26 van de 60 huizen nog steeds in puin. Ninove is van 1579 tot 1585 betrokken bij verschillende gevechten tussen de Geuzen en de Spanjaarden, waarbij de stad herhaaldelijk belegerd wordt.³⁵ De stad lijdt hierbij onder beschietingen door kanonnen en onder plunderingen na inname van de stad. In november 1582 is de stad verwoest en zou twee derde van de inwoners gedood of gevlucht zijn. Opnieuw zou het jaren duren voor Ninove hiervan herstelde.

5.3.4. Inventaris onroerend erfgoed

De gehele Beverstraat wordt vermeld in de inventaris bouwkundig erfgoed.³⁶ Meerdere huizen zijn opgenomen als bouwkundig erfgoed (nrs. 1, 9, 11, 12, 14, 15, 19, 20, 22, 31, 32), maar het huisnummer 8-10 op het projectgebied niet. Het stadhuis van Ninove, aan het kruispunt van de Beverstraat met de Langemuntstraat, is een beschermd monument.³⁷

---

28 Vangassen 1960, 407.

29 Vangassen 1960, 333-334.

30 Vangassen 1960, 491-492.

31 Vangassen 1960, 81-82.

32 Vangassen 1960, 226-228.

33 Vangassen 1960, 240.

34 Vangassen 1960, 245-246.

35 Vangassen 1960, 60-62, 214-219 en 317-328; Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Ninove [online], <https://id.erfgoed.net/themas/13766> (geraadpleegd op 22 april 2021)

36 Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Beverstraat [online], <https://id.erfgoed.net/themas/1145> (geraadpleegd op 9 februari 2021).

37 Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Stadhuis van Ninove [online], <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/10908> (geraadpleegd op 9 februari 2021).

5.3.5. Historisch-cartografische documenten

5.3.5.1. Jacob Van Deventer – *Atlas des villes des Pays-Bas: 73 places levées entre 1550 et 1565 sur les ordres de Charles Quint et de Philippe II: 59: Nienève, Heerlichoven, Meerbeek*

Op de kaart van Deventer kunnen we duidelijk zien dat het projectgebied binnen de 13de-14de-eeuwse omwalling valt (Fig. 20). Langsheen de Beverstraat kunnen we gebouwen met westelijk gerichte tuinen herkennen. De Beverbeek loopt van noord naar zuid doorheen het midden van het projectgebied. Ten oosten van de beek bemerken we eerst de tuinen en dan mogelijk de gebouwen die langsheen de voorloper van de Beverstraat lagen. Door het schetsmatig karakter van de afbeelding kunnen we weinig uitspraken doen over de gebouwen zelf, maar de locatie langsheen één van de belangrijkste verkeersassen van de stad alsook de aanwezigheid van tuinen, doet vermoeden dat het om gebouwen met een zekere allure gaat.

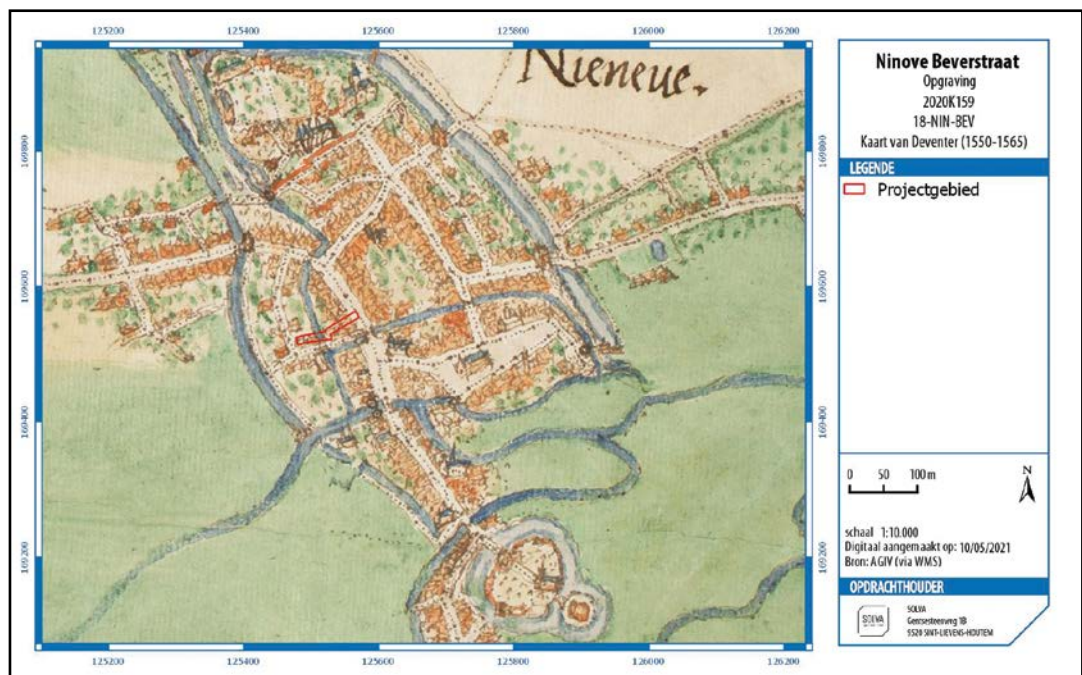

Fig. 20. Uitsnede uit de Deventerkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: KBR; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).

5.3.5.2. Kaart van De Deyn (1644-1645)

De **De Deyn-kaart** is minder in detail weergegeven dan de reeds besproken kaarten (Fig. 21). Georeferentie is wederom moeilijk door het perspectief van de kaart. Ter hoogte van het projectgebied herkennen we de brede en dus belangrijke Beverstraat met huizen, alsook de Beverbeek en open ruimte (tuinen) langsheen de voorloper van de Kaardeloodstraat.

5.3.5.3. Antonius Sanderus – *Flandria Illustrata, Tomis II, p. 529: Ninive Flandrorum/Nienove (1641-1644)*

Het perspectief van de kaart van Ninove in **Sanderus' Flandria Illustrata** laat georeferentie niet toe (Fig. 22). Toch kunnen we de approximatieve locatie van het projectgebied gemakkelijk herkennen, aangezien de belangrijke monumenten zoals het stadhuis (3. *Praetorium Urbanum*) staan aangeduid. We herkennen de Beverstraat, de aanpalende huizen met achterliggende tuinen, de Beverbeek en de tuinen richting voorloper van de Kaardeloodstraat.

Fig. 21. Uitsnede uit De Deyn-kaart met aanduiding van de approximatieve locatie van het projectgebied (©RA GENT, Abdij Ninove, 921; Rode kader aanduiding door de auteurs).

Fig. 22. Afbeelding van Ninove uit de *Flandria Illustrata* van Sanderus, met aanduiding (rood) van de approximatieve locatie van het projectgebied (bron: lib.ugent.be, aanduiding door de auteurs).

5.3.5.4. Villaretkaart (1745-1748)

Door een foutenmarge bij het georefereren is de projectie van de Villaretkaart niet volledig accuraat. Het projectgebied moet daardoor meer naar het westen worden gesitueerd. Ook de mate van detaillering is minder in vergelijking met de reeds besproken kaarten. We kunnen enkel afleiden dat het projectgebied nog steeds aan de westelijke rand van de stadskern ligt.

Er is namelijk nog steeds geen bebouwing ten westen van het projectgebied te zien. De Beverbeek die het gebied doorsnijdt is wel nog zichtbaar.

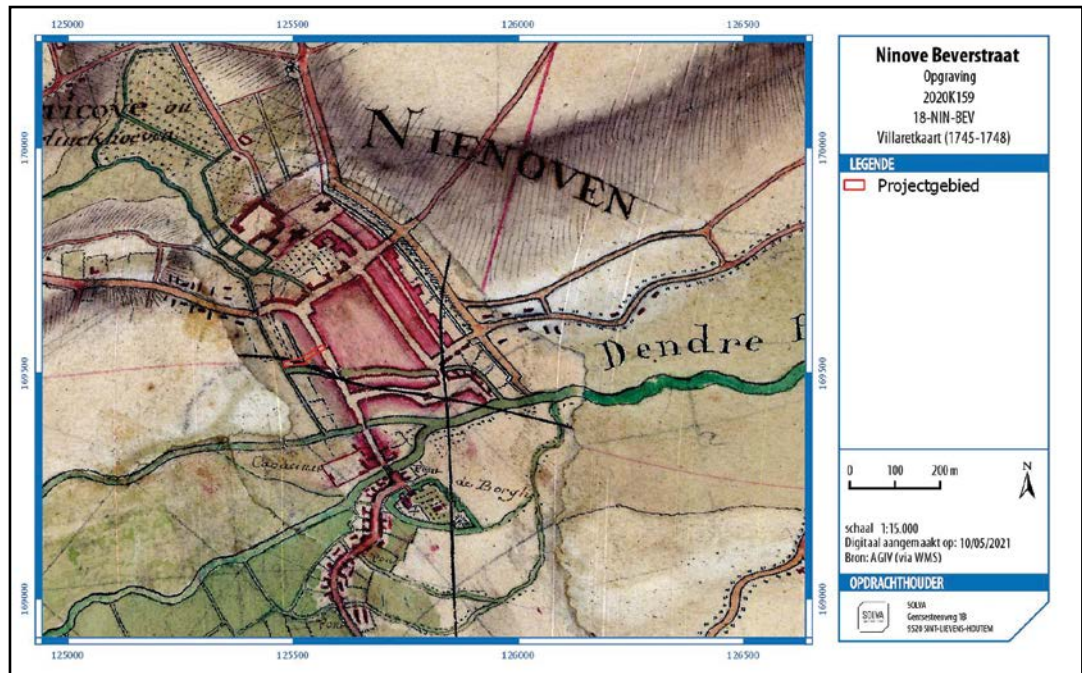

Fig. 23. Uitsnede uit de Villaretkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).

5.3.5.5. Jozef Johan Frans Ferraris – Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik: Ninove (1771-1778)

Op de **Ferrariskaart** kunnen we voor het eerst de individuele percelen onderscheiden ter hoogte van de tuinen van de huizen langs de Beverstraat (Fig. 24). We kunnen in detail zien hoe er twee uitsprongen zijn aan het huis richting westen, waarvan de perceelsafscheidings (hagen? Begroeide schuttingen?) doorlopen tot aan de Beverbeek. Ten westen van de Beverbeek is een omsloten tuin, een klein gebouw (huis?) en het tracé van een weg (voorloper van de Kaardeloodstraat) te zien.

Fig. 24. Uitsnede uit de kaart van Ferraris met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).

5.3.5.6. Atlas der Buurtwegen (ca. 1841)

Op de Atlas der Buurtwegen kunnen we de opdeling van de panden waarnemen (Fig. 25 & 26). Het projectgebied bestaat op het moment dat de kaart getekend is nog uit twee afzonderlijke percelen, aangeduid met de nummers 499 en 500. De tuinen lopen richting westen tot de Beverbeek, die ter hoogte van het projectgebied nog niet overdekt is, maar ten zuiden van het projectgebied wel reeds overkapt is. Het gedeelte ten westen van de Beverbeek behoort op dat moment nog tot één groot perceel waarop geen bebouwing staat. Het tracé van de voorloper van de Kaardeloodstraat snijdt het projectgebied in het uiterste westen.

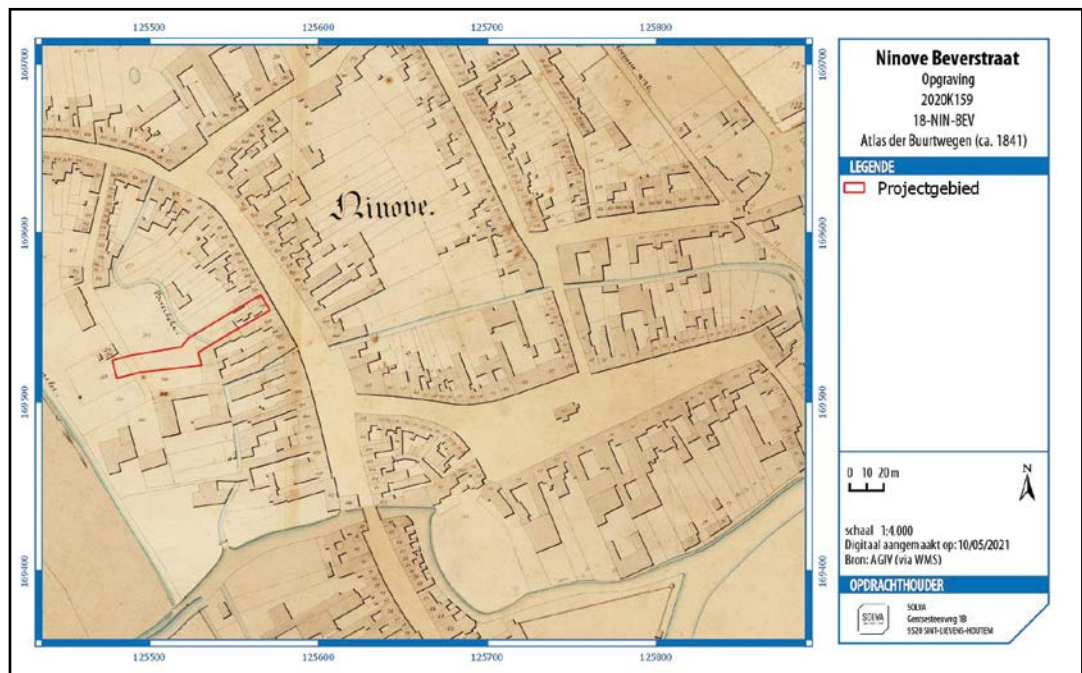

Fig. 25. Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).

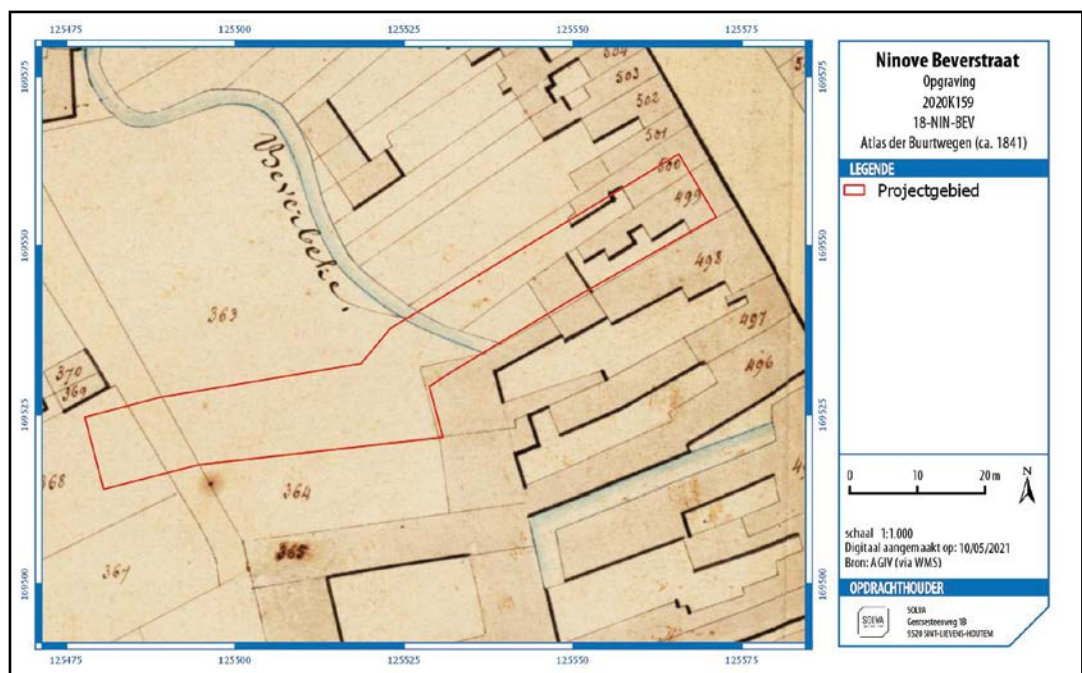

Fig. 26. Detail uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).

5.3.5.7. Philippe Vandermaelen – Cartes topographiques de la Belgique (1846-1854)

Ook de kaart **Vandermaelen** is niet volledig accuraat te georefereren, waardoor het projectgebied meer naar het oosten zou moeten liggen (Fig. 27). De Beverbeek lijkt reeds volledig overkapt ter hoogte van het projectgebied, maar door het schetsmatig karakter van de kaart kunnen we dit niet met zekerheid aannemen. Er is geen extra informatie te winnen ten opzichte van de reeds besproken historische kaarten.

Fig. 27. Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).

5.3.5.8. Philippe Chrétien Popp - Atlas cadastral parcellaire de la Belgique (1842-1879)

Op de kaart van **Popp** is een gelijkaardige situatie op te merken (Fig. 28). De tuinen reiken nog steeds tot de Beverbeek, die hier niet overkapt staat aangeduid. In de tuin van het meest zuidelijke huis staat een vierkant bijgebouwtje. Ten westen van de Beverbeek ligt

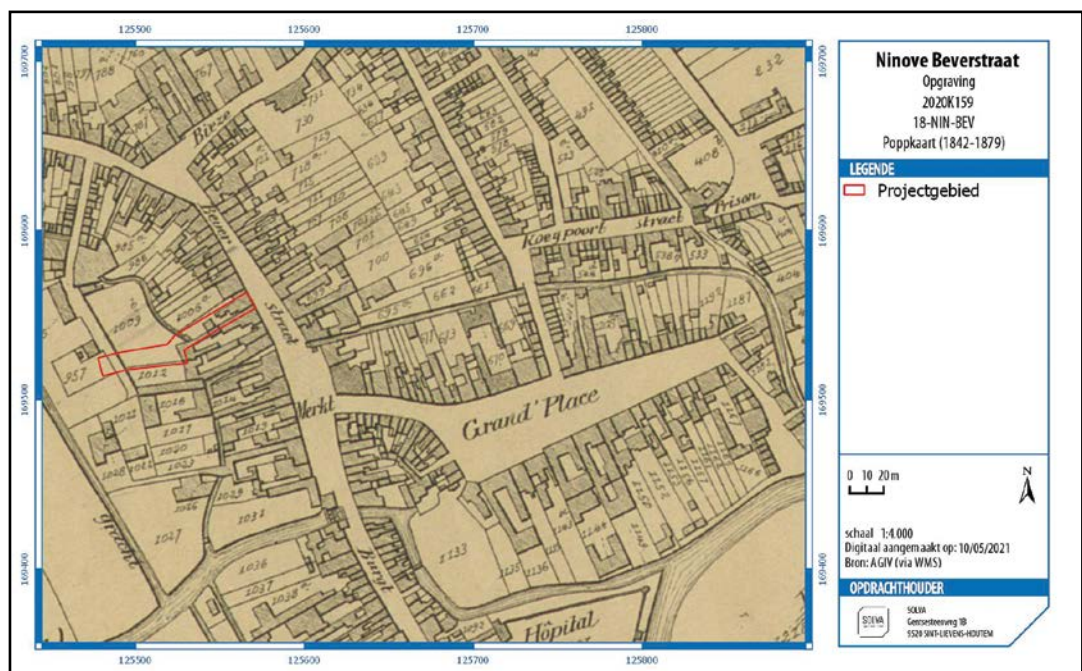
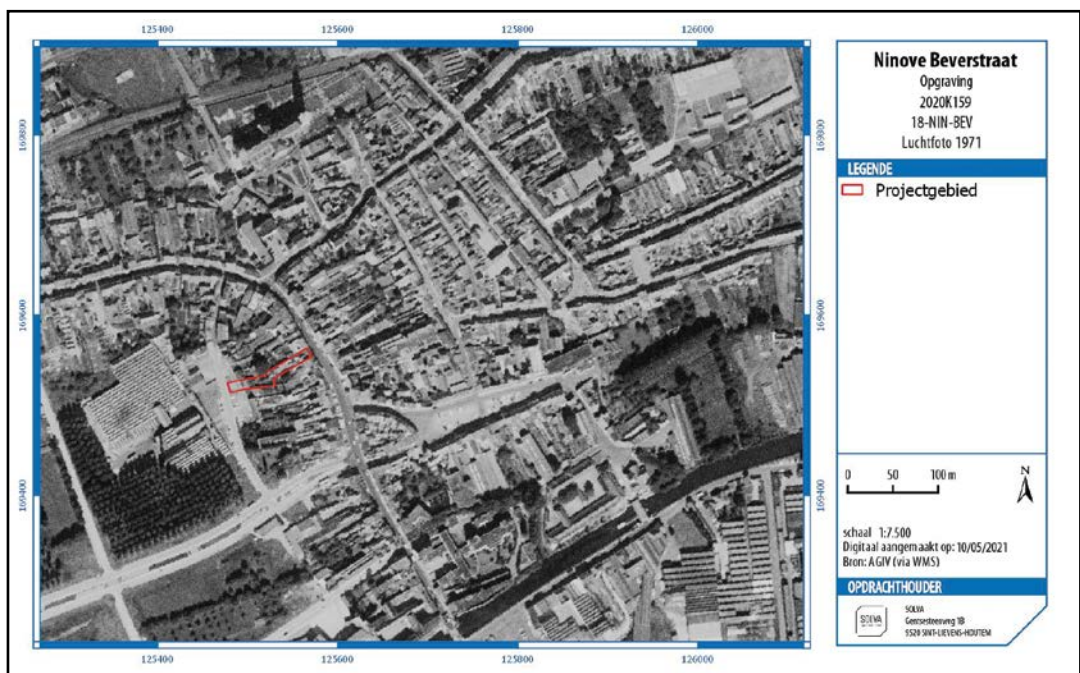

Fig. 28. Uitsnede uit de Poppkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).

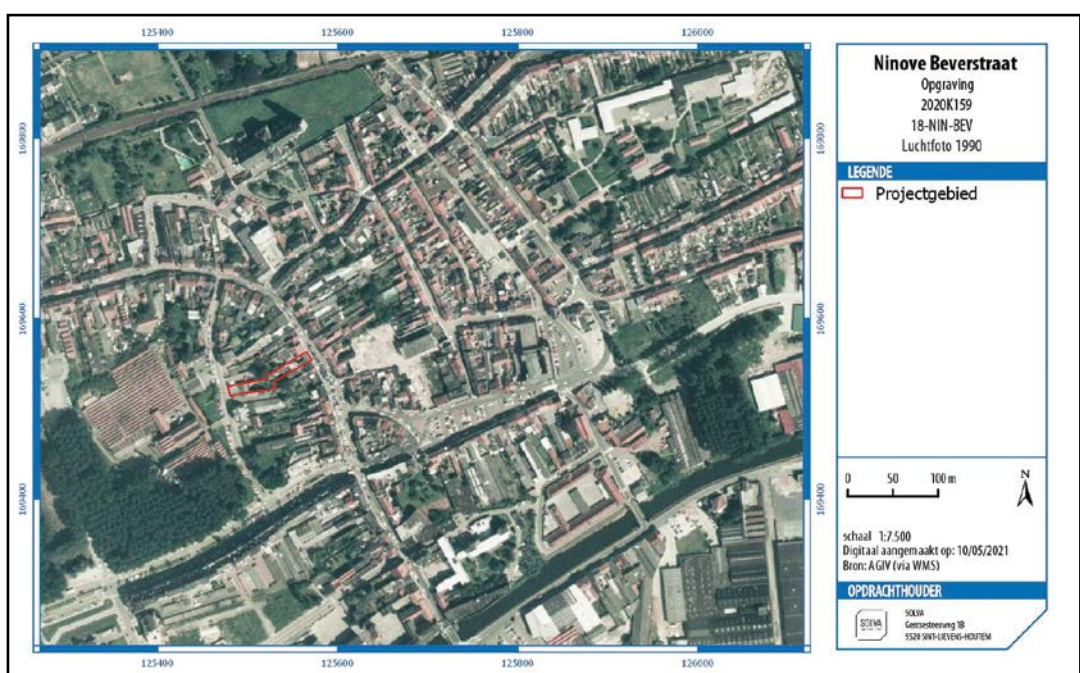
nog steeds één groot perceel. Het tracé van de voorloper van de Kaardeloodstraat snijdt het projectgebied ook nog in het uiterste westen.

5.3.5.9. Recente luchtfoto's

Op een **luchtfoto uit 1971** is de sterke uitbreiding van Ninove goed waar te nemen (Afb. 5). Ter hoogte van het projectgebied kan de bebouwing en de bomen in de bijhorende tuinen worden waargenomen. Het nieuwe tracé van de Kaardeloodstraat is op te merken, terwijl ook nog het oude meer oostelijke tracé (doorheen het projectgebied) zichtbaar is. De **luchtfoto uit 1990** toont dat het westelijke gedeelte van het projectgebied reeds was verhard (Afb. 6). De vergelijking met de meest recente luchtfoto toont dat er sindsdien nog maar weinig is veranderd (Afb. 7).

Afb. 5. Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).

Afb. 6. Luchtfoto uit 1990 met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).

Afb. 7. Luchtfoto uit 2015 met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 10/05/2021).

5.3.5.10. Archeologisch kader

Voor het **projectgebied** zelf zijn geen archeologische sites gekend. In de **ruimere omgeving** van het projectgebied toont de centrale archeologische inventaris (CAI) echter wel meerdere opgravingen binnen de stadskern (Fig. 29). Op zo'n 100 m ten zuiden van het projectgebied werd in 2016 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd aan de kruising van de Kaardeloodstraat met de Centrumlaan (**CAI-ID 214763**). Het vooronderzoek bracht enkele greppels en kuilen uit de late middeleeuwen, alsook muurrestanten uit de nieuwe tijden aan het licht. Op het perceel ten oosten daarvan werden in de vroege jaren 1990 reeds opgravingen uitgevoerd (**CAI-locatie 30293**). De houten indamming van de Beverbeek (gedateerd in de 15de eeuw) en enkele klein vondsten uit de middeleeuwen (o.a. een bronzen kandelaar) werden er aangetroffen.

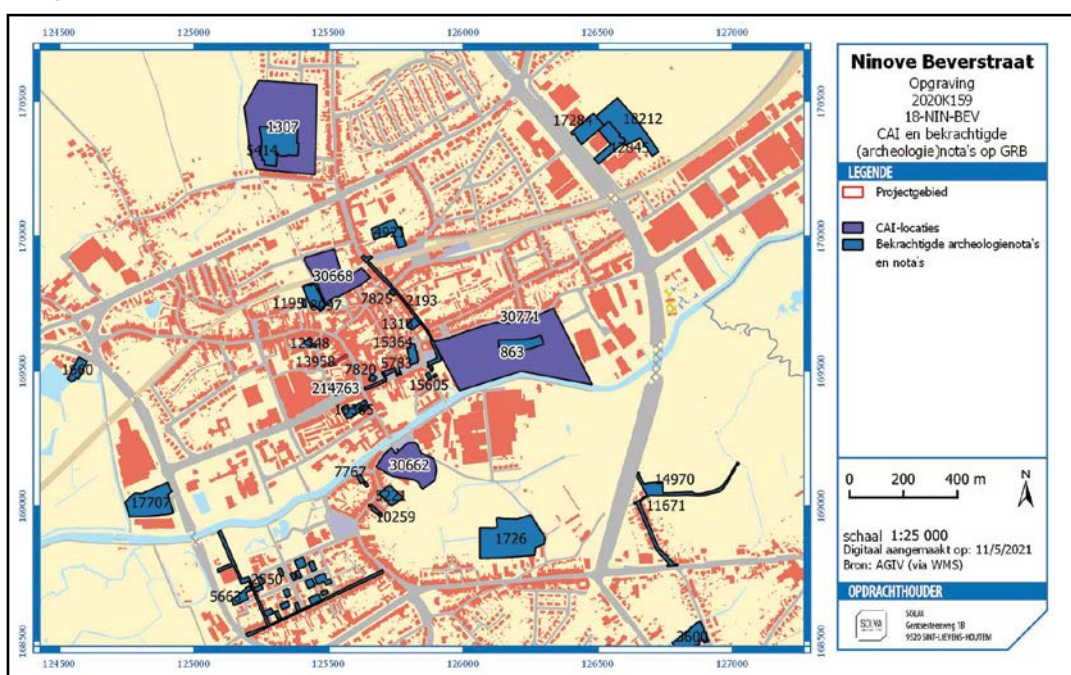

Fig. 29. Aanduiding van het projectgebied op de CAI.

Meer naar het oude centrum toe, werden in 2009 door SOLVA een werfopvolging uitgevoerd in de Marktstraat, de verbindingsweg tussen de Graanmarkt en de Beverstraat/Burchtstraat (**CAI-ID 159858**). Er werden enkele houten leerlooierskuipen (late middeleeuwen?), deel van een mogelijke kaai muur en restanten van een mogelijke watermolen met bijhorend sluizensysteem aangetroffen.³⁸ In 2007 werden proefsleuven uitgevoerd voorafgaand aan de heraanleg van de Graanmarkt (**CAI-ID 40122**). Verschillende kuilen, looppniveaus en ophogingspakketten kunnen in verband gebracht worden met de laatmiddeleeuwse gebruiksfase van de markt.³⁹ Lagen met bouwpuin, een concentratie hoornpitten en muurrestanten van de graanhal worden dan weer gedateerd in de 17de eeuw. In 2009 werden dan opgravingen uitgevoerd door SOLVA op de Graanmarkt (**CAI-ID 151595**) en de aansluitende Varkensmarkt (**CAI-ID 159857**). Op de Graanmarkt werd een concentratie lithische artefacten (vooral kleine chips) en botmateriaal aangetroffen, die te dateren zijn in het mesolithicum.⁴⁰ Behalve deze onverwachte vondst, werden uiteraard ook sporen uit de volle middeleeuwen aangesneden (paalsporen, greppels uit de 13de eeuw of vroeger).⁴¹ Ook de verschillende fases van de graanhal werden geïdentificeerd (tussen de 14de en de tweede helft van de 18de eeuw).⁴² In de Varkensmarkt werden 10 kuilen met organisch materiaal uit de late middeleeuwen (voornamelijk leerafval en hoornpitten) opgegraven. Een 16de-eeuwse puinophoging bedekt met kasseien werd geïnterpreteerd als looppniveau van het marktplein.⁴³

Op zo'n 250 m ten oosten van het projectgebied in de Beverstraat is in de Dreefstraat ter hoogte van het Clément Behnplein en de Koepoort een archeologische werfbegeleiding uitgevoerd bij rioleringswerken⁴⁴. Er zijn vooral recentere muren en vloeren aangetroffen. Onder een van de muren is een laag aangetroffen die kon gedateerd worden tussen 1390-1440. Deze laag zou toe te wijzen zijn aan hetzij de opgevolgde stadsgracht hetzij een gedempte dendergeul. Er was een muur in natuursteen die wellicht tot een oude bouwfase behoort. Andere sporen zijn allen van recente aard en zijn te linken aan het industriële verleden van de stad.

Nog korter bij zijn er vijf percelen opgegraven in de Langemuntstraat tesamen met een opvolging van een rioleringsstracé op de Graanmarkt (**CAI-ID 220848**).⁴⁵ Het gaat om een opgraving waarbij zowel de huizen als de achtererven konden opgegraven worden. Echter door de manier van opgraven is de informatie sterk versnipperd en weinig bruikbaar. Op de profielfoto's zijn dezelfde brandlagen en pakketten met lemen vloeren te herkennen als in de Beverstraat. Het is echter niet geweten hoe deze pakketten zich verhouden tot de bewoning. Daarenboven is het niet geweten wat de onderlinge verbanden zijn tussen de sporen en de verschillende fases. Bovendien is het door een gebrek aan materiaal niet mogelijk om de lagen en sporen chronologisch de plaatsen.

5.4. BESCHRIJVING VAN DE BODEMS EN ANDERE COMPLEXEN VAN AARDKUNDIGE EENHEDEN

5.4.1. Genese van de bodems of andere complexen van aardkundige eenheden

De bodemtype kaart toont reeds dat het gehele gebied in een sterk antropogeen verstoord gebied ligt. De aard van de werken impliceerde dat enkel werd opgegraven tot de verstoringsdiepte van de uitgraving van de weggkoffer. Op geen enkele plaats in het onderzoeksgebied is een natuurlijke bodemsequentie aangetroffen. In de profielen zijn enkel antropogene pakketten vastgesteld.

38 Klinkenborg et al. 2009, 58-61.

39 Berkers & Klinkenborg 2009, 29-34.

40 Klinkenborg et al. 2009, 23-26.

41 Klinkenborg et al. 2009, 26-32.

42 Klinkenborg et al. 2009, 33-53.

43 Klinkenborg et al. 2009, 53-57.

44 Pepermans 2019: 67-68.

45 Vander Ginst et al. 2019.

5.4.2. Bewaring van de bodems of andere complexen van aardkundige eenheden

Op geen enkele plaats zijn er tijdens de opgraving natuurlijke sequenties vastgesteld. Ook in de proefputten die tijdens het vooronderzoek zijn gemaakt, zijn enkel antropogene lagen aangesneden.⁴⁶

5.4.3. Effecten van de aanwezige bodems en sedimenten op de bewaring van de archeologische site en de archeologische artefacten daarbinnen

In de ondergrond van het projectgebied zijn er geen natuurlijke bodems te verwachten op geringe diepte. De natuurlijke sequenties zijn een stuk dieper gelegen, buiten het bereik van de geplande infrastructuurwerken. De bodemopbouw bestaat uit louter antropogene bodems waarbinnen de sporen van oudere bouwfases van de woning een goede bewaring kennen.

5.4.4. Referentie aan gelijkaardige bodems en andere complexen van aardkundige eenheden op gekende archeologische sites

De aanwezigheid van louter antropogene bodems in een stadscontext is geen zeldzaamheid in Vlaanderen. Verschillende opgravingen in de nabije omgeving toonden aan dat er in het stadscentrum van Ninove een sterke antropogene impact is geweest op het bewaarde bodemarchief. De bodemprofielen van het onderzoek op de Lange Muntstraat komen in grote mate overeen met de profielen van het onderzoek in de Beverstraat. De pakketten verbrande leem blijken zeer typerend voor dit deel van de stad.⁴⁷

5.5. BESCHRIJVING VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE AAN DE HAND VAN HET SPORENBESTAND OF DE VONDSTENSPREIDING

5.5.1. Analyse van de opbouw van de archeologische site

5.5.1.1. Beschrijving van de wijze waarop de archeologische site zich aan het huidige oppervlak manifesteert

Het archeologisch onderzoek is gesitueerd in de Beverstraat 8-10 te Ninove. De opgraving is uitgevoerd na de afbraak van een woning die tot voor kort in gebruik was. Een deel van de opgegraven sporen had dus een directe link met het nog zichtbare opstaand muurwerk van de woning. Het archeologische onderzoek wees uit dat de woning verschillende malen tot op de grond is afgebroken. De opgraving was dus de enige manier om informatie te verwerven over de oudere bewoningsfasen van de woning. Omdat ook de nog rechtstaande muren van de woning belangrijke informatiedragers waren, zijn deze door middel van een (beperkt) muurarcheologisch onderzoek bestudeerd.

5.5.1.2. Beschrijving van de stratigrafische opbouw van de archeologische site

Het archeologisch onderzoek in de Beverstraat kon ondanks de beperkte diepte tot waartoe het onderzoek werd uitgevoerd toch veel informatie opleveren over de (relatieve) stratigrafie van de site. De relatie tussen de bewoning en de natuurlijke bodemsequentie is niet gekend doordat er geen natuurlijke sequenties aangesneden zijn tijdens het onderzoek. De oudste lagen die tijdens het onderzoek zijn aangetroffen, zijn donkergrijze tot zwarte, humeuze lagen. Deze lagen zijn enkel aangetroffen in coupe AB op spoor VI-18 en VI-19 en bevinden zich aan de straatkant (Fig. 30). Doordat deze lagen enkel in profiel zijn geregistreerd is het moeilijk om tot een correcte interpretatie te komen. Wellicht gaat het om zgn. 'zwarte lagen' die ontstaan zijn door accumulatie van organisch afval in relatie tot bewoning. Het is echter niet uit te sluiten dat deze lagen ook opvullingslagen binnen een grote kuil kunnen zijn. De lagen zijn te dateren in de 12de eeuw of ouder. Boven deze humeuze lagen liggen pakketten lemen vloeren die (een) (verschillende) fase(s) van houtbouw reflecteren. Deze lagen dateren

⁴⁶De Smet et al. 2020, 53 e.v.

⁴⁷Vander Ginst et al. 2019.

Ninove
Beverstraat
Werfbegeleiding
18-NIN-BEV - 2020K159
Locatie coupes

LEGENDE

- Projectgebied
- Localite coupes

Schaal 1:100
Digitaal aangemaakt op: 18/05/2021
Bron: AGIV & SOLVA

OPDRACHTHOUDER

SOLVA
Gentsesteenweg 1B
9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM

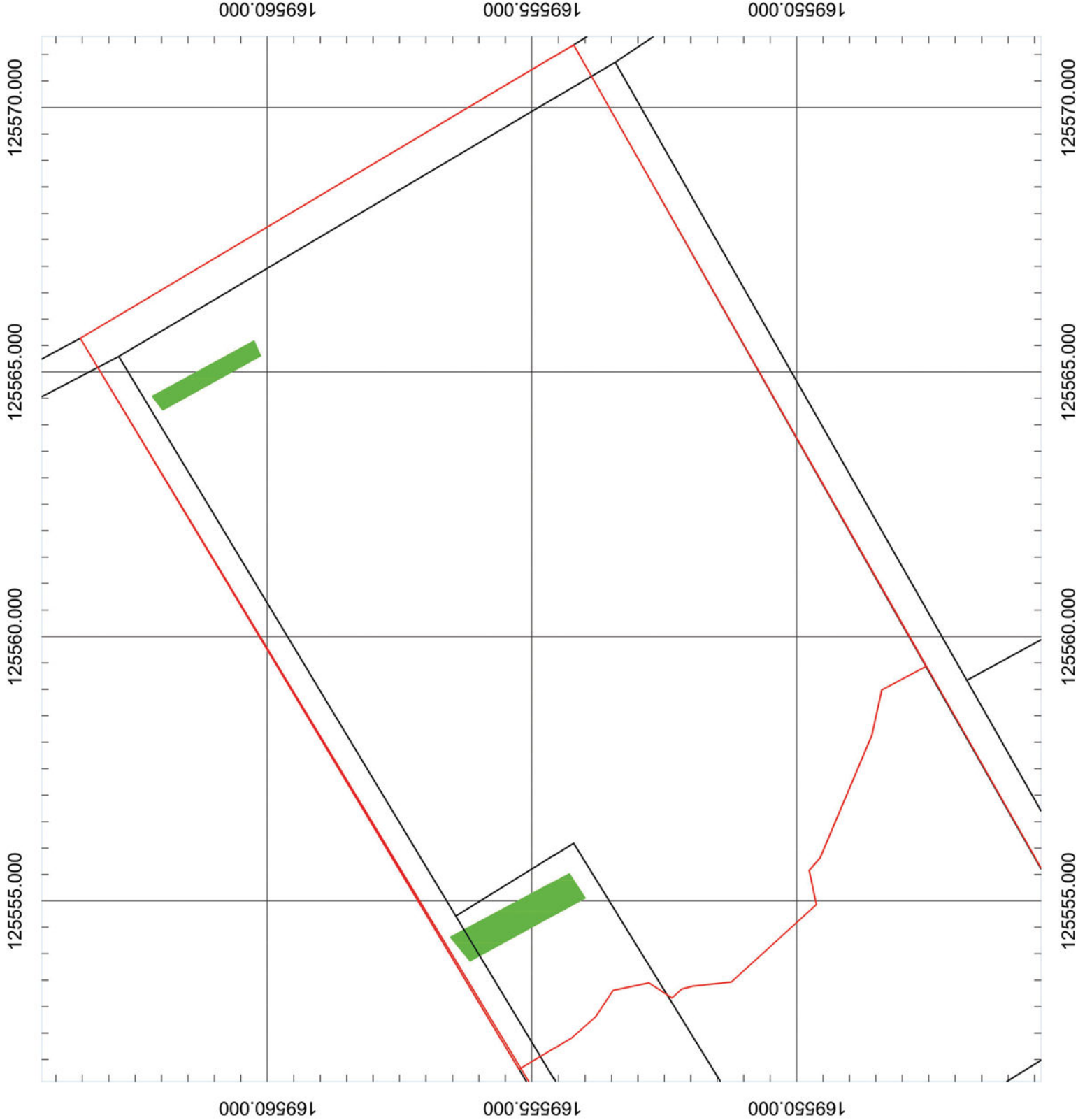

Fig. 30. Situering van de twee coupes AB in het werkingsgebied.

uit de 12de-13de eeuw. Deze accumulatie van vloeren wordt, op de twee plaatsen waar diepere coupes gezet zijn, afgedekt door pakketten verbrande leem en houtskool. Deze brandresten zijn het resultaat van meerdere zware stadsbranden (supra). De profielen worden uitgebreider besproken in hoofdstuk 5.5.2. in relatie tot het sporenbestand. Aangezien er slechts op twee plaatsen dieper gegraven is, is het niet mogelijk om deze stratigrafie met zekerheid door te trekken voor het gehele onderzoeksgebied. Wellicht zal deze opbouw enkel te vinden zijn ter hoogte van de huidige bewoning. Op de achtererven zal een totaal andere stratigrafie te zien zijn.

5.5.1.3. Gemiddelde diepte van de waargenomen archeologische niveaus ten opzichte van de Tweede Algemene Waterpassing en het maaiveld

De algemene topografie van het terrein helde licht af richting de Beverbeek (zuidwesten). Door de talrijke bouwwerken op de site is van deze oorspronkelijke topografie op het terrein zelf niet veel meer te zien. Door de vele muur- en vloerrestanten was er soms een vrij groot verschil in TAW op het afgegraven vlak. De afgraving moest gebeuren tot -40 cm ten opzichte van de nulpas, wat overeenkomt met het niveau van het voetpad. De vloer van het gelijkvloers van de afgebroken woning lag bij aanvang ongeveer 18 cm boven deze nulpas. Dit betekent dat er ongeveer 60 cm stratigrafie is opgegraven.

Op GPL A lag de TAW tussen 13,87 m TAW aan de straatkant (thv muur VI-31) en 13,24 m TAW (thv VI-147) in de zuidwestelijke zone van het onderzoeksgebied. Dit verschil is enerzijds te verklaren door de bovenvermelde topografie, maar ook doordat er in deze zone meteen meer (recente) pakketten zijn afgegraven. Centraal op het onderzoeksterrein lagen de meeste sporen tussen de 13,76 en 13,34 m TAW.

In bepaalde gevallen is er verdiept naar een lager gelegen grondplan. Er is op verschillende plaatsen een grondplan B aangelegd. Aangezien deze grondplannen zijn aangelegd naar gelang de noodwendigheden, kan de hoogte hiervan lokaal sterk verschillen. Zo lag het grondplan B bij de sporen VI-150 & VI-216 tussen de 13,43 - 13,30 m TAW, daar waar het GPL B bij de sporen VI-217 & VI-218 tussen de 13,64 - 13,78 m TAW lag.

GPL C is aangelegd op de keldervulling VI-174. Dit pakket lag op 13,32 m TAW.

Er zijn twee iets diepere coupes gezet tijdens het terreinwerk. De coupe AB op de sporen VI-18/19 (aan de straatzijde van het projectgebied) schetste volgende stratigrafie: 12,28 tot 12,58 m TAW zwarte lagen, 12,58-13,38 m TAW dik pakket lemen vloeren waarin afwisselend zowel ophogingslagen als loopniveaus te herkennen zijn. Van 13,38 m TAW tot 13,50 m TAW zat er een dik brandpakket (C. VI-62) dat bestaat uit puin en brandafval. Hierboven lag opnieuw een pakket lemen vloeren (C. VI-163) tussen 13,50 - 13,58 m TAW. Dit pakket wordt opnieuw afgedekt door een brandlaag die te situeren is tussen 13,58 en 13,64 m TAW.

Ongeveer hetzelfde profiel is te zien in de coupe AB op de sporen VI-96 en VI-97. Het dikke brandpakket (C. VI-96 en C. VI-97) is te situeren tussen 12,91 en 13,31 m TAW. De laag met lemen vloeren gaat van 12,91 tot 12,41 m TAW, wat tevens de onderkant van de uitgraving is.

5.5.1.4. Profielfoto's

Er zijn twee coupes gezet die helpen de opbouw van de site te begrijpen. Aan de buitenzijdes van de opgraving konden geen profielen gezet worden omdat daar de (recente) muren van de aanpalende huizen stonden. Een profiel aan de voorzijde van het projectgebied had geen zin, aangezien dit volledig verstoord was door leidingen onder het voetpad. Deze twee coupes (AB) worden later uitvoeriger besproken in relatie tot het sporenbestand.

5.5.2. Analyse van archeologische structuren, spoorcategorieën, spoorcombinaties en individuele sporen

5.5.2.1. Niet gefaseerde allesporenkaart

Afb. 8. Coupe AB op de sporen VI-96 en VI-97 aan de zuidwestelijke zijde van het projectgebied.

Afb. 9. Coupe AB op de sporen VI-18 en VI-19 ten noordoosten van het projectgebied.

Ninove
Beverstraat
 Werfbegeleiding
 18-NIN-BEV - 2020K159
 Grondplan A

LEGENDE

Projectgebied opgegraven

Schaal 1:100
 Digitaal aangemaakt op: 18/05/2021
 Bron: AGIV & SOLVA

OPDRACHTHOUDER

SOLVA
 Gentsesteenweg 1B
 9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM

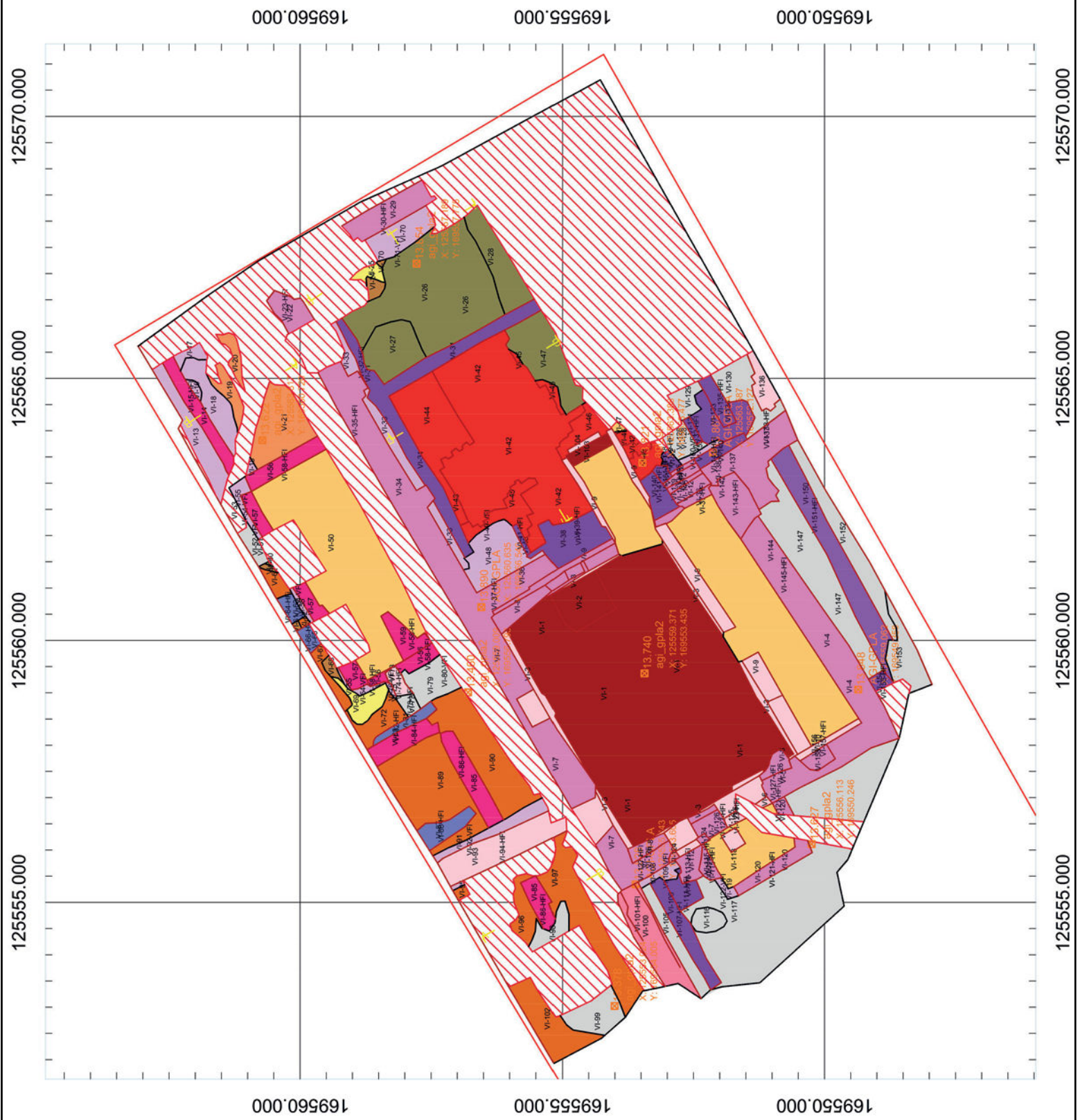

Fig. 31. Niet gefaseerde allesporenkaart grondplan A. Digitaal aangemaakt op 18/05/2021.

Ninove
Beverstraat
Werfbegeleiding
18-NIN-BEV - 2020K159
Grondplan B

LEGENDE

Projectgebied opgegraven

Schaal 1:100
Digitaal aangemaakt op: 18/05/2021
Bron: AGIV & SOLVA

OPDRACHTHOUDER

SOLVA
Gentsesteenweg 1B
9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM

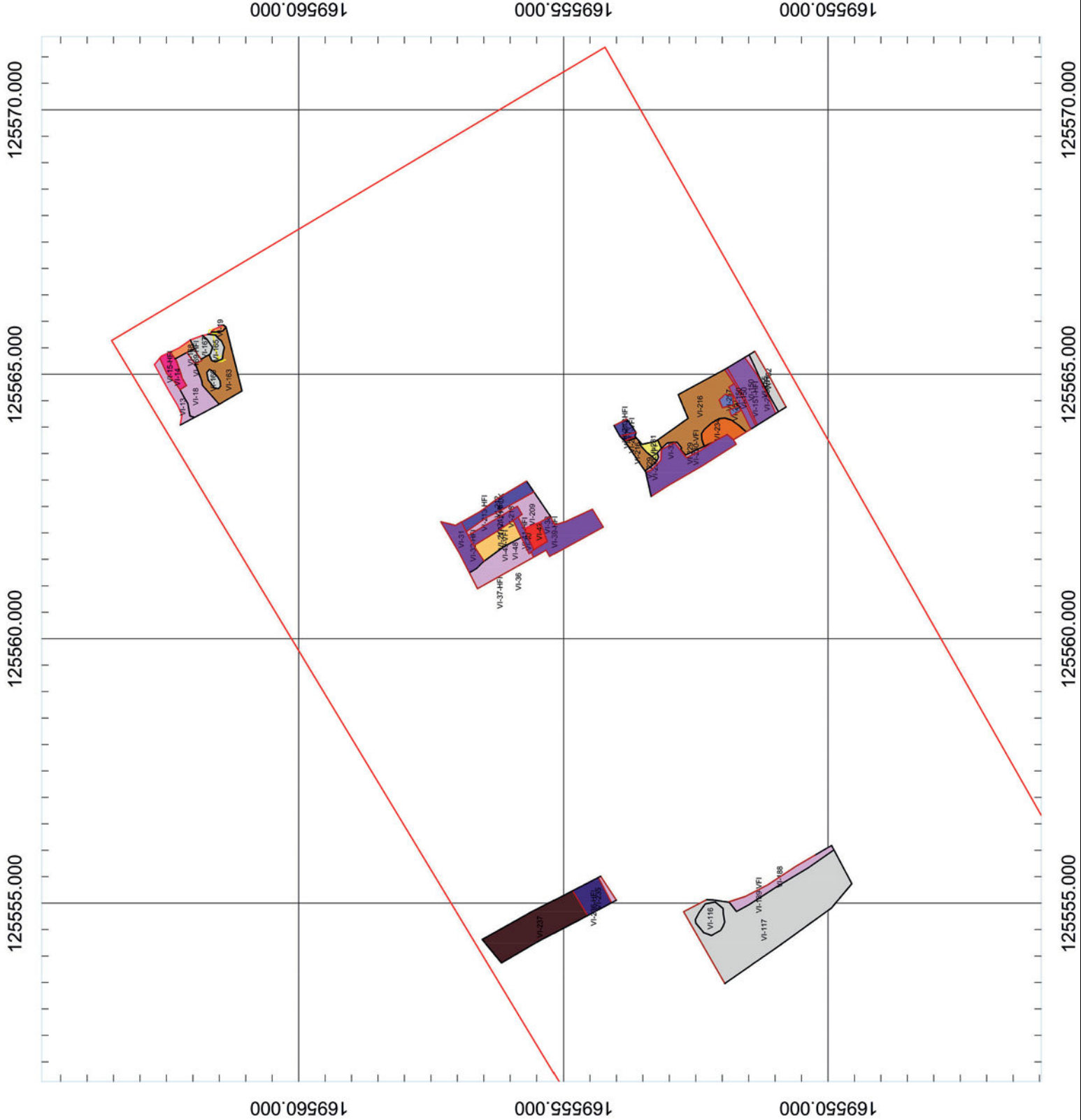

Fig. 32. Niet gefaseerde allesporenkaart grondplan B. Digitaal aangemaakt op 18/05/2021.

Ninove
Beverstraat
Werfbegeleiding
18-NIN-BEV - 2020K159
Grondplan C

LEGENDE

Projectgebied opgegraven

Schaal 1:100
Digitaal aangemaakt op: 18/05/2021
Bron: AGIV & SOLVA

OPDRACHTHOUDER

SOLVA
Gentsesteenweg 1B
9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM

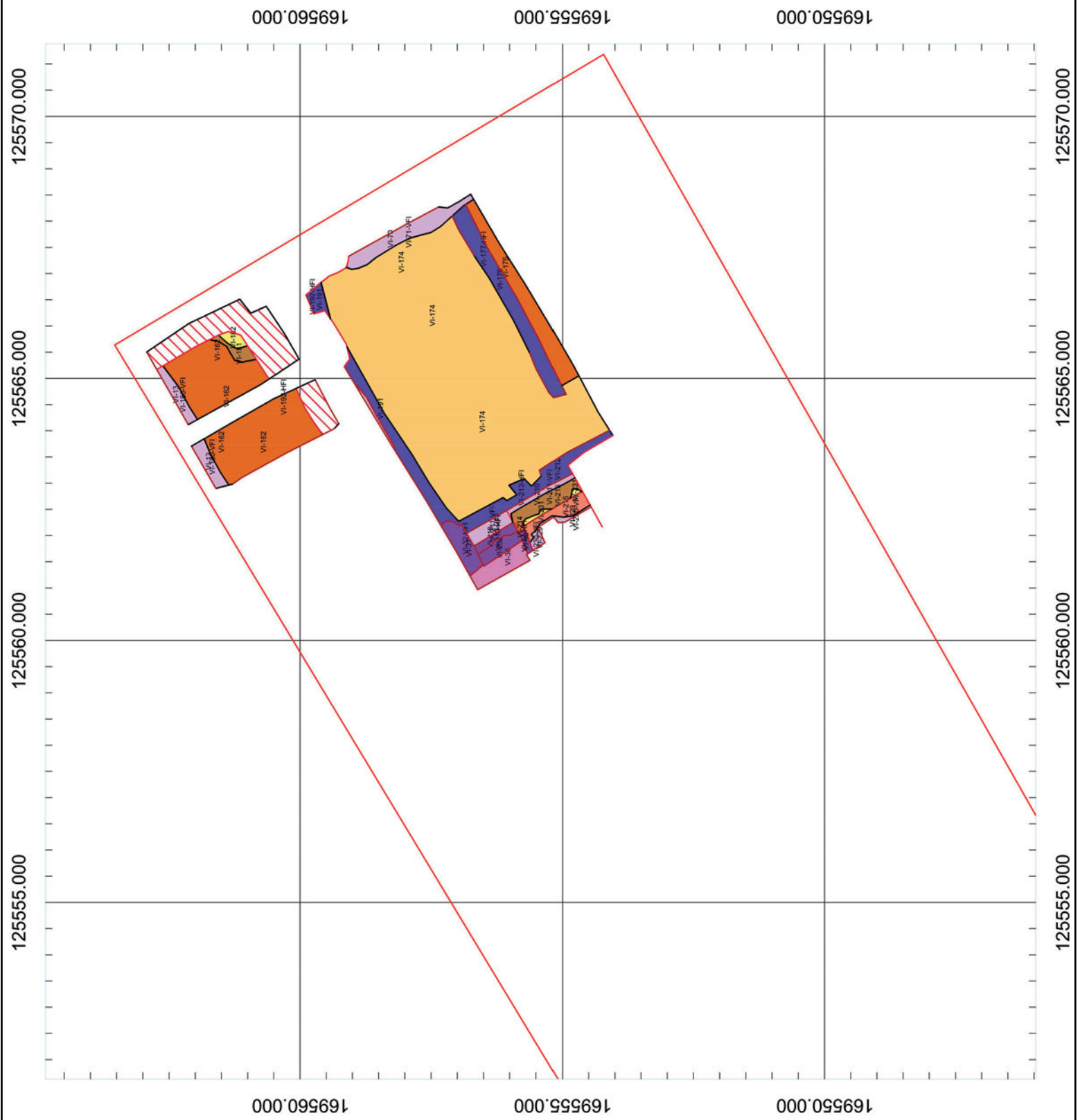

Fig. 33. Niet gefaseerde allesporenkaart grondplan C. Digitaal aangemaakt op 18/05/2021.

Ninove
Beverstraat
Werfbegeleiding
18-NIN-BEV - 2020K159
Grondplan D

LEGENDE

Projectgebied opgegraven

Schaal 1:100
Digitaal aangemaakt op: 18/05/2021
Bron: AGIV & SOLVA

OPDRACHTHOUDER

SOLVA
Gentsesteenweg 1B
9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM

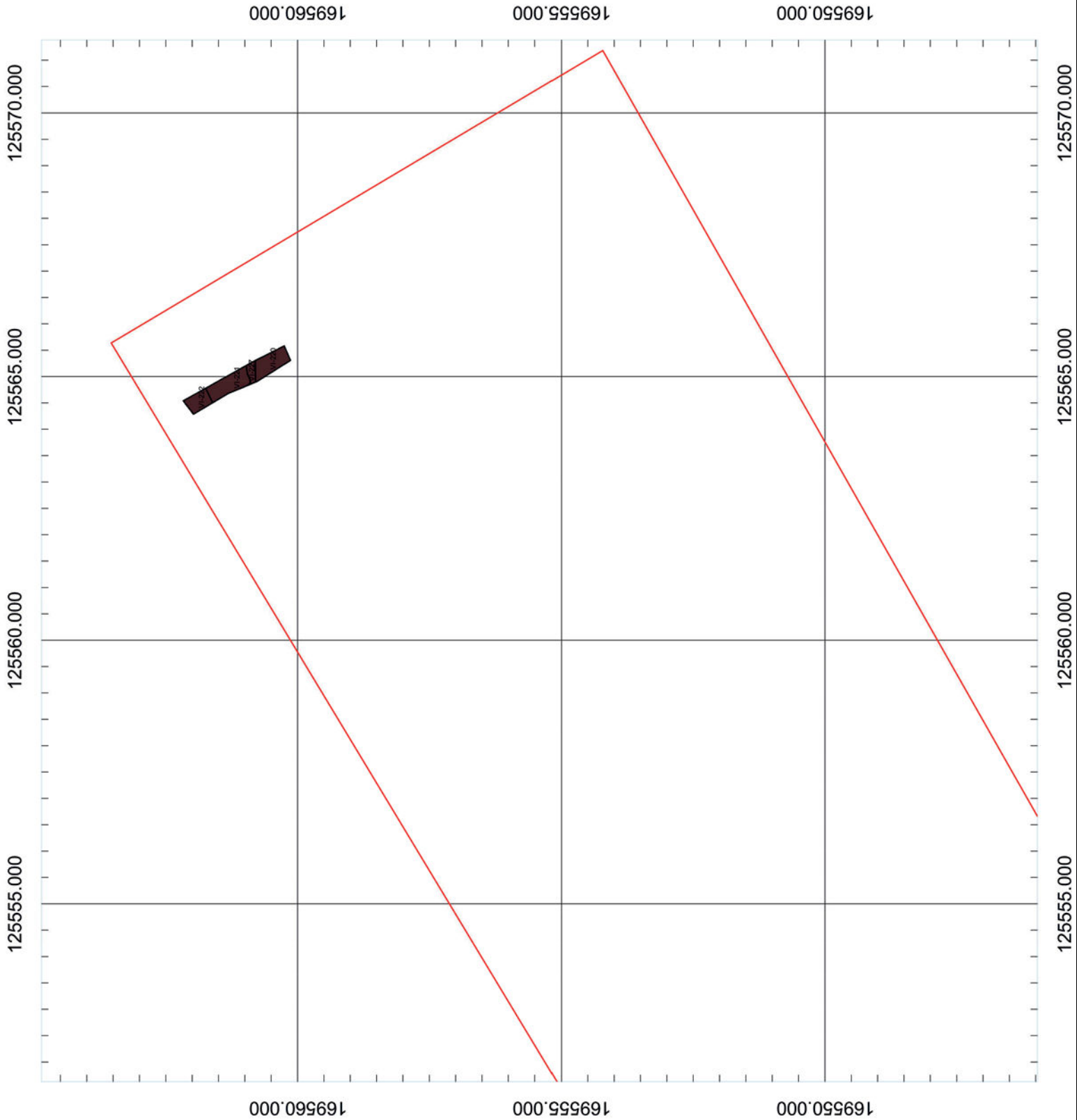

Fig. 34. Niet gefaseerde allesporenkaart grondplan D. Digitaal aangemaakt op 18/05/2021.

5.5.2.2. Weergave verschillende fases

Het merendeel van de sporen uit de opgraving is te linken aan één van de zes vastgestelde fases uit de opgraving. Hoewel er verschillende fases zijn vastgesteld, was het niet altijd mogelijk om de onderlinge relatie tussen de verschillende fases te begrijpen. De gebruikte fasering is te beschouwen als een relatieve fasering veeleer dan een absolute fasering d.w.z. dat structuren die in fase 1 besproken worden, niet noodzakelijk gelijktijdig zijn aan elkaar. Het is mogelijk dat verschillende fases tegelijk in gebruik waren. De fasering laat toe om op een gestructureerde manier de verandering van de bebouwing op de percelen te documenteren. De oudste fase is beschreven als “Oudste muurfase en accumulatie van lemen vloeren”. Het gaat om een dik pakket lemen vloeren dat zonder enige twijfel te linken is aan vakwerkbouw op dit perceel. Echter is het niet mogelijk om dit ruimtelijk af te bakenen en te koppelen aan structuren uit andere fases. Ongeveer hetzelfde speelt ook bij de fase 0 “indicaties voor huizen in vakwerkbouw”. Het gaat om duidelijke aanwijzingen voor huizen opgetrokken in vakwerkbouw e.g. centrale haard met bakstenen vloer. Ook hier is het niet mogelijk om deze sporen ruimtelijk precies af te bakenen ten gevolge van de latere bouwfases die een aanzienlijk deel van het oudere sporenbestand hebben vergraven. De volgende fases 1, 2, 3 & 4 zijn ruimtelijk en chronologisch wel beter af te bakenen, maar deze verschillende fases impliceren niet dat de vorige fase volledig werd afgebroken. Zo is fase 4 bijvoorbeeld een herinrichting van de oudere fase 3. Een groot deel van fase 3 blijft terzelfdertijd onaangeroerd. Bij fase 1 & fase 2 is het mogelijk om een opdeling te maken per perceel, aangezien deze percelen pas later samen gevoegd zijn tot één. De bewoning uit de fases 3 & 4 is door te trekken tot de woning die recent is afgebroken om plaats te ruimen voor de geplande doorsteek.

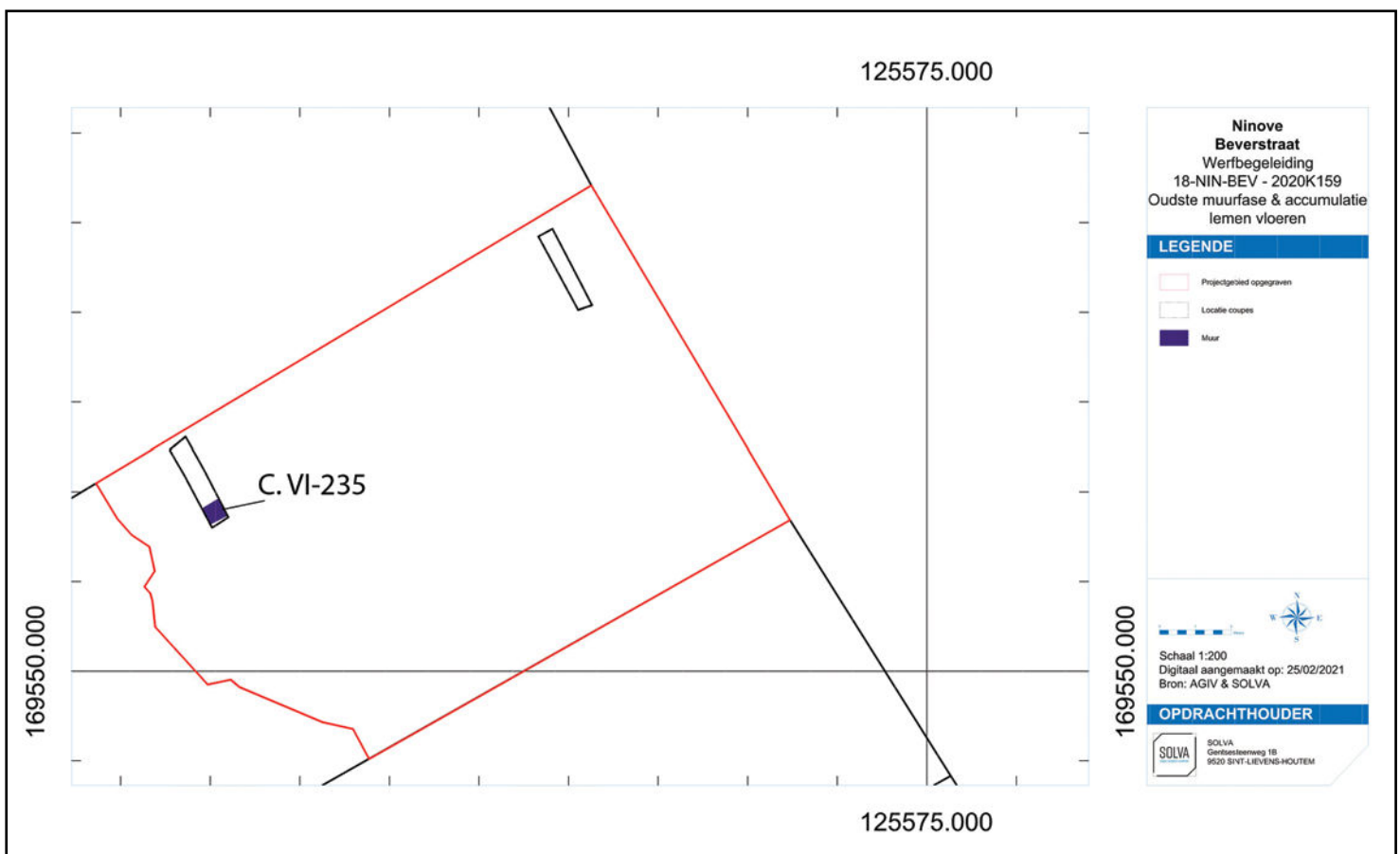

Fig. 35. Fase “oudste muurresten en accumulatie lemen vloeren”. Digitaal aangemaakt op 18/05/2021.

Ninove
Beverstraat
 Werfbegeleiding
 18-NIN-BEV - 2020K159
 Sporen vakwerkbouw op
 allesporenplan

LEGENDE

- Projectgebied opgegraven
- Sieufwand
- Brandlaag
- Lemen vloer
- Looplaag
- Haard
- Natuursteen
- Verstoring

Schaal 1:100
 Digitaal aangemaakt op: 25/02/2021
 Bron: AGIV & SOLVA

OPDRACHTHOUDER

SOLVA
 Gentsesteenweg 1B
 9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM

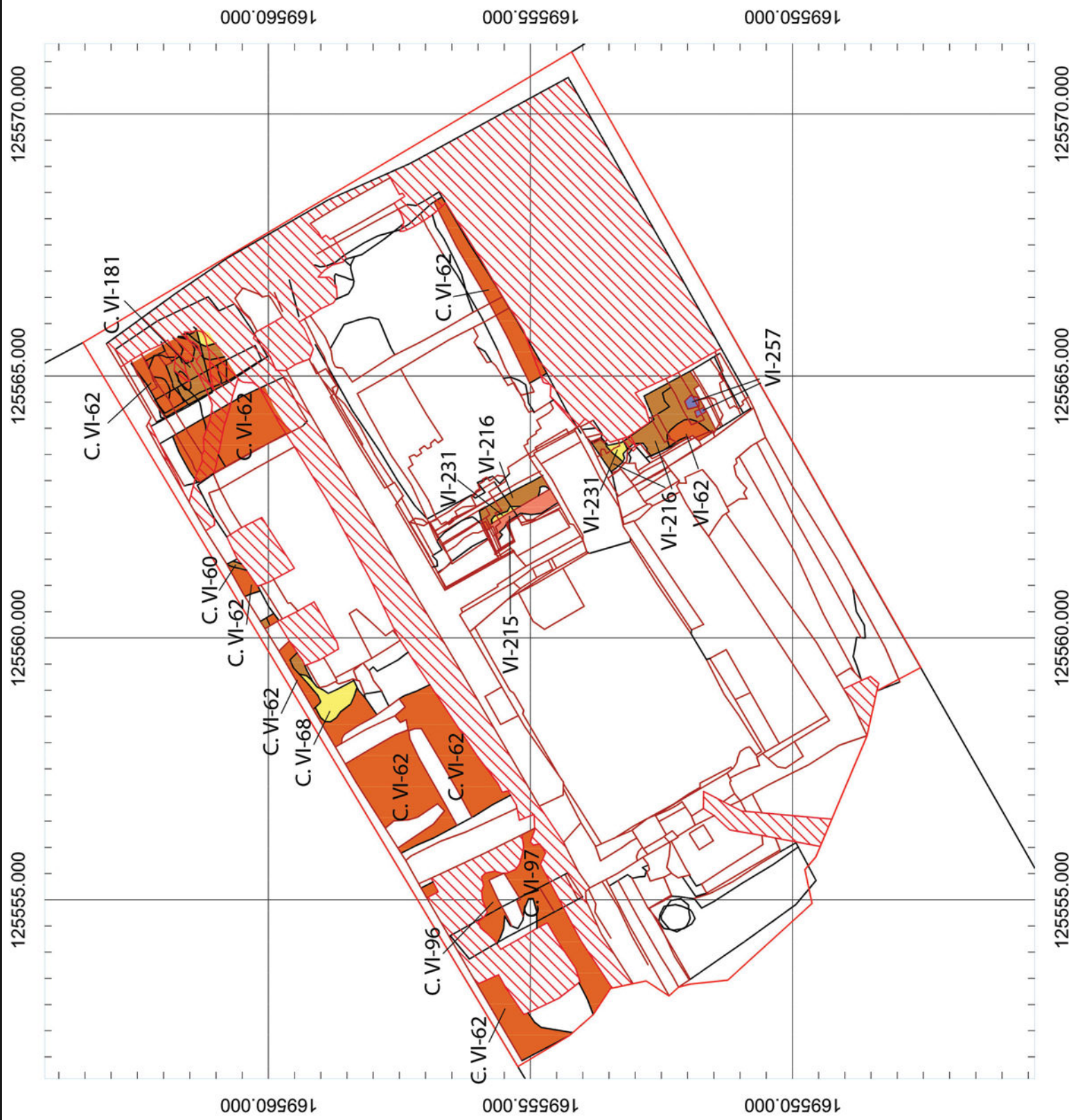

Fig. 36. Fase 0: indicaties voor huizen in vakwerkbouw. Digitaal aangemaakt op 18/05/2021.

Ninove
Beverstraat
 Werfbegeleiding
 18-NIN-BEV - 2020K159
 Fase 1 op
 allesporenplan

LEGENDE

- Projectgebied opgegraven
- Sleufwand
- Brandlaag
- Muren perceel 1007
- Muren perceel 1005
- Verstoring

Schaal 1:100
 Digitaal aangemaakt op: 25/02/2021
 Bron: AGIV & SOLVA

OPDRACHTHOUDER

SOLVA
 Gentsesteenweg 1B
 9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM

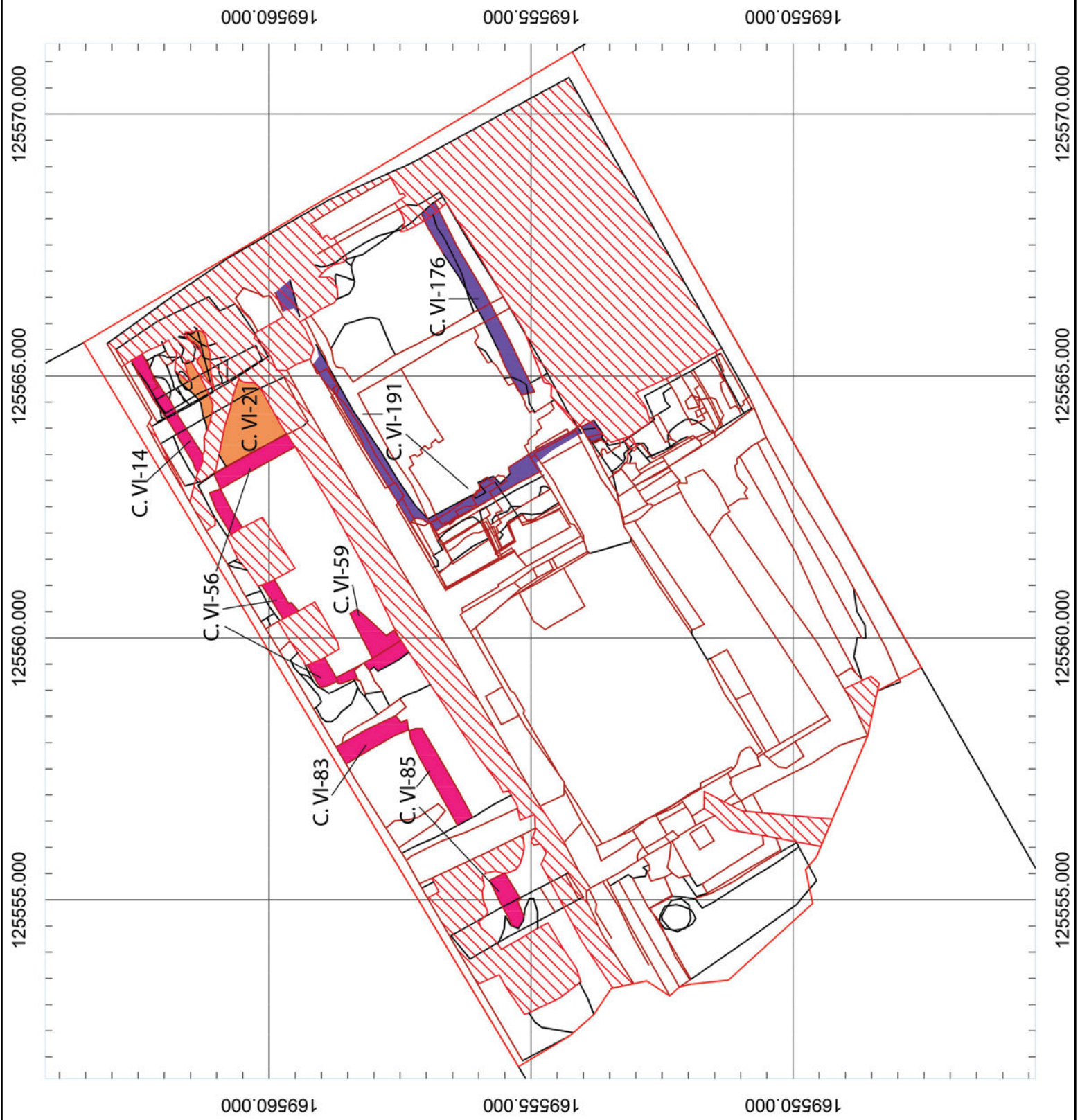

Fig. 37. Fase 1: bewoning op perceel 1005 en 1007. Digitaal aangemaakt op 18/05/2021.

Ninove
Beverstraat
 Werfbegeleiding
 18-NIN-BEV - 2020K159
 Fase 2 op
 allesporenplan

LEGENDE

- Projectgebied opgegraven
- Sieufwand
- Opmaaklaag
- Muren perceel 1007
- Muren perceel 1008
- Verstoring

Schaal 1:100
 Digitaal aangemaakt op: 25/02/2021
 Bron: AGIV & SOLVA

OPDRACHTHOUDER

SOLVA
 Gentsteenweg 1B
 9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM

Fig. 38. Fase 2: geleidelijke versterking van de woningen. Digitaal aangemaakt op 18/05/2021.

5.5.2.3. *Behoud in situ van niet-onderzochte zones*

De afgraving voor de wegkoffer van de doorsteek kwam tot op – 40 cm ten opzichte van het huidige voetpad te liggen. Aangezien de vloer bij aanvang van de werken ongeveer 18 cm boven het voetpad uitstak, is er ongeveer 60 cm stratigrafie opgegraven. Het voetpad ligt op ongeveer 13,90 TAW en loopt wat af van het noorden naar het zuiden. De sporen zijn opgegraven tot ongeveer 13,33 TAW (GPL C), waardoor er een marge van zo'n 10 cm is genomen op de werken. De muren staken bij het verlaten van het terrein nog zo'n 30-40 cm boven het afgegraven vlak uit, maar zullen door de aannemer van de wegenwerken tot op het niveau van de opgraving worden afgebroken. De muren zullen indien ze dieper dan het opgravingsvlak bewaard zijn, blijven zitten.

Voor de gehele opgravingszone, en bij uitbreiding het hele projectgebied, geldt dat er onder het opgravingsvlak nog archeologische sporen bewaard zijn. In de opgravingszone zijn er met zekerheid nog oudere vloeren en kelders bewaard onder het opgravingsvlak. De coupe AB op de sporen VI-18 en VI-19 toonde aan dat er nog tenminste 1 m archeologische sequenties in deze zone te verwachten zijn (Afb. 19).

Ook de coupe AB op sporen VI-96 en VI-97 toonde dat er nog een dik pakket vloerniveaus te verwachten is onder het huidige afgegraven vlak. In deze coupe bleek nog minstens 40 cm aan bodemarchief bewaard te zijn (Afb. 8).

Voor het hele opgravingsgebied geldt dat er nog archeologische relictten te verwachten zijn onder het afgegraven vlak (Fig. 40). Het gaat hierbij om vloeren, muren, kuilen, etc. Bij uitbreiding kan gesteld worden dat er voor het gehele projectgebied (waar slechts een deel van is geadviseerd voor archeologische begeleiding) sprake kan zijn van archeologische informatiedragers in de ondergrond. De tuinzone/achtererf van de woning is niet geselecteerd voor archeologische begeleiding omdat de verstoring van de wegkoffer geen betekenisvolle archeologische sporen zou vergraven. Onder de tuinlagen en ophogingslagen kunnen echter wel nog dieper gelegen sporen bewaard zijn.

5.5.2.4. *Globale tekstuele beschrijving van het sporenbestand*

5.5.2.4.1. **INLEIDING**

Voor de aanleg van een doorsteek van de Beverstraat naar de Kaardeloodstraat moest een bestaand huis gesloopt worden. Voor de aanleg van een wegenis moest de ondergrond tot -40 cm t.o.v. het voetpad afgegraven worden. De vloer van de woning lag ongeveer 18 cm boven de nulpas, wat resulteerde in een opgraving van ongeveer 60 cm stratigrafie. Aangezien er reeds bij aanvang vermoedens waren dat het nog bestaande volume van het huis een belangrijke informatiedrager was, is voorafgaand aan de sloop een beperkt muurarcheologisch onderzoek uitgevoerd. Tijdens dit onderzoek is er op verschillende cruciale plaatsen pleisterwerk afgekappt om muurverbanden bloot te leggen. De sloopwerken lieten echter niet toe om gehele muren te bestuderen. Dit kon enkel op plaatsen waar er geen bepleistering was aangebracht bv. in de kelders. De waarnemingen van de opstand zijn aangevuld met staalname voor dendrochronologie uit het dakgebinte. Nadien volgde de afbraak van het bovengrondse gedeelte van het gebouw door de firma De Meuter. Het werfverloop stipuleerde vervolgens dat kelder VI-1 moest geregistreerd worden. De kelder werd niet uitgebroken, maar gevuld met gestabiliseerd zand. Na de registratie en opvulling van deze kelder is de rest van het vlak afgegraven. De verstoring voor de werken zou tot een diepte van -40 cm onder het voetpad gaan. Om tot de gewenste diepte te komen is er een eerste machinale afgraving gebeurd, waarna er in bepaalde zones nog een 2de of 3de grondplan manueel is aangelegd.

125500.000

169550.000

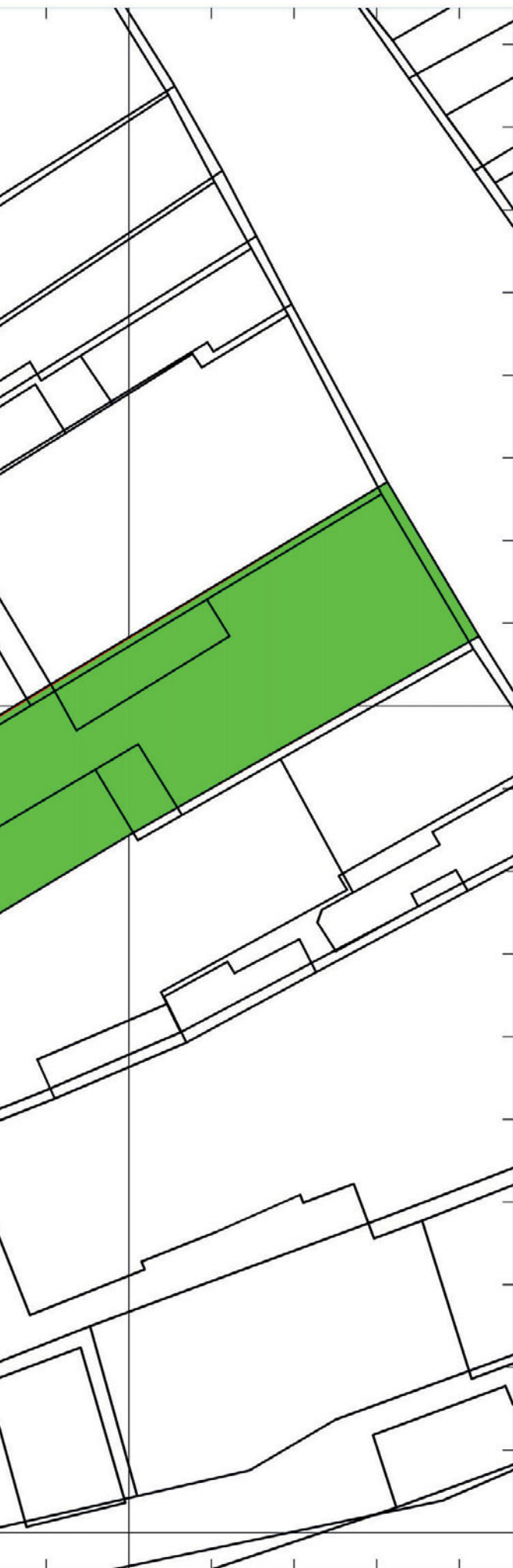
169500.000

125500.000

Fig. 40. *In situ* bewaarde zones. Digitaal aangemaakt op 18/05/2021.

125550.000

169550.000

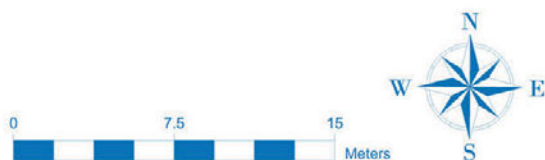
169500.000

125550.000

Ninove
Beverstraat
Werfbegeleiding
18-NIN-BEV - 2020K159
Archeologische sporen in situ
bewaard

LEGENDE

 Sporen in situ bewaard

Schaal 1:500
Digitaal aangemaakt op: 18/05/2021
Bron: AGIV & SOLVA

OPDRACHTHOUDER

SOLVA
Gentsesteenweg 1B
9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM

Om inzicht te krijgen in de stratigrafie onder het afgegraven vlak zijn er verschillende manuele coupes gemaakt. Op die manier kon ook de te volgen strategie voor het in situ bewaren van de niet verstoorde sporen bepaald worden.

Voor de bespreking van de opgravingsresultaten zijn de gegevens opgedeeld in zes verschillende fases, verspreid over drie verschillende percelen. Voor de terugkoppeling naar het perceelsniveau is gebruik gemaakt van het "Primitief kadaster" uit 1830-1833⁴⁸. De perceelnummers die gebruikt worden bij de beschrijving van de percelen refereren naar deze kaart (Fig. 41).

Fig. 41. Primitief kadaster met aanduiding van het onderzoeksgebied.

De opgraving is uitgevoerd op een perceel dat een lange bewoningsgeschiedenis heeft gekend. De bewoning gaat terug tot de volle middeleeuwen. De sporen worden besproken per deelfase, waarbij ook de relaties tussen de deelfases aan bod komen. De contexten die niet aan één van deze deelfases te koppelen zijn, worden aan het einde van het verslag kort aangehaald. Bij de bespreking van de sporen wordt er steeds gewerkt met het 'contextniveau' (spoorcombinaties), aangezien we van oordeel zijn dat een bespreking op een lager spoorniveau weinig relevant is in het geheel. In de sporenlijsten in bijlage wordt een overzicht gegeven van de sporen en de spoorcombinaties en hun onderlinge relatie. Ter bevordering van de leesbaarheid zijn zo weinig mogelijk beschrijvingen van lagen, muren of vloeren opgenomen. Enkel de relevante zaken zoals afmetingen of mortelsoort worden vermeld. De uitgebreide beschrijvingen kunnen geraadpleegd worden in de bijlagen. De positie van de individuele sporen kan geconsulteerd worden op het grondplan (zie bijlage) of op de figuren per deelfase. Het vondstenmateriaal wordt besproken in relatie tot de context waarin het is gevonden. Het vondstmateriaal wordt hierbij vooral gebruikt om de datering van contexten te ondersteunen.

5.5.2.4.2. OUDSTE MUURFASE EN ACCUMULATIE VAN LEMEN VLOEREN

5.5.2.4.2.1. Beschrijving en interpretatie

Onder C. VI-181, pakket met vloeren, ligt een vrij dikke, homogene, donker zwarte humeuze laag: C. VI-220. Deze zwarte laag C. VI-220 dekt twee andere contexten af: C. VI-227 en C. VI-221. Dit zijn de oudste lagen die zijn aangetroffen tijdens het onderzoek. Deze sporen zijn te interpreteren als "zwarte lagen". Dit wijst op een humeuze accumulatie in een antropogene context. Dit kunnen loopniveaus of afvalaccumulaties zijn. Daarnaast is het niet uit te sluiten dat deze lagen opvullingslagen zijn binnen een grote kuil of kuilen. Omdat de lagen zijn aangetroffen op een diepte die zeker niet verstoord zou worden door de werken, zijn deze lagen niet verder onderzocht kunnen worden.

⁴⁸ <http://cartesius.be/geoportal/catalog/search/resource/details.page?uuid=%7BD1FEEBFE-E2E9-4AA1-BA34-B9FD3942DEC6%7D>

De oudste muur die is aangetroffen is C. VI-235 (afbraak van de muur is C. VI-236 HFI) (Fig. 42, Afb. 10). Deze bakstenen muur (formaat 24,5 x 12 x 6; 25,5 x 12 x ?; 26 x 12 x ? cm)⁴⁹ heeft een noordoost-zuidwest verloop. Ze is aangetroffen in de coupe AB op de sporen VI-96 en VI-97. Het metselverband van de muur was niet zichtbaar. De mortel is een vrij zachte, zeer zandige kalkmortel met kalkstippen. In de muur zijn ook halve bakstenen verwerkt.

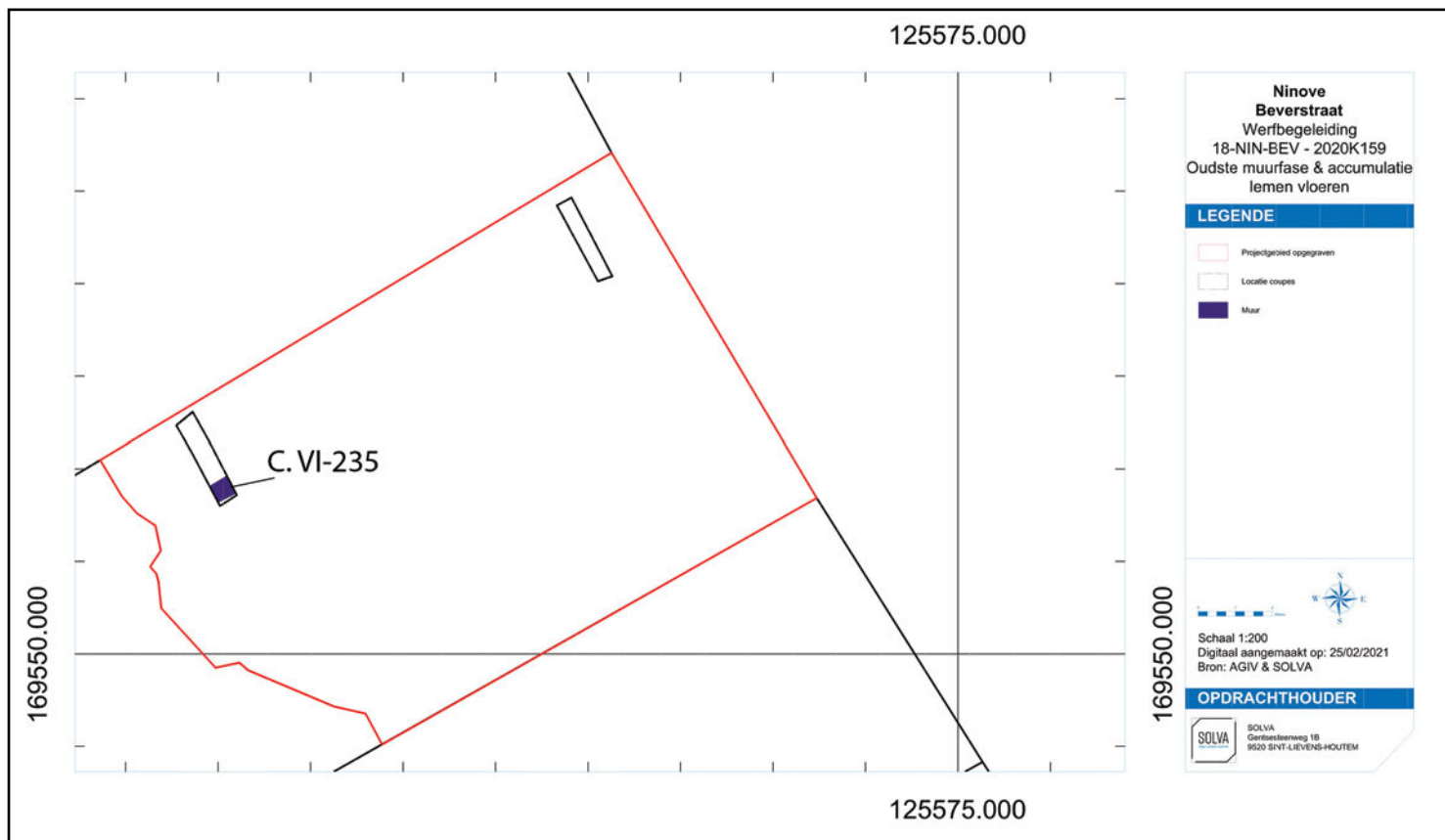

Fig. 42. Uitsnede van het sporenplan op GPL B t.h.v. de coupes AB op C. VI-96 en C. VI-97 (links op het plan) en VI-C. 18 en C. VI-19 (rechts op het plan).

Afb. 10. Detail van muur C. VI-235 op GPL B.

⁴⁹ Alle weergegeven afmetingen zijn uitgedrukt in cm.

Mogelijk staat de muur in verband met de sequentie C. VI-237. Deze context is een accumulatie van vloeren, looppniveaus en ophogingslagen. Het was niet uit te maken of deze lagen tegen muur VI-235 gelegd zijn omdat de muur later is uitgebroken (uitbraakspoor C. VI-248). Dit uitbraakspoor is ingegraven vanaf spoor VI-244 en VI-245 (beide C. VI-237) en vervolgens afgedekt door C. VI-238. Context VI-238 is een accumulatie van ophogingslagen, lemen vloeren en looppniveaus. Het feit dat er opnieuw een sequentie van vloeren op deze plaats werd gelegd, kan er op wijzen dat de muur is afgebroken om een ruimte te vergroten waarvan de functie niet wijzigde. De sequentie lemen vloeren is wellicht te koppelen aan een houtbouw fase die bestond uit huizen in vakwerkbouw met een lemen vloer (infra).

De accumulatie van lemen vloeren en looppniveaus (C. VI-237) wordt afgedekt door de pakketten C. VI-96 en C. VI-97 (Afb. 11, Fig. 43). Deze pakketten zijn wellicht ook te linken aan C. VI-62, i.e. de oudste brandlaag die over heel het terrein voorkomt (infra).

Afb. 11. Coupe AB op C. VI-96 en C. VI-97.

Eenzelfde stratigrafie is te zien aan de noordoostelijke kant van de opgraving, net naast de huidige rooilijn van de straat (Afb. 12, Fig. 44). Om de stratigrafische opbouw van de pakketten te evalueren is een manuele coupe gemaakt op de sporen VI-18 en VI-19. Hieruit bleek dat het oudste brandpakket (C. VI-62) een hele sequentie van vloeren en ophogingslagen afdekte. Deze sequentie van vloeren, C. VI-181, was ongeveer 70 cm dik en bevatte onder meer de restanten van houten plankjes (Afb. 13). Hoewel het profiel sterk lijkt op de contexten C. VI-237 en C. VI-238, is het omwille van de ruimtelijke afstand niet mogelijk om C. VI-237 en C. VI-238 met zekerheid te koppelen aan pakket C. VI-181. De positie van de brandlaag boven deze pakketten doet dit echter wel vermoeden. In feite bestaat C. VI-181 uit drie verschillende pakketten die telkens dezelfde opbouw hebben: een ophogingspakket, een vloer en een looplaag.

De pakketten binnen C. VI-181 weerspiegelen verschillende fases van bewoning, waarbij telkens een nieuwe woning is gebouwd. Immers is het niet waarschijnlijk dat er binnen dezelfde fase van bewoning meer dan 70 cm is opgehoogd. Dit zou de toegankelijkheid en mobiliteit binnen het huis ten zeerste bemoeilijken.

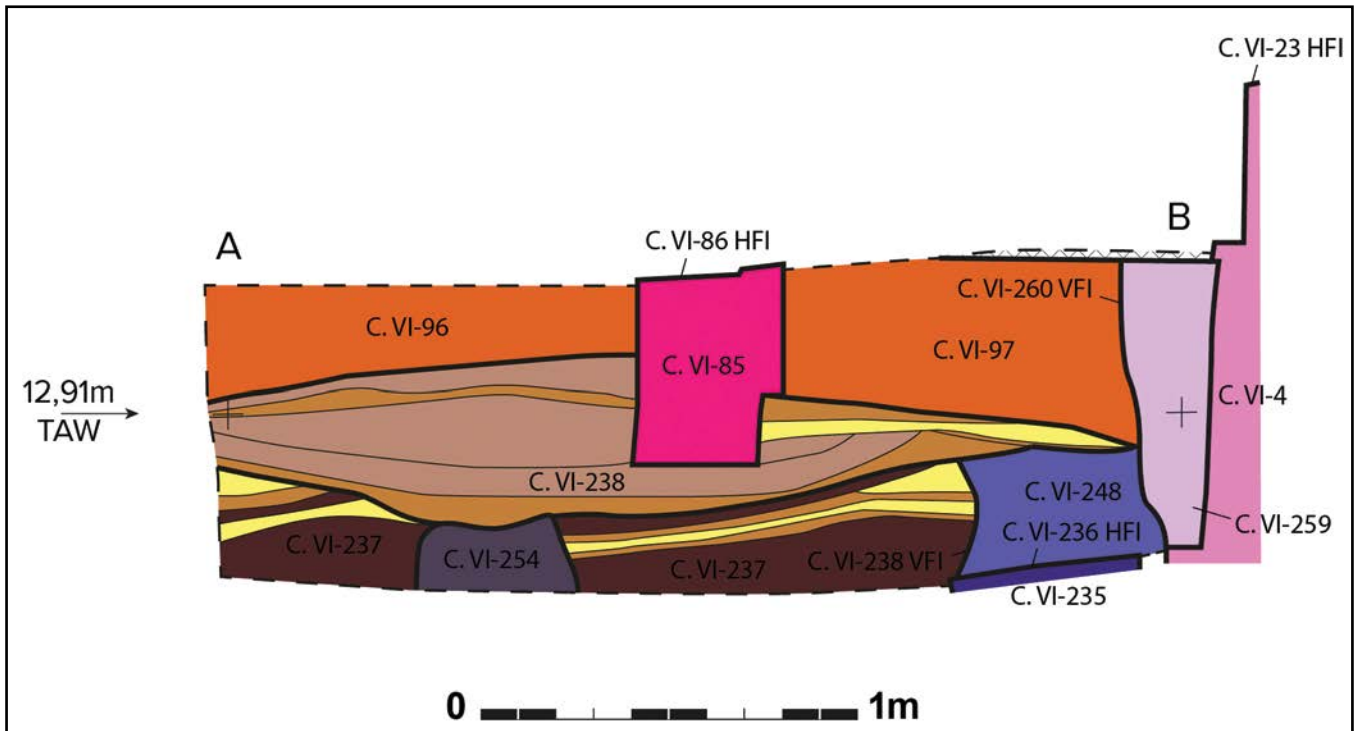

Fig. 43. Tekening van coupe AB op de lagen C. VI-96 en C. VI-97. Op de tekening zijn de contextnummers weergegeven.

Tussen de twee coupes AB zijn er in het opgravingsvlak restanten van lemen vloeren gevonden. Ongeveer in het midden tussen de twee coupes liggen de lagen VI-60 (looplaag) en C. VI-61 (vloer) die gegroepeerd zijn in C. VI-60 (Afb. 14). Het feit dat deze ook afgedekt worden door C. VI-62 duidt er wellicht op dat deze context in feite te linken is aan C. VI-181.

Afb. 12. Coupe AB op C. VI-18 en C. VI-19.

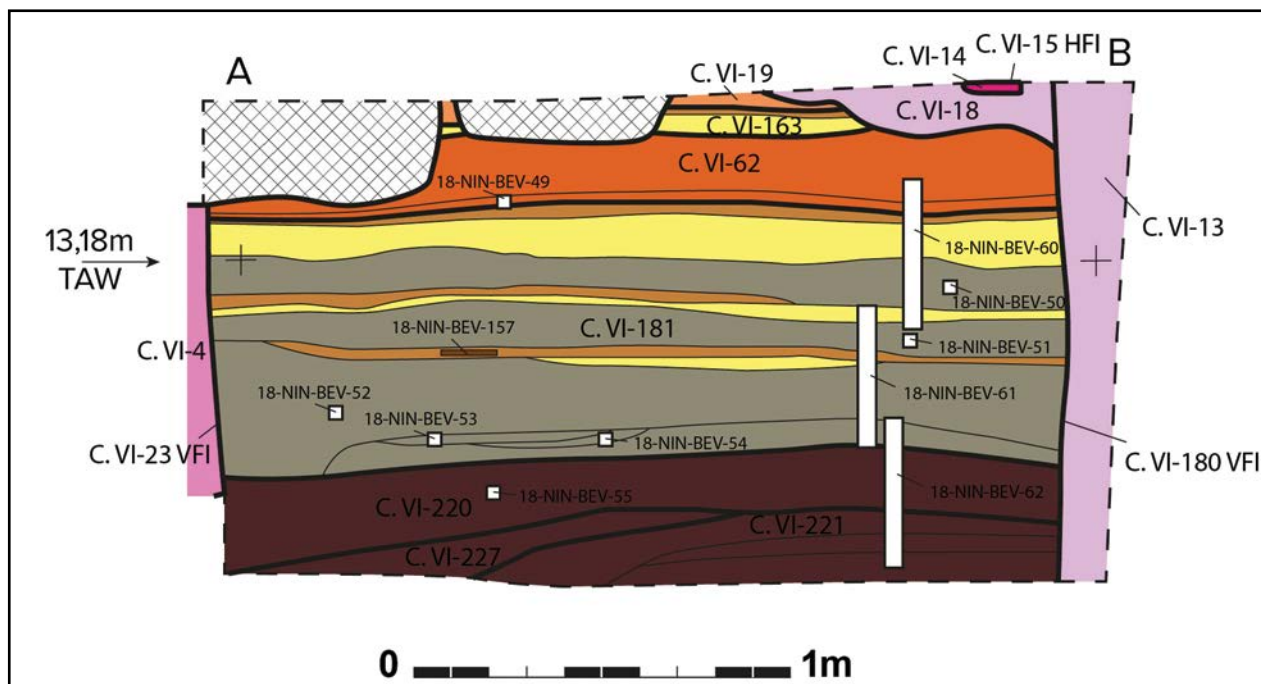

Fig. 44. Tekening van coupe AB op C. VI-18 en C. VI-19. Op de tekening zijn de contextnummers weergegeven.

Afb. 13. Detail van restanten van houten plankjes in de sequentie van vloeren C. VI-181 (= 18-NIN-BEV-157).

Echter omwille van de afstand tussen deze lagen is er voor gekozen deze in aparte contexten onder te brengen. Context C. VI-60 wordt doorsneden door puinkuil C. VI-51 en een recente verstoring.

Boven brandlaag C. VI-62 is er in profiel AB op spoor VI-18 en VI-19 nog een lemen vloer teruggevonden nl. C. VI-163. Deze vloer is duidelijk op de brandlaag gelegd, en wordt afgedekt door brandlaag C. VI-19. Omwille van de beperkte ruimtelijke spreiding is het niet in te schatten wat de relatie van deze vloer is ten opzichte van de gebouwen van fase 1. Daarom is er voor gekozen om deze vloer niet tot fase 1 op perceel 1005 te rekenen.

Afb. 14. Detail van laag C. VI-60 die wordt afgedekt door C. VI-62.

5.5.2.4.2.2. Vondsten en datering

In C. VI-237, accumulatie lemen vloeren, zijn geen vondsten gedaan. Het aardewerk (14 stuks) uit context C. VI-238 wijst op een datering tussen het begin van de 15de en het midden van de 16de eeuw. De datering is gebaseerd op de aanwezigheid en verhouding tussen grijs en rood aardewerk (beperkt), het uitzicht van het rood aardewerk en de eenvoudige bandvormige rand van een teil in rood aardewerk (Fig. 45). Sommige grijze scherven hadden lichte verbrandingsporen. Het meeste vondstmateriaal is afkomstig uit spoor VI-249.

Fig. 45. Aardewerk uit C. VI-238: rood lokaal gedraaid teil: 18-NIN-BEV-136.

TABEL 1. VONDSTMATERIAAL UIT C. VI-238.

MATERIAAL	AANTAL
Bouwmateriaal / Daktegel	1
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	4
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	2
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / kamerpot	1
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	5
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / teil	1
TOTAAL	14
Bot / Dierlijk bot	1
Natuursteen / Niet gedetermineerd	1

Het vondstmateriaal uit het uitbraakspoor C. VI-248 bestaat uit slechts vier stuks aardewerk. De aanwezigheid van de lichtoranje klei suggereert een datering tussen het midden van de 15de eeuw en het midden/einde van de 16de eeuw.

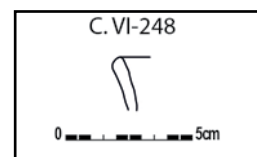

Fig. 46. Aardewerk uit C. VI-248: grape in lichtoranje klei: 18-NIN-BEV-135.

TABEL 2. VONDSTMATERIAAL UIT C. VI-248.	
MATERIAAL	AANTAL
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	3
Aardewerk / Middeleeuws / Aardewerk in lichtoranje klei / Grape	1
TOTAAL	4

In het profiel aan de straatkant waren de sporen iets ouder. De onderste humeuze laag, C. VI-221, leverde vier scherven op die ruim te dateren zijn tussen het begin van de 13de eeuw en het einde van de 16de eeuw. Het gaat om drie grijs lokaal gedraaide scherven, en een fragment rood hoogversierd aardewerk. Op het rood aardewerk is een afgesleten opgelegde sliblijn te zien. Er zijn vijf fragmenten dierlijk bot ingezameld die wellicht afkomstig zijn van gevogelte. Uit deze laag is nog een houtstaal en een houtskoolstaal gerecupereerd. De laag is ook opgenomen in een sequentie voor micromorfologisch onderzoek. Daarnaast is er 10l zeefstaal gerecupereerd met het oog op macrostalen onderzoek.

TABEL 3. VONDSTMATERIAAL UIT C. VI-221.	
MATERIAAL	AANTAL
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	3
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Hoogversierd / niet gedetermineerd	1
TOTAAL	4
Bot / Dierlijk bot	5

Context C. VI-227 heeft geen vondstmateriaal opgeleverd. Uit context C. VI-220, die zowel C. VI-221 als C. VI-227 afdekt zijn zeven scherven ingezameld. Vier grijze lokaal gedraaide wandscherven geven geen chronologische informatie. Bij de drie rode scherven is er één licht verbrand en één is voorzien van vlakdekkend koperhoudend loodglazuur met uitwendig slib. Er is een staal genomen van houtskool en een staal hout. Er zijn stalen genomen voor micromorfologie. Het niet geïdentificeerde stuk houtskool is gedateerd tussen 1175 (95,5%) 1275.⁵⁰

TABEL 4. VONDSTMATERIAAL UIT C. VI-220.	
MATERIAAL	AANTAL
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	4
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	3
TOTAAL	7
Bot / Dierlijk bot	4
Metaal / Ferro / Kledij / Gesp	1

C. VI-181 is een vrij dik pakket dat bestaat uit een accumulatie van vloeren en ophogingspakketten leem. In de context zijn over de verschillende lagen heen 22 scherven ingezameld. Het merendeel zijn grijs gedraaide wandscherven. Er is één grijze rand van een voorraadpot. Onder het rood aardewerk is er een scherp rood hoogversierd aardewerk met vlakdekkend

uitwendig slib met koperhoudend loodglazuur. De scherf is versierd met een radmotief: “Rad 12”.⁵¹ Daarnaast zijn er nog drie scherven in steengoed met engobe/zoutglazuur waaronder één rand van een biconische beker en een rand van een kan/kruik. Het aardewerk is te dateren tussen het begin van de 14de eeuw en begin van de 15de eeuw. Dit sluit ook goed aan bij de 14C-datering die is uitgevoerd op een stukje hout uit een van de looplagen (inv. 18-NIN-BEV-157). Dit staal werd gedateerd tussen 1270-1390 (95,5%).⁵² Er zijn in totaal 16 stuks dierlijk bot verzameld uit de laag. Eén ervan was intentioneel aangepunt. Er zijn verschillende houtskoolstalen genomen uit de context tesamen met stalen voor micromorfologisch onderzoek. Een volledig overzicht hiervan is terug te vinden in de stalenlijst.

TABEL 5. VONDSTMATERIAAL UIT C. VI-181.	
MATERIAAL	AANTAL
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	16
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / voorraadpot	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Hoogversierd / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / biconische beker	1
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / kan/kruik	1
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / niet gedetermineerd	1
TOTAAL	22
Bot / Bewerkt bot / Niet gedetermineerd	1
Bot / Dierlijk bot	15
Metaal / Ferro / Constructie / Spijker/nagel	1
Metaal / Ferro / Niet gedetermineerd	3

De sequentie lemen vloeren wordt afgedekt door het dikke brandpakket C. VI-62 (zie 5.5.2.4.3.2). Deze laag bestaat vooral uit verbrande leem en houtskool. Het is duidelijk het resultaat van een grote brand die (een deel van) de toenmalige bewoning heeft verwoest. Het materiaal uit deze laag dateert tussen 1450-1550. Uit deze laag is een 14C-datering uitgevoerd die dateert tussen 1300-1410 (95,5%).⁵³ Bij dit staal kan er een oud-hout effect opgetreden zijn. De laag bevat immers de restanten van een grote brand. Bovendien is het niet onlogisch dat er bij de bouw van een huis dikkere (en dus oudere) balken zijn gebruikt. Als het huis bijgevolg 50 jaar of langer blijven rechtstaan is, kan er al snel 50-100 jaar verschil zitten tussen de datering op de balk, en het event waarbij de balk in vlammen is opgegaan. Dit zou kunnen verklaren waarom de datering van dit staal iets ouder uitvalt dan het schervenensemble.

Doordat de dateringen in een sequentie boven elkaar zijn genomen (Fig. 44), is het mogelijk om ze iets nauwkeuriger te zetten (Fig. 47 & 48).⁵⁴

Context	Inventarisnummer	Materiaal	Datering	Gemodelleerde datering
C. VI-62	18-NIN-BEV-49	Indet. hk	RICH-29615: 602±25BP	1298-1401
C. VI-181	18-NIN-BEV-157	Indet. hout	RICH-29616: 693±24BP	1271-1310
C. VI-220	18-NIN-BEV-55	Indet. hk	RICH-29558: 810±26 BP	1216-1277

51 De Groote 2008, 141.

52 RICH-29616: 693±24BP

53 RICH-29615: 602±25BP

54 Gemodelleerde datering is opgemaakt in Oxcal v. 4.4.4

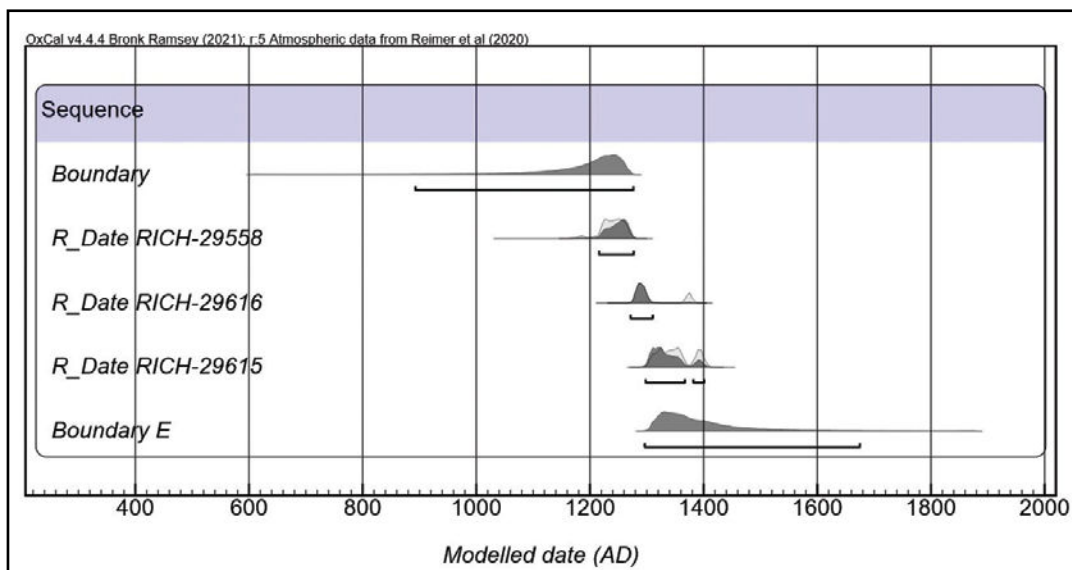

Fig. 47. Multiplot van de dateringen van de sequentie.

Name	Unmodelled (BC/AD)			Modelled (BC/AD)			Indices			Select	Page break			
	from	to	%	from	to	%	$A_{model}=105.3$	$A_{overall}=105.4$	A_{comb}			A	L	P
Sequence											☒	2	☐	
Boundary				893	1276	95.4					98.1	☒	3	☐
R_Date RICH-29558	1179	1275	95.4	1216	1277	95.4			100.5		99.8	☒	4	☐
R_Date RICH-29616	1274	1385	95.4	1271	1310	95.4			111.5		99.9	☒	5	☐
R_Date RICH-29615	1302	1405	95.4	1298	1401	95.4			97.7		99.7	☒	6	☐
Boundary E				1296	1675	95.4					98.3	☒	7	☐

Fig. 48. Tabel met gemodelleerde datering.

De gemodelleerde datering maakt duidelijk dat de pakketten lemen vloeren in de coupe het dichtst aan de straatzijde hun oorsprong kennen in de 13de eeuw. Dit is ongeveer 100 tot 150 jaar ouder dan de pakketten C. VI-237 en C. VI-238 (en uitbraakspoor C. VI-248) aan de achterzijde van het erf. Deze dateren tussen 1400/1450 – 1550/1600. Dit kan er op wijzen dat het achterste gedeelte van het erf oorspronkelijk lager lag waardoor de oudere sequentie dieper, en dus buiten het bereik van de versterking, te verwachten is. Zowel de lemen vloeren aan de straatkant, als aan de achterzijde van het erf worden afgedekt door een brandpakket (C. VI-62) dat te dateren is tussen 1450-1550. Dit wijst er op dat de lemen vloeren wellicht gelijktijdig in gebruik zijn geweest.

In de lemen vloer C. VI-163 die bovenop C. VI-62 ligt is één scherp grijs gedraaid aardewerk gevonden. Deze randscherf van een voorraadpot is slechts algemeen te dateren tussen 1300-1500⁵⁵ (Fig. 49). Deze A226-rand past in de sequentie van brandlagen, daar hij wordt afgedekt door brandlaag C. VI-19 (wellicht gelijk aan C. VI-178).

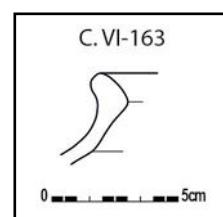

Fig. 49. Aardewerk uit C. VI-163: grijs gedraaide voorraadpot: 18-NIN-BEV-18.

5.5.2.4.3. FASE 0: INDICATIES VOOR HUIZEN IN VAKWERKBOW

5.5.2.4.3.1. Beschrijving en interpretatie

Er zijn op het perceel verschillende (indirecte) bewijzen aangetroffen dat de woningen voor de versterking van de panden opgetrokken waren in vakwerkbouw (Fig. 50). Op de fase 0 worden de sporen gebundeld die geen duidelijke ruimtelijke afbakening hebben, maar wel duidelijk te maken hebben met een houtbouwphase.⁵⁶ Het ondiep funderen van de gebouwen én het feit dat er nadien talrijke kelders gestoken zijn op het perceel, heeft ertoe geleid dat het niet mogelijk is om op basis van deze sporen een ruimtelijke reconstructie te maken van de gebouwen. Er kan aangenomen worden dat de oriëntatie en inplanting van de gebouwen ongeveer gelijklopend moet zijn geweest met de latere woningen.

Op twee plaatsen zijn er coupes gezet om de opbouw nader te bestuderen (supra). Zowel in het oostelijke deel (kant van de straat) als in de westelijke zone (kant van achtererf) zijn dikke pakketten gevonden die bestaan uit een opeenvolging van vloeren, looplaagjes en ophoging: C. VI-181, C. VI-237 en C. VI-238. Hoewel deze pakketten niet te linken zijn aan ruimtelijke onderverdelingen, zijn ze wel onmiskenbaar te koppelen aan bewoning.

Ongeveer centraal in de opgravingszone was nog een deel van een vloerniveau van een woning bewaard (Afb. 15). Het gaat om een stuk van een vloer in baksteen (C. VI-215), waartegen een lemen vloer (C. VI-216) is gelegd. De baksteenvloer bestaat uit bakstenen van 24 x 12 x 4,5 cm en tegels van 20 x 20 x 3 cm. Er is niet gewerkt met een mortel maar met leem als voegmiddel. Er is geen duidelijk patroon te zien in de wijze waarop de stenen gelegd zijn. De bovenzijde van de bakstenen is verbrand. De lemen vloer (spoor VI-231, context C. VI-216) was duidelijk tegen de bakstenen aangelegd, daar waar de looplaag (spoor VI-216) zowel op de lemen vloer, als op de bakstenen vloer te zien was. Dit geeft aan dat de baksteenvloer met zekerheid gelijktijdig in gebruik was met de lemen vloer. De bakstenen vloer werd later doorsneden door insteek C. VI-229 die gegraven is om muur C. VI-11 in te zetten.

Afb. 15. Detail van de bakstenen vloer (VI-215), de lemen vloer (VI-231) en het looppniveau dat beide bedekt (VI-216) op GPL C. Op de foto's zijn de spoornummers van de lagen weergegeven.

⁵⁶Voor een deel gaat het om indirecte bewijzen voor houtbouw.

Ninove
Beverstraat
 Werfbegeleiding
 18-NIN-BEV - 2020K159
 Sporen vakwerkbouw op
 allesporenplan

LEGENDE

- Projectgebied opgegraven
- Sleufwand
- Brandlaag
- Lemen vloer
- Looplaag
- Haard
- Natuursteen
- Verstoring

Schaal 1:100
 Digitaal aangemaakt op: 25/02/2021
 Bron: AGIV & SOLVA

OPDRACHTHOUDER

SOLVA
 Gentsesteenweg 1B
 9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM

Fig. 50. Plan met de sporen die te linken zijn aan huizen in vakwerkbouw.

De combinatie van een bakstenen vloer met verbrandingsporen en een lemen vloer wijst erop dat dit een centrale haard van een woning moet zijn geweest. In houten gebouwen of huizen in vakwerkbouw lag de haard oorspronkelijk in het midden van de ruimte om gevaar op brand te reduceren. Pas bij een (gedeeltelijke) verstening van de huizen verschoof de haard naar de zijkant van de ruimte.

Ten zuiden van de centrale haard liggen nog restanten van vloer C. VI-216. De locatie van deze laag kan een indicatie geven van de dimensies van de woning. In deze zone liggen er twee grote stenen op de leemlaag. Deze stenen, C. VI-257, zijn mogelijk te linken aan poeren van een verbouwing of aanbouw van de woonst.

De sequenties van lemen vloeren worden over heel de opgraving afgedekt met een dik pakket verbrande leem en puin. Op sommige plaatsen is dit pakket bijna 50 cm dik! De laag, die over de hele opgravingszone voorkomt, heeft in de meeste gevallen dezelfde contextnummer gekregen: C. VI-62. Enkel in de zuidwestelijke hoek van de opgraving is er omwille van een mogelijke ruimtelijke opdeling gekozen om het pakket in twee aparte contexten onder te brengen nl. C. VI-96 en C. VI-97.

De brandlaag reflecteert zonder enige twijfel een ingrijpende gebeurtenis die een grote invloed heeft gehad op zowel de bebouwing op het perceel, als ruimer in dit stadsdeel.

De samenstelling van de puinlaag geeft een indirecte aanwijzing voor de bouwwijze van de woning op het moment van de brand (Afb. 17 & 18). De laag bestaat immers in hoofdzaak uit brokken verbrande leem, en bevat een relatief lage hoeveelheid baksteen of daktegel. Dit wijst er op dat er nog geen bakstenen muren waren, en dat het dak wellicht ook nog uit vergankelijk materiaal zoals riet of stro was gemaakt. In de afdrucken van de verbrande leem zijn takindrucken te zien. Daardoor kunnen de brokken leem gelinkt worden aan de met leem ingestreken gevlochten houten wanden. Het feit dat er ook nog veel grote stukken verbrande leem intact lagen, wijst er op dat de laag niet verplaatst is geweest en dat men na een egalisatie de volgende woning erbovenop heeft gebouwd.

Afb. 16. Detail van de mogelijke poeren (VI-257) bovenop vloer C. VI-216 op GPL B.

Afb. 17. Zicht vanuit het zuidwesten op de verbrande leemlaag VI-175 op GPL C. Enkele grote brokken verbrande leem vallen op in de puinlaag.

Afb. 18. Detail van enkele grote brokken leem uit VI-175 waarbij nog de afdruk zichtbaar is van de takken waartegen de leem is gedruwd bij de constructie van de wand.

5.5.2.4.3.2. Vondsten en datering

In de vloer C. VI-216 (bestaande uit VI-216 en VI-231) zijn geen vondsten gedaan die kunnen helpen met een datering.

Het brandpakket C. VI-62 dat de lemen vloeren afdekt, heeft meer dateerbaar materiaal opgeleverd. In totaal zijn er 51 scherven verzameld: drie scherven licht oranje klei, 18 grijs gedraaide scherven, 28 scherven rood aardewerk en twee scherven in steengoed met engobe/zoutglazuur. Qua vormen gaat het vooral om gebruiks aardewerk zoals teil (Fig. 51: 3-5), kamerpot (Fig. 51: 1), en kandelaar (Fig. 51: 2). Het meeste aardewerk vertoonde verbrandingsporen. De kamerpot heeft een rand die overeenstemt met de L145b rand in het werk van De Grootte⁵⁷. De randtypes van de teilen in combinatie met de kamerpot en de lichtoranje klei wijst op een datering tussen 1450-1550. Er is ook een opvallend hoog aantal metalen objecten te vinden tussen het brandafval. Wellicht gaat het om constructiemateriaal van de afgebrande woningen (Afb. 19). Er zijn ook tientallen nageltjes in een koperlegering ingezameld. In totaal gaat het om 230gr van deze nageltjes. Er is ook een fragment van een vijzel in vulkanisch gesteente gevonden (Fig. 51: 6). Het betreft een kleine vijzel met een binnendiameter van iets meer dan 5 cm.

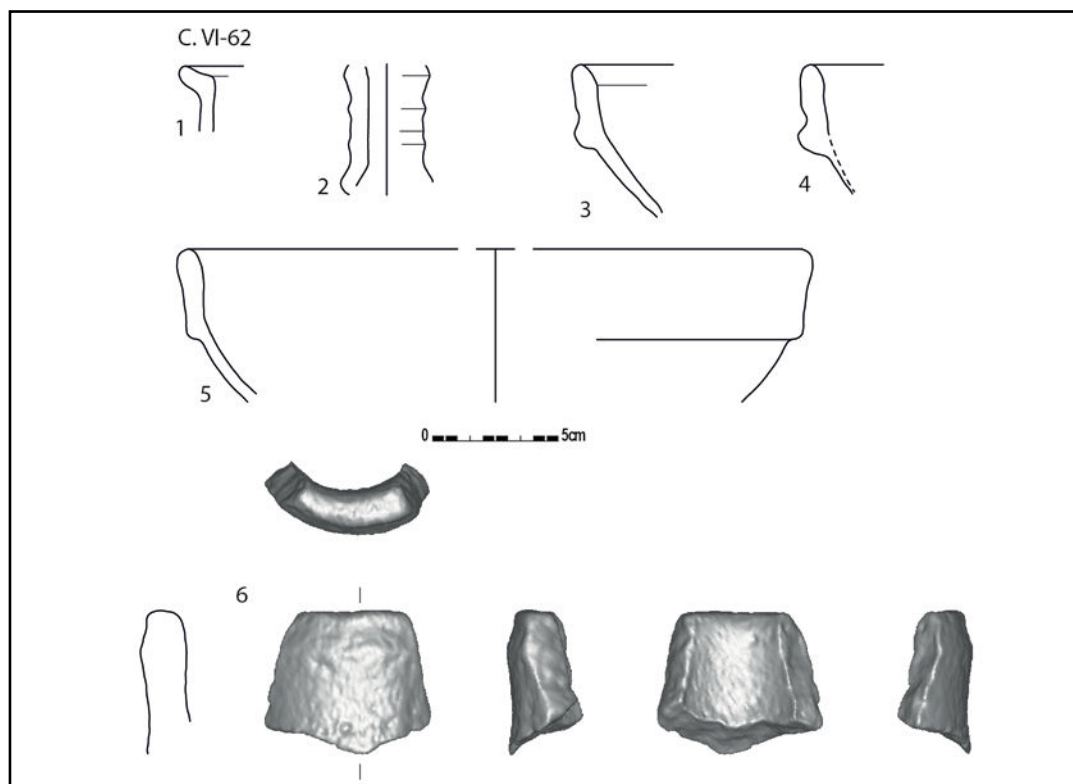

Fig. 51. Materiaal uit C. VI-62.

- 1: kamerpot in rood aardewerk: 18-NIN-BEV-39
- 2: fragment van kandelaar in rood aardewerk: 18-NIN-BEV-43
- 3-5: teilen in rood aardewerk: 18-NIN-BEV-123
- 6: vijzel: 18-NIN-BEV-170

Zoals hoger gesteld is er een 14C-datering uitgevoerd op een niet gedetermineerd houtskoolstaal uit C. VI-62 (zie 5.5.2.4.2.2.). Dit leverde een datering op tussen 1300-1410 (95,5%). De datering van dit staal valt iets ouder uit dan het aardewerk van de context. De talrijke sporen van verbranding op het aardewerk bewijst de gelijktijdigheid tussen het aardewerk en het afbranden van de woning. Wellicht is de oudere datering te wijten aan oud hout-effect. Immers zit er in de brandlaag veel bouwafval, en wellicht is er een fragment van een oudere balk gedateerd.

Afb. 19. Metaal uit C. VI-62 (18-NIN-BEV-125).

TABEL 6. VONDSTMATERIAAL UIT C. VI-62.

MATERIAAL	AANTAL
Aardewerk / Middeleeuws / Aardewerk in lichtoranje klei / Niet gedetermineerd	3
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	16
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / teil	2
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / kamerpot	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / kandelaar	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	23
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / teil	3
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / niet gedetermineerd	2
TOTAAL	51
Bot / Dierlijk bot	12
Metaal / Ferro / Constructie / Haken	1
Metaal / Ferro / Constructie / Scharnier	2
Metaal / Ferro / Constructie / Spijker/nagel	15
Metaal / Ferro / Niet gedetermineerd	4
Metaal / Ferro / Niet gedetermineerd	1
Metaal / Non-ferro / Constructie / beslag	28
Metaal / Non-ferro / Constructie / Krammen	2
Metaal / Non-ferro / Constructie / Spijker/nagel	1
Natuursteen / Vijzel	1

In verschillende brokken verbrande leem waren nog afdrukken van takken en stro te zien dat gebruikt is bij de opbouw van de muren.

De lagen C. VI-96 en C. VI-97 zijn wellicht gelijktijdig aan C. VI-62, maar hebben een ander contextnummer gekregen omdat ze een licht verschillend uitzicht hebben. De scheiding door muur VI-85 impliceert bovendien een opdeling van een gebouw. In laag C. VI-96 zijn geen vondsten gedaan. In context C. VI-97 zijn er 81 stuks aardewerk verzameld. Er zijn 32 scherven in steengoed met engobe zoutglazuur gevonden, wellicht van een grote kan/kruik.

De bodem heeft een uitgeknepen standring (Fig. 52: 3). Verder zijn er ook nog een rand van een kan/kruik (Fig. 52: 4) en drie scherven met radstempels op de overgang van hals naar schouder. Het gaat om minstens drie verschillende individuen. Het rood aardewerk bestaat uit 25 stuks, waaronder één fragment van een kamerpot (Fig. 52: 1). Tussen de rode scherven zat er een bodem met een geknepen en bijgedraaide standring. Een schouderfragment in rood lokaal gedraaid aardewerk is versierd met een sjabloon in

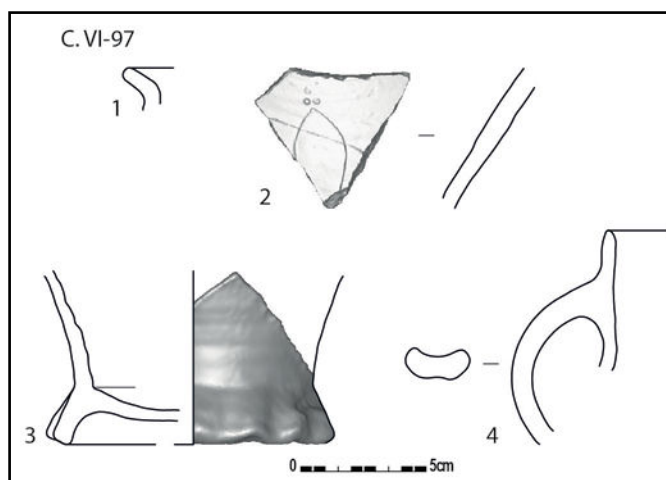

Fig. 52. Materiaal uit C. VI-97.

- 1: Rood lokaal gedraaid kamerpot: 18-NIN-BEV-8
- 2: Rood lokaal gedraaid: scherf slijblijndecoratie. Sjablonen: 18-NIN-BEV-8
- 3: Steengoed geknepen voet: 18-NIN-BEV-8
- 4: Steengoed kan/kruik: 18-NIN-BEV-8

witte klei (Fig. 52: 2). De fragmentair bewaarde versiering is wellicht een onderdeel geweest van een Franse lelie. Erboven staan drie puntjes in een driehoek. Deze versieringstechniek is in de regio tot nu toe onder meer aangetroffen in Aalst en Ninove. Voor Aalst zijn voorbeelden gekend uit de oudste fase van het pottenbakkersatelier in de Peperstraat⁵⁸ (eerste helft 16de eeuw) en de poel op de Hopmarkt (einde 15de eeuw)⁵⁹. Daarnaast zijn ook nog niet gepubliceerde vondsten gekend uit de opgravingen Utopia⁶⁰ (late 15de-eerste helft 16de eeuw) en Esplanadeplein (periode 1450 – 1550)⁶¹. In Ninove is één scherf gekend van de opgraving Doorn Noord. Deze is aangetroffen in een kampementspoor van 1745⁶². De techniek is niet alleen gebruikt voor het afbeelden van Franse lelies, ook met pijl doorboorde harten (Aalst Peperstraat & Esplanadeplein) en een hert (Aalst, Utopia) komen voor. Tussen het metaal zaten er vier loodstrips, die gebruikt werden om glas in ramen te zetten. Er was geen vensterglas meer aanwezig in de strips.

De laag C. VI-97 is op basis van de aanwezigheid lichtoranje klei en de verhouding tussen rood en grijs aardewerk en het aanwezige steengoed te dateren tussen 1450-1550.

TABEL 7. VONDSTMATERIAAL UIT C. VI-97.	
MATERIAAL	AANTAL
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / niet gedetermineerd	31
Aardewerk / Middeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur (Langerwehe, Raeren, Frechen, Keulen) / kan/kruik	1
Aardewerk / Middeleeuws / Aardewerk in lichtoranje klei / Niet gedetermineerd	4
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	21
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	2
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / kamerpot	2
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	20
TOTAAL	81
Metaal / Ferro / Constructie / Spijker/nagel	4
Metaal / Ferro / Niet gedetermineerd	2
Metaal / Non-ferro / Constructie / Glas in lood	4
Bot / Dierlijk bot	14
Glas / Vensterglas	2

Zowel het materiaal uit C. VI-62 als uit C. VI-97 dateert tussen 1450-1550. De 14C-datering uit C. VI-62 valt wellicht iets te oud uit door oud hout-effect. De talrijke verbrande scherven bewijzen de gelijktijdigheid met het moment van de brand en zijn bijgevolg betrouwbaarder voor de datering. De samenstelling van de brandlaag wijst er op dat deze niet verlegd is, maar met zekerheid blijven liggen is op de plek waar de woning is ingestort. Daardoor kan de brandlaag gelden als een belangrijke *terminus ante quem* voor de oudere bewoninglagen. Hetzelfde geldt voor jongere lagen die bovenop deze brandlaag liggen. Deze kunnen dan een *terminus post quem* krijgen. Uit de historische gegevens zijn verschillende branden gekend uit de 15de en 16de eeuw (zie 5.3.3.) Zo is er ook een grote brand gekend uit 1473. Echter zijn er onvoldoende bewijzen om deze brandlaag te koppelen aan deze historische brand. Daarvoor zijn er te weinig gegevens beschikbaar.

58 Bracke & Van Hove 2014, 90-91 & fig. 84-86.

59 De Groote & Moens 2018, 116 & plaat 92: 21-22.

60 Vondst uit een context gelinkt aan de oudste kloosterfase (Zwarte Zusters). Eigen lopend onderzoek.

61 Vondst uit de oudste opvullingsfase van de stadsgracht ter hoogte van de brug van de Kattestraatpoort. Eigen lopend onderzoek.

62 Schriftelijke mededeling Arne Verbrugge.

5.5.2.4.4. FASE 1: BEWONING OP PERCEEL 1005 EN 1007

Na de grote brand, gereflecteerd in brandlaag C. VI-62, vinden er opnieuw bouwactiviteiten plaats op het perceel (Fig. 53). Het dient gezegd dat er geen tijdsindicatie is van de tussentijd tussen de brandlaag en de nieuwe bouwactiviteiten op de site.

Op het primitief kadaster uit 1830-1833 is te zien dat het huidige perceel tenminste tot in de 19de eeuw in feite bestond uit twee percelen: 1005 en 1007. Deze twee percelen hebben lang een eigen evolutie en ontwikkeling gekend totdat de percelering opnieuw veranderde. Perceel 1007 werd groter, en perceel 1005 werd een stuk opgedeeld.

Net op de oude perceelsgrens tussen 1005 en 1007 is er, langs een zware muur uit fase 3, een brede verstoring gegraven voor het plaatsen van riolering. Hierdoor was het niet mogelijk om de relatie te onderzoeken tussen de evolutie op perceel 1005 en perceel 1007.

Hoewel de relicten op de beide percelen sterk op elkaar lijken, is hun gelijktijdigheid niet met zekerheid te bewijzen. Op de beide percelen zijn kelders en funderingen aangetroffen. De kelders hoorden wellicht ook bij huizen in vakwerkbouw. Bovenop de beide kelders is er opnieuw een brandlaag aangetroffen die misschien te koppelen is aan een grote stadsbrand.⁶³ In het geval van perceel 1005 was bij afgraven duidelijk te zien dat het brandpakket (C. VI-19) over de muren van de kelder zat. Dit voedt het vermoeden dat ook deze bewoningsfase beëindigd is geweest door een brand. Ook op perceel 1007 zijn er sporen die een brand van de woning suggereren.

5.5.2.4.4.1. Fase 1: Perceel 1005

5.5.2.4.4.1.1. Beschrijving en interpretatie

De bebouwing uit deze fase wordt op perceel 1005 afgedekt door een brandlaag C. VI-19. De volgende muren worden tot deze fase gerekend: C. VI-14, C. VI-56, C. VI-59, C. VI-83, C. VI-85. De muren die niet aan elkaar raken en waarvan de gelijktijdigheid dus niet zeker is, hebben een andere HFI gekregen voor de afbraakfase. Enkel bij C. VI-56 en C. VI-59 kon met zekerheid dezelfde HFI toegekend worden.

Afb. 20. Zicht vanuit het zuidwesten op C. VI-14 (bovenaans) en een deel van C. VI-56 (onderaan) op GPL A.

⁶³Vangassen 1949, 333-334; Van De Perre & Vande Winkel 2008, 282.

Ninove
Beverstraat
 Werfbegeleiding
 18-NIN-BEV - 2020K159
 Fase 1 op
 allesporenplan

LEGENDE

- Projectgebied opgegraven
- Sleufwand
- Brandlaag
- Muren perceel 1007
- Muren perceel 1005
- Verstoring

Schaal 1:100
 Digitaal aangemaakt op: 25/02/2021
 Bron: AGIV & SOLVA

OPDRACHTHOUDER

SOLVA
 Gentsesteenweg 1B
 9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM

Fig. 53. Plan met de sporen van fase 1.

Van muur C. VI-14 restte enkel nog de onderkant van de fundering (Afb. 20). Deze was samengesteld uit baksteen en kalkmortel. Er waren geen volledige stenen meer bewaard, waardoor er geen formaten gekend zijn. Wellicht diende C. VI-14 als fundering voor een houten constructie, waardoor er slechts tot een beperkte diepte moest gefundeerd worden.

In het verlengde van muur C. VI-14 lag een kelder die volledig was opgevuld met een puinlaag (C. VI-50). De kelder bestaat uit muur C. VI-56 en trap C. VI-59. De insteek voor muur VI-56 bestaat uit C. VI-54 (insteek) en C. VI-55 (VFI van insteek).

Muur VI-56 is gemetst met bakstenen van 23 x 11 x 5,5; 24 x 11,5 x 5 cm (Afb. 21). Het metselverband is niet zichtbaar. Er is een zeer zachte, weinig zandige kalkmortel met kalkstippen gebruikt. Aan de binnenzijde van de muur hangt er pleister met as. Muur VI-57 (C. VI-56) is gemetst met hetzelfde formaat van stenen en mortel. Ook bij deze muur was de binnenzijde bezet met pleister met as. De muur is in een halfsteens verband gemetst en heeft een tienlagenmaat van 56,66 cm. Aan de zuidwestkant van de kelder leidt een trap naar omlaag in de kelder. De trap is gezet met stenen van dezelfde grootte en met dezelfde mortel als muur C. VI-56. Er is één trede geregistreerd.

Afb. 21. Zicht vanuit het zuidwesten op C. VI-56 en C. VI-59.

Meer naar het westen (richting het achtererf) liggen de muren C. VI-83 en C. VI-85. De oriëntatie van deze muren is identiek aan de oriëntatie van C. VI-56.

Muur C. VI-83 is gemetst in baksteen (formaat ? x 12 x 5,5/; ? x 11,5 x 6 cm) in een onregelmatig metselverband. De gebruikte mortel is vrij zacht en vrij zandig met kalkstippen.

Muur C. VI-85 is gemetst met bakstenen van 23,5 x 10,5 x ? cm in een onregelmatig verband. Naast baksteenbrokken zaten er ook kalkzandstenen blokken in de muur verwerkt. De mortel is een vrij harde vrij zandige kalkmortel met kalkstippen.

Het is niet duidelijk waarvoor deze muren hebben gediend. Het feit dat muur C. VI-83 naar het noorden loopt, en aldaar doorsneden wordt door de insteek van de huidige aanpalende muur, wijst er op dat het perceel toen een stuk groter moet zijn geweest. Bovendien is het

waarschijnlijk dat er op de plek waar C. VI-85 staat, reeds een andere muur moet hebben gestaan aangezien er een duidelijk verschil op te merken was tussen de dikte en samenstelling van de brandlaag langs weerszijde van de muur.

5.5.2.4.4.1.2. Vondsten en datering

Deze fase wordt afgedekt door C. VI-19 die wellicht hetzelfde is als C. VI-178. Deze brandlaag dateert tussen 1580-1625 en is wellicht te linken aan de stadsbrand van 1603. Laag C. VI-19 is zeker ook jonger dan de brandlaag C. VI-62 die dateert tussen 1450-1550. De datering van de brandlagen vormen de enige indicatie voor de ouderdom van deze fase die dus tussen 1450-1550 en 1580-1625 (1603?) te dateren is. Er zijn immers geen vondsten gedaan uit de vulling van de kelder of lagen die te associëren zijn met deze fase.

5.5.2.4.4.2. Fase 1: Perceel 1007

5.5.2.4.4.2.1. Beschrijving en interpretatie

Fase 1 op perceel 1007 bestaat uit de contexten C. VI-191 en C. VI-176. De afbraakfase van deze contexten is ondergebracht onder HFI C. VI-177. Deze muren vormen samen een kelder. Er zijn geen andere muren aan deze fase te linken, wat doet vermoeden dat de bovenbouw, wellicht in vakwerkbouw, slechts ondiep gefundeerd is geweest en dus verdwenen. De noordoostelijke zijde van de kelder, i.e. de huidige rooilijn van de straat, is niet bewaard. Deze is door recentere bebouwing volledig vergraven.

C. VI-191 bestaat uit twee muren: VI-191 (noordelijke muur) en VI-212 (westelijke muur) (Afb. 22). Muur VI-191 is gebouwd in een onregelmatig verband waarbij er zowel baksteen als nummulietenkalksteen is gebruikt. De baksteen had formaat ? x 12 x 5 cm. De gebruikte mortel is een vrij zachte, weinig zandige kalkmortel met kalk- en houtskoolstippen. Muur VI-212 is opgetrokken met bakstenen van 25 x 12 x 6 cm, wat resulteert in een tienlagenmaat van 66 cm. Ook hier is er met een onregelmatig metselverband gewerkt met dezelfde mortel als in muur VI-191. De westelijke zijde van muur VI-212 is bepleisterd. Muur C. VI-176 heeft net dezelfde baksteenformaten en mortel als muur C. VI-191. Ook bij C. VI-176 kon geen metselverband vastgesteld worden.

Afb. 22. Zicht vanuit het zuidwesten op de kelder gevormd door C. VI-176 en C. VI-191 op GPL C.

Afb. 23. Foto van coupe CD op de tegelvloer (C. VI-42 en C. VI-43), de onderliggende lemen vloeren (C. VI-24) en de daaronder liggende kelder (C. VI-176 en C. 191).

Afb. 24. Detail van coupe CD op de tegelvloer (C. VI-42 en C. VI-43), de onderliggende lemen vloeren en de daaronder liggende kelder (C. VI-176 en C. 191). De opvulling (VI-174) gaat duidelijk ook over muur VI-176.

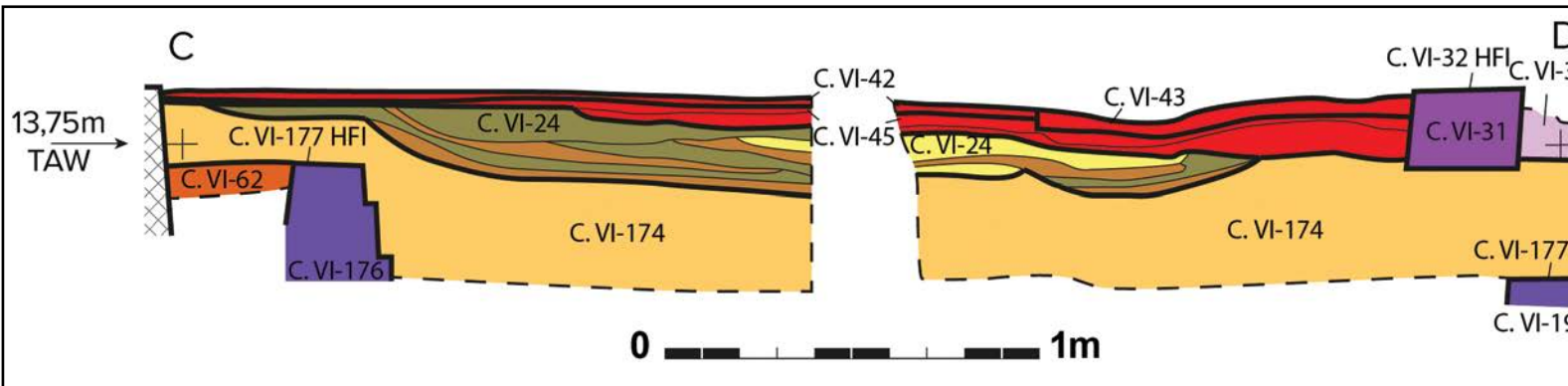

Fig. 54. Tekening van coupe CD op de tegelvloer (C. VI-42 en C. VI-43), de onderliggende lemen vloeren (C. VI-24) en de daaronder liggende kelder (C. VI-176 en C. 191). Zijn de contextnummers weergegeven.

Er is een dwarscoupe gezet op de kelder (coupe CD) (Afb. 23, Fig. 54). Daaruit bleek dat de kelder in één keer is gevuld, en dat er wellicht op dat moment ook een andere ruimtelijke indeling is gemaakt op het perceel. Immers is in de coupe CD te zien dat het puinpakket C. VI-174 niet alleen de kelderruimte opvult, maar ook de muur C. VI-176 afdekt (Afb. 24).

Het pakket C. VI-174 dat de kelder heeft opgevuld is sterk puinig en bestaat uit bakstenen brokken, verbrande leem brokken en kalkmortelbrokken. Opvallend is de aanwezigheid van zgn. ‘kloostermoppen’ van bijna 30 cm lang. Aangezien dit formaat van bakstenen nergens is aangetroffen in structuren tijdens de opgraving, kan geconcludeerd worden dat het stortingspakket wellicht afkomstig is van elders. Naast puinafval bevatte de laag ook veel huishoudelijk afval zoals aardewerk, bot en mosselschelpen.

Er zijn twee belangrijke aanwijzingen dat deze bouwphase net als de voorgaande beëindigd is met een allesverwoestende brand. Deze brand is wellicht terug te brengen tot een gekende historische gebeurtenis.

Bovenop de puinvulling is een dunne brandlaag waargenomen: C. VI-178. Deze brandlaag is wellicht hetzelfde als brandlaag C. VI-19. De kelder, die voorzien was van een gewelf, zal pas na de brand opgevuld zijn met puin. Nadat het gewelf is ingeslagen, is er zowel materiaal van elders als lokaal materiaal gebruikt om de kelder op te vullen. Dit kan verklaren waarom een deel van de brandlaag op het puin terecht is gekomen. Deze brandlaag was minder dik en homogeen in vergelijking met andere brandlagen, waardoor af te leiden is dat deze niet meer overal *in situ* lag.

Een tweede aanwijzing voor de woningbrand is te zien aan de oostelijke kant van muur VI-212. Aan de kant waar er een duidelijke onderbreking zit in muur VI-176, zijn er op muur VI-212 sporen van verbranding te zien. Aangezien de stenen allemaal dezelfde gradatie in verkleuring vertonen, wijst dit met zekerheid op een *in situ* verbranding. Bovendien kan dit, in combinatie met het stoppen van muur C. VI-176, een indirect bewijs zijn dat er op deze plaats een trap heeft gezeten. Immers is het logisch dat er bij brand van de woning in de kelder geen vlammen kunnen komen door het gewelf, maar dat aan de trapzijde er wel verbranding kan optreden. Deze verbranding was op de andere delen van de muren van de kelder niet aanwezig. De aanwezigheid van een trap op deze plaats verklaart bovendien waarom muur VI-176 niet verder naar het zuidwesten loopt.

5.5.2.4.4.2.2. Vondsten en datering

Er zijn geen directe dateringen beschikbaar voor deze fase. De kelders zijn jonger dan de brandlagen C. VI-19 en C. VI-62 die dateren tussen 1450-1550. En de fase is ouder dan brandlaag C. VI-178 (wellicht gelijk aan C. VI-19) en keldervulling C. VI-174 (zie 5.5.2.4.5.1.2.) die dateert tussen 1575-1626 en wellicht te linken is aan de stadsbrand van 1603.

Op de tekening

Afb. 25. Detail van de *in situ* verbrande bakstenen op muur VI-212 op GPL C.

5.5.2.4.5. FASE 2: GEDEELTELIJKE VERSTENING VAN DE WONINGEN

Tijdens fase 2 is er een gedeeltelijke verstening van de woningen te zien (Fig. 55). De historische bronnen beschrijven de impact van de grote branden op de stad en de bewoning (zie 5.3.3.) en de daaraan gekoppelde maatregelen. Na de grote brand van 1603 beslist men om gebouwen in steen te promoten. Waarschijnlijk is de heropbouw na deze fase te koppelen aan dit initiatief. Het is echter nog onvoldoende duidelijk of de volledige huizen dan in baksteen werden gezet, of er ook nog delen in vakwerkbouw bleven gebouwd worden.

5.5.2.4.5.1. Fase 2: Perceel 1007

5.5.2.4.5.1.1. Beschrijving en interpretatie

De vorige bewoningsfase op perceel 1007 werd beëindigd door een brandfase, getuige daarvan de brandlaag C. VI-178 en de verbrande trap. Het gewelf van de kelder (gevormd door C. VI-191 en C. VI-176) werd wellicht ingeslagen en de kelder werd volledig opgevuld met puin. Het feit dat hetzelfde puin (C. VI-174) dat de kelder vult, ook muur VI-176 afdekt, wijst erop dat er een aanpassing van de ruimtelijke structuur is gebeurd waarbij de ruimte naar het zuiden is uitgebreid.

De volgende muren vormen samen fase 2 op perceel 1007: C. VI-31, C. VI-11, C. VI-140, C. VI-133, C. VI-134, C. VI-148. Ook de vloeren C. VI-42 en C. VI-43 horen tot deze fase. De bewoning bestaat uit ondiep gefundeerde muren die samen met een zwaar gefundeerde muur een ruimte met tegelvloer hebben omgeven. Tegen de zwaar gefundeerde muur was een haard gebouwd. Aan de achterzijde van deze muur lag een kelder die ook bij het huis hoorde.

Muur C. VI-31 (= fundering) is de meest noordelijke muur, en vormt wellicht ook de buitenmuur van het gebouw. De noordoostelijke zone (kant rooilijn huidige straat) wordt doorsneden door talrijke verstoringen waardoor de oorspronkelijke lengte van de muur niet meer te achterhalen is. De muur was nog 5,4 m bewaard en is opgebouwd uit een mengeling van baksteen en kalksteen in een onregelmatig verband. Er is gebruik gemaakt van een

vrij zachte, zeer zandige kalkmortel met kalkstippen, afgezien van enkele stukken die met leem zijn gevoegd. Het formaat van de bakstenen bedraagt 21 x 9 x 5; 22,5 x 11 x 5 cm wat resulteert in een tienlagenmaat van 63 cm. De ruimte die C. VI-31 omsluit, wordt doorsneden door een haakse aftakking. Het verschil in vloeropbouw doet vermoeden dat deze muur voor een interne opdeling zorgde in het huis.

De oudere kelder uit fase 1 werd opgevuld met puin (C. VI-174) en restanten van een brandlaag (C. VI-178). Daarboven kwam een dik pakket tot stand dat bestond uit een afwisseling van lemen pakketten en looplaagjes (C. VI-24) (zie ook coupe CD in 2.2.5.2.).

Er is op de kelder een lengtecoupe uitgezet (EF) die de opbouw van dit pakket illustreert (Afb. 26, Fig. 56). Ongeveer in het midden van de ruimte staat muur C. VI-31. Aan weerszijden van de muur is er een verschil in opbouw te zien boven het puinpakket C. VI-174. De lemen lagen liggen langs beide kanten tegen de muur, die mooi afgewerkt is. Dit impliceert dat de aanleg van de muur en de lagen gelijktijdig moeten zijn gebeurd. Het feit dat er geen mortel uit de voegen puilt, duidt er op dat er niet gemetst is in een kleine insteek, maar dat er meer ruimte moet zijn geweest. Het feit dat de pakketten niet doorsneden zijn door een insteek, wijst er op dat ze er nog niet waren op het moment dat de muur werd gemetst.

Afb. 26. Foto van coupe EF op de tegelvloer (C. VI-42 en VI-43).

De interpretatie van pakket C. VI-24 (leempakket) is vooralsnog niet duidelijk. Het kan zijn dat het een opeenvolging is van looplaagjes en vloeren, maar dit valt moeilijk te rijmen met de constructie van muur C. VI-31. Immers wanneer dit pakket slechts geleidelijk zou zijn ontstaan, zou muur C. VI-31 een tijdlang zonder fundering hebben moeten staan, wat minder waarschijnlijk is. Een andere verklaring voor de genese van C. VI-24 is dat het ontstaan is tijdens de bouw van de nieuwe woning van fase 2. In de profielen is te zien dat er een inklinking heeft plaats gevonden van het puin waardoor er telkens nieuwe pakketten zijn opgeworpen. De zwarte looplaagjes kunnen zijn ontstaan door betreding van de lagen tijdens de bouw. Op profiel EF is te zien dat er een laatste, dik pakket (spoor VI-207) op de andere pakketten is gegooid bij een laatste nivellering van de zone. Mogelijks is er dan eerst nog een nivellering geweest van de pakketten.

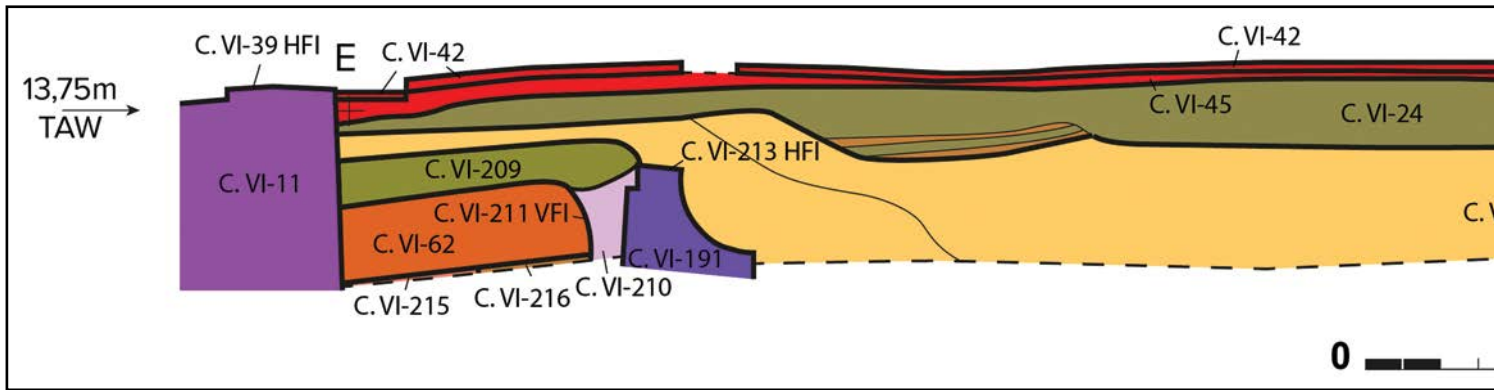

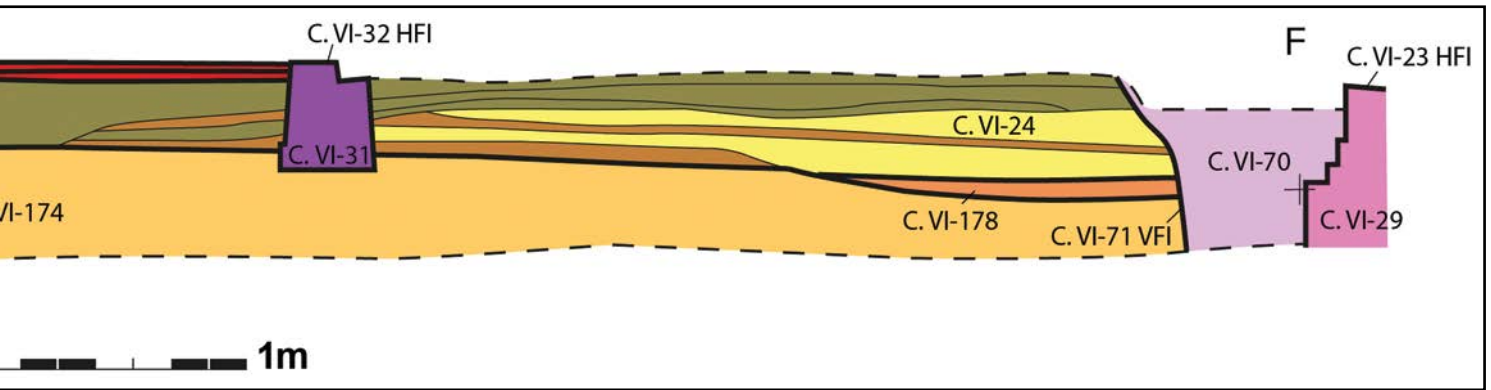
Fig. 56. Tekening van coupe EF op de tegelvloer (C. VI-42 en C. VI-43). Op de tekening zijn de contextnummers weergegeven.

Boven laag C. VI-24 is een opmaaklaag en mortellaag aangebracht (C. VI-45), waarop een tegelvloer is gelegd (C. VI-42) (Afb. 27). Deze vloer bestaat uit tegels van 12 x 12 x 2,3 cm die in een halfsteens patroon zijn gelegd. Hierdoor ontstond een zigzagpatroon waarbij rode tegels werden afgewisseld met donkergrijze. De vloer was alleen bewaard ten zuidwesten van muur C. VI-31 (Afb. 28). Aan de andere kant van C. VI-31, dus in een andere ruimte van het huis, was er geen tegelvloer bewaard. In deze zone werd enkel pakket C. VI-24 geregistreerd. Mogelijk was er in deze ruimte dus enkel een lemen vloer, zonder tegelafwerking.

In het noordoosten van de vloer is er over een oppervlakte van ongeveer 2 m² een herstelling uitgevoerd (C. VI-43) (Afb. 29). Deze herstelling is in een onregelmatig, rommelig verband uitgevoerd met een mengeling van bakstenen en tegels van verschillende formaten. Voor de herstelling zijn tegels gebruikt van 16 x 16 x 2; 13,5 x 13,5 x 2,1; 11,5 x 11,5 x 1,3; 12 x 12 x 2,6 cm. De bakstenen hadden een breedte die varieert tussen de 10,5 tot 12 cm. Er zijn geen andere maten bekend van de bakstenen. De mortel is een vrij zachte, vrij zandige kalkmortel met kalkstippen. De herstelling van de vloer heeft een andere context gekregen dan C. VI-42, maar is uiteraard gelijktijdig in gebruik geweest en wordt daarom ook tot deze fase gerekend.

Afb. 27. Zicht vanuit het zuidwesten op de tegelvloer (C. VI-42 en C. VI-43) op GPL A.

Afb. 28. Zicht vanuit het zuidoosten op muur C. VI-31 waar de tegelvloer (C. VI-42 en C. VI-43) mooi op aansluit. Ten oosten van de muur is geen tegelvloer aanwezig. Mogelijk was in deze andere ruimte enkel een lemen vloer aanwezig.

Afb. 29. Detail van de herstelling C. VI-43 op GPL A.

Aan de zuidwestelijke kant van de ruimte is vloer C. VI-42 tegen muur C. VI-11 gelegd (Afb. 30). Deze muur is veel dieper en zwaarder gefundeerd dan C. VI-31 en heeft twee 30 cm uitspringende muurtjes (Afb. 30). Aan de binnenzijde van de muurtjes is de pleister verbrand. Dit wijst er op dat er op deze plaats een muurhaard is geweest. De afstand tussen de haardwangen bedraagt 2,45 m. De aanwezigheid van de haard verklaart meteen ook waarom de muur een pak breder is en beduidend dieper gefundeerd is dan de andere muren. Er moest immers een stenen muur tot helemaal in de nok van het dak gebouwd worden om de schouw te ondersteunen. De rest van de woning zal wellicht in vakwerkbouw opgetrokken zijn en is daarom een stuk minder zwaar gefundeerd.

Het noordelijke deel van de muurhaard bestaat uit de spoornummers VI-11 en VI-38. Ze worden gegroepeerd in de context C. VI-11 met HFI C. VI-39. De zuidelijke muur van de haard heeft C. VI-148 en C. VI-140 gekregen. Voor de bouw van muur VI-11 zijn bakstenen gebruikt van ? x 11,5 x 5,5 cm. Er zijn ook talrijke halve stenen gebruikt. Aan de westzijde komt er mortel uit de muur, wat impliceert dat er langs die zijde met een nauwe insteek is gewerkt. Het metselverband was niet zichtbaar. De mortel is een vrij harde, vrij zandige kalkmortel met kalkstippen. Muur VI-38 is gezet met bakstenen van 23 x 10,5 x 5,5 cm waarbij er in een onregelmatig verband is gemetst. De mortel is een vrij zachte, vrij zandige kalkmortel met kalk- en houtskoolstippen.

Aan de noordzijde van de noordelijke haardwang is een muurtje in een enkele steen gemetst: VI-40 (Afb. 32). Dit muurtje is een deel van een toegang tot een kelder die aan de westelijke kant van muur C. VI-11 lag. Daardoor ontstond er een ruimte tussen de haardwang en de keldertoegang die bijvoorbeeld kon gebruikt worden om hout te stockeren.

Muur VI-40 is gemetst met bakstenen van 24 x 11,5 x 4,5 cm, maar er zijn ook vloertegels in de muur verwerkt. Het metselverband van de muur is niet zichtbaar. De mortel is een vrij zachte, zeer zandige zandmortel met kalkstippen. Tegen de muur is een bakstenen trap gezet: C. VI-218. De trap is gemaakt uit baksteen met formaat 23 x 11,5 x 4,5; 23 x 11,5 x 5; 22,5 x 11,5 x

Afb. 30. Detail van de muurhaard (C. VI-11) en tegelvloer C. VI-12. Aan de binnenzijde van de muur zijn duidelijke verbrandingssoren te zien op het pleisterwerk (waar de digitale aflijning onderbroken is).

Afb. 31. Detail van de fundering van de muurhaard (C. VI-11) op GPL B.

5 cm, wat resulteerde in een tienlagenmaat van 57,5 cm. Er is in een onregelmatig verband gemetst met een zeer zachte, zeer zandige kalkmortel met kalkstippen en houtskoolstippen. Naast de bakstenen fundering van de trap is er één traprede bewaard: VI-232. Deze natuurstenen trede is vastgelegd met een vrij zachte, vrij zandige kalkmortel met kalkstippen. Van de kelder is verder niets meer teruggevonden aangezien deze volledig vergraven is voor de aanleg van kelder C. VI-4 (infra).

Afb. 32. Detail van de noordelijke haardwang (VI-38) en de keldertoegang waarvan muur VI-40 een onderdeel vormt. De eerste trede (VI-232) van de trap (C. VI-218) is nog bewaard. Op de foto zijn de spoornummers aangeduid.

De zuidelijke haardwang en muur worden gevormd door C. VI-148 en C. VI-140. Muur VI-148 is gemetst met bakstenen van 23 x 11,5 x 5 cm in een onregelmatig verband (Afb. 33). Er is een vrij zachte, vrij zandige kalkmortel met kalkstippen gebruikt. Muur C. VI-140 is met dezelfde bakstenen en mortel gemetst. Ongeveer 1,2 m ten zuiden van de zuidelijke haardwang stopt muur C. VI-140. Op dezelfde plaats begint muur C. VI-134, die haaks op deze muur georiënteerd staat. Muur C. VI-134 bestaat uit één enkele baksteen die in onregelmatig verband is gemetst met bakstenen van formaat ? x 11,5 x 4,5; ? x 11 x 5,5; ? x 11,5 x 5,5 cm. Er is opnieuw dezelfde vrij zachte, zeer zandige kalkmortel met kalkstippen gebruikt. De muur staat op een grote plaat natuursteen (C. VI-133). Het is opvallend dat deze plaat net op de plaatst ligt waar er een opening tussen de beide muren is. Mogelijk heeft er een balk of paal gestaan die deel uitmaakte van de houten constructie van het gebouw. De natuurstenen plaat gaf stabiliteit en kon ervoor zorgen dat het vocht niet in de balk kon trekken.

Net ten noorden van deze plaat ligt muurtje C. VI-131. Het betreft een enkelsteens muurtje dat gezet is met bakstenen van 26 x 12 x 5,5 cm. Er is geen mortel gebruikt. De functie van het muurtje is onbekend.

Ongeveer 5 m ten zuidwesten van deze muren ligt muur C. VI-154 (Afb. 34). Op basis van de gebruikte bakstenen (23,5 x 11,5 x 5 cm) en mortel (vrij harde, vrij zandige kalkmortel met kalkstippen en houtskool) lijkt deze muur ook tot fase 2 te horen. Het stuk muur meet slechts 0,3 x 0,5 m waardoor de functie moeilijk te interpreteren is. Het is wel duidelijk dat de

muur loodrecht staat op het verlengde van muur C. VI-31, wat een gelijktijdigheid zou kunnen impliceren. De muur wordt doorbroken door de recentere kelder C. VI-4. Wellicht is dit stuk muur gelijktijdig met de scheidingsmuur tussen perceel 1007 en 1008: VI-150 (infra).

Afb. 33. Detail van de muren VI-131, VI-134, VI-140 en VI-148 en de natuurstenen plaat VI-133 op GPL A. Op de foto zijn de contextnummers weergegeven.

Afb. 34. Zicht vanuit het zuidwesten op muren C. VI-4, C. VI-154 en C. VI-150.

Aan de binnenzijde van het perceel, op zo'n 6 m ten zuidwesten van haard C. VI-11 liggen twee muren (funderingen) die naar alle waarschijnlijkheid ook te koppelen zijn aan fase 2 op perceel 1007. Muur VI-106 ligt volledig in het verlengde van muur C. VI-31 (Afb. 35). Muur C. VI-110 staat er tegen. Fundering C. VI-106 is gebouwd met bakstenen van formaat 24 x 11,5 x 5; 23 x 11 x 5 cm. De mortel is een vrij zachte zeer zandige kalkmortel met kalkstippen. Er zijn ook brokken baksteen gebruikt om tot een onregelmatig metselverband te komen. Ook fundering C. VI-110 is gebouwd met brokken baksteen die in een onregelmatig metselverband zijn gebouwd. De gebruikte formaten zijn met ? x 15 x 7; 11,5 x 5,5 cm iets groter dan in de andere muur. De gebruikte mortel is dezelfde als in muur C. VI-106. De interpretatie van deze muurrestanten is niet duidelijk, omdat het moeilijk is ze te koppelen aan muren van dezelfde fase. Het feit echter dat de muur net in het verlengde van C. VI-191 ligt, en dat het formaat van de bakstenen en mortel sterk correspondeert, maakt het wel aannemelijk dat het om dezelfde fase gaat.

Afb. 35. Zicht vanuit het zuidwesten op de muren C. VI-106 en C. VI-110.

5.5.2.4.5.1.2. Vondsten en datering

C. VI-174 is de opvulling van de kelder die de vorige fase heeft afgedekt. Het gaat om een puinige laag waar veel huishoudelijk afval is in gedumpt. Deze puinfase gaat de bouw van fase 2 vooraf, waardoor ze een goede *terminus post quem* geeft voor de bouw van fase 2. In de laag zijn er in totaal 321 scherven teruggevonden. De grootste aardewerkgroep is het postmiddeleeuws rood met 193 scherven, gevolgd door het steengoed met engobe/zoutglazuur met 69 scherven. Het aardewerk in lichtoranje klei is met 56 stuks opvallend goed vertegenwoordigd. Hierbij valt vooral de brede vormtaal op: papkom, teil, grape, kamerpot, bord en deksel. Er zijn nog enkele kleinere aardewerkgroepen zoals (middeleeuws) grijs aardewerk (vier scherven), majolica (twee stuks) en steengoed type Siegburg (een stuk) in het gamma terug te vinden.

De kom in majolica is versierd met een inwendig blauw dambordpatroon, voorzien van een kabelrand (Afb. 36, Fig. 57: 2). Dit is typisch voor het laatste kwart van de 16de en het eerste kwart van de 17de eeuw.⁶⁴ Het is meteen één van de belangrijkste determinerende vormen van het ensemble.

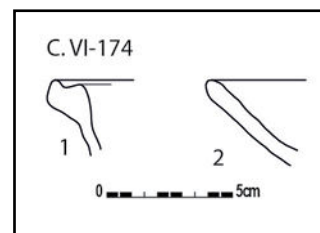
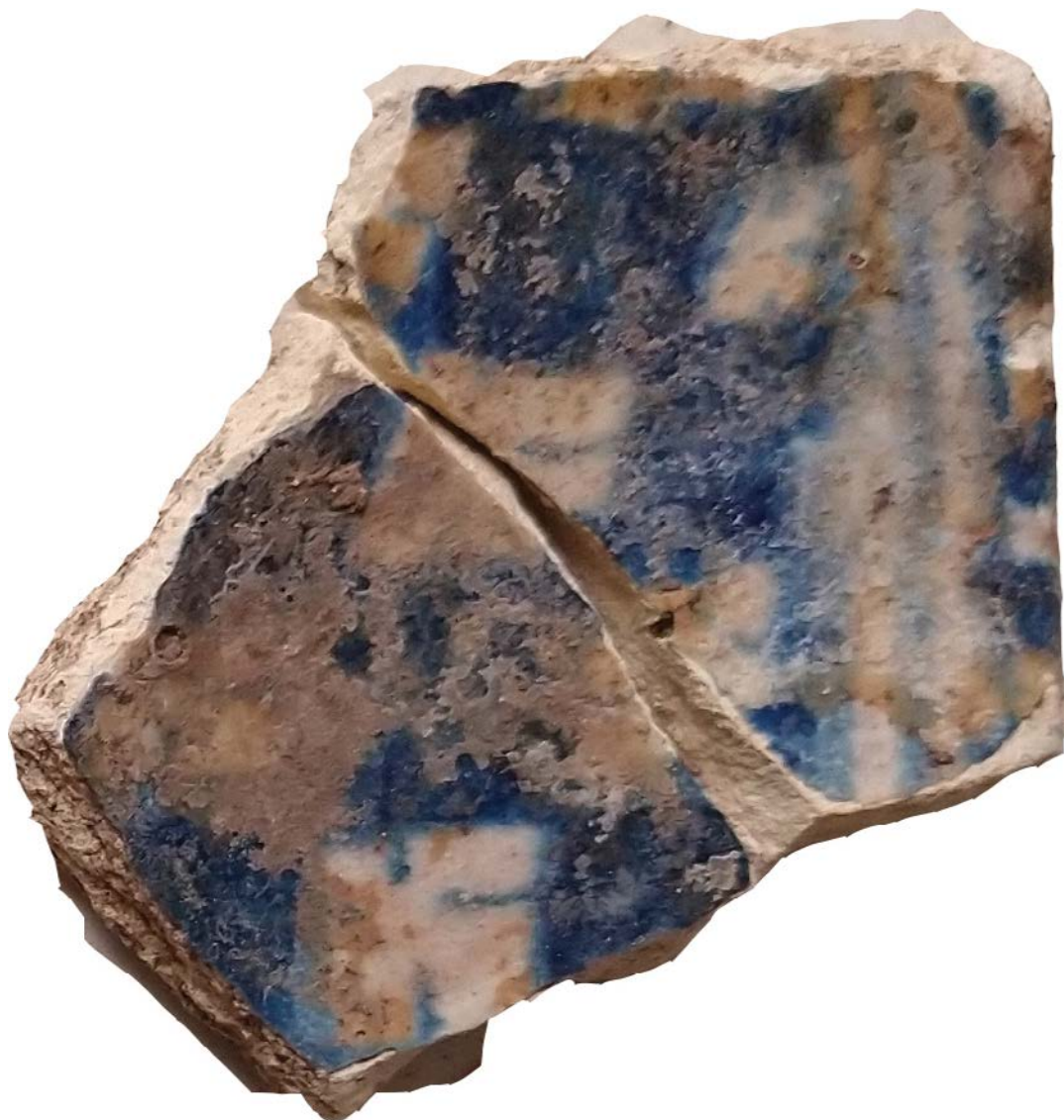

Fig. 57. Aardewerk uit C. VI-174.

1: grijs lokaal gedraaid kom:
18-NIN-BEV-9

2: majolica kom: 18-NIN-BEV-9

Afb. 36. Detail van kom in majolica uit C. VI-174: 18-NIN-BEV-9.

De grote hoeveelheid scherven in lichtoranje klei is opvallend. De vormentaal is met borden (Fig. 58: 1-2), deksel (Fig. 58: 3), papkom (Fig. 58: 4), kom (Fig. 58: 5) een stuk uitgebreider dan in de 15de en 16de eeuw. De grapes vormen wel nog steeds het hoofdaandeel binnen deze bakselgroep (Fig. 58:6-12).

⁶⁴Dingeman 1981, 126: fig. 290. Met dank aan Maxime Poulain.

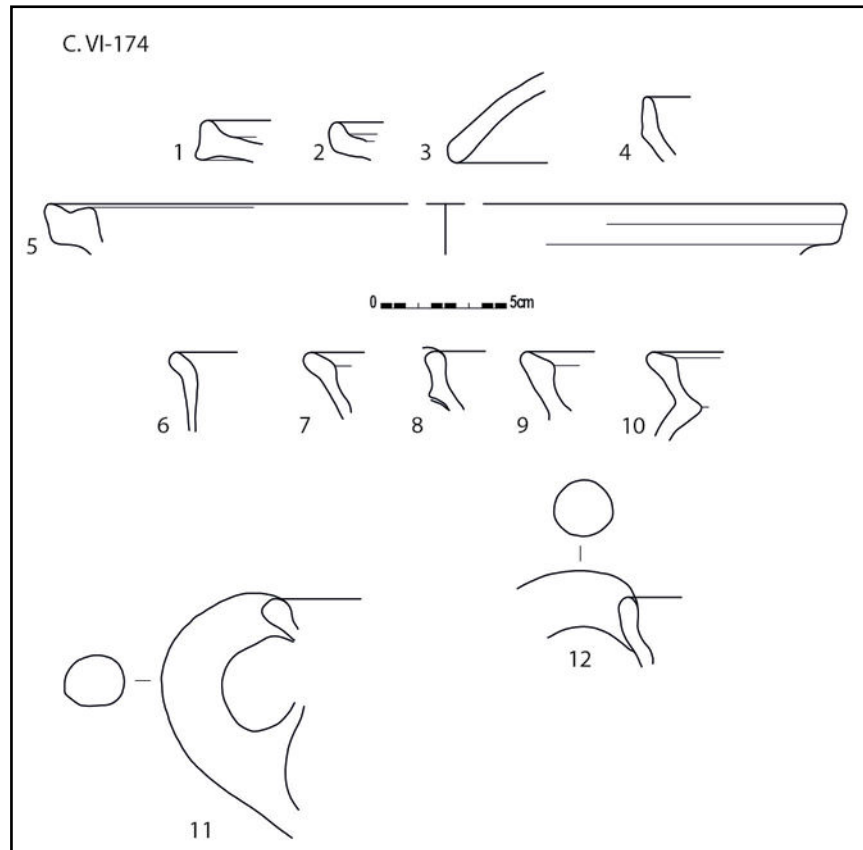

Fig. 58. Aardewerk in lichtoranje klei uit C. VI-174.

- 1-2: lichtoranje klei: bord: 18-NIN-BEV-9
- 3: lichtoranje klei: deksel: 18-NIN-BEV-9
- 4: lichtoranje klei: papkom: 18-NIN-BEV-9
- 5: lichtoranje klei: kom: 18-NIN-BEV-9
- 6-12: lichtoranje klei: grape: 18-NIN-BEV-9

Binnen het rood aardewerk is er een grote variatie in de vormtaal. Bij de borden (Fig. 59: 7-9) zijn er verschillende stukken versierd: één met inwendig vlakdekkend slib en koperhoudend loodglazuur; één met sliblijndecoratie en één met sgraffito op de vlag en geel slib. Er zijn verschillende grapes terug te vinden in het ensemble (Fig. 59: 10-15). Eén van de stukken is wellicht afkomstig van een steelgrape (Fig. 59: 10), maar door ontbreken van steel en gietsneb is dit niet met zekerheid te zeggen.

Bij de pannen is er een variatie in de stelen te zien: er is één met een zwaluwstaart (Fig. 59: 5) en één met een holle steel (Fig. 59: 6). Onder de papkommen zijn er vier scherven met inwendig slib en koperhoudend loodglazuur. In totaal zijn er zeker zes verschillende individuen (Fig. 59: 16-20).

Het grootste aantal randscherven is afkomstig van teilen (53 stuks) (Fig. 60). Er is bovendien ook een grote variatie in de randtypologie, wat er op wijst dat het om tienallen verschillende individuen gaat. Daarnaast is er ook een voorraadpot (Fig. 59: 1), een kacheltegel (Fig. 59: 2) en twee kruiken (Fig. 59: 3-4) te herkennen.

Er zijn verschillende wandscherven versierd met inwendig vlakdekkend slib of inwendig koperhoudend loodglazuur. Enkele wandscherven zijn afkomstig van een vergiet.

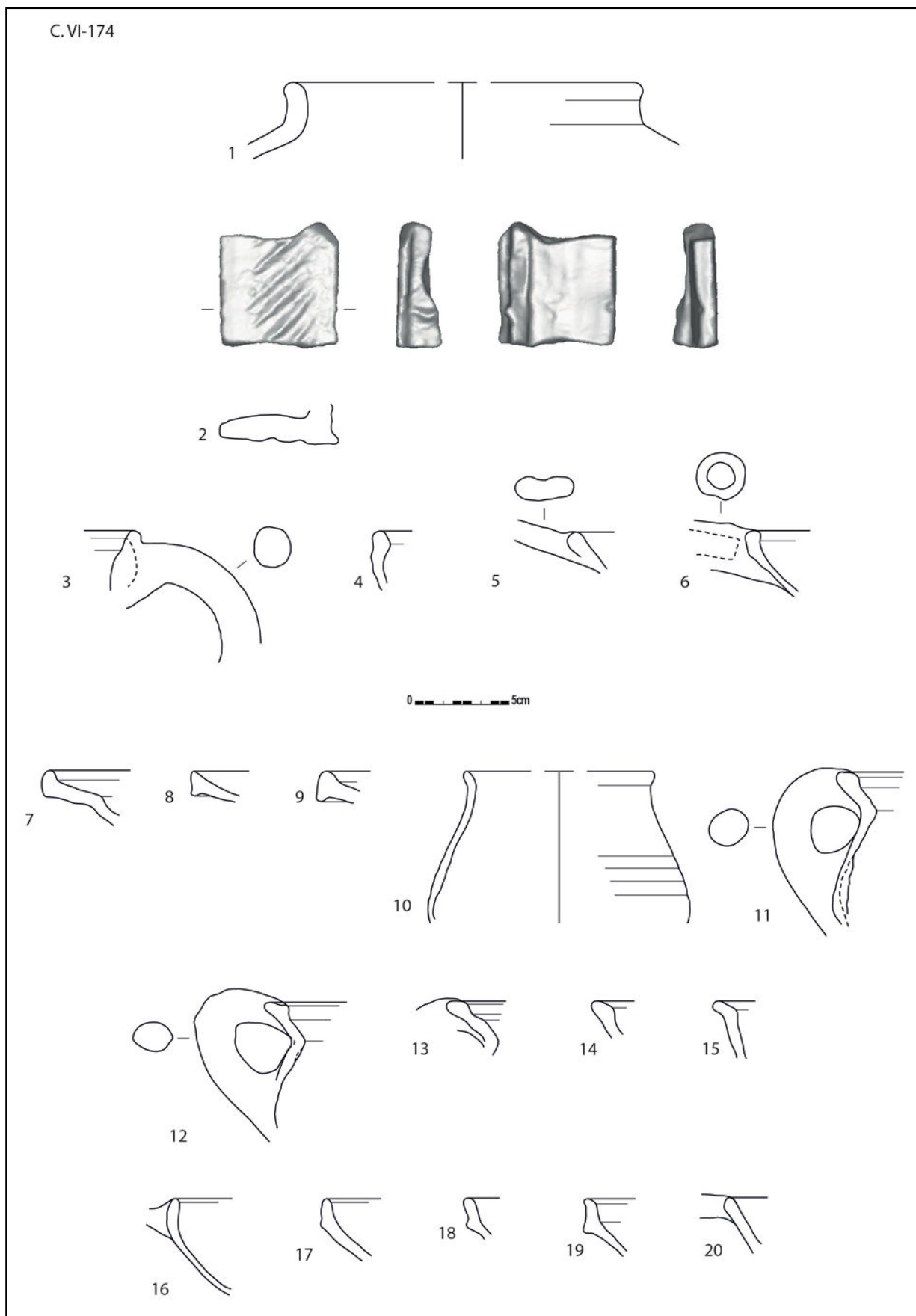

Fig. 59. Rood aardewerk uit C. VI-174.

1: voorraadpot: 18-NIN-BEV-9
 2: kacheltegel: 18-NIN-BEV-9
 3-4: kan/kruik: 18-NIN-BEV-9

5-6: pan: 18-NIN-BEV-9
 7-9: bord: 18-NIN-BEV-9
 10: grape: 18-NIN-BEV-9

11: grape: 18-NIN-BEV-68
 12-15: grape: 18-NIN-BEV-9
 16-20: papkorn: 18-NIN-BEV-9

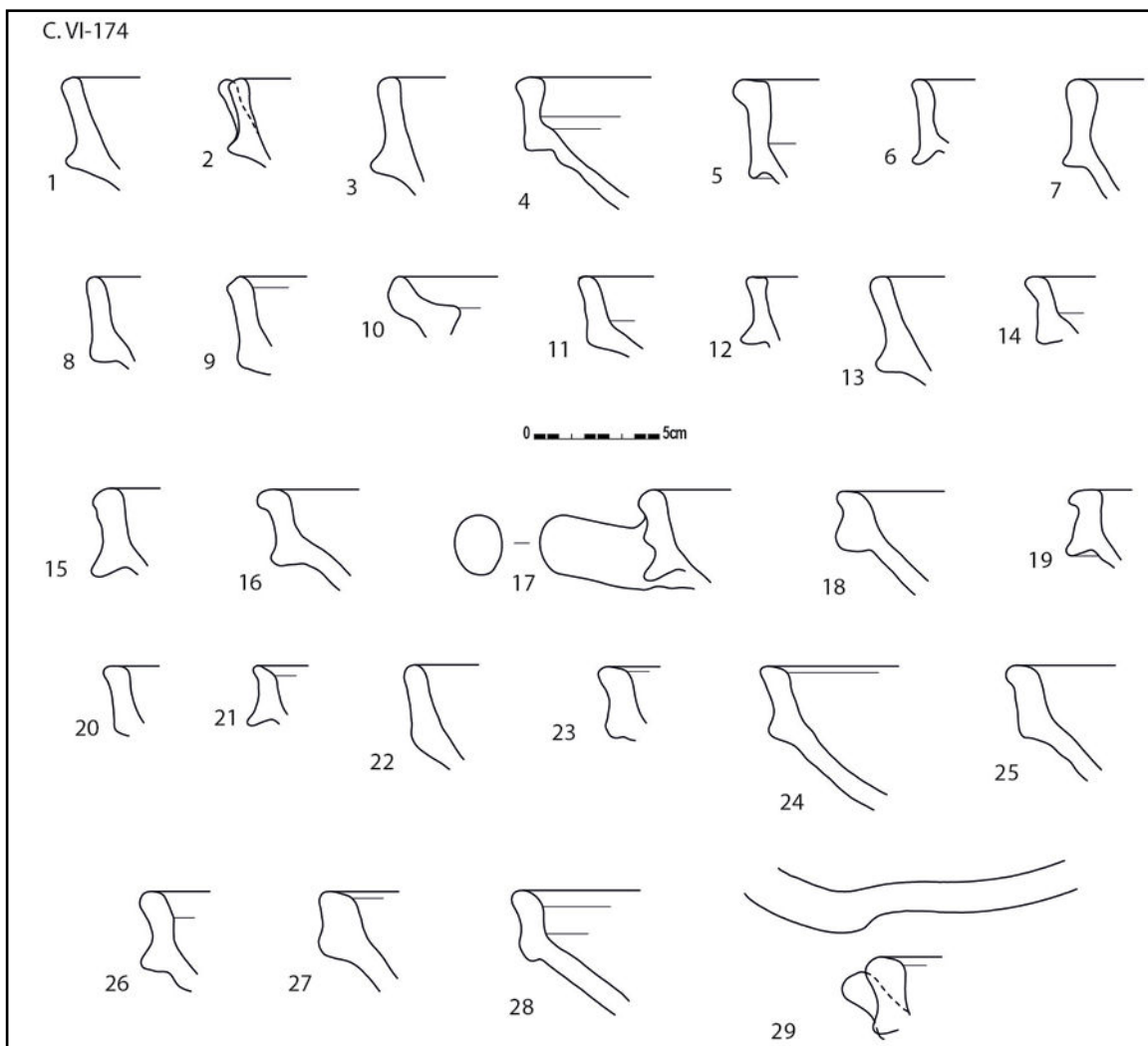

Fig. 60. Teilen in rood aardewerk uit C. VI-174.

1-2: teil: 18-NIN-BEV-9

3: teil: 18-NIN-BEV-68

4-29: teil: 18-NIN-BEV-9

De 69 scherven in steengoed met engobe/zoutglazuur zijn voor het overgrote deel afkomstig van kannen/kruiken (Fig. 61: 1-8) waarbij er verschillende individuen te onderscheiden zijn. Er was één met een versiering op de hals: schuine lijnen en opgelegde bolletjes (touw?) (Fig. 61: 2). Onder de niet-gedetermineerde scherven zaten verschillende gedraaide bodems, maar ook enkele scherven die wellicht wat ouder zijn dan het ensemble. Verschillende wandscherven zijn versierd: één met radstempel (Fig. 61: 11), één met opgelegd eikenblad (Fig. 61: 9), één met opgelegd acanthusblad en fragment van medaillon (Fig. 61: 12) en één met opgelegde bladmotieven (Fig. 61: 10). De drie stukken voorraadpot zijn allen afkomstig van hetzelfde individu (Fig. 612).

Onder het bouw materiaal valt het fragment van een ventilatiepan op (Fig. 63). Deze pannen werden gebruikt in het dak om de luchtdoorvoer te garanderen, en er terzelfdertijd voor te zorgen dat het niet kon binnen regenen. Er zijn verschillende fragmenten van zgn. 'kloostermoppen' teruggevonden. Deze grote bakstenen (? x 16,2 x 7,2 cm) komen met zekerheid uit een oudere fase. Er zijn geen structuren teruggevonden op de site die gebouwd zijn met stenen van deze afmetingen.

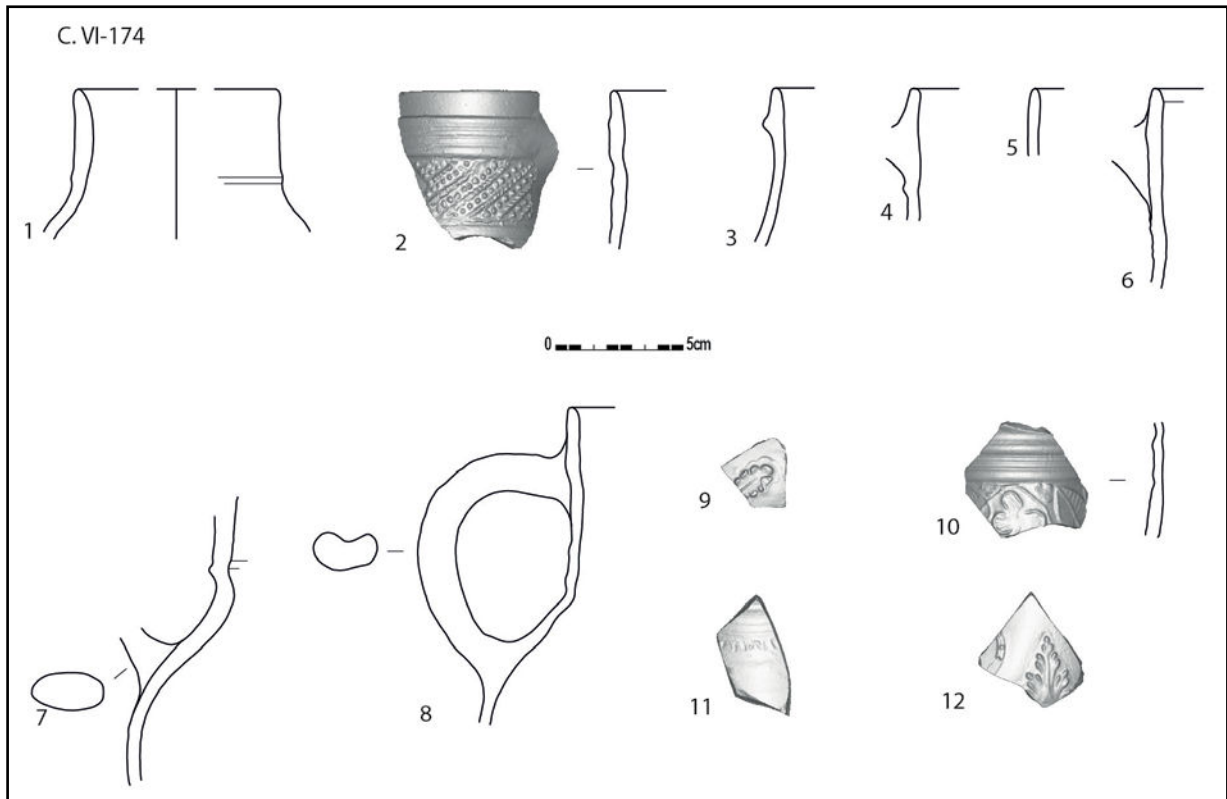

Fig. 61. Aardewerk in steengoed met engobe/zoutglazuur uit C. VI-174.

- 1-8: kan/kruik: 18-NIN-BEV-9
- 9: opgelegd eikenblad: 18-NIN-BEV-9
- 10: opgelegde bladmotieven: 18-NIN-BEV-9
- 11: radstempelmotief: 18-NIN-BEV-9
- 12: opgelegd acanthusblad en fragment van medaillon: 18-NIN-BEV-9

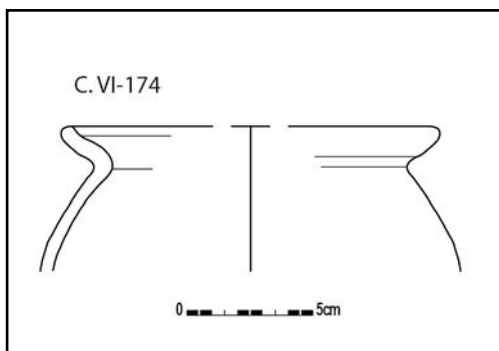

Fig. 62. Aardewerk uit C. VI-174: voorraadpot in steengoed met engobe/zoutglazuur: 18-NIN-BEV-9

Onder de fragmenten natuursteen zat een stuk van een vijzel. Het gaat om het bovenste van de rand waarop nog een stukje van een driehoekig greepje bewaard is. Er is ongeveer 1/5e van de rand bewaard, maar mits extrapolatie is een binnenranddiameter van ongeveer 10 cm te reconstrueren. Het gaat dus om een vijzel van bescheiden omvang.

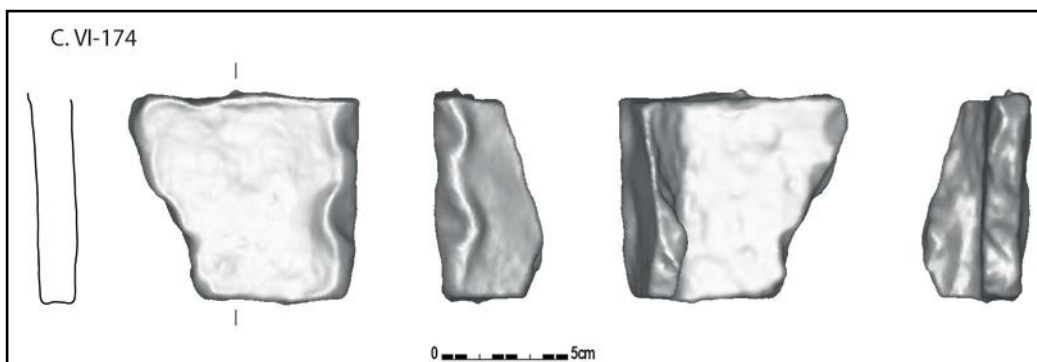

Fig. 63. Fragment van een ventilatiepan uit C. VI-174: 18-NIN-BEV-73.

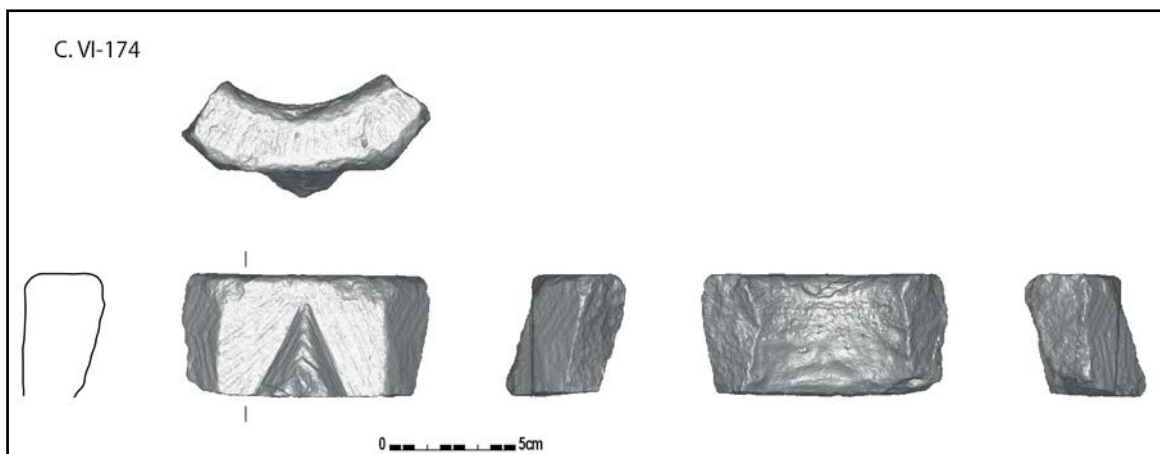

Fig. 64. Fragment van een vijzel uit C. VI-174. 18-NIN-BEV-90.

In de opvulling van de kelder is een koperen oord van Filips II gevonden⁶⁵ (18-NIN-BEV-72). Ze heeft een diameter van 26,05 mm en een gewicht van 4,76 gr. De algemene bewaring was vrij tot zeer slecht. De munt is misschien toe te schrijven aan de muntplaats 's Hertogenbosch. Het atelierteken van 's Hertogenbosch is een boompje, maar dit is slecht leesbaar. De munt is te dateren tussen 1580-1594.⁶⁶

Vz. Vaag silhouet van de gekroonde buste van de koning naar links.

]G.HIS[ ]REX[ ]15 atelierteken*[

Kz. Vaag silhouet van een gekroond wapenschild (zeer zwak).

]OR

TABEL 8. VONDSTMATERIAAL UIT C. VI-174.

MATERIAAL	AANTAL
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / kom	2
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	2
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Aardewerk in lichtoranje klei / Bord	2
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Aardewerk in lichtoranje klei / Deksel	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Aardewerk in lichtoranje klei / Grape	7
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Aardewerk in lichtoranje klei / Kom	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Aardewerk in lichtoranje klei / Niet gedetermineerd	38
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Aardewerk in lichtoranje klei / Papkom	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Aardewerk in lichtoranje klei / Teil	2
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Ander aardewerk / Majolica / kom	2
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / bord	4
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / grape	11
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / kacheltegel	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / kamerpot	2
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / kan/kruik	2
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	109
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / pan	2
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / papkom	8

65 Identificatie Luk Beeckmans

66 Van Gelder & Hoc 1960, 232; Vanhoudt 2015, 321

Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / teil	53
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / voorraadpot	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur algemeen / kan/kruik	9
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur algemeen / niet gedetermineerd	57
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur algemeen / voorraadpot	3
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Steengoed / Steengoed type Siegburg / kan/kruik	1
TOTAAL	321
Bot / Dierlijk bot	202
Bouwmateriaal / Ventilatiepan	1
Glas / Drinkglas	1
Metaal / Ferro / Constructie / Spijker/nagel	7
Metaal / Ferro / Niet gedetermineerd	4
Metaal / Metaalslak	4
Metaal / Non-ferro / Munt	1
Metaal / Non-ferro / Niet gedetermineerd	3
Natuursteen / Niet gedetermineerd	1
Natuursteen / Vijzel	1

Context C. VI-178 gaat de bouwfase van fase 2 vooraf. Het is een dun brandlaagje (wellicht gelijk aan C. VI-19) dat op C. VI-174 ligt. Er zijn in totaal 14 scherven gerecupereerd uit de laag, waarvan er drie wellicht als residueel te beschouwen zijn (middeleeuws grijs lokaal gedraaid). Onder het rood lokaal gedraaid aardewerk zat een rand van een teil, en een pootje wellicht afkomstig van een grape. Eén scherf was zodanig verbrand dat ze niet verder geïdentificeerd kon worden.

TABEL 9. VONDSTMATERIAAL UIT C. VI-178.

MATERIAAL	AANTAL
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	3
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	5
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / teil	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur algemeen / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Niet gedetermineerd	1
TOTAAL	11
Metaal / Ferro / Niet gedetermineerd	3

De leemlaag C. VI-24 dekt de opvulling van de kelder af. De laag kan gebruikt geweest zijn als vloer of meer waarschijnlijk als opbouwlaag tijdens het bouwproces. Op basis van de relatie met muur C. VI-31 is af te leiden dat leemlaag C. VI-24 wellicht gelijktijdig is ontstaan als de muur C. VI-31. In totaal zijn er 53 scherven gerecupereerd van verschillende bakselgroepen. Het rood lokaal gedraaid aardewerk maakte met 36 stuks veruit het grootste aandeel uit. Van het aardewerk in lichtoranje klei en steengoed met engobe/zoutglazuur (Fig. 65: 1-2) waren er telkens zeven stuks aanwezig in het ensemble, naast een scherfje grijs aardewerk en een fragmentje van een steeltje in pijpaaarde. Het rood aardewerk heeft een brede waaier aan vormen: grape (Fig. 65: 6-8), bord (Fig. 65: 3), papkom, steelgrape, teil (Fig. 65: 4-5) en vergiet. De papkom heeft een in- en uitwendige sliblaag en vlakdekkend loodglazuur. Bij de steelgrape is enkel een fragment van een gietsnep bewaard. Tijdens het vooronderzoek is ook nog een rand van een minigrape met eenvoudige naar buitengeplooid rand gevonden. Naast wandscherven in lichtoranje klei is er ook nog een knikker in deze bakselgroep gerecupereerd. In de context zijn er verder nog 72 stuks dierlijk bot en talrijke fragmenten van

ferro en non-ferro artefacten gevonden. In de context zaten ook twee tegels in kalkzandsteen en twee tegels in marmer of gepolijste kalksteen. Het materiaal uit C. VI-178 is op basis van de baksels en vormtypologie te dateren in de 17de eeuw.

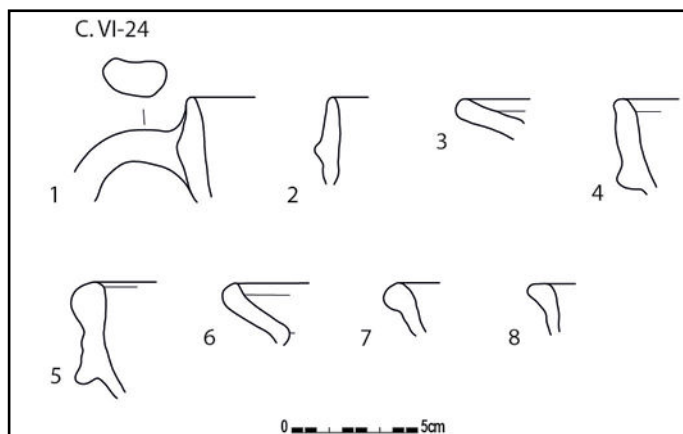

Fig. 65. Aardewerk uit C. VI-24.

1 Steengoed engobe/zoutglazuur: Kan/kruik: 18-NIN-BEV-80	5 postmiddeleeuws rood: teil: 18-NIN-BEV-13
2 steengoed engobe/zoutglazuur: Kan/kruik: 18-NIN-BEV-107	6 postmiddeleeuws rood: grape: 18-NIN-BEV-13
3 postmiddeleeuws rood: bord: 18-NIN-BEV-13	7 postmiddeleeuws rood: grape: 18-NIN-BEV-25
4 postmiddeleeuws rood: teil: 18-NIN-BEV-13	8 postmiddeleeuws rood: grape: 18-NIN-BEV-25

TABEL 10. VONDSTMATERIAAL UIT C. VI-24.

MATERIAAL	AANTAL
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / grape	1
Aardewerk / Middeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Aardewerk in lichtoranje klei / Niet gedetermineerd	7
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Pijpaarde / Pijpjes	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / bord	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / grape	5
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	22
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / papkom	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / steelgrape	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / teil	2
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / vergiet	2
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur algemeen / kan/kruik	2
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur algemeen / niet gedetermineerd	5
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Varia in aardewerk / Knikker	1
TOTAAL	53
Bot / Dierlijk bot	72
Glas / Kralen	1
Metaal / Ferro / Constructie / Spijker/nagel	4
Metaal / Ferro / Niet gedetermineerd	6
Metaal / Metaalslak	2
Metaal / Non-ferro / Gebruiksvoorwerp / naald	1
Metaal / Non-ferro / Gebruiksvoorwerp / Vingerhoed	1
Metaal / Non-ferro / Kledij / Knoop	1
Natuursteen / Constructie bewerkt	4
Natuursteen / Niet gedetermineerd	2

De munt uit C. VI-174 sluit goed aan bij de datering van het majolica bord. Aangezien munten lang in omloop konden blijven, kunnen ze enkel dienen als terminus post quem. In dit geval betekent dit dat de opvulling van de kelder na 1580 moet zijn gebeurd. Het materiaal uit C. VI-178 dat de kelderopvulling afdekt is weinigzeggend en geeft geen verdere chronologische indicaties. Het materiaal uit C. VI-24 is wel duidelijk in de 17de eeuw te plaatsen. Dit maakt het zeer aannemelijk dat de brand die geleid heeft tot de sloop en herbouw van het pand wellicht te linken is aan de gekende grote brand uit 1603 (zie 5.3.3.).

5.5.2.4.5.2. Fase 2: Perceel 1008

5.5.2.4.5.2.1. Beschrijving en interpretatie

Enkel muur C. VI-150 is tot deze fase te rekenen. Deze muur, die zo'n 6,7 m lang is bewaard, is niet te linken aan andere muren of contexten, met uitzondering van muur C. VI-154. Wellicht is muur C. VI-150 gelijktijdig met muur C. VI-154 (Afb. 34).

De muur is gezet in een mengeling van baksteen en nummulietenkalksteen. De bakstenen hebben formaat 23,5 x 11,5 x 5; 24,5 x 11 x 5,5 cm. Er is ook gewerkt met brokken baksteen, waardoor er een onregelmatig metselverband verkregen werd. Er is gewerkt met een vrij harde, vrij zandige kalkmortel met kalkstippen en houtskoolstippen. Met het verstek erbij is de muur op het breedste punt ongeveer 60 cm breed. In het zuidwesten wordt de muur oversneden door laag C. VI-153. Er zijn afgezien van C. VI-154 geen muren die aansluiten op C. VI-150. Wellicht is deze muur te zien als een afscheiding/buitenmuur tussen perceel 1007 en perceel 1008.

5.5.2.4.5.2.2. Vondsten en datering

Muur C. VI-150 werd deels afgedekt door de puinige laag C. VI-133 die tot aan de stenen plaat VI-133 en muur C. VI-143 loopt. Het is niet duidelijk of deze laag deze structuren ook afdekt, of dat ze net ouder is. Uit laag C. VI-130 zijn er 12 scherven gerecupereerd. Afgezien van een grijze wandscherf zijn deze in de postmiddeleeuwen te dateren. Het ensemble is wat gemengd met zowel oudere als jongere elementen (pijpe). Een opvallende vondst is de scherf steengoed met engobe/zoutglazuur (wellicht uit Raeren) die versierd is met een hoofd van een man of gestileerde leeuw (Fig. 66: 4). De manier van versieren is verwant aan de zgn. Baardmankruiken uit Raeren, maar een exacte overeenkomst is momenteel nog niet gevonden. Indien het pijpje intrusief blijkt, is het ensemble te dateren in de 2de helft van de 16de- vroege 17de eeuw.

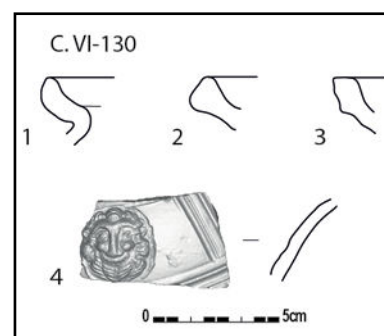

Fig. 66. Aardewerk uit C. VI-130.
1-3: postmiddeleeuws rood: grape: 18-NIN-BEV-121
4: postmiddeleeuws steengoed engobe/zoutglazuur versierd met hoofd: 18-NIN-BEV-121

TABEL 11. VONDSTMATERIAAL UIT C. VI-130.	
MATERIAAL	AANTAL
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	4
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / grape	3
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Pijpaarde / Pijpjes	1
Aardewerk / Middeleeuws / Grijs / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur algemeen / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur algemeen / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Steengoed / Steengoed type Westerwald / niet gedetermineerd	1
TOTAAL	12
Metaal / Ferro / Constructie / Spijker/nagel	3

5.5.2.4.6. FASE 3 OP PERCEEL 1007: VERSTENING VAN DE WONING

5.5.2.4.6.1. Beschrijving en interpretatie

Deze fase dient samen te worden gezien met fase 4, wat grotendeels een verbouwing is van de bestaande volumes van fase 3 (Fig. 67).

Na fase 2 volgt er een nieuwbouwfase die het uitzicht van de bebouwing op de onderzochte percelen voorgoed zal veranderen. Een eerste vaststelling is dat er op perceel 1005 geen bebouwing te linken is aan deze fase. Het primitief kadaster uit 1830-1833 toont nochtans dat de scheidingslijn van het perceel al zeker tot in de 19de eeuw nog zo'n drie meter naar het zuidwesten, en dus in het onderzochte gebied, lag. De bewoning/bebouwing van perceel 1005 moet met andere woorden met zekerheid tot het perceel van de opgraving hebben behoord. Er kunnen verschillende verklaringen zijn waarom er geen sporen zijn teruggevonden.

De scheidingsmuur tussen perceel 1005 en 1007 kan gemeenschappelijk zijn geweest. De nieuw gebouwde muur C. VI-4 is 0,55 – 0,6 m dik, en kan gerust gediend hebben om twee gebouwen te dragen. Echter wijzen de keldergaten in de kelder (infra) erop dat er een ruimte moet geweest zijn tussen 1005 en 1007, hoewel dit niet zichtbaar is op het primitief kadaster.

Met C. VI-93 is een fundering aangetroffen, die wellicht op een bepaald moment de achtergevel vormde van de woning van perceel 1005, al is deze muur met zekerheid recenter dan C. VI-4. Op het primitief kadaster komt de woning op perceel 1005 zelfs nog enkele meter verder op het perceel, maar dit heeft geen sporen nagelaten in de bodem. Wellicht omdat er voor de aanbouw is gewerkt met een lichte constructie die geen sporen heeft achtergelaten in de bodem.

Het is ook mogelijk dat er op het moment dat de bakstenen woning op perceel 1007 werd opgetrokken, op perceel 1005 een huis in vakwerkbouw is blijven staan wat sowieso minder sporen heeft nagelaten in de bodem. Er is wel met zekerheid te zeggen dat wanneer het huis op perceel 1007 in baksteen werd gebouwd, er een ruimte ontstond tussen dit huis en het huis op perceel 1005. Er worden immers langs de noordzijde van kelder C. VI-4 verluchtingsgaten in de kelder voorzien. Dit kan enkel wanneer er ruimte is tussen de gebouwen. Over de breedte van de opening is het gissen. Indien de doorgang tussen de huizen slechts 0,6 m was, is de kans groot dat de muur vergraven is door de recente rioleringsleuf. Een andere mogelijkheid is dat het perceel 1005 na een brand braak is blijven liggen en dezelfde eigenaars heeft als deze van perceel 1007. Het zou dan pas op een later tijdstip bebouwd zijn geworden met de woning die ook zichtbaar is op het Primitief kadaster.

Op perceel 1007 worden er in fase 3 zware bakstenen funderingen en muren opgetrokken. Men creëert een gebouw van ongeveer 15 m diep en tenminste 7,3 m breed. De zuidoostelijke hoek van het terrein is niet onderzocht omdat dit volledig vergraven was door een recente kelder. Het is evenwel zeker dat het huis tot aan de perceelsgrens is gezet, en de muur deelde met het huis op perceel 1008.

De voorgevel van de woning is slechts fragmentair bewaard in muur C. VI-29 (Afb. 37). De fundering bestaat uit een bakstenen kern met een parement in nummulietenkalksteen. De gebruikte bakstenen zijn vooral brokken in formaat ? x 11,7 x 5,6; ? x 11 x 5; ? x 12,5 x 6 cm. Het metselverband was niet zichtbaar. Er is gewerkt met een vrij harde, vrij zandige kalkmortel met kalkstippen en houtskoolstippen. Het gebruik van nummulietenkalksteen als buitenbekleding voor een woning kan aangewend worden als daterend element. Het is geweten dat deze steen in de 16de en 17de eeuw populair was in de regio tussen Ninove en Geraardsbergen. In de loop van de 18de eeuw waren de ontsluitingen zo goed als uitgeput (supra). De voorgevel is gezet in insteek C. VI-70, die door alle vloerlagen van de huizen in vakwerkbouw snijdt (C. VI-24). Een groot deel van deze zone is verstoord door een recente gevel, waardoor de

Ninove
Beverstraat
 Werfbegeleiding
 18-NIN-BEV - 2020K159
 Fase 3 + 4 op
 allesporenplan

LEGENDE

- Projectgebied opgegraven
- Sleufwand
- Muur fase 3
- Vloer fase 3
- Muur fase 4

Schaal 1:100
 Digitaal aangemaakt op: 25/02/2021
 Bron: AGIV & SOLVA

OPDRACHTHOUDER

SOLVA
 Gentsesteenweg 1B
 9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM

Fig. 67. Plan met de sporen van fase 3 en fase 4.

voorgevel ook niet aansluit op de andere muren van het huis.

De noordelijke muur van het huis wordt gevormd door C. VI-4. Deze context omvat volgende muren: VI-4, VI-5, VI-7, VI-8, VI-34, VI-36, VI-126, VI-144 en VI-156. Muur VI-137 wordt wel tot dezelfde fase gerekend als C. VI-4, maar heeft omwille van een afwijkend baksteenformaat een apart contextnummer gekregen. Ook muur C. VI-22 hoort tot dezelfde fase als muur C. VI-4. Ze ligt in het verlengde van muur C. VI-4, maar heeft een afwijkend baksteenformaat. Omdat de contactzone tussen de muren C. VI-4, C. VI-22 en C. VI-29 ernstig verstoord is door recentere bouwactiviteiten was het niet mogelijk om de verbanden tussen de muren te bestuderen en na te gaan waarom er met een ander baksteenformaat is gewerkt.

Afb. 37. Detail van muur C. VI-29 op GPL A. Het parement van de muur is uitgevoerd in nummulietenkalksteen.

Muur C. VI-22 is gezet in een incorrect staand verband met bakstenen van 23 x 10,2 x 5,5; 25 x 11 x 5,5; 22,5 x 10 x 5 cm. De tienlagenmaat is 60 cm. Er zijn niet alleen volledige bakstenen gebruikt, ook brokken baksteen en kalksteen komen voor in de muur. De mortel is een vrij harde, vrij zandige kalkmortel met kalkstippen en houtskoolspikkels. De muur ligt precies in het verlengde van muur C. VI-4.

Muur C. VI-4 heeft een NO-ZW-verloop en maakt na 13,5 m een haakse hoek naar het zuidoosten ten opzichte van de gevellijn. Daar vormt de muur de achtergevel van de kelder. Muur C. VI-4 is gezet met bakstenen van 24 x 12 x 6 cm in een correct kruisverband. Op de plaatsen waar de muur niet zichtbaar was en diende als fundering voor opgaand muurwerk, is er gewerkt in een onregelmatig metselverband. Er zijn zowel in de zichtbare, als in de niet zichtbare muren ook andere formaten bakstenen te zien: 27 x 12,5 x ? en 25,5 x 12 x 5,5 cm. Samen met de brokken baksteen en de fragmenten kalksteen wijzen ze op het gebruik van recuperatiemateriaal van oudere bouwfases. De tienlagenmaat van de muur bedraagt 57,5 cm.⁶⁷ De mortel in C. VI-4 is over de meeste muren gelijk en bestaat uit een vrij zachte, vrij zandige kalkmortel met kalkstippen. Sporadisch is er ook gewerkt met een witte harde kalkmortel.

Muur VI-8 vormt het gewelf dat de kelder overspande en is eveneens gezet met bakstenen van 24 x 12 x 6 cm. Voor het gewelf is er gewerkt met een correct halfsteens metselverband.

Het eerste gedeelte van de woning wordt afgebakend door de muren VI-29, VI-34, VI-36 en VI-137. Muur VI-34 is gebouwd in insteek VI-33. Er zijn aan de oostkant van muur VI-34 (dus aan de binnenzijde van het gebouw) twee 25 cm uitstekende bakstenen muurtjes te zien. Deze hebben een tussenafstand van ongeveer 2 m. Deze muurtjes vormen de funderingen voor een haard en bijhorende schouw. Op Afb. 29 zijn de twee uitstekende bakstenen muurtjes duidelijk zichtbaar. Ze waren alleen zichtbaar op GPL A en waren dus niet zo diep gefundeerd als muur VI-34.

Muur VI-36 scheidt deze ruimte van de achterliggende kelder. Het is opvallend dat deze muur wel bijna 80 cm breed is, maar slechts 1,5 m lang. Dit is te verklaren door de aanwezigheid

⁶⁷ Deze tienlagenmaat is genomen bij muur VI-7. Er is een lichte variatie te zien in de tienlagenmaten gaande van 56,2 tot 57,5 cm. Omdat er bij sommige muren geen tienlagenmaten konden gemeten worden, is er ook gewerkt met een extrapolatie. Dit verklaart de variatie in tienlagenmaat.

van muur C. VI-11. Op deze plek is immers de fundering van een oudere haard gebruikt als fundering voor de muur. Om de kelder af te werken is er een smallere muur voor de oude fundering C. VI-11 gezet. Aan de zuidoostelijke kant van de muur is een trap gebouwd naar de kelder. De trap, C. VI-12, bestaat uit de sporen VI-12, VI-139 en VI-146. De bewaarde treden zijn vervaardigd in kalksteen (VI-12 en VI-146), de trapfundering is gemaakt uit een combinatie van baksteen en tegels (VI-139). Voor de constructie van VI-139 is er gebruik gemaakt van bakstenen van 25 x 12 x 5,5 cm en tegels van 12 x 12 x 2,5 cm. De mortel is een zeer harde, weinig zandige kalkmortel met kalkstippen. De treden zijn 0,75 m breed en 0,24 m diep.

De trap leidt naar een grote vierkante kelder van 5 x 5 m. Deze kelder was nog in gebruik op het moment dat de woning werd afgebroken eind 2020. De kelder wordt omgeven door de muren VI-4, VI-7, VI-5, VI-126 en VI-144. De vloer van de kelder (C. VI-1) bestond uit tegels (16 x 16 x 2,2 cm) die in een correct halfsteens verband waren gelegd. De gebruikte mortel was een zeer harde, weinig zandige asmortel met stukjes houtskool. Wellicht is dit niet de originele vloer, maar een recentere aanpassing. Aan de oostelijke zijde van de kelder is een rechthoekig stuk van de vloer (0,85 x 0,99 m) ingestreken met cement.

De werken lieten niet toe om de opbouw onder de vloer te bestuderen. Hierdoor is niet geweten of er nog een originele vloer bewaard is onder C. VI-1 of niet.

In de muren van de kelder zijn verschillende keldergaten zichtbaar (Afb. 38). Zowel in de noordelijke als in de westelijke muur van de kelder werden keldergaten uitgespaard. Deze zorgden voor verluchting en verlichting in de kelder. Dat er keldergaten waren in de noordelijke muur, impliceert dat er op het moment van aanleggen van de kelder een tussenruimte moet geweest zijn tussen het gebouw op perceel 1005 en de woning op perceel 1007 of dat het perceel niet bebouwd was op het moment dat fase 3 op perceel 1007 werd opgericht.

Afb. 38. Zicht vanuit het zuidwesten op kelder C. VI-4 met vloer C. VI-1 op GPL A. Muur C. VI-9 (rechts) werd pas later in de kelder geplaatst, tesamen met een nieuwe trap (hier nog opgevuld met puin bovenaan de foto).

De kelder was ook aan de buitenzijde te bereiken via een trap (Afb. 39). Deze wordt gevormd door muur C. VI-120, keldergat C. VI-112 en trede VI-114. Muur C. VI-120 is gezet met bakstenen van 23,5 x 11,5 x 6 cm. Hiervoor is een vrij harde, vrij zandige kalkmortel met kalkstippen gebruikt. Sporadisch zijn er ook brokken kalksteen in de muur verwerkt. Deze muur creëert een ruimte van 1 m breed tussen de buitenmuur en de tuin waardoor er met een haakse trap in de kelder kon afgedaald worden. De fundering van de trap (C. VI-114) bestaat uit bakstenen van 23 x 11,5 x 5,5 cm, tegels van 13 x 13 x 2,2 cm en fragmenten leisteen. Er is gemetst met een vrij harde, weinig zandige kalkmortel met kalkstippen en kalkmortel. De plaats waar de keldertrap uitkwam in de kelder is later met een muurtje dichtgemaakt (infra). De trap zelf is opgevuld met een puinpakket (VI-118).

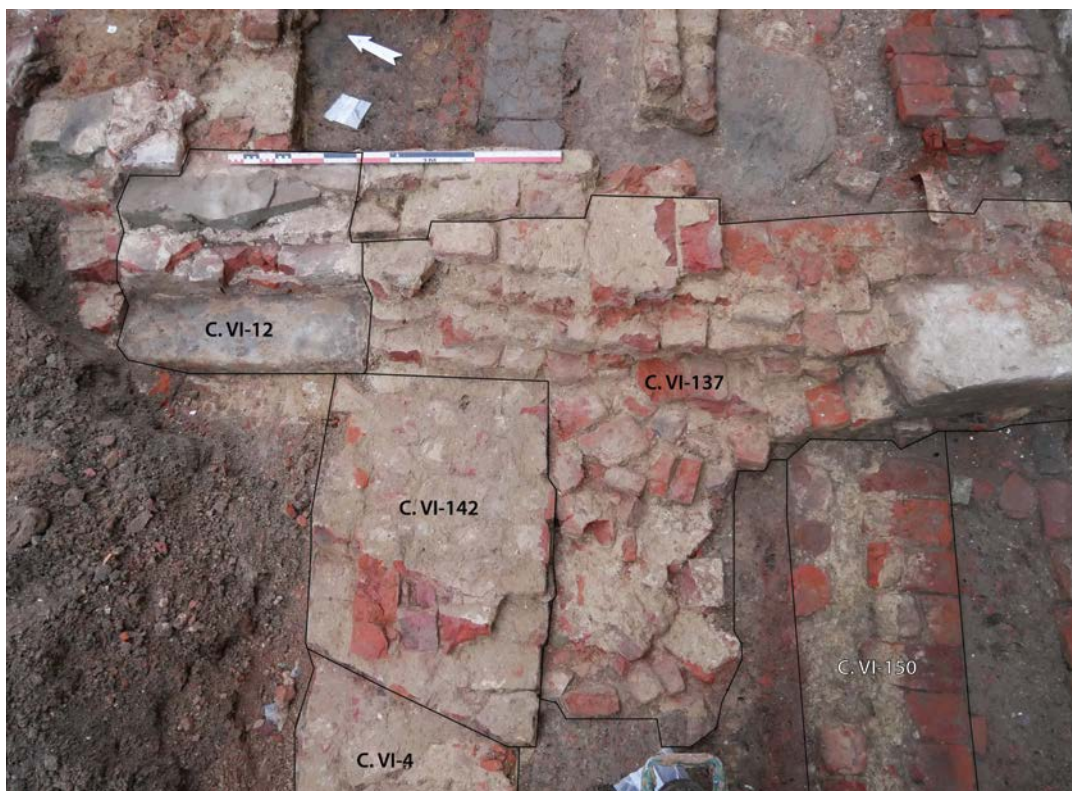
Afb. 39. Zicht vanuit het zuidwesten op GPL A met de traptrede C. VI-114 en de muur C. VI-120 die samen een doorgang vormen naar kelder C. VI-4.

In de zuidwestelijke muur is er een keldergat zichtbaar dat nadien opgevuld is met puin (VI-156). Dit keldergat wordt ook tot context C. VI-4 gerekend, hoewel het baksteenformaat iets kleiner is: 23 x 11 x 5,5 cm. Het feit dat dit keldergat tijdens de latere fase is toegemetsd, duidt er op dat het weldegelijk in gebruik moet zijn geweest tijdens de oudste fase van de kelder. Het keldergat zelf is ongeveer 60 cm breed. Het feit dat dit gat aan deze kant zit, wijst er verder ook op dat er op dat moment geen bebouwing kon bestaan hebben.

Aan de oostelijke zijde (ter hoogte van trap C. VI-12) ligt muurmassief VI-137. Deze fundering is gemaakt uit bakstenen van 23,5 x 11 x 5 cm, aangevuld met baksteen brokken, tegels en kalkzandsteen in een onregelmatig metselverband. Er is een vrij zachte, vrij zandige kalkmortel met kalkstippen gebruikt. Dit massief oversnijdt duidelijk muur VI-150 en loopt door richting de muur van perceel 1008 waar het op aansluit. Het deel van de muur tussen de aantakking en muur VI-144 lijkt eerder gestort dan gemetsd. Waarvoor deze verbreding van de fundering is gemaakt, is niet te achterhalen.

Afb. 40. Zicht op keldergat C. VI-156.

Afb. 41. Zicht vanuit het zuidwesten op GPL A met de fundering C. VI-137 ten zuidoosten van trap C. VI-12.

5.5.2.4.6.2. Vondsten en datering

Het merendeel van de sporen uit deze fase bestaat uit muren, die moeilijk nauwkeurig te dateren zijn. Het weinige materiaal uit deze fase is gerecupereerd uit de insteek van muur C. VI-4. Andere insteeken hebben geen dateerbaar materiaal opgeleverd.

Het materiaal uit C. VI-33 (insteek van muur C. VI-4) bevatte 22 scherven aardewerk. Onder het steengoed met engobe/zoutglazuur zat een schouderfragment van een kan/kruik. Het rood aardewerk omvatte een kamerpot (Fig. 68: 2) en zes fragmenten van een grape (Fig. 68: 1). De grape heeft een wat meer gedrongen vorm wat er op wijst dat het om een relatief jonge vorm gaat. Bij de niet gedetermineerde wandscherven zijn er twee versierd met inwendig vlakdekkend slib: één met inwendig sjabloon in wit/geel slib met sgraffittoletter "u" ingekrast. In de opvulling is ook een fragment in nummelietenkalksteen uit Zandbergen teruggevonden. Het stuk is geprofileerd en afgewerkt met een beitel. Wellicht is het afkomstig van een venster. Wellicht gaat het om een residueel stuk dat bij de opkuis van een oudere fase in de insteek is terecht gekomen. De samenstelling van de context in combinatie met de vorm van de grape en het uitzicht van de baksels wijst op een datering in de loop van de 17de eeuw.

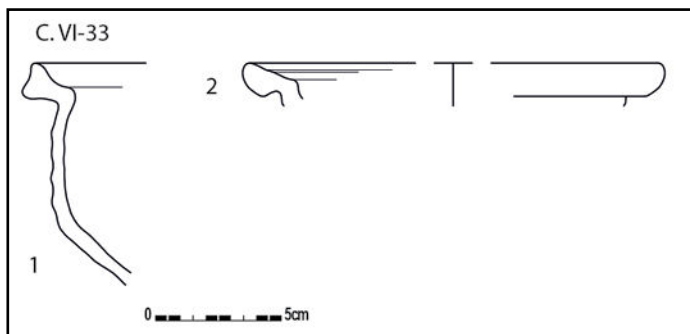

Fig. 68. Rood aardewerk uit C. VI-33.

1: grape: 18-NIN-BEV-36
2: kamerpot: 18-NIN-BEV-36

TABEL 12. VONDSTMATERIAAL UIT C. VI-33.

MATERIAAL	AANTAL
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Aardewerk in lichtoranje klei / Niet gedetermineerd	3
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Steengoed / Steengoed met engobe/zoutglazuur algemeen / niet gedetermineerd	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / niet gedetermineerd	11
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / kamerpot	1
Aardewerk / Postmiddeleeuws / Rood / Lokaal gedraaid / grape	6
TOTAAL	22
Bot / Dierlijk bot	3
Bouwmateriaal / Vloertegel	1
Staalname / Natuursteen	1

5.5.2.4.7. FASE 4 OP PERCEEL 1007: VERBOUWINGEN VAN DE BESTAANDE STRUCTUUR

In deze fase zijn er weinig structurele veranderingen te zien aan de woning ten opzichte van fase 3. De bestaande indeling blijft behouden, maar er worden enkele kleine ingrepen gedaan. Alle keldergaten aan de noord en westzijde van de kelder worden dichtgemaakt. Ook de trap aan de buitenzijde (VI-120) wordt toegemetsd. De kelder zelf wordt door middel van een muur (C. VI-9) een stuk opgedeeld in een ruimte van 3,5 x 5 en een van 1 m x 5 m. Muur C. VI-9 is gemetsd met een baksteen van 23 x 11 x 5,5 cm met een zeer harde weinig zandige kalkmortel met kalkstippen. Af en toe is er ook een fragment kalkzandsteen verwerkt. Op hetzelfde moment als deze muur is er ook een nieuwe trap in de kelder gestoken. De oude trap (C. VI-12) wordt immers afgesloten door muur C. VI-9 (Afb. 42). De nieuwe trap is 0,76 m breed en bestaat uit de muren C. VI-9, C. VI-104 en traptrede C. VI-103.

Traptrede C. VI-103 bestaat uit een stuk arduin die gelegd is op de trapfundering C. VI-104. Deze fundering is gebouwd met stenen van 21 x ? x 6 cm en is gemetsd met cement.

Tesamen met de trap en het dichtmaken van de keldergaten wordt er tegen de binnenmuur van de kelder een parement in tegels gezet (C. VI-3). De tegels meten 12 x 12 x 2 cm en werden tegen de muur gezet met cement.

Afb. 42. Zicht vanuit het westen op de nieuwe trap in kelder C. VI-4. De trap was nog in gebruik op het moment van afbraak.

Bij deze fase horen nog enkele andere muurresten die afgaande op het baksteenformaat ook tot deze periode moeten hebben behoord, maar die moeilijker te koppelen zijn aan de rest van het grondplan.

Spoor VI-136 is een gootje dat gemaakt is uit bakstenen van 26 x 12 x 5; 24,5 x 11 x 5,5 cm. Er is geen mortel gebruikt, de stenen lagen dicht bij elkaar. Aangezien dit gootje reeds bovenaan het vlak zat, is het bij de eerste afgraving onmiddellijk verwijderd.

Muur VI-93 heeft gediend als achtergevel voor de bijbouw in de corridor dat toebehoorde aan perceel 1005. Het feit dat er op deze plaats een muur wordt gebouwd, en dat de keldergaten aan deze zijde worden gedicht, impliceert dat de ruimte in tussentijd werd dicht gebouwd. Muur C. VI-93 staat haaks op muur VI-4 en is met een zeer harde weinig zandige kalkmortel met kalkstippen en houtskoolstippen gemetst (Afb. 43). Er is een baksteenformaat gebruikt van 21,5 x 10 x 5,5 cm. Muur C. VI-93 is in een insteek gezet (VI-91) die de oude brandpakketten (C. VI-62) en muur C. VI-85 doorsnijdt. Door de verstoring is niet uit te maken of de muur tot tegen C. VI-4 is gezet, maar dit is wel waarschijnlijk.

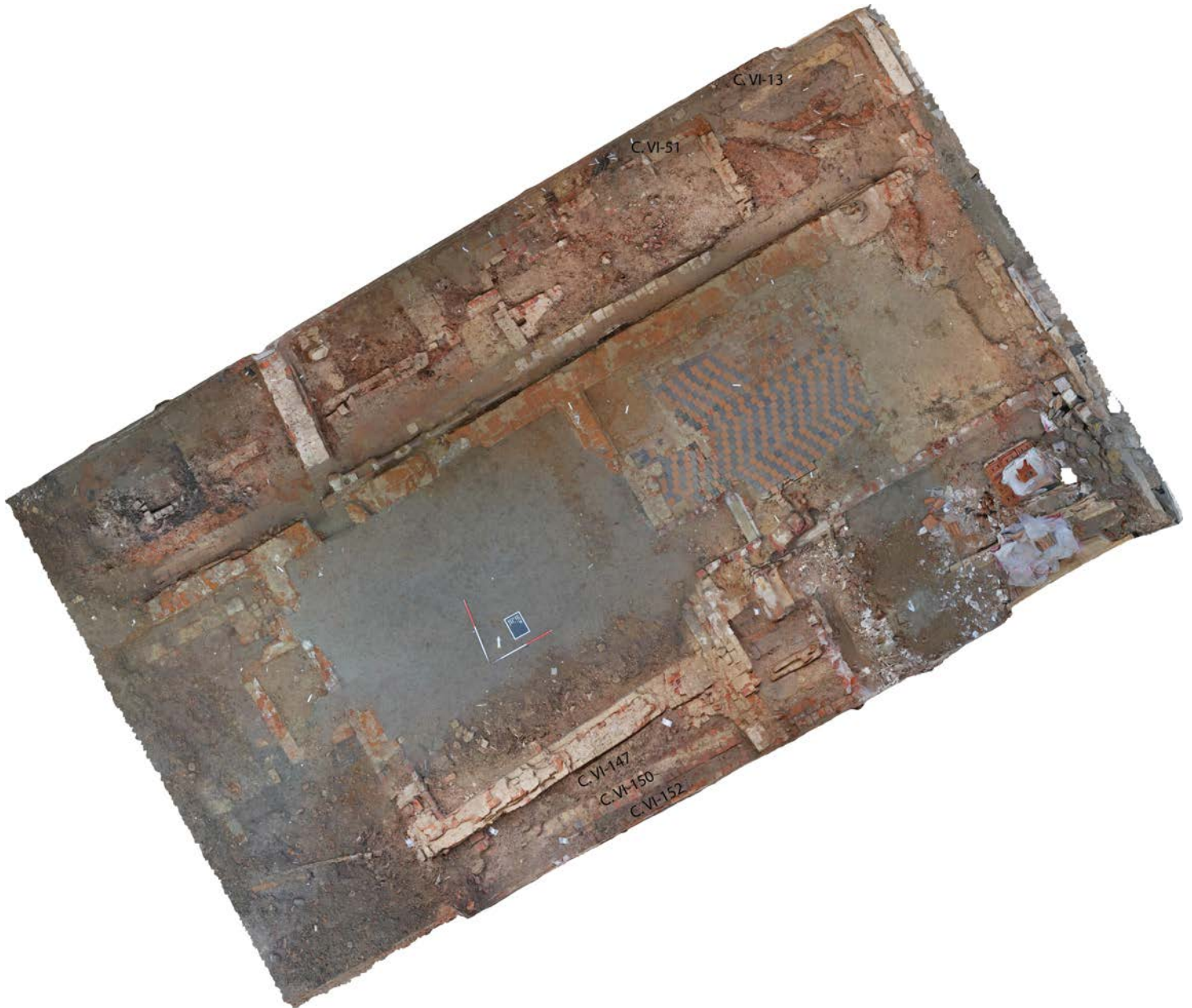

Afb. 43. Zicht vanuit het oosten op muur C. VI-93. De insteek van de muur doorsnijdt alle andere pakketten en muren op deze plaats.

Ongeveer 3 m naar het noordoosten ligt muur C. VI-73. Deze ligt haaks op muur C. VI-83 en afgaande op het uiterlijk van de muur is deze ook in de laatste bewoningsfase te plaatsen. De muur is gemaakt met bakstenen van 22 x 10 x ? cm en heeft een vrij harde, vrij zandige kalkmortel met kalkstippen en houtskoolspikkels. Er is ook een gedeelte gezet met een harde witte kalkmortel. De functie van dit muurtje is niet gekend, wellicht is het te linken aan een interne opdeling. De muur is gezet in een kleine insteek, VI-75, die enkel aan de noordzijde zichtbaar is. Een deel van het muurtje is uitgebroken (uitbraakspoor C. VI-77). In oorsprong zal muur C. VI-73 tot tegen muur VI-81 gelopen hebben.

5.5.2.4.8. SPOREN DIE NIET AAN EEN FASE TE KOPPELEN ZIJN

Verschillende interessante sporen zijn niet te koppelen aan een bepaalde besproken fase. Omdat ze toch informatie bevatten die relevant is voor het grotere verhaal worden deze in onderstaand hoofdstuk opgenomen. Het gaat om lagen en kuilen, maar ook over het opgaand muurwerk dat tijdens het beknopt muurhistorisch onderzoek is geregistreerd voorafgaand aan de afbraak van de woning.

Afb. 44. Orthofoto van de opgraving met aanduiding van de besproken contexten.

5.5.2.4.8.1. C. VI-13: insteek muur

Aan de noordwestelijke zijde van het projectgebied doorsneed een langwerpige insnijding (C. VI-13) de gelaagdheid van lemen vloeren. Het gaat om de insteek van de huidige woning op het aanpalend perceel 1005. In coupe is te zien dat de insteek door de brandlagen en lemen vloeren snijdt (Fig. 44). Er is enkel in deze zone een insteek gezien van de muur. In de andere zones was de insteek van de muur maar zo groot als de muur zelf. In de insteek zijn 17 scherven aardewerk en zeven fragmenten bot gevonden. Het gaat om aardewerk in lichtoranje klei, steengoed met engobe/zoutglazuur en rood gedraaid aardewerk.

Het aardewerk is in de 15de-16de eeuw te plaatsen, maar is met zekerheid residueel. Tijdens het graven van de insteek zijn verschillende oudere lagen doorsneden waardoor het materiaal verspit is geraakt. Het materiaal heeft voor C. VI-13 dan ook geen enkele chronologische waarde.

De ouderdom van de muur kan bepaald worden op basis van historische kaarten. Op de Atlas der Buurtwegen uit 1841 is te zien dat de woning van perceel 1005 in feite nog deels op het onderzochte gebied (perceel 1007) ligt (Fig. 26)). Mogelijk horen de sporen en muren in deze zone (e.g. kelder VI-56) tot een (deel van een) voorloper van dit gebouw. Er zijn te weinig gegevens bewaard om met zekerheid bepaalde reconstructies te maken.

Op de Poppkaart is er een volledig andere realiteit te zien (Fig. 28). Het perceel is intussen noordwaarts verschoven naar de huidige percelering. Op de Poppkaart heeft het aanpalende perceel de nummer "1005a" gekregen. Dit wijst op een eerste aanpassing aan het perceel: men heeft de percelen 1002, 1004 en 1005⁶⁸ samengevoegd tot 1005a. De bouw van de muur (en bij uitbreiding het hele huis) is dus te situeren tussen de aanmaak van de Atlas der Buurtwegen in 1841 en de optekening voor de Poppkaart tussen 1842-1879.

5.5.2.4.8.2. Lagen aan de zuidkant van perceel 1007

Ten zuidwesten van kelder muur C. VI-4 loopt muur C. VI-150 (Afb. 45). Deze muur vormde wellicht de scheiding tussen perceel 1007 en 1008 (zie 5.5.2.4.5.2.1.). Aan weerszijden van de muur is er afgegraven tot op de lagen C. VI-147 (ten noorden van muur C. VI-150) en tot laag C. VI-152 (ten zuiden van muur C. VI-150). Bij geen van de lagen is er een insteek te zien van muur VI-150. Dit hoeft echter niet te betekenen dat de muur sowieso ouder is dan de lagen. De muur kan ook gezet zijn in een insteek die maar net zo groot was als de muur. Het was niet te zien of de mortel was afgestroken of uitpuilde. Doordat reeds bij de eerste afgraving het gewenste niveau bereikt was, is er niet meer verder verdiept in deze zone. Het is dus niet geweten of deze lagen een tuinlaag of ophogingslaag zijn. C. VI-153 ligt op de muur C. VI-150.

Afb. 45. Beeld vanuit het zuidwesten op laag C. VI-147, muur C. VI-150 en laag C. VI-152 aan de buitenzijde. Op de voorgrond ligt laag C. VI-153.

68 Zoals genummerd op het primitief kadasterplan.

Uit laag C. VI-147 zijn er drie stuks aardewerk verzameld. Onder de twee stukken steengoed met engobe/zoutglazuur was er een fragment van een uitgeknepen standring. Gezien het zeer kleine ensemble is een datering onder het grootste voorbehoud. De laag kan op basis van de grijze wandscherf en de bodem in steengoed gedateerd worden tussen het begin van de 14de en het midden van de 16de eeuw.

Uit C. VI-152 zijn een oor van een grape in lichtoranje klei en een nagel/spijker ingezameld. Het kleine ensemble geeft echter weinig chronologische houvast voor de laag.

Laag C. VI-152 en muur C. VI-150 worden aan de zuidkant afgedekt door laag C. VI-153. Deze puinige laag bevatte twee stuks postmiddeleeuws steengoed met engobe/zoutglazuur en één postmiddeleeuwse rood gedraaide scherf van een papkom. Deze heeft een gelobde rand (Fig. 69).

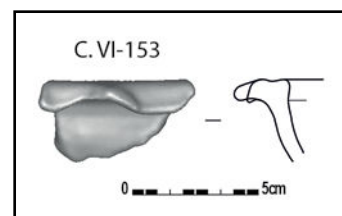

Fig. 69. Aardewerk uit C. VI-153.

Hoewel een precieze chronologische toewijzing op basis van drie scherven moeilijk is, kan deze laag wellicht in de loop van de 16de eeuw geplaatst worden.

5.5.2.4.8.3. Puinkuil C. VI-51

Aan de noordelijke kant van het projectgebied ligt de puinkuil C. VI-51 (Afb. 46). Deze wordt oversneden door de insteek C. VI-55 van kelder C. VI-56. Kuil C. VI-51 doorsnijdt dan weer op zijn beurt de gelaagdheid van lemen vloeren die gevormd wordt door C. VI-60 en wordt afgedekt door de brandlaag C. VI-62. De puinkuil C. VI-51 wordt aan de noordzijde ook doorsneden door de recente muur van perceel 1005.

Afb. 46. Foto van puinkuil C. VI-51.

De vulling van de kuil bestaat uit puin, baksteen en zeer veel brokken verbrande leem. In de vulling is een fragment van een kom in majolica met gele en bruine beschildering teruggevonden (Fig. 70). Deze ene scherft dateert tussen het begin van de 16de en het midden van de 17de eeuw. De lemen vloeren C. VI-181 dateren in de begin van de 14de – midden van de 15de eeuw. De puinkuil wordt doorsneden door kelder C. VI-56 die wordt afgedekt door een brandlaag (spoor VI-21, behoort tot C. VI-19, en is wellicht hetzelfde als C. VI-178) die te linken is aan de stadsbrand van 1603. Hierdoor kan de puinkuil wellicht in de loop van de 16de eeuw gedateerd worden.

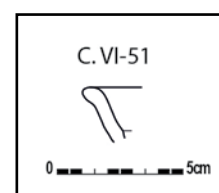

Fig. 70. Aardewerk uit C. VI-51.

5.5.2.4.8.4. Opgaand muurwerk

Voorafgaand aan de sloop van het huis in de Beverstraat werd een beperkt muurarcheologisch onderzoek uitgevoerd. Dit hield in dat er op verschillende plaatsen op het gelijkvloers en de eerste verdieping pleisterwerk werd afgekappt om de muurverbanden bloot te leggen. Het was niet mogelijk de gehele muren in opstand te bestuderen en ook de tweede verdieping bleek niet toegankelijk wegens sloopwerken aan het dak. Op sommige plaatsen was het niet mogelijk om de bakstenen vrij te leggen door de dikke en te harde laag cementpleister.

In totaal werden op 21 verschillende plaatsen muurverbanden geregistreerd. Tegelijk werden de baksteenformaten, de mortelsoort en de tienlagenmaat geregistreerd. Alle onderzochte muurfragmenten waren integraal in baksteen opgebouwd. Op basis van de formaten en de mortelsoort zijn deze ruwweg in vijf groepen in te delen. De geregistreerde tienlagenmaten vertoonden te veel variaties om een indeling in groepen toe te laten.⁶⁹

Er zijn schetsen gemaakt van de locaties waar de muurfragmenten zijn blootgelegd. Omwille van de tijdsdruk tijdens de afbraak zijn deze niet opgemeten met RTS maar geschetst.

Een eerste groep bestaat uit muren met baksteenformaten 25,5/26x12x5,5/4,5cm (Afb. 47). Hierbij was er steeds sprake van een onregelmatig metselverband en werd een harde kalkmortel gebruikt. Dit werd op drie plaatsen vastgesteld: op het gelijkvloers bij VII-6 (Fig. 71: 6) en op het eerste verdiep bij VII-17 en VII-19 (Fig. 72: 17 & 19). Op basis van het baksteenformaat kan er van uitgegaan worden dat deze muren de oudst bewaarde muren in de bovenbouw zijn. Deze muren zijn te linken aan C. VI-4 uit de opgraving. Ze zijn wellicht in de 17de eeuw te plaatsen, en horen bij de volledige verstening van het pand.

Een tweede groep zijn de muren met baksteenformaten 23/23,5/24x11/11,5/12x4,5/5/5,5/6/6,5cm en eveneens gemetst met een harde kalkmortel (Afb. 48). Hierbij was soms sprake van een onregelmatig metselverband en in één geval kon een kruisverband herkend worden.

Afb. 47. Vrijgelegd fragment van muur C. VII-6.

Afb. 48. Vrijgelegd fragment van muur C. VII-2.

⁶⁹Voor een gedetailleerd overzicht van de geregistreerde muurfragmenten: zie sporenlijst

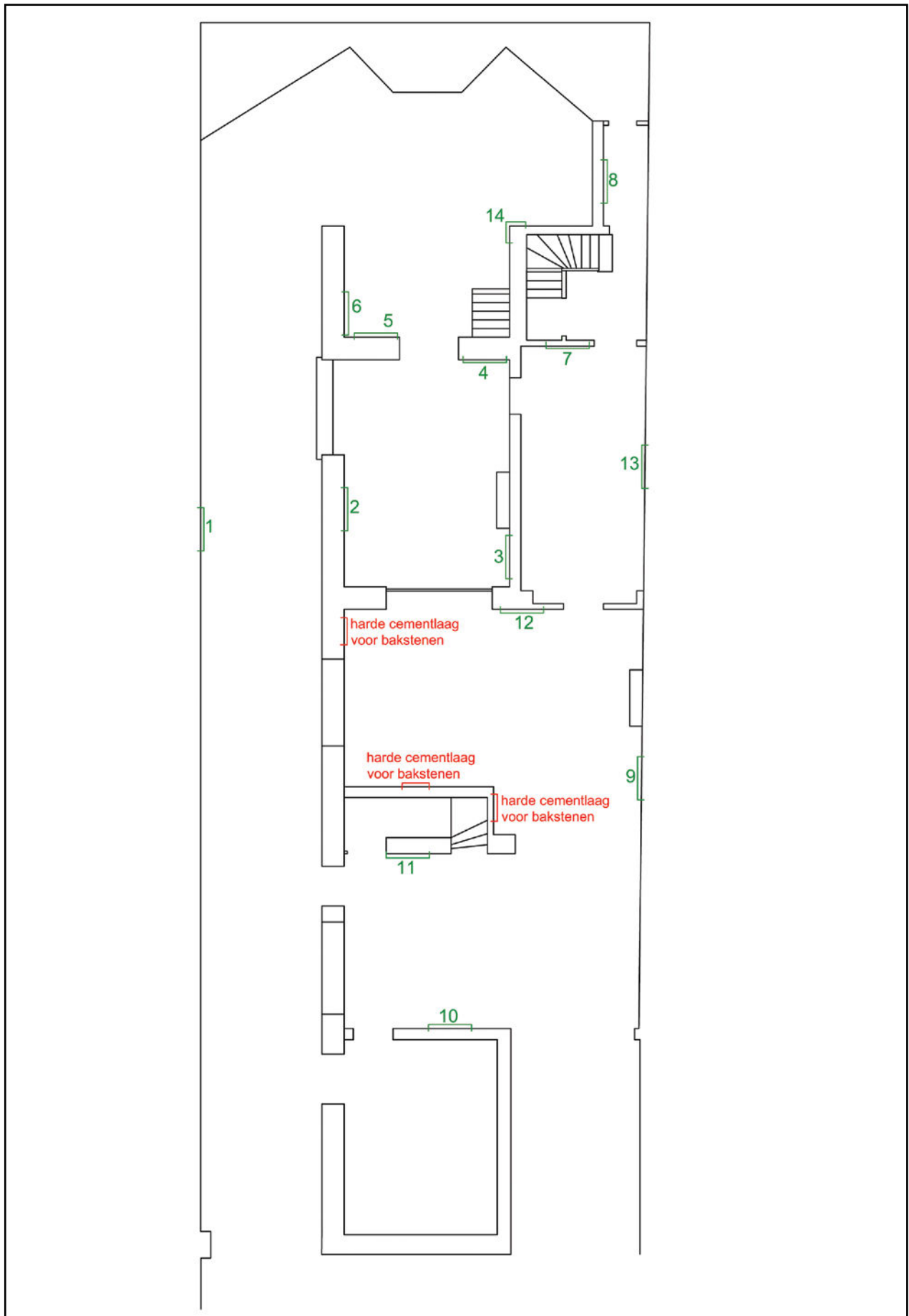

Fig. 71. Plan van het gelijkvloers (niet op schaal).

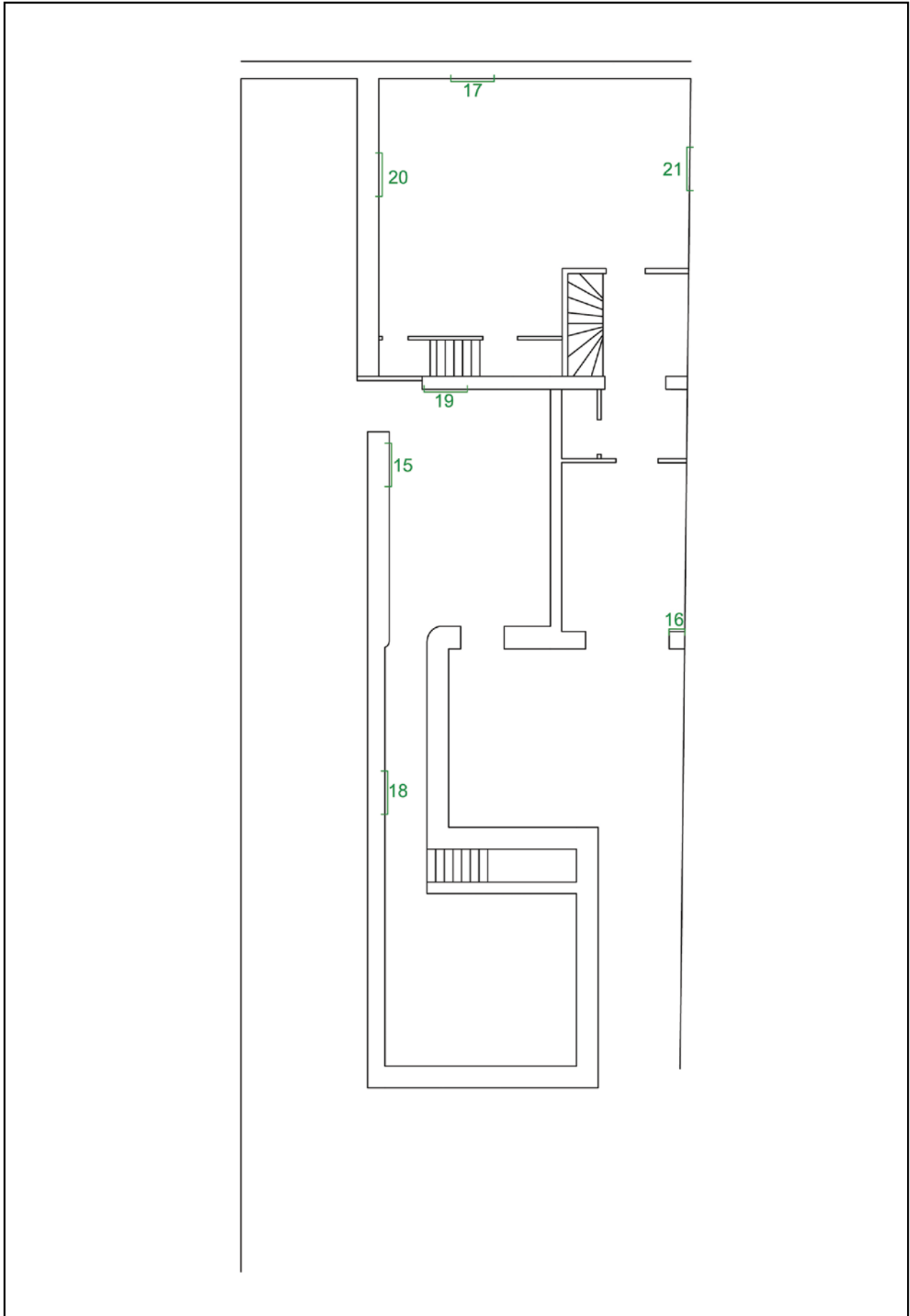

Fig. 72. Plan van de eerste verdieping (niet op schaal).

Op vier plaatsen werden deze vastgesteld: op het gelijkvloers bij VII-2, VII-4 en VII-12 (Fig. 71: 2, 4, 12) en op het eerste verdiep bij VII-21 (Fig. 72: 21).

De derde en tevens de grootste groep vormen de muren met baksteenformaten variërend van 20 tot 22 cm, bij 9 tot 10 cm, bij 5,5 tot 7 cm en een harde kalkmortel (Afb.49). Ook binnen het metselverband zijn hier verschillen waar te nemen: overwegend kruisverband, maar ook halfsteens en in een enkel geval onregelmatig. Deze muren werden op tien plaatsen aangetroffen: op het gelijkvloers bij VII-1, VII-3, VII-4, VII-5, VII-7, VII-10, VII-11 en VII-14 (Fig. 71: 1, 3, 4, 5, 7, 10, 11 & 14) en op het eerste verdiep bij VII-16 en VII-18 (Fig. 72: 16 & 18).

Vervolgens krijgen we de groep met de kleinst aangetroffen baksteenformaten, met name 18/18,5/19x9/9,5x5/6cm (Afb.50). De gebruikte mortelsoort lijkt in deze gevallen eerder cement te zijn en de vastgestelde metselverbanden zijn halfsteens en kruis. Deze werden op drie plaatsen op het gelijkvloers geregistreerd: bij VII-8, VII-9 en VII-13 (Fig. 71: 8, 9 & 13). Er kan verondersteld worden dat deze muren de meest recente in de bovenbouw zijn.

Afb. 49. Vrijgelegd fragment van muur C. VII-3.

Afb. 50. Vrijgelegd fragment van muur C. VII-9.

De laatste groep tenslotte omvat twee muurfragmenten die om verschillende redenen niet tot een van bovenvermelde groepen konden gerekend worden. De eerste, muur VII-15 (Fig. 72: 15, Afb. 51) bevat bakstenen die op vlak van de formaten sterk afwijken van de andere

groepen, met een lengte van 19,5 tot 20 cm, maar een breedte van 12 cm en een hoogte van 5 cm. De tweede muur, VII-20 (Fig. 72: 20, Afb. 52) vertoonde een herstelling/ nieuwe bouwphase, maar bleek integraal uit herbruikte bakstenen te bestaan met baksteenbrokken met sterk wisselende formaten.

Afb. 51. Vrijgelegd fragment van muur C. VII-15.

Afb. 52. Vrijgelegd fragment van muur C. VI-20.

De laatste drie groepen zijn wellicht allemaal te linken aan recente verbouwingsfases. Het is immers geweten dat de woning verschillende malen verbouwd is geweest.

Na de afbraak van de woning konden de zijgevels van de aanpalende woningen geregistreerd worden. De noordelijke zijgevel vertoonde weinig informatiewaarde en bevestigde wat ook reeds bleek uit het archeologisch onderzoek. De muur was in één keer opgetrokken in het midden van de 19de eeuw. Deze is verder niet onderzocht.

De zuidelijke zijgevel bleek interessanter en is geregistreerd (Fig. 73 & Afb. 53 & 54). Hieruit bleek duidelijk dat de delen C. VI-261 en C. VI-262 gelijktijdig zijn opgericht. Het betreft muren in baksteen gemetst in een kruisverband met formaten 22,5/23 x 11/11,5 x 4,5/5 cm en een tienlagenmaat van 58 cm. In de muur zijn de balkgaten van de verdiepingen zichtbaar. Ter hoogte van de voorgevel is een parement van nummulietenkalksteen waar te nemen. In de fundering van beide muren zijn grote blokken natuursteen (Doornikse kalksteen en kalkzandsteen) aanwezig die wellicht als recuperatiemateriaal in de fundering zijn gebruikt. Deze fundering is in verband gezet met C. VI-137. Er kan dus een gelijktijdigheid verondersteld worden tussen de bouw van de fase 3 op perceel 1007 en de bouw van de woning op perceel 1008 waartoe de muren C. VI-261 en VI-262 behoren. Opmerkelijk zijn de verschillende dichtgemetselde vensteropeningen in muur C. VI-262. Deze tonen aan dat er een opening is op deze plek tussen de woningen op de percelen 1007 en 1008. Deze opening is nog zichtbaar op het Primitief Kadaster. Muur C. 264 is wellicht ook tot deze periode te rekenen. De baksteenformaten en het metselverband zijn identiek. Alleen de tienlagenmaat wijkt af met 61 cm. Het stuk muur tussen C. VI-262 en C. VI-264, C. VI-263 is wellicht ouder. Het betreft een muur in baksteen in kruisverband met formaat 25/25,5 x 12 x 5/5,5 cm en een

tienlagenmaat van 63 cm. Er zijn ook aanwijzingen voor de aanwezigheid van minstens drie schouwen die in de bodem niet zijn vastgesteld. Mogelijk betreft het hier schouwen voor kachels.

Afb. 53. De zuidelijke zijgevel.

Afb. 54. Detail van de funderingen van de zuidelijke zijgevel.

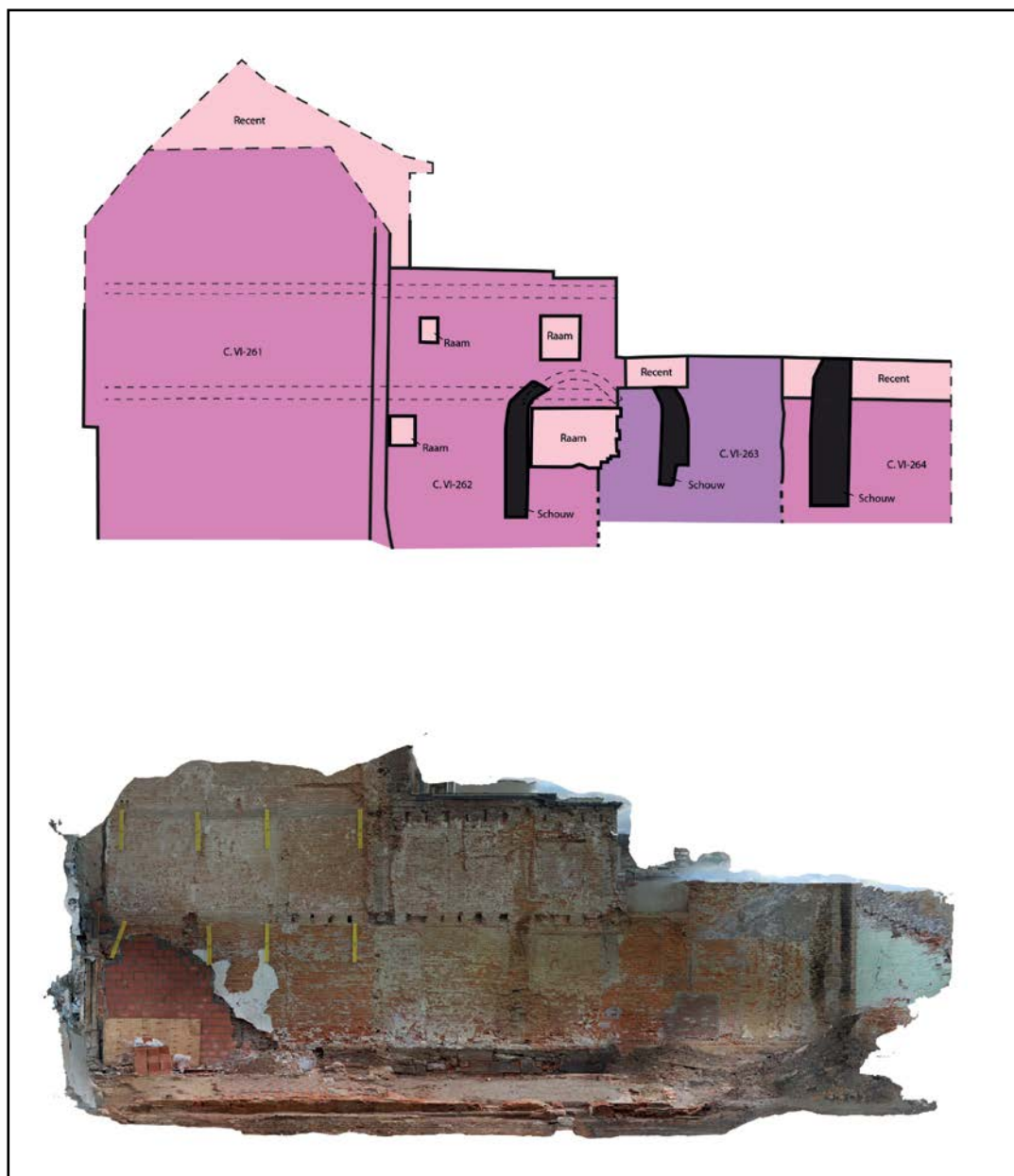

Fig. 73. De zuidelijke zijgevel met de verschillende fases.

Voor de start van de sloopwerken werden foto's van de houten dakstructuur genomen en deze werden doorgestuurd naar Kristof Haneca (OE) voor advies. Hij kon op basis van de foto's reeds meedelen dat het hout een zeer grove nerf heeft, wat wijst op een snelle groei. Op een dwarse doorsnede zijn brede ringen te zien, waardoor er relatief weinig jaarringen te zien zijn. Doordat het hout zeer snel gegroeid is, zijn er te weinig ringen om tot een betrouwbare datering te komen. Om deze reden was het belangrijk om het maximale aantal jaarringen te kunnen opmeten. Na advies van Haneca is beslist om van de zware moerbalken en ook van het spantbeen en korbeel⁷⁰ telkens één schijf van ca. 5cm dik te zagen. Echter door foutieve communicatie was het huis al volledig afgebroken toen de archeologen ter plaatse kwamen om stalen te nemen, zonder dat er duidelijk was bijgehouden welke balken van waar afkomstig waren. Moerbalken, spantbeen en korbeel konden bijgevolg niet meer van elkaar onderscheiden worden. De snelle groei van de balken (met zeer laag potentieel op geslaagde datering) in combinatie met het ontbreken van info over de herkomst van de balken leidde er toe dat de genomen stalen niet bijgehouden zijn.

5.6. BESCHRIJVING VAN HET BESTAND AAN CULTURELE VONDSTEN EN NATUURWETENSCHAPPELIJKE VONDSTEN

5.6.1. Beschrijving van de analysemethoden en -technieken

De vondsten zijn tijdens het terreinwerk met een uniek volgnummer (inventarisnummer) gekoppeld aan een individueel laagnummer. Op die manier is er een dubbele controle waardoor het foutenpercentage tijdens het verzamelen van de vondsten bijna volledig kan gereduceerd worden. Bij de analyse worden de vondsten per laagnummer (spoorniveau) ingevoerd in de SOLVA-Archeologiedatabank. Deze databank voorziet een uitgebreide mogelijkheid tot determinatie, datering en assessment. Hieraan zijn de verschillende vondst- en staalnummers van de vondsten gekoppeld. Bij het ingeven van de vondsten wordt 'automatisch' een datering gegenereerd, maar deze kan manueel overschreven worden. Dit geldt op spoor-, spoorcombinatie- en structuurniveau. De databank laat eveneens toe de vondstgegevens te bevroegen en te exporteren naar Excel. Bovendien kan voor elke vondst een logboek van de verschillende behandelingen aangemaakt worden. Het aardewerk wordt in technische groep onderverdeeld en nadien per vorm geteld. Voor de datering van het aardewerk wordt steeds de volledige spoorcombinatie (= context) in ogenschouw genomen. Van de relevante stukken zijn foto's en tekeningen gemaakt, die ter illustratie zijn bijgevoegd bij de spoorbeschrijving in hoofdstuk 5.5. Het metaal is gedroogd en ingepakt volgens de regels van de kunst.

5.6.2. Beschrijving van de uitwerkingsmethoden

Zie hoofdstuk 5.5.

5.6.3. Beschrijving van de vondsten

Gezien de beperkte diepte van de bodemingreep heeft de opgraving ook maar een beperkt aantal vondsten opgeleverd. Het merendeel van de vondsten is afkomstig uit twee contexten nl. C. VI-62 (brandlaag) en C. VI-174 (opvullingslaag kelder). In beide gevallen gaat het om huishoudelijk afval dat tijdens de brand in gebruik was. Het aardewerk kan dienen als chronologische indicator, maar is te beperkt om een doorgedreven analyse op uit te voeren. Er zijn te weinig vormen beschikbaar om zinnige uitspraken te doen over het functionele gebruik of activiteiten van de bewoners.

Aardewerk	797 stuks
bot	345 stuks
bouwmateriaal	3 stuks
glas	4 stuks
ferro	75 stuks
Metaalslak	6 stuks
Non-ferro	42 stuks
Natuursteen	10 stuks
Natuursteen	10 stuks

De relevante vondsten zijn besproken in hoofdstuk 5.5. bij de respectievelijke contexten (spoorcombinatie). Een overzicht van de determinatie van de vondsten is terug te vinden in de lijst in bijlage.

5.6.4. Beschrijving en analyse van de vondstcategorieën

Zie hoofdstuk 5.5. en lijsten in bijlage.

5.6.5. Analyse van de typologische, chronologische en ruimtelijke indeling van de vondsten

In hoofdstuk 5.5. zijn de verschillende relevante vondsten besproken in relatie tot de contexten (spoorcombinaties) waarin deze zijn gevonden.

5.7. DATERING EN INTERPRETATIE VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

5.7.1. Relatieve datering op basis van het sporenbestand en vondstenbestand

Zie hoofdstuk 5.5. en lijsten in bijlage.

5.7.2. Absolute datering op basis van vondsten

Zie hoofdstuk 5.5. en lijsten in bijlage.

5.7.3. Absolute datering op basis van natuurwetenschappelijke dateringstechnieken

Zie hoofdstuk 5.5. en lijsten in bijlage.

5.7.4. Absolute datering op basis van historische bronnen

Zie hoofdstuk 5.5. en lijsten in bijlage.

5.7.5. Tafonomische opbouw en formatie van de archeologische site

De site heeft sinds de late middeleeuwen verschillende grote ingrepen gekend. Er zijn tenminste twee grote branden geweest die de bewoning op de site (en wellicht daarbuiten) in de as hebben gelegd. Dit gaf telkens aanleiding voor een heropbouw op het perceel.

De oudste lagen zijn zgn. 'zwarte lagen' die wellicht te linken zijn aan laatmiddeleeuwse looppniveaus of die te interpreteren zijn als de opvulling van een grote kuil. Daarboven ligt een dik pakket lemen vloeren. Naast deze pakketten bewijst ook de vloer in baksteen van een centrale haard dat er woningen moeten hebben gestaan. Deze lagen worden afgedekt door een brandlaag C. VI-62 die tussen 1450-1500 te situeren is.

Na deze brand start men met de bouw van een nieuwe woning. Deze bewoning is ondergebracht bij "fase 1". Door de grote impact van de bewoning nadien, zijn er slechts een beperkt aantal sporen uit deze fase bewaard gebleven.

Fase 1 wordt afgedekt door een brandlaag (C. VI-19/C. VI-178). Meer dan waarschijnlijk is deze catastrofe terug te brengen op de dramatische brand in Ninove in 1603.

De heropbouw van de woning gebeurde (althans deels) in baksteen (= fase 2). Er is een zware gefundeerde muur met muurhaard met een kelder teruggevonden. Deze fase is moeilijk nauwkeuriger te dateren dan 'na de brand' aan het begin van de 17de eeuw.

In fase 3 gaat men een deel van de structuren en funderingen uit de vorige fase hergebruiken maar vooral een grote kelder aanleggen, die een deel van de oudere sporen heeft vernield. Daarnaast bouwt men zware bakstenen muren, die de basis vormden voor de woning in de periodes erna. Het merendeel van deze woning stond nog recht op het moment dat het gebouw werd gesloopt naar aanleiding van de werken voor de doorsteek. De oprichting van deze fase is in de loop van de 17de eeuw te situeren, maar kan door het gebrek aan dateerbaar materiaal niet nauwkeuriger geplaatst worden.

Nadien worden er nog verschillende aanpassingen gedaan aan de bestaande structuur (=fase 4). In de loop van de 19de eeuw was er ook een verschuiving in de percelering. Vanaf dan liep de rand van perceel 1005 op de plaats waar nu de scheiding loopt. Tot daarvoor moet die een stuk op het onderzochte perceel hebben gelopen.

ALLE HERSTELLINGEN
DROOGKUIS SLEUTEL BIJZAKEN

OLVA

5.8. SYNTHESE VAN DE KENNIS OVER DE ARCHEOLOGISCHE SITE

5.8.1. Gemotiveerde interpretatie van de vondsten, vondstcategorieën, sporen, spoorcombinaties, spoorcategorieën, archeologische structuren, en activiteitzones

De archeologische registraties in de Beverstraat leverden ondanks de beperkte verstoringsdiepte veel informatie op over de evolutie van de bewoning op het perceel. Er zijn zes verschillende fases onderscheiden, waarvan vier fases ruimtelijk inzicht verschaffen. De twee fases “Oudste muurfase en accumulatie van lemen vloeren” en “Fase 0” kunnen niet ruimtelijk gelinkt worden. In deze fases zijn de sporen ondergebracht die ruimtelijk niet te koppelen zijn aan andere sporen.

De oudste lagen uit het onderzoek zijn zgn. ‘zwarte lagen’ die te linken zijn aan laatmiddeleeuwse looppniveaus of opvullingen van grote kuilen. Daarboven is een dik pakket lemen vloeren geregistreerd (C. VI-181, C. VI-237, C. VI-238). In dit pakket zijn verschillende fases te onderscheiden die bestaan uit een ophogingslaag, een vloer en een looppniveau. Deze fases reflecteren wellicht verschillende woningen op deze plek. Omdat er geen ruimtelijke afbakening te maken is van deze lagen is het niet mogelijk dit verder te specificeren. Afgezien van de lemen vloer pakketten bewijst ook de vloer in baksteen van een centrale haard dat er met zekerheid woningen moeten hebben gestaan op het perceel. De centrale haard bestaat uit een vloer uit baksteen en tegels en draagt sporen van verbranding. Tegen de bakstenen haardplaat ligt een lemen vloer. De looplaag op de lemen vloer loopt ook door op de haardplaat, wat de gelijktijdigheid tussen beide aantoont.

De lemen vloeren worden afgedekt door een brandlaag C. VI-62 die tussen 1450-1500 te situeren is. Deze laag was zo’n 40-50 cm dik en is over nagenoeg heel de site teruggevonden. Ze bestaat uit houtskool, baksteen en vooral zeer veel brokken verbrande leem waarvan vele met indrukken van takken of twijgen. Deze laag weerspiegelt zonder enige twijfel een omvangrijke brand die de bewoning op het perceel (en wellicht daarbuiten) heeft vernield.

Na deze brand start men met de bouw van een nieuwe woning. Deze bewoning is ondergebracht bij “fase 1”. Dit is de eerste fase waar met zekerheid muur- en kelderresten aan te koppelen zijn. Door de grote impact van de latere bebouwing, zijn er slechts een beperkt aantal sporen uit deze fase bewaard gebleven.

Fase 1 wordt ook afgedekt met een brandlaag (C. VI-19/C/ VI-178). Deze brandlaag is samen met de keldervulling C. VI-174 te dateren tussen 1580 en 1625. Meer dan waarschijnlijk is deze catastrofe terug te brengen op de dramatische brand in Ninove in het jaar 1603. In dat jaar legde er immers een grote brand een groot deel van de stad in as. Gezien de omvang van de verwoesting en de datering van de laag, lijkt een toeschrijving aan deze gekende historische gebeurtenis waarschijnlijk.

Na de brand van 1603 gebeurde de heropbouw van de woning (althans deels) in baksteen (= fase 2). Er is een zware gefundeerde muur met muurhaard met een kelder teruggevonden. De andere muren van de woning zijn iets lichter gefundeerd, wat er op zou kunnen wijzen dat deze wel nog steeds in vakwerkbouw werden opgetrokken. Deze fase is moeilijk nauwkeuriger te dateren dan na de brand aan het begin van de 17de eeuw. Het weinige vondstmateriaal uit de insteek van één van de muren sluit hier overigens goed bij aan.

In fase 3 gaat men een deel van de structuren en funderingen uit de vorige fase hergebruiken. Daarnaast bouwt men zware bakstenen muren, die de basis vormden voor de woning in de periodes erna. Uit het muurarcheologisch onderzoek dat vlak voor de sloop is uitgevoerd, bleek dat de meeste van deze muren nog recht stond op het moment van de sloop. De oprichting van deze fase is in de loop van de 17de eeuw te situeren, maar kan door het gebrek aan dateerbaar materiaal niet nauwkeuriger geplaatst worden.

TABEL 13.OVERZICHT VAN DE FASERING VAN DE SITE.

WAT	SPOOR	CONTEXT
'Zwarte lagen'		C. VI-221 C. VI-227 C. VI-220
Lemen vloeren		C. VI-181
Lemen vloeren		C. VI-238
Bakstenen vloer met centrale haard		C. VI-215
Brandlaag		C. VI-62
Lemen vloer		C. VI-163
Fase 1		
Muur kelder	VI-57	C. VI-56
Muur kelder	VI-212	C. VI-191
Brandpakket		keldervulling C. VI-174 en C. VI-178/ C
Fase 2		
Muur fundering		C. VI-31
Muur haard	VI-11	C. VI-11
	VI-11	C. VI-38
Trap	VI-218	C. VI-218
Tegelvloer		C. VI-42
Fase 3		
Muur		C. VI-22
Muur	VI-7	C. VI-4
Fase 4		
Perceel 1005 wordt samen gevoegd met andere percelen. Perceelsgrens verschuift naar het noorden.		1841- 1842/1879

INTERPRETATIE VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

	DATERING	FORMAAT BAKSTEEN	TIENLAGENMAAT
	1200-1600		
	1216-1310		
	AW: 1300-1400; C14: 1271-1310 1400-1550	24 x 12 x 4,5; 20 x 20 x 3 cm	
	1450-1550	C14 => 1300-1410	
	1300-1500		
	na 1450-1550 (datering brandlaag) voor 1603 (datering kelder + brandlaag)	23/24 x 11/11,5 x 5/5,5 25x 12x 6	56,66 66
.VI-19	1575-1625 => 1603?		
	na 1603 na 1603 na 1603 na 1603	21 x 9 x 5; 22,5 x 11 x 5 ? x 11,5 x 5,5 23 x 10,5 x 5,5 23 x 11,5 x 4,5; 22,5 x 11,5 x 5 12 x 12 x 2,3	63 57,5
	17de eeuw	23 x 10,2 x 5,5; 25 x 11 x 5,5; 22,5 x 10 x 5 24 x 12 x 6	60 57,5

Nadien worden er nog verschillende aanpassingen gedaan aan het gebouw (=fase 4). Dit zijn vooral verbouwingen die uitgingen van de bestaande structuur. Door het ontbreken van dateerbaar materiaal uit deze fase, is het niet mogelijk deze verbouwingen nader te dateren.

In de loop van de 19de eeuw vond er een verschuiving plaats in de percelering. Vanaf dan liep de rand van perceel 1005 op de plaats waar nu de scheiding loopt. Tot daarvoor liep de scheiding een stuk op het onderzochte perceel.

5.8.2. Bevindingen ten opzichte van de resultaten van eerder uitgevoerd archeologisch onderzoek

Uit het bureauonderzoek bleek dat op historisch vlak het onderzoeksgebied een interessante plaats inneemt. Het is gelegen binnen de historische kern van Ninove, en de historische kaarten tonen aan dat op het projectgebied een historische woning, tuin en deel van de voorloper van de huidige Kaardeloodstraat gelegen is.

Om het projectgebied te evalueren op zijn archeologisch potentieel zijn er vijf proefputten gemaakt. Deze hadden als doel de opbouw en bewaring van de archeologische relictten te onderzoeken. De locatie van proefput I was op het moment van uitvoering in gebruik als parking. De opbouw van het profiel toonde dat er op deze plaats dikke pakketten puin zijn gestort. Er zijn geen aanwijzingen dat de veronderstelde straat aanwezig is binnen het gabarit van de geplande werken. Ze is mogelijk niet bewaard gebleven of ze bevindt zich op een dieper niveau. De proefputten II en IV zijn gelegen in de tuin van de huidige woning.

Deze drie proefputten bevatten enkel ophogingslagen en/of verstoring en bewijzen dat de hele tuinzone archeologisch gezien niet relevant is in het kader van de huidige geplande werkzaamheden.

De proefputten III en V waren gelegen binnen de dan nog bestaande woning. Uit het onderzoek van de profielputten bleek dat er archeologische lagen zijn te verwachten op een diepte van 40 cm onder het huidige vloerniveau. Deze lagen corresponderen met degene die ook tijdens de opgraving zijn teruggevonden.

5.8.3. Gemotiveerde verwachting ten aanzien van de aanwezigheid en aard van archeologisch erfgoed

In het gehele projectgebied zijn er onder de geplande verstoring nog archeologische sporen te verwachten. De twee profielen aan de noordzijde van het onderzoeksgebied toonden aan dat er een hele stratigrafie van vloeren bewaard is. Ook de kelder C. VI-176 is wellicht nog goed bewaard gebleven. In de gehele zone aan de straatkant, de plek waar het gesloopte huis stond, zijn sporen te verwachten van de 12de t.e.m. de 17de eeuw.

Tijdens het vooronderzoek zijn in de tuin enkel antropogene pakketten of verstoringen aangetroffen. Vermits er tijdens de werken geen informatieverlies zou zijn ten aanzien van het bodemarchief is er geen verder onderzoek uitgevoerd in de tuinzone. Echter is het mogelijk, en zelfs zeer waarschijnlijk, dat er onder de pakketten nog oudere sporen te verwachten zijn. Het is geweten dat er op achtererven in stedelijke contexten in de (late) middeleeuwen ambachtelijke activiteiten of (afval) kuilen te verwachten zijn. Deze aanwezigheid is op basis van het vooronderzoek zeker niet uit te sluiten. Bovendien zijn er ook oudere sporen bewaard die gericht zijn op de Beverbeek. Ook oude kanalisaties of werken aan de Beverbeek zijn nog te verwachten op het perceel.

5.8.4. Besluit

Tijdens het archeologische terreinwerk zijn er sporen teruggevonden van de 12de-tot de 20ste eeuw. De opgegraven restanten toonden aan dat er meer dan 900 jaar onafgebroken bewoning is geweest op de locatie. Verschillende brandlagen kunnen gekoppeld worden aan gekende historische gebeurtenissen. Er zijn in totaal zes verschillende fases te onderscheiden. In vier fases was het mogelijk om ruimtelijk inzicht te krijgen in de structuur en organisatie van de woningen.

De oudste lagen uit het onderzoek zijn zgn. 'zwarte lagen' die te linken zijn aan laatmiddeleeuwse looppniveaus of opvullingen van grote kuilen. Op basis van aardewerk en 14C-datering kunnen deze lagen in de 13de-begin 14de eeuw geplaatst worden. Boven deze lagen is een dik pakket lemen vloeren geregistreerd dat in de 14de eeuw te situeren is. Binnen dit pakket zijn verschillende fases te onderscheiden die bestaan uit een ophogingslaag, een vloer en een looppniveau. Deze fases reflecteren wellicht verschillende woningen op deze plek. Omdat er geen ruimtelijke afbakening te maken is van deze lagen is het niet mogelijk dit verder te specificeren. Afgezien van de lemen vloerpakketten bewijst ook de vloer in baksteen van een centrale haard dat er met zekerheid woningen moeten hebben gestaan op het perceel. De centrale haard bestaat uit een vloer uit baksteen en tegels en draagt sporen van verbranding. Tegen de bakstenen haardplaat ligt een lemen vloer. De looplaag op de lemen vloer loopt ook door op de haardplaat, wat de gelijktijdigheid tussen beide aantoont. De lemen vloeren worden afgedekt door een brandlaag C. VI-62 die tussen 1450-1500 te situeren is. Deze laag was zo'n 40-50 cm dik en is over nagenoeg heel de site teruggevonden. Ze bestaat uit houtskool, baksteen en vooral zeer veel brokken verbrande leem waarvan vele met indrukken van takken of twijgen. Deze laag weerspiegelt zonder enige twijfel een omvangrijke brand die de bewoning op het perceel (en wellicht daarbuiten) heeft vernield. De aard van de samenstelling van de brandlaag kan een indirect bewijs vormen voor het uitzicht van de huizen betrokken bij de brand. Het ontbreken van bakstenen en daktegels wijst op vakwerkhuisen met daken in vergankelijke materialen.

Het voorkomen van de brandlagen is geen opzichzelfstaand feit in Ninove. Bij een opgraving aan de Lange Muntstraat/ Marktstraat was net hetzelfde profiel te zien als in de Beverstraat. Een hele sequentie lemen vloeren werd afgedekt met een dikke brandlaag, waarna er nog een 2e brandlaag bovenop kwam te liggen⁷¹. Wellicht weerspiegelen deze lagen hetzelfde *event* als in de Beverstraat.

Na deze brand start men met de bouw van een nieuwe woning (= 'Fase 1'). Dit is de eerste fase waar met zekerheid muur- en kelderresten aan te koppelen zijn. Door de grote impact van de latere bebouwing, zijn er slechts een beperkt aantal sporen uit deze fase bewaard gebleven.

Fase 1 wordt ook afgedekt met een brandlaag die te dateren is tussen 1580 en 1625. Meer dan waarschijnlijk is deze catastrofe terug te brengen op de dramatische brand in Ninove in het jaar 1603. In dat jaar legde er immers een grote brand een groot deel van de stad in as. Gezien de omvang van de verwoesting en de datering van de laag, lijkt een toeschrijving aan deze gekende historische gebeurtenis waarschijnlijk. In de opvulling van de kelder zaten meer fragmenten baksteen en wat daktegels, mogelijk is er al een verschuiving te zien van een volledig huis in vakwerkbouw naar een gedeeltelijk gebruik van bakstenen.

Na de brand van 1603 gebeurde de heropbouw van de woning (althans deels) in baksteen (= fase 2) Van deze woning zijn een zware gefundeerde muur met muurhaard en een kelder teruggevonden. Het feit dat de muur met de haard zo zwaar gefundeerd is, wijst er op dat de muur wellicht tot aan de nok in steen was gebouwd om zo de schouw van de haard te kunnen dragen. De andere muren van de woning zijn lichter gefundeerd, wat er op zou kunnen wijzen dat deze wel nog steeds in vakwerkbouw werden opgetrokken. Deze fase is moeilijk nauwkeuriger te dateren dan na de brand aan het begin van de 17de eeuw. Het weinige vondstmateriaal uit de insteek van één van de muren sluit hier overigens goed bij aan. De kamer waarin de grote haard stond was voorzien van een keramieken tegelvloer in een diagonaal patroon. De aanpalende kamer had wellicht enkel een lemen vloer.

In een volgende fase (= 'Fase 3') vindt er een volledige verstening plaats van het pand. Dit

is te zien doordat de fundering van de muren een stuk zwaarder en breder wordt, een deel van de bestaande muren wordt herbruikt als fundering. Aan de achterzijde van de woning wordt een grote diepe kelder uitgegraven, voorzien van zware bakstenen muren. Ook de muren van de voorbouw zijn betrekkelijk zwaarder en dieper gefundeerd dan deze uit de voorgaande bouwfases. De keldergaten aan de noordzijde van de woning impliceren dat er een ruimte moet geweest zijn tussen de woning op perceel 1007 en perceel 1005. Ofwel lag er een klein steegje tussen de woningen en was de woning op perceel 1005 nog opgetrokken in vakwerkbouw (geen fundering van teruggevonden) ofwel lag het perceel 1005 een poos braak na brand. De bouw van deze fase is in de loop van de 17de eeuw te situeren. Mogelijk is deze versterking te linken aan de verplichting uit 1617 die het versterken van woningen verplicht.

Deze bouw in baksteen is sindsdien de basis blijven vormen voor de woning. In de loop van de 19de eeuw zijn er nog aanpassingen gebeurd zoals het dichtmaken van de keldergaten, het bouwen van een interne opdeling in de kelder en het plaatsen van een nieuwe trap. Tesaamen met het dichtmaken van de keldergaten worden er ten noorden van muur C. VI-4 enkele muren gebouwd. Dit wijst er op dat de doorgang die er moet geweest zijn werd gedicht. Mogelijk valt dit samen met de verplaatsing van de rooilijn tussen perceel 1005 en perceel 1007.

De opgraving liet toe om de evolutie te volgen in de manier waarop er gebouwd werd door de eeuwen in laatmiddeleeuws en modern Vlaanderen. Aangezien verschillende woningtypes op dezelfde opgraving in een chronologische sequentie kunnen gestoken worden, laat dit toe om de evolutie van deze bouwtypes nauwer te dateren waardoor dit ook op ruimere regionale schaal kan bijdragen tot de studie van laatmiddeleeuwse huizen. Hoewel de opgraving zelf slechts een beperkte oppervlakte heeft, heeft ze een informatiewaarde die het niveau van de site overstijgt.

5.8.5. Belang en de betekenis van de archeologische site binnen de bestaande kennis

De opgraving liet toe om de evolutie te volgen in de manier waarop er gebouwd werd door de eeuwen in laatmiddeleeuws en modern Vlaanderen. Aangezien verschillende woningtypes op dezelfde opgraving in een chronologische sequentie kunnen gestoken worden, laat dit toe om de evolutie van deze bouwtypes nauwer te dateren waardoor dit ook op ruimere regionale schaal kan bijdragen tot de studie van laatmiddeleeuwse huizen. Hoewel de opgraving zelf slechts een beperkte oppervlakte heeft, heeft ze een informatiewaarde die het niveau van de site overstijgt.

Het vondstenmateriaal uit de brandlagen, liet in combinatie met de historische gegevens toe om deze gebeurtenissen nauwkeurig te gaan dateren. Hierdoor is het mogelijk om een beter zicht te krijgen op de dramatische gevolgen van de stadsbranden, en is het mogelijk om de reacties van de bewoners te volgen. Immers beschrijven de historische bronnen een verplichting voor het bouwen met baksteen, echter suggereren de lichte funderingen, dat er ook na de zware brand in 1603 nog in vakwerkbouw werd gebouwd.

5.8.6. Afbakening van zones waar geen archeologisch erfgoed aanwezig is

In het gehele projectgebied zijn er onder de geplande verstoring nog archeologische sporen te verwachten. De twee profielen aan de noordzijde van het onderzoeksgebied toonde aan dat er een hele stratigrafie van vloeren bewaard is. Ook de kelder C. VI-176 is wellicht nog goed bewaard gebleven. In de gehele zone aan de straatkant, de plek waar het gesloopte huis stond, zijn sporen te verwachten van de 12de t.e.m. de 17de eeuw.

Tijdens het vooronderzoek zijn in de tuin enkel antropogene pakketten of verstoringen aangetroffen. Vermits er tijdens de werken geen informatieverlies zou zijn ten aanzien van het bodemarchief is er geen verder onderzoek uitgevoerd in de tuinzone. Echter is het mogelijk, en zelfs zeer waarschijnlijk, dat er onder de pakketten nog oudere sporen te verwachten

zijn. Het is geweten dat er op achtererven in stedelijke contexten in de (late) middeleeuwen ambachtelijke activiteiten of (afval) kuilen te verwachten zijn. Deze aanwezigheid is op basis van het vooronderzoek zeker niet uit te sluiten. Bovendien zijn er ook oudere sporen bewaard die gericht zijn op de Beverbeek. Ook oude kanalisaties of werken aan de Beverbeek zijn nog te verwachten op het perceel.

5.8.7. De onderzoeksvragen en onderzoeksdoelen beantwoord

Bij aanvang van het onderzoek zijn op basis van het vooronderzoek verschillende onderzoeksvragen geformuleerd. Na het terreinwerk zijn bijkomende onderzoeksvragen gesteld.

-Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?

De sporen maken deel uit van verschillende structuren. Er zijn tenminste 4 verschillende fases te onderscheiden. De sporen uit de opgraving zijn allemaal te linken aan bewoningssporen.

-Behoren de sporen tot één of meerdere periodes? Laatmiddeleeuws? Postmiddeleeuws?

Het opgegraven sporenbestand reflecteert bewoning van de 13de tot en met de 20ste eeuw. De oudere sporen (lemen vloeren) zijn in de 13de-14de eeuw te dateren en worden afgedekt door een brandlaag uit de periode 1450-1550. Nadien is er nog gebouwd met vakwerk op een bakstenen fundering, later alleen in baksteen. Het merendeel van de bakstenen muren en funderingen gaat terug op een 17de-eeuwse bouwphase.

-Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden?

De laatmiddeleeuwse lemen vloeren kunnen niet nauwkeurig afgebakend worden. De aard van de verstoring liet geen verdere ruimtelijke analyse toe. De vloeren kunnen wel met zekerheid aan woningen toegeschreven worden. De twee brandlagen (een 1450-1550, één wellicht 1603) zorgen ervoor dat verschillende bewoningsfases duidelijk te scheiden zijn. Er zijn vier verschillende fases te onderscheiden in de bewoning. Fase 1 bestaat uit muren en een kelder, en is te dateren tussen de twee brandlagen i.e. tussen 1450-1550 en 1603. Fase 2 is gebouwd na de zware brand aan het begin van de 17de eeuw. Deze fase omvat onder meer een muur met muurhaard, een kelder, en een goed bewaarde tegelvloer. Afgezien van de muur van de haard, zijn de andere muren slechts licht gefundeerd. Dit kan er op wijzen dat de andere muren nog in vakwerkbouw waren gezet. In de loop van de 17de eeuw wordt op dezelfde locatie een nieuwe woning gezet. Een grote kelder en brede, zware muren hebben een groot deel van de oudere sporen uitgewist. In de loop van de 19de eeuw worden nog verder ingrepen gedaan aan de kelder. De perceelsgrens verschuift ook enkele meter naar het noorden (richting perceel 1005).

Na het terreinonderzoek zijn er nog enkele bijkomende onderzoeksvragen geformuleerd.

-Is het mogelijk om deze brandlagen te koppelen aan gekende historische events?

De oudste brandlaag (C. VI-62) is te dateren tussen 1450-1550. Er zijn verschillende branden in de 15de eeuw gekend uit historische bronnen⁷². De brand van 1473 was één van de grootste. De gegevens zijn echter te beperkt om deze brandlaag met zekerheid aan deze brand toe te schrijven.

De tweede brandlaag (C. VI-19/C. VI-178) is op basis van het materiaal te situeren tussen 1580-1625. Wellicht kan deze brand wel gekoppeld worden aan een historische gedocumenteerde brand. Er is sprake van een grote, allesverwoestende brand in 1603 die een groot deel van de stad in puin heeft gelegd. Hoewel het onmogelijk is om deze link met zekerheid te leggen, is het wel zeer waarschijnlijk.

⁷²Zie ook 5.3.3.

-Kunnen de brandlagen meer vertellen over de woningen die er hebben gestaan?

In de brandlagen zijn vooral resten van brokken verbrande leem teruggevonden. Heel veel van de brokken hadden indrukken van takken, wat er op wijst dat ze te linken zijn aan vakwerkbouw. In de brandlagen waren er wel brokken baksteen aanwezig, maar gezien de omvang van de pakketten was het aantal bakstenen procentueel gezien vrij laag. Dit kan er op wijzen dat baksteen geen primair bouw materiaal was op het moment van de branden. In de brandlaag ontbreken ook daktegels, leien of andere vormen van anorganische dakbedekking. Dit kan eveneens een indirect bewijs zijn dat het dak was vervaardigd uit een vergankelijk materiaal zoals riet of stro.

-Wat is de impact die de brandlagen hebben gehad op de percelering en de bouwmethodes?

De brandlagen en bij uitbreiding de stadsbranden zelf lijken op dit perceel niet meteen een grote impact te hebben gehad. Er zijn niet meteen aanwijzingen dat er een verandering in de oriëntering is gebeurd na het afbranden van de woningen. Omdat de oudste brandlaag een fase afdekt die ruimtelijk niet goed gekend is, is dit voor deze oudste brandlaag moeilijk te zeggen. De oriëntatie van de woning die brandlaag C. VI19/C. VI-178 afdekt, wordt wel hernomen in de volgende fase. Dit wijst er op dat er althans op dit perceel geen grote veranderingen zijn gebeurd na de branden.

Ongeveer hetzelfde beeld is te zien bij de gebruikte bouwmethodes en bouwmaterialen. Voor de bewoningsfase ouder dan de oudste brandlaag zijn er weinig aanwijzingen wat betreft de gebruikte bouwmaterialen en uitzicht van de huizen. Uit deze periode zijn er lemen vloeren en een bakstenen vloer met centrale haard teruggevonden. Deze duiden op woningen in vakwerkbouw. Na de eerste brand wordt er een stenen kelder gebouwd, maar is er weinig info over de bovenbouw van het betrokken huis. Na de tweede brandlaag wordt er een grote stenen muurhaard gebouwd. De muur waartegen de haard is gebouwd is zwaar gefundeerd, waaruit af te leiden is dat de muur wellicht tot in de nok van het dak liep om de schouw te kunnen dragen. De andere muren waren slechts ondiep gefundeerd, wat er kan op wijzen dat de muren nog steeds waren opgetrokken in vakwerkbouw. Het is pas in een latere fase dat er een volledige verstening gebeurd van het pand. Deze evolutie is in de 17de eeuw te situeren. Mogelijk is deze verstening te linken aan de verplichting uit 1617.

-Is er een evolutie te zien in de manier van bouwen doorheen de tijd? Is het mogelijk om deze chronologisch te plaatsen?

De oudste huizen zijn wellicht opgetrokken uit vakwerkbouw. Daarvoor zijn er vooral indirecte aanwijzingen van lemen vloeren en een bakstenen vloer met centrale haard. De lemen vloeren zijn te dateren tussen de late 13e- midden van de 15e/midden van de 16de eeuw. Ze worden afgedekt door een brandlaag die dateert tussen 1450-1550. De samenstelling van deze brandlaag wijst op het afbranden van huizen in vergankelijke materialen. Na deze brand wordt een kelder in baksteen gebouwd. Deze fase wordt opnieuw afgedekt door een brandlaag, wellicht te linken aan de brand uit 1603. Na deze fase wordt er een zware fundering gebouwd waar een muurhaard wordt tegen gezet. Deze muur was zwaar gefundeerd om de schouw te kunnen dragen en liep wellicht door tot in de nok van het dak. De aanpalende muren waren slechts ondiep gefundeerd, wat er kan op wijzen dat de andere muren nog in vakwerkbouw zijn opgetrokken. In de loop van de 17de eeuw vindt er een volledige verstening plaats van het pand. Men gaat het vorige huis afbreken, en een nieuw huis optrekken in baksteen. Naast een zwaar gefundeerde kelder, zijn ook de muren een pak dikker en dieper gefundeerd dan in de vorige fases. Een groot deel van de muren bleef in gebruik tot de afbraak van het pand in 2020. Er is geen brandfase te zien tussen fase 2 (= fase met muurhaard en vakwerkbouw) en fase 3 (= volledige verstening). Dit wijst op een moedwillige afbraak van het gebouw. Misschien is dit wel te linken aan de verplichting die

men in 1617 oplegde aan de mensen om de huizen in baksteen op trekken?

-Wat is de relatie tussen de sequenties van lemen vloeren en de opgegraven gebouwen? Is er een chronologische discrepantie? Of sluiten ze toch bij elkaar aan?

De sequentie lemen vloeren is met zekerheid ouder dan de opgegraven huizen. Het is echter niet mogelijk om de vloeren ruimtelijk te linken aan een bouwstructuur. Dit geldt ook voor de bakstenen vloer met centrale haard. De fase van lemen vloeren is door een brandlaag duidelijk gescheiden van de jongere fases.

5.8.8. Samenvatting van het onderzoek (gericht op gespecialiseerd publiek)

Tijdens het archeologische terreinwerk zijn er sporen teruggevonden van de 12de-tot de 20ste eeuw. De opgegraven restanten toonden aan dat er meer dan 900 jaar onafgebroken bewoning is geweest op de locatie. Verschillende brandlagen kunnen gekoppeld worden aan gekende historische gebeurtenissen. Er zijn in totaal zes verschillende fases te onderscheiden. Vier fases lieten toe om een ruimtelijk inzicht te verwerven in de structuur en organisatie van de woningen.

De oudstelagen uit het onderzoek zijn zgn. 'zwartelagen' die te linken zijn aan laatmiddeleeuwse loopniveaus of opvullingen van grote kuilen. Op basis van aardewerk en 14C-datering kunnen deze lagen in de 13de-begin 14de eeuw geplaatst worden. Boven deze lagen is een dik pakket lemen vloeren geregistreerd dat in de 14de eeuw te situeren is. Binnen dit pakket zijn verschillende fases te onderscheiden die bestaan uit een ophogingslaag, een vloer en een loopniveau. Deze fases reflecteren wellicht verschillende woningen op deze plek. Omdat er geen ruimtelijke afbakening te maken is van deze lagen, is het niet mogelijk dit verder te specificeren. Afgezien van het pakket lemen vloeren bewijst ook de vloer in baksteen van een centrale haard dat er met zekerheid woningen gestaan hebben op het perceel. De centrale haard bestaat uit een vloer in baksteen en tegels en draagt sporen van verbranding. Tegen de bakstenen haardplaat ligt een lemen vloer. De looplaag op de lemen vloer loopt ook door op de haardplaat, wat de gelijktijdigheid tussen beide aantoont. De lemen vloeren worden afgedekt door een brandlaag C. VI-62 die tussen 1450-1550 te situeren is. Deze laag was zo'n 40-50 cm dik en is over nagenoeg heel de site teruggevonden. Ze bestaat uit houtskool, baksteen en vooral zeer veel brokken verbrande leem waarvan vele met indrukken van takken of twijgen. Deze laag weerspiegelt zonder enige twijfel een omvangrijke brand die de bewoning op het perceel (en wellicht daarbuiten) heeft vernield.

Het voorkomen van de brandlagen is geen opzichzelfstaand feit in Ninove. Bij een opgraving aan de Lange Muntstraat/ Marktstraat was net hetzelfde profiel te zien als in de Beverstraat. Een hele sequentie lemen vloeren werd afgedekt met een dikke brandlaag, waarna er nog een 2e brandlaag bovenop kwam te liggen⁷³. Wellicht weerspiegelen deze lagen hetzelfde event als in de Beverstraat.

Na deze brand start men met de bouw van een nieuwe woning (= 'Fase 1'). Dit is de eerste fase waar met zekerheid muur- en kelderresten aan te koppelen zijn. Door de grote impact van de latere bebouwing, zijn er slechts een beperkt aantal sporen uit deze fase bewaard gebleven.

Fase 1 wordt ook afgedekt met een brandlaag die te dateren is tussen 1580 en 1625. Meer dan waarschijnlijk is deze catastrofe terug te brengen op de dramatische brand in Ninove in het jaar 1603. In dat jaar legde er een grote brand een aanzienlijk deel van de stad in as. Gezien de omvang van de verwoesting en de datering van de laag, lijkt een toeschrijving aan deze gekende historische gebeurtenis waarschijnlijk.

Na de brand van 1603 gebeurde de heropbouw van de woning slechts deels in baksteen (= fase 2) Van deze woning zijn een zware gefundeerde muur met muurhaard en een kelder teruggevonden. Het feit dat de muur met de haard zo zwaar gefundeerd is, wijst er op dat de muur wellicht tot aan de nok in steen was gebouwd om de schouw van de haard te kunnen dragen. De andere muren van de woning zijn lichter gefundeerd, wat er op zou kunnen wijzen dat deze wel nog in vakwerkbouw werden opgetrokken. Deze fase is moeilijk nauwkeuriger te dateren dan na de brand aan het begin van de 17de eeuw. Het weinige vondstmateriaal uit de insteek van één van de muren sluit hier overigens goed bij aan. De kamer waarin de grote haard stond was voorzien van een keramieken tegelvloer in een diagonaal patroon. De aanpalende kamer had wellicht enkel een lemen vloer.

In een volgende fase (= 'Fase 3') vindt er een volledige verstening plaats van het pand. De bestaande woning wordt afgebroken, en volledig vervangen door een woning in baksteen. De fundering van de muren wordt een stuk zwaarder en breder. Aan de achterzijde van de woning wordt een grote diepe kelder uitgegraven, voorzien van zware bakstenen muren. Ook de muren van de voorbouw zijn betrekkelijk zwaarder en dieper gefundeerd dan deze uit de voorgaande bouwfases. De keldergaten aan de noordzijde van de woning impliceren dat er een ruimte moet geweest zijn tussen de woning op perceel 1007 en perceel 1005. Ofwel lag er een klein steegje tussen de woningen en was de woning op perceel 1005 nog opgetrokken in vakwerkbouw (geen fundering van teruggevonden) ofwel lag het perceel 1005 een poos braak na brand. De bouw van deze fase is in de loop van de 17de eeuw te situeren. Er is geen brandfase te zien tussen fase 2 (= fase met muurhaard en vakwerkbouw) en fase 3 (= volledige verstening). Dit wijst op een moedwillige afbraak van het gebouw. Misschien is dit wel te linken aan de verplichting die men in 1617 oplegde aan de mensen om de huizen in baksteen op te trekken?

De bouw in baksteen uit fase 3 is sindsdien de basis blijven vormen voor de woning. In de loop van de 19de eeuw zijn er nog aanpassingen gebeurd zoals het dichtmaken van de keldergaten, het bouwen van een interne opdeling in de kelder en het plaatsen van een nieuwe trap. Tegenwoordig met het dichtmaken van de keldergaten worden er ten noorden van muur C. VI-4 enkele muren gebouwd. Dit wijst er op dat de doorgang die er moet geweest zijn werd gedicht. Mogelijk valt dit samen met de verplaatsing van de rooilijn tussen perceel 1005 en perceel 1007.

De opgraving liet toe om de evolutie te volgen in de manier waarop er gebouwd werd door de eeuwen in laatmiddeleeuws en modern Vlaanderen. Aangezien verschillende woningtypes op dezelfde opgraving in een chronologische sequentie kunnen gestoken worden, laat dit toe om de evolutie van deze bouwtypes nauwer te dateren waardoor dit ook op ruimere regionale schaal kan bijdragen tot de studie van laatmiddeleeuwse huizen. Hoewel de opgraving zelf slechts een beperkte oppervlakte heeft, heeft ze een informatiewaarde die het niveau van de site overstijgt.

5.8.9. Samenvatting van het onderzoek (gericht op een niet-gespecialiseerd publiek)

Tijdens het archeologische terreinwerk zijn er sporen teruggevonden van de 12de-tot de 20ste eeuw. De opgegraven restanten toonden aan dat er meer dan 900 jaar onafgebroken bewoning is geweest op de locatie. Verschillende brandlagen kunnen gekoppeld worden aan gekende historische gebeurtenissen. Er zijn in totaal zes verschillende fases te onderscheiden. Vier fases lieten toe om een ruimtelijk inzicht te verwerven in de structuur en organisatie van de woningen.

De oudste lagen uit het onderzoek zijn zgn. 'zwarte lagen' die te linken zijn aan laatmiddeleeuwse looppniveaus of opvullingen van grote kuilen uit de 13de-begin 14de eeuw. Boven deze lagen is een dik pakket lemen vloeren geregistreerd uit de 14de eeuw.

Afgezien van het pakket lemen vloeren bewijst ook de vloer in baksteen van een centrale haard dat er met zekerheid woningen gestaan hebben op het perceel. De centrale haard bestaat uit een vloer in baksteen en tegels en draagt sporen van verbranding. Tegen de bakstenen haardplaat ligt een lemen vloer. De looplaag op de lemen vloer loopt ook door op de haardplaat, wat de gelijktijdigheid tussen beide aantoont. De lemen vloeren worden afgedekt door een brandlaag die dateert tussen 1450-1550. Deze laag was zo'n 40-50 cm dik en is over nagenoeg heel de site teruggevonden. Ze bestaat uit houtskool, baksteen en vooral zeer veel brokken verbrande leem, waarvan vele indrukken hebben van takken of twijgen. Deze laag weerspiegelt zonder enige twijfel een omvangrijke brand die de bewoning op het perceel (en wellicht daarbuiten) heeft vernield.

Na deze brand start men met de bouw van een nieuwe woning (= 'Fase 1'). Dit is de eerste fase waar met zekerheid muur- en kelderresten aan te koppelen zijn. Door de grote impact van de latere bebouwing, zijn er slechts een beperkt aantal sporen uit deze fase bewaard gebleven.

Fase 1 wordt ook afgedekt met een brandlaag die te dateren is tussen 1580 en 1625. Waarschijnlijk is deze catastrofe terug te brengen op de dramatische brand in Ninove in het jaar 1603. In dat jaar legde er een grote brand een aanzienlijk deel van de stad in as. Gezien de omvang van de verwoesting en de datering van de laag, lijkt een toeschrijving aan deze gekende historische gebeurtenis waarschijnlijk.

Na de brand van 1603 gebeurde de heropbouw van de woning slechts deels in baksteen (= fase 2) Van deze woning zijn een zware gefundeerde muur met muurhaard en een kelder teruggevonden. Het feit dat de muur met de haard zo zwaar gefundeerd is, wijst er op dat ze wellicht tot aan de nok in steen was gebouwd om de schouw van de haard te kunnen dragen. De andere muren van de woning zijn lichter gefundeerd, wat er op zou kunnen wijzen dat deze wel nog in vakwerkbouw werden opgetrokken. Deze fase is moeilijk nauwkeuriger te dateren dan na de brand aan het begin van de 17de eeuw. De kamer waarin de grote haard stond, was voorzien van een keramieken tegelvloer in een diagonaal patroon. De aanpalende kamer had wellicht enkel een lemen vloer.

In een volgende fase (= 'Fase 3') vindt er een volledige verstening plaats van het pand. De bestaande woning wordt afgebroken en volledig vervangen door een woning in baksteen. De fundering van de muren wordt een stuk zwaarder en breder. Aan de achterzijde van de woning wordt een grote diepe kelder uitgegraven, voorzien van zware bakstenen muren. Ook de muren van de voorbouw zijn betrekkelijk zwaarder en dieper gefundeerd dan deze uit de voorgaande bouwfases. De keldergaten aan de noordzijde van de woning impliceren dat er een ruimte moet geweest zijn tussen de woning op perceel 1007 en perceel 1005. De bouw van deze fase is in de loop van de 17de eeuw te situeren. Er is geen brandfase te zien tussen fase 2 (= fase met muurhaard en vakwerkbouw) en fase 3 (= volledige verstening). Dit wijst op een moedwillige afbraak van het gebouw. Misschien is dit wel te linken aan de verplichting die men in 1617 oplegde aan de mensen om de huizen in baksteen op trekken?

De bouw in baksteen uit fase 3 is sindsdien de basis blijven vormen voor de woning. In de loop van de 19de eeuw zijn er nog aanpassingen gebeurd zoals het dichtmaken van de keldergaten, het bouwen van een interne opdeling in de kelder en het plaatsen van een nieuwe trap. Tesaamen met het dichtmaken van de keldergaten worden er ten noorden van muur C. VI-4 enkele muren gebouwd. Dit wijst er op dat de doorgang die er moet geweest zijn werd gedicht. Mogelijk valt dit samen met de verplaatsing van de rooilijn tussen perceel 1005 en perceel 1007.

De opgraving liet toe om de evolutie te volgen in de manier waarop er gebouwd werd door de eeuwen in laatmiddeleeuws en modern Vlaanderen. Aangezien verschillende woningtypes

op dezelfde opgraving in een chronologische sequentie kunnen gestoken worden, laat dit toe om de evolutie van deze bouwtypes nauwer te dateren waardoor dit ook op ruimere regionale schaal kan bijdragen tot de studie van laatmiddeleeuwse huizen. Hoewel de opgraving zelf slechts een beperkte oppervlakte heeft, heeft ze een informatiewaarde die het niveau van de site overstijgt.

6 | BIBLIOGRAFIE

6. BIBLIOGRAFIE

- BERKERS M. & KLINKENBORG S. 2009: Archeologisch proefonderzoek op de Graanmarkt te Ninove. Een kleine bijdrage tot de geschiedenis van de stad, *Het Land van Aalst* 61/1, 25-36.
- BERKERS M., KLINKENBORG S., MOTTE P. & VANDE WINKEL G. 2008: Onvoltooid verleden tijd. Archeologisch onderzoek van de Graanmarkt, *Ninove Info* 31/1, 4-5.
- BRACKE M. & VAN HOVE S. 2014: *Archeologische opgraving Aalst Peperstraat (prov. Oost-Vlaanderen)*, Monument Vandekerckhove, Afdeling Archeologie Rapport 2011/457.
- CALLEBAUT D., COOREMANS B., DE GROOTE K. 1994: *Aalst. Archeologie en Archief (Herlevend Verleden 2)*, Asse.
- CALLEBAUT D. 1983: De topografische groei van Aalst of hoe een zelfhof een gebastioneerde stad werd, *Archaeologia Belgica* 255, 227-249.
- DE BACKER L. & NYS V. 2018: *Opmaak beheersplan Sint-Amanduskerk Borchtlombeek, Roosdaal*. Niet uitgegeven rapport.
- DE GROOTE K. 2000: Van prestedelijke nederzetting tot omwalde stad. Archeologie van de Aalsterse stadsontwikkeling, *Het Land van Aalst* 52/3, 234-252.
- DE GROOTE K. 2008. *Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen. Techniek, typologie, chronologie en evolutie van het gebruiksgoed in de regio Oudenaarde in de volle en late middeleeuwen (10de-16de eeuw)*, Relicta Monografieën 1, Brussel.
- DE GROOTE K., MOENS J. (EDS.) 2018: *Archeologie en geschiedenis van een middeleeuwse woonwijk onder de Hopmarkt te Aalst*, Relicta monografieën 16, Brussel.
- DE GROOTE K. & MOENS J. 1995: De oudste stadsversterking van Aalst (prov. Oost-Vlaanderen), *Archeologie in Vlaanderen* 4, 95-148.
- DEMEULEMEESTER J. 1990: Karolingische castra en stadsontwikkeling: enkele archeotopografische suggesties, in: S.n. (ed.), *Ontstaan en vroegste geschiedenis van de middeleeuwse steden in de zuidelijke Nederlanden* (Historische uitgaven 83), 117-149.
- DE SMET S., DE MAEYER W. & CHERRETTÉ B. 2020: *Ninove Beverstraat. Archeologienota 2018G16*. SOLVA Archeologierapport 158, Erembodegem.
- DINGEMAN K. 1981: *Nederlandse Majolica*. De Haan - Haarlem.
- FOBE B. 1996: De Zandbergse steen, in: GULLENTOPS F. et al. (ed.), *Delfstoffen in Vlaanderen*, 90-92.
- KLINKENBORG S., DE MAEYER W., CLEMENT C. & CHERRETTÉ B. 2009: *Ninove Graanmarkt. Archeologisch onderzoek (maart juli 2009)*. SOLVA archeologierapport 6. Onuitgegeven rapport.
- RUTTE R. 2002: *Stedenpolitiek en stadsplanning in de Lage Landen (12de – 13de eeuw)*, Zutphen.

SEVENANT M., MENSCHAERT J., COUVREUR M., RONSE A., ANTROP M., GEYPENS M., HERMY M. EN DE BLUST G. 2002: *Ecodistricten: Ruimtelijke eenheden voor gebiedsgericht milieubeleid in Vlaanderen. Deelrapport II: Afbakening van ecodistricten en ecoregio's: Verklarende teksten*. Onuitgegeven rapport.

VAN DEN HOVE P. 2015: *Ninove, Ninove historische stadskern, Fiche afgebakende archeologische zone Onroerend Erfgoed*. Onuitgegeven rapport.

VAN DE PERRE D. 2005: "Is 'De Mallaard' (Nederwijk) de oudste bewoningskern van Ninove?", *Het Land van Aalst* 57/1, 5-24.

VAN DE PERRE D. & VANDE WINKEL G. 2008: Ninove (Nieneve, Ninoven), *Het Land van Aalst* 60.4, 267-286.

VAN GELDER H. E. & HOC M. 1960: *Les monnaies Bourguignons et Espagnols (1434-1713)*, Amsterdam.

VANHOUDT H. 2015: *De munten van de Bourgondische, Spaanse en Oostenrijkse Nederlanden en van de Franse en Hollandse periode, 1434-1830*, Heverlee.

PEPERMANS J. 2019. Eindverslag. Verslag van resultaten. *Opgraving onder de vorm van een werfbegeleiding. Ninove Dreefstraat (prov. Oost-Vlaanderen)*. Ingelmunster: Monument Vandekerckhove nv.

VANDER GINST V., VAN DER WAA M., DE RAYMAEKER A., CLAESSENS S. 2019: *Eindrapport: De archeologische opgraving aan de Lange Muntstraat/Marktstraat te Ninove*, Archeo-rapport 461.

VANDE WINKEL G. 1996: Over de oorsprong van de stad Ninove (tot ca. 1100). Een hypothese geherformuleerd, *Het Land van Aalst* 48/3, 203-224.

VANGASSEN H. 1949: *Geschiedenis van Ninove. Eerste Deel*, Ninove.

VANGASSEN H. 1960: *Geschiedenis van Ninove, deel 2*, Ninove.

7 | BIJLAGEN

Infinity Fashion Store

ZEEMAN

ALLE HERSTELLINGEN

BOUWPLAN
1:50
10/10/19
10/10/19
10/10/19

7. BIJLAGEN

7.1. HANDLEIDING BIJ HET RAADPLEGEN VAN DE BIJLAGEN

De bijlagen bij het rapport zijn ingedeeld in een algemene gegevensfiche over het project inclusief trefwoorden, een lijst met overzichtsfoto's, een structuurlijst, een contextlijst, een sporenlijst, een vondstenlijst en een fotolijst op spoorniveau. Tevens wordt een overzicht geboden van uitgevoerd post-excavation onderzoek en mogelijkheden voor verder onderzoek. Deze lijsten worden aangevuld met de afgeleverde vergunningen voor metaaldetectie en prospectie met ingreep in de bodem enerzijds, en de bijzondere voorwaarden waaraan het onderzoek dient te beantwoorden, opgesteld door de bevoegde overheid - het Agentschap Onroerend Erfgoed - anderzijds. We geven hierbij enige duiding met betrekking tot de diverse lijsten in deze bijlage. De lijsten worden automatisch gegenereerd uit de SOLVA-databank²⁴². In deze databank worden tijdens de opgraving en de rapportage alle data die tijdens een archeologisch project worden gegenereerd, samengebracht. Het gaat hierbij dus zowel om velddata (foto's, plannen, beschrijvingen, relaties tussen sporen, vondsten, ...) als documenten die tijdens de rapportage worden gegenereerd (aardewerktekeningen, informatie over behandeling van materiaal, het archeologisch rapport, diverse laboanalyses, administratief archief zoals vergunningen, bijzondere voorwaarden, ...). In het kader van de rapportage genereert de databank een reeks lijsten zoals gevraagd in de "Minimumnormen voor archeologische registratie en rapportage" en de "bijzondere voorwaarden" bij het concrete project. Conform de structuur van de databank (zie hoofdstuk methodologie, verwerking) worden de bijlagen hiërarchisch opgebouwd. Alle velddata worden in de databankstructuur op drie niveaus ingedeeld: spoorniveau, contextniveau en structuurniveau. We verduidelijken met een voorbeeld. Onder de noemer 'sporen' verstaan we het kleinste niveau van notulering, de kleinste eenheid als het ware: bijvoorbeeld een aflijning in een grondplan of een laag in een kuil bij een coupetekening. Dit is het niveau waarop vondsten afzonderlijk worden ingezameld. Verschillende sporen kunnen toebehoren aan een 'context': zo vormen verschillende lagen in een kuil samen de context 'kuil'. Op gelijkaardige wijze kunnen verschillende contexten gegroepeerd worden tot een overkoepelende 'structuur': diverse paalkuilen behoren bijvoorbeeld toe aan de structuur 'gebouw'. In de databank, en dus ook in deze bijlagen, worden de velddata volgens vastgestelde thesauruslijsten toegewezen aan de noemers 'sporen', 'contexten' en 'structuren'. Door archeologische begrippen (gebouw, crematiegraf, grafkuil, laag, ...) via een vastgestelde thesauruslijst aan een specifiek niveau toe te wijzen (spoor, context, structuur), bestaat de garantie dat bij bevraging van de databank naar een bepaald archeologisch begrip, effectief ook alle ingevoerde data in de resultatenlijst voorkomt (anders gezegd, we vermijden daardoor dat 'grafkuil' de ene maal bij 'context', en de andere maal bij 'structuur' wordt ondergebracht). De lijsten in deze bijlage zijn volgens dezelfde hiërarchie opgebouwd. In de bijlage wordt achtereenvolgens een overzicht gebracht van structuren, contexten en sporen. Op deze ²⁴²Zie ook hoofdstuk « Methodologie, Verwerking » aangaande informatie over de SOLVA-databank archeologie. ²⁵⁶wijze kan van 'groot' naar 'klein' afgedaald worden in de informatie. Er wordt bovendien met kruisverwijzingen gewerkt: bij structuren staat vermeld uit welke contexten ze zijn opgebouwd, bij contexten staat vermeld uit welke sporen ze zijn opgebouwd. In omgekeerde richting staat bij de sporenlijsten vermeld tot welke context en structuur een spoor behoort, en bij de contextlijst staat vermeld tot welke structuur een context behoort. De structuurlijst bevat dus een overzicht van gerelateerde contexten. De contextlijst bevat een overzicht van gerelateerde structuren (hoger niveau) en sporen (lager niveau), alsook een overzicht van alle foto's, plannen, vondsten en stalen. De sporenlijst bevat een overzicht van gerelateerde

contexten en structuren, alsook een overzicht van alle foto's, plannen, vondsten en stalen. De gedetailleerde spoorbeschrijvingen zijn uitsluitend in de sporenlijsten zelf terug te vinden. Op elk niveau tot slot staat een interpretatie en zo mogelijk ook een datering vermeld. Voor de duidelijkheid geven we mee dat niet elk spoor noodzakelijk deel uitmaakt van een context (en dus structuur), evenmin als elke context aan een structuur kan toegewezen worden. Wat de wijze van nummering betreft, geldt als algemene regel dat contexten en structuren de naam dragen van het spoornummer dat als eerste aan die 'context' (en eventueel bij uitbreiding 'structuur') wordt toegewezen. In een rapport zijn het doorgaans de contextnummers en, indien gegroepeerd onder een structuur, de structuurnummers die in de tekst de leidraad vormen. Tot slot enkele bijzonderheden: Verstoringen en 'negatieve sporen', sporen die na couperen geen of een natuurlijk spoor blijken te zijn, worden niet tot het niveau van een context gebracht, maar bestaan enkel tot op het spoorniveau. In het geval dat het een rapportage van een vooronderzoek betreft, worden sporen in principe niet aan een context (en bij uitbreiding een structuur) toegewezen. Contexten en structuren worden pas aangemaakt op het moment van een archeologische opgraving, aangezien op dat ogenblik alle beschikbare informatie aanwezig is, en dit dus dan wel een zinvolle oefening is. Tijdens een vooronderzoek zijn heel wat relaties bijvoorbeeld nog niet duidelijk. De enige uitzondering op deze regel wordt gemaakt wanneer bij de verwerking van een vooronderzoek reeds duidelijk is dat de sporen gelegen zijn in een zone die niet voor verder onderzoek in aanmerking komt. Dan worden sporen waar mogelijk wel tot contexten gegroepeerd (en worden dus in de databank contexten (en eventueel structuren) aangemaakt). Op deze wijze wordt gegarandeerd dat informatie rond potentiële contexten of structuren niet verloren gaat bij een bevraging van de databank. Een voorbeeld verduidelijkt dit: een geïsoleerde grafkuil, die geen aanleiding geeft tot verder onderzoek, wordt wel als context gedefinieerd in de databank, omdat deze zo ook in de resultatenlijst van een bevraging zal voorkomen. Zoniet zou deze grafkuil voor de databank 'onzichtbaar' worden.

7.2. LIJSTEN

- Gegevensfiche project
- Keywords
- Dagrapporten
- Structuurlijst, met vermelding van de gerelateerde contexten
- Contextlijst, met vermelding van de gerelateerde structuren en sporen, foto's, plannen, vondsten en stalen
- Spoorlijst, met vermelding van de gerelateerde contexten, structuren, foto's, plannen, vondsten en stalen
- Vondstenlijst
- Assessment van de vondsten
- Plannenlijst
- Fotolijst
- Tekeningenlijst
- Rapport KIK

7.3. GRONDPLAN

Tijdens de opgraving zijn er sporen teruggevonden van de 12de tot de 20ste eeuw. De opgegraven restanten toonden aan dat er meer dan 900 jaar onafgebroken bewoning is geweest op de locatie. De opgraving liet toe om de evolutie te volgen in de manier van bouwen in laatmiddeleeuws en (vroeg-)modern Vlaanderen. Aangezien verschillende woningtypes op dezelfde opgraving in een chronologische sequentie kunnen gestoken worden, laat dit toe om de evolutie van deze gebouwtypes nauwer te dateren. Daardoor kan dit onderzoek ook op ruimere regionale schaal bijdragen tot de studie van laatmiddeleeuwse huizen.

De oudste lagen uit het onderzoek zijn zgn. 'zwarte lagen' uit de 13de-begin 14de eeuw. Boven deze lagen ligt een dik pakket lemen vloeren uit de 14de eeuw. Afgezien van het pakket lemen vloeren bewijst ook de vloer in baksteen van een centrale haard dat er met zekerheid woningen gestaan hebben op het perceel. De lemen vloeren worden afgedekt door een brandlaag die dateert tussen 1450-1550. Deze brandlaag was zo'n 40-50 cm dik en is over heel de site teruggevonden. Deze laag weerspiegelt een omvangrijke brand die de bewoning op het perceel, en wellicht daarbuiten, heeft vernield.

Na deze brand start men met de bouw van een nieuwe woning. Dit is de eerste fase waar muur- en kelderresten aan te koppelen zijn. Deze fase wordt ook afgedekt met een brandlaag die dateert tussen 1580 en 1625. Waarschijnlijk is deze laag terug te brengen op de dramatische brand in Ninove in het jaar 1603. In dat jaar legde er een grote brand een aanzienlijk deel van de stad in as.

Na de brand van 1603 gebeurde de heropbouw van de woning slechts deels in baksteen (= fase 2). Van deze woning zijn een zware gefundeerde muur met muurhaard en een kelder teruggevonden. Deze fase dateert na de brand, aan het begin van de 17de eeuw. De kamer waarin de grote haard stond, was voorzien van een keramieken tegelvloer in een diagonaal patroon. De aanpalende kamer had wellicht enkel een lemen vloer.

In een volgende fase (= 'Fase 3') wordt de bestaande woning afgebroken en volledig vervangen door een woning in baksteen. De fundering van de muren wordt een stuk zwaarder en breder. Aan de achterzijde van de woning wordt een grote diepe kelder uitgegraven. Ook de muren van de voorbouw zijn betrekkelijk zwaarder en dieper gefundeerd dan deze uit de voorgaande bouwfases. De bouw van deze fase is in de loop van de 17de eeuw te situeren, zonder dat het geweten is waarom men de vorige woning afbrak. Misschien is dit wel te linken aan de verordening uit 1617 waarin men de mensen verplichtte om de huizen in baksteen op trekken? De bouw in baksteen uit fase 3 is tot het moment van afbraak in 2020 de basis gebleven voor de woning.